

**STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA
PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH
W POWIECIE WOLSZTYŃSKIM
NA LATA 2017 - 2027**



Spis treści

WSTĘP.....	1
I. PODSTAWY PRAWNE STRATEGII I ODNIESIENIA DO INNYCH DOKUMENTÓW.	3
1. Podstawy prawne.....	3
2. Akty prawne na poziomie europejskim.....	4
3. Krajowe dokumenty programowe.....	5
4. Poziom Regionalny.....	7
5. Poziom lokalny.....	8
II. CHARAKTERYSTYKA POWIATU WOLSZTYŃSKIEGO.....	11
1. Historia.....	11
2. Zasięg terytorialny Powiatu Wolsztyńskiego.....	12
3. Gmina Wolsztyn.....	14
4. Gmina Przemęt.....	24
5. Gmina Siedlec.....	28
6. Struktura ludności Powiatu Wolsztyńskiego.....	31
7. Gospodarka Powiatu Wolsztyńskiego.....	34
III. ZASOBY INSTYTUCJONALNE POWIATU WOLSZTYŃSKIEGO W POMOCY SPOŁECZNEJ.....	35
1. Ośrodki Pomocy Społecznej.....	35
2. Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie.....	38
3. Domy Pomocy Społecznej.....	40
4. Powiatowa Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna.....	42
5. Powiatowy Urząd Pracy.....	45
6. Powiatowa Rada Zatrudnienia.....	47
7. Komenda Powiatowa Policji.....	48
8. Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.....	50
9. Powiatowy Ośrodek Interwencji Kryzysowej.....	50
10. Dom Dziecka DROGA.....	52
11. Organizacje Pozarządowe i Stowarzyszenia, których statut zawiera elementy pomocy społecznej i przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu.....	54
IV. DIAGNOZA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH WYSTĘPUJĄCYCH NA TERENIE POWIATU WOLSZTYŃSKIEGO.....	58
1. Bezrobocie.....	58

2. Ubóstwo	62
3. Niepełnosprawność	68
4. Opieka nad dzieckiem i rodziną	92
5. Uzależnienia	111
6. Bezpieczeństwo	126
7. Przemoc	134
8. Zdrowie	147
9. Starzenie się społeczeństwa	152
10. Głos mieszkańców – wyniki badań ankietowych	159
V. ANALIZA SWOT.	171
VI. CELE STRATEGICZNE W DZIEDZINIE ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH DLA POWIATU WOLSZTYŃSKIEGO NA LATA 2017 – 2027.	176
VII. ŹRÓDŁA FINANSOWANIA STRATEGII	187
VIII. PODMIOTY REALIZUJĄCE	187
IX. MONITOROWANIE I EWALUACJA	188
X. KONSULTACJE PROGRAMU	188
XI. ZAKOŃCZENIE	189
SPIS TABEL	190
SPIS RYSUNKÓW	191
SPIS WYKRESÓW	191
SPIS ZDJĘĆ	193
ANEKS	194

WSTĘP

Polityka społeczna to długookresowe działanie mające na celu budowę państwa bezpiecznego socjalnie, społeczeństwa równych szans, które opierać się mają na spójności, kapitale społecznym, systemie edukacji oraz zdrowia. Polityka społeczna jest jednym z elementów polityki każdego państwa. Jest ona prowadzona przez wielu realizatorów m.in. władze centralne, samorząd terytorialny, organizacje pozarządowe czy obywatele poprzez podmioty społeczne.

Strategia to dokument stanowiący podstawę do realizacji kierunków interwencji społecznych mających na celu przyczynienie się do poprawy warunków życia mieszkańców.

Długookresowe działanie ma na celu budowę państwa bezpiecznego socjalnie a także społeczeństwa równych szans w oparciu o spójność społeczną, kapitał społeczny, system edukacji czy ochronę zdrowia. Prowadzona jest przez wielu realizatorów na różnych szczeblach, dlatego skuteczność Strategii zależy od współpracy tych podmiotów, określenia przez nich wspólnych celów oraz realizowania ich dla zaspokojenia potrzeb lokalnych.

Przy opracowaniu Strategii założono, że efektem końcowym będzie wskazanie sposobu prowadzenia polityki społecznej na terenie Powiatu Wolsztyńskiego po to, by osiągnąć maksymalne korzyści dla ogółu społeczeństwa.

Systemowe i profesjonalne przeprowadzenie diagnozy problemów społecznych stanowi efekt opracowania tych sposobów w skali powiatu. Czterostopniowy system działania polegał na:

Krok 1. Analizie sytuacji Powiatu Wolsztyńskiego.

Krok 2. Zdiagnozowaniu zagrożeń i określeniu potrzeb.

Krok 3. Wskazaniu potencjału do wykorzystania.

Krok 4. Wyznaczeniu celów do realizacji oraz określeniu realizatorów.

Dla realizacji zadań z zakresy polityki społecznej stojących przed społecznością lokalną, każdą rodziną i jednostką, konieczne jest wsparcie ze strony instytucji publicznych, a przede

wszystkim samorządu terytorialnego. Wsparcie jest możliwe dopiero po określeniu problemów społecznych.

Do opracowania niniejszej strategii zdiagnozowano problemy w oparciu o dane będące w dyspozycji następujących jednostek znajdujących się na terenie Powiatu Wolsztyńskiego: Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Wolsztynie, Powiatowego Zespołu ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Wolsztynie, Starostwa Powiatowego w Wolsztynie, Powiatowego Urzędu Pracy w Wolsztynie, urzędów gmin, ośrodków pomocy społecznej, organizacji pozarządowych, Komendy Powiatowej Policji w Wolsztynie oraz innych jednostek. Analiza powyższych danych pozwoliła nie tylko poznać problemy, z jakimi borykają się mieszkańcy Powiatu Wolsztyńskiego, ale pozwoliła także na określenie, które z nich są najbardziej istotne i wymagają najszybszej interwencji ze strony instytucji publicznych. Analiza oraz diagnoza mają również na celu poznanie potencjału powiatu, którym są instytucje jak i zjawiska takie jak: rozwój przemysłu, atuty środowiska naturalnego czy aktywność obywatelska. Dzięki poznaniu problemów występujących w Powiecie i możliwego do wykorzystania potencjału, można określić cele do realizacji wskazując przy tym te, które są realne do osiągnięcia w określonym przedziale czasowym.

Realizacja zadań założonych w strategii ma na celu zoptymalizowanie warunków życia poprzez nakreślenie kierunków pracy w rozwiązywaniu problemów społecznych. Dzięki wykorzystaniu zasobów oraz aktywności społeczeństwa na terenie Powiatu Wolsztyńskiego zakładamy poprawę jakości życia mieszkańców, w szczególności zagrożonych życiem społecznym.

I. PODSTAWY PRAWNE STARTEGII I ODNIESIENIA DO INNYCH DOKUMENTÓW.

Rozwiązywanie problemów społecznych mieszkańców Powiatu Wolsztyńskiego jest działaniem trudnym i długofalowym. Ich różnorodność powoduje konieczność wzięcia pod uwagę aktów prawnych, które regulują system pomocy społecznej. Mają one istotny wpływ na konstrukcję dokumentu i rozwiązywanie zadań w przyszłości.

1. Podstawy prawne.

Strategia powinna uwzględniać kwestie tworzenia programów pomocy społecznej, wspierających niepełnosprawnych oraz wszystkie inne programy sprzyjające integracji osób i rodzin z tak zwanych grup szczególnego ryzyka. Aktami prawnymi, które mają istotny wpływ na konstrukcję strategii i rozwiązywanie zadań społecznych w przyszłości są :

- Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r.
(Dz. U. z 1997 Nr 78 poz. 483 ze zm.);
- Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej
(Dz. U. z 2016, poz. 930 ze zm.);
- Ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnieniu osób niepełnosprawnych
(Dz. U. z 2016, poz. 2046 ze zm.);
- Ustawa z dnia 20 kwietnia 2004r. o promocji zatrudnienia i instytucji rynku pracy
(Dz. U. z 2017r. poz. 1065 ze zm.);
- Ustawa z dnia 29 lipca 2005r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie
(Dz. U. z 2015r. poz.1390);
- Ustawa z dnia 19 sierpnia 1994r. o ochronie zdrowia psychicznego
(Dz. U. 2017r. poz. 882);
- Ustawa z dnia 9 czerwca 2011r. o wpieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej
(Dz. U. z 2017r. poz. 697, ze zm.);
- Ustawa z dnia 26 października 1982r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi
(Dz. U. z 2016r. poz. 487 ze zm.);

- Ustawa z dnia 29 lipca 2005r. o przeciwdziałaniu narkomani
(Dz. U. z 2017r. poz. 783 ze zm.);
- Ustawa z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty
(Dz. U. z 2016 r., poz. 1943 ze zm.),
- Ustawa z dnia 4 lutego 2011 r. o opiece nad dziećmi w wieku do lat 3
(Dz. U. z 2016 r., poz. 157 ze zm.),
- Ustawa z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych
(Dz. U. 2016 r., poz. 1518 ze zm.),
- Ustawa z dnia 7 września 2007 r. o pomocy osobom uprawnionym do alimentów
(Dz. U. z 2017 r., poz. 489 ze zm.),
- Ustawa z dnia 5 czerwca 1998r. o samorządzie powiatowym
(Dz. U. z 2016r. poz. 814, ze zm.);
- Ustawa z dnia 27 sierpnia 2009r. o finansach publicznych
(Dz. U. z 2016 r. poz. 1870 ze zm.);
- Ustawa z dnia 20 kwietnia 2003r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie
(Dz. U. z 2016r. poz. 1817 ze zm.).
- Ustawa z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym
(Dz. U. 2016 r., poz. 1828),
- Ustawa z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych
(Dz. U. 2016 r., poz. 1793 ze zm.),
- Ustawa z dnia 25 lutego 1964 r. - Kodeks rodzinny i opiekuńczy
(Dz. U. z 2017 r., poz. 682.),
- Ustawa z dnia 21 czerwca 2001 r. o dodatkach mieszkaniowych
(Dz. U. 2017 r., poz. 180),
- Ustawa z dnia 4 kwietnia 2014 r. o ustaleniu i wypłacie zasiłków dla opiekunów
(Dz. U. 2016 r., poz. 162 ze zm.).

2. Akty prawne na poziomie europejskim.

„EUROPA 2020” to strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu. Stanowi długofalowy program społeczno–

gospodarczy Unii Europejskiej. Wyróżniono jeden z nadrzędnych priorytetów z punktu widzenia rozwiązywania problemów społecznych (wzmocnienie gospodarki charakteryzującej się wysokim zatrudnieniem oraz spójnością ekonomiczną, społeczną i terytorialną).

Konwencja o Prawach Osób Niepełnosprawnych ratyfikowana przez Prezydenta Polski w roku 2010 ma na celu popieranie, ochronę i zapewnienie pełnego i równego korzystania ze wszystkich praw człowieka i podstawowych wolności przez wszystkie osoby niepełnosprawne. Kładzie się tutaj nacisk by prowadzić konsultacje z osobami w zakresie spraw z nimi związanymi za pośrednictwem reprezentujących je organizacji.

3. Krajowe dokumenty programowe.

KRAJOWA STRATEGIA ROZWOJU REGIONALNEGO 2010-2020.

Podstawowy dokument strategiczny wyznaczający cele polityki rozwoju regionalnego Polski oraz warunki, które powinny ten rozwój zapewnić. Strategia identyfikuje obszary uznane za najważniejsze z punktu widzenia osiągnięcia tych celów, w których koncentrować się będą działania państwa. Podkreśla się, że Państwo musi zapewnić bezpieczeństwo obywatelom, skutecznie ograniczyć zakres biedy i margines wykluczenia społecznego, promować integrację narodu.

Określa się 3 obszary strategii:

- Pierwszy obszar porusza kwestię rozwoju kapitału społecznego jako długofalową inwestycję. Kieruje się tutaj uwagę na stworzenie regulacji prawnych dla rozwoju edukacji osób w wieku 50+, promowanie wolontariatusy oraz rozwój organizacji pozarządowych. Poruszane są tutaj także kwestie aby zwiększyć wzrost zatrudnienia osób niepełnosprawnych na otwartym rynku pracy i promowanie osób starszych wśród pracodawców.
- Drugi obszar to decyzje dotyczące gospodarki. Decyzje te podejmowane są przez różne podmioty gospodarcze ludzi, firmy i rząd. Ważny tutaj jest czynnik konkurencji, gdyż prowadzi on do obniżki cen produktów i usług oraz do podnoszenia ich jakości. Dzięki temu, że występuje zjawisko konkurencji

potencjalny nabywca ma bardzo dużą możliwość wyboru. Na rynku jest większa ilość sprzedawców niż nabywców, którzy konkurują ze sobą o klienta poprzez cenę i jakość produktów.

- Trzeci obszar wskazuje na integrację społeczną, zwiększenie aktywności osób wykluczonych lub tych którym wykluczenie grozi. Obszar traktowany jako zwiększenie możliwości zatrudnienia i dostępu do podstawowych usług publicznych. Porusza się też tutaj kwestię zatrudnienia osób niepełnosprawnych w szczególności podnoszenia ich kwalifikacji, przygotowania środowiska lokalnego i pracodawców do tego by niepełnosprawni pracownicy uczestniczyli w życiu społecznym. Celem jest także zmniejszenie ubóstwa w najbardziej zagrożonych grupach. Porusza się tu też kwestie wsparcia rodzin poprzez świadczenia rodzinie, ratownictwo społeczne i systemy podatkowe czy wyrównywanie szans rozwojowych. Wykluczeniu społecznemu ma przeciwdziałać polityka mieszkaniowa oraz dostęp do podstawowych usług publicznych takich jak ochrona zdrowia, sport, kultura czy pomoc społeczna.

STRATEGIA ROZWOJU KAPITAŁU LUDZKIEGO 2020

Cel główny to rozwijanie kapitału ludzkiego poprzez danie możliwości uczestniczenia w życiu społecznym, politycznym czy gospodarczym. Oprócz celu głównego zostały wyznaczone jeszcze cele szczegółowe :

- wzrost zatrudnienia,
- wydłużenie aktywności zawodowej i poprawa jakości życia osób starszych,
- poprawa sytuacji osób i grup zagrożonych wykluczeniem społecznym,
- poprawa zdrowia obywateli oraz lepszy efektywność opieki zdrowotnej,
- podniesienie poziomu kompetencji i kwalifikacji obywateli.

STRATEGIA ROZWOJU KAPITAŁU SPOŁECZNEGO 2020

Założeniem strategii jest wzmocnienie udziału kapitału społecznego w rozwoju społeczno-gospodarczym Polski. Główny cel realizuje się przez 4 cele szczegółowe: kształtowanie

postaw sprzyjających kooperacji, kreatywność oraz komunikację, poprawę mechanizmów partycypacji społecznej i wpływu obywateli na życie społeczne oraz rozwoju i efektywnego wykorzystywania potencjału kulturowego i kreatywnego.

KRAJOWY PROGRAM PRZECIWDZIAŁANIA UBÓSTWU I WYKLUCZENIU SPOŁECZNEMU 2020

Ma on na celu zmniejszenie liczby osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym. Ma on być osiągnięty do końca 2020 poprzez realizację celów operacyjnych:

- usług służących profilaktyce i aktywności,
- ograniczeniu wykluczenia dzieci i młodzieży,
- gwarancję dla przyszłości młodzieży – stworzenie możliwości wejścia na rynek pracy czy założenia rodziny,
- zabezpieczenie odpowiedzialnego lokalnego środowiska.

KRAJOWY PROGRAM ROZWOJU EKONOMII SPOŁECZNEJ

Ma on na celu sprawić, że do 2020 podmioty ekonomii społecznej staną się ważnym elementem w aktywizacji osób w trudnej sytuacji oraz będą dostarczycielem usług użyteczności społecznej działającymi w społeczności lokalnej.

4. Poziom Regionalny.

STRATEGIA POLITYKI SPOŁECZNEJ DLA WOJEWÓDZTWA WIELKOPOLSKIEGO do 2020

Stanowi ona jeden z najważniejszych dokumentów wyznaczających główne kierunki rozwoju i wdrażania polityki społecznej w regionie. Będąc integralną częścią Strategii Rozwoju Województwa Wielkopolskiego, Dokument podejmuje również próbę odpowiedzi na pytanie o działania, które należałoby podjąć, by skutecznie podnosić poziom życia mieszkańców Wielkopolski oraz zaspokajać ich różnorodne potrzeby.

PROGRAM NA RZECZ WYRÓWNYWANIA SZANS OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH I PRZECIWDZIAŁANIA ICH WYKLUCZENIU SPOŁECZNEMU 2014 – 2020

Program stanowi bezpośrednie odwołanie do ustawy o rehabilitacji społecznej i zawodowej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych z dnia 27 sierpnia 1997 roku określającej, iż do zadań samorządu województwa należy m.in. opracowanie i realizacja wojewódzkich programów dotyczących wyrównywania szans osób niepełnosprawnych i przeciwdziałania ich wykluczeniu społecznemu oraz pomocy w realizacji zadań na rzecz zatrudniania osób niepełnosprawnych. Podstawowymi założeniami programu jest łagodzenie skutków niepełnosprawności poprzez nieustanne dążenie do wyrównywania szans w stosunku do osób pełnosprawnych. Działania, które mają łagodzić skutki to: rehabilitacja społeczna i zawodowa, adaptacja środowiska stosownie do potrzeb tych osób, zwiększenie dostępności do usług medycznych, a także wyczulenia społeczeństwa na problemy osób niepełnosprawnych.

5. Poziom lokalny.

Strategia Rozwoju Powiatu Wolsztyńskiego na lata 2015-2027 jest dokumentem, którego opracowanie wynikało z potrzeby wytyczenia kierunków rozwoju, przyjęcia w sposób ogólny celów i przedsięwzięć, które będą zmierzać do poprawy stanu gospodarki w Powiecie i poziomu życia jego mieszkańców.

POWIATOWY PROGRAM DZIAŁAŃ NA RZECZ OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH DLA POWIATU WOLSZTYŃSKIEGO NA LATA 2012-2017

Dokument określa działania na rzecz niepełnosprawnych mieszkańców Powiatu Wolsztyńskiego w zakresie:

- rehabilitacji społecznej,
- rehabilitacji zawodowej i zatrudnienia,
- przestrzegania praw osób niepełnosprawnych.

Ponadto program wskazuje działania niezbędne w celu dostosowania lokalnych warunków oraz zagwarantowania i udzielania osobie niepełnosprawnej indywidualnej pomocy, dzięki której umożliwi maksymalne wykorzystanie potencjalnych możliwości i zdolności do osiągnięcia jak największej życiowej samodzielności i aktywności.

POWIATOWY PROGRAM ROZWOJU PIECZY ZASTĘPCZEJ 2016 - 2018

Program ten zakłada działania i ustala priorytety i zakres prowadzonej działalności na rzecz rozwoju pieczy zastępczej na terenie Powiatu Wolsztyńskiego.

POWIATOWY PROGRAM PRZECIWDZIAŁANIA PRZEMOCY W RODZINIE ORAZ OCHRONY OFIAR PRZEMOCY W RODZINIE 2016 – 2020

Program diagnozuje problem przemocy na terenie Powiatu Wolsztyńskiego na podstawie uzyskanych danych. Wyznacza cele w pracy ze sprawcami i ofiarami przemocy. Zakłada ścisłą współpracę pomiędzy zespołami interdyscyplinarnymi działającymi na terenie gmin oraz Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Wolsztynie.

GMINNE STRATEGIE ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH

Dokumenty biorące pod uwagę specyficzne, charakterystyczne dla konkretnego środowiska problemy, wynikające z jego struktury demograficznej, sfery ekonomicznej, zdrowotnej i edukacyjnej uwzględniające szczególnie programy pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów społecznych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka.

Strategię sporządza się według następujące zasady:

- Solidarności – poprzez działanie na rzecz tworzenia w mieście wspólnoty zdolnej do generowania procesów samopomocowych.
- Pomocniczości – wsparcie i tworzenie w organizacjach wyższego szczebla systemów oparcia dla osób i rodzin potrzebujących pomocy.

- Dobra Wspólne – tworzenie warunków i wspieranie wszelkich inicjatyw pozwalających mieszkańcom miasta na wszechstronny i pełny rozwój.

Dokument uwzględnia także ogólnie akceptowane cele polityki społecznej jakimi są:

- zapewnienie bezpieczeństwa socjalnego, które obejmuje zapewnienie usług w sytuacji wystąpienia ryzyka socjalnego (choroba, inwalidztwo, starość, śmierć czy bezrobocie)
- realizacja działań prowadząca do tworzenia równych szans rozwoju ludzi
- troska o ład społeczny, który jest podstawa stabilizacji życiowej ludzi. Współpracy w osiągnięciu celów, tolerancji różnic między ludźmi.
- akcentowanie życia społecznego jako podstawowej instytucji społecznej, powrót do wartości związków między ludźmi i poczucia bezpieczeństwa na podstawie więzi emocjonalnych i uczuciowych.

Strategia Rozwoju Problemów Społecznych obejmuje horyzont czasowy 2017-2027. W celu opracowania dokumentu zgodnie z ustawą o pomocy społecznej zostały zebrane dane, które pozwoliły natomiast sporządzić kompleksową diagnozę zjawisk społecznych, określenie celów strategicznych i operacyjnych oraz sposób realizacji i monitorowania strategii.

Przy określaniu celów dążono do ukazania w nich obszarów, które pozwolą nie tylko podejmować działania kreujące przyszłość mieszkańców Powiatu Wolsztyńskiego, ale też mające na celu zaspokojenie bieżących potrzeb społecznych.

Strategia została opracowana w oparciu o następujące zasady współpracy:

- kompleksowość – zostały wzięte pod uwagę wszystkie obszary występowania problemów społecznych na terenie Powiatu,
- partnerstwo – zaangażowano partnerów społecznych, a także wykorzystano dane statystyczne i opracowania instytucji oraz organizacji działających w sferze społecznej.

II. CHARAKTERYSTYKA POWIATU WOLSZTYŃSKIEGO.

1. Historia.

Po drugim zaborze 1793 r. władze pruskie z części Powiatu Kościańskiego utworzyły Powiat Babimojski, którego siedzibę w 1887 r. przeniesiono do Wolsztyna. Obejmował on 253 miejscowości, w tym 7 gmin miejskich (Wolsztyn, Babimost, Kargowę, Kopaninę, Kębłowo, Rostarzewo, Rakoniewice) i 34 obszary dworskie. 5 stycznia 1919 r. Wolsztyn został oswobodzony przez oddziały powstańcze. Na mocy Traktatu Wersalskiego Powiat Babimojski został podzielony 714 km² przyznano Polsce, a 286 km² pozostało w granicach Rzeszy Niemieckiej. W okresie międzywojennym na terenie powiatu znajdowało się 195 siedlisk (z osadami, przysiółkami, leśniczówkami), w tym 4 miasta. Ciekawy może być fakt, że Kopanica należała do najmniejszych miast Wielkopolski (643 osoby w 1921 r.), a Obra do największych wiosek (1575 osób). Liczba ludności powiatu w okresie międzywojennym wynosiła od 48 661 osób w 1921 r. do 49 600 w 1939 r. Istotna część mieszkańców stanowiły osoby narodowości niemieckiej. Ich odsetek wynosił 20%, a w niektórych miejscowościach, jak Boruja, Szarki, Komórkowo, Solec Nowy czy Głodno przekraczał 80%. W Wolsztynie i w Rakoniewicach żyły także niewielkie grupy ludności żydowskiej.

Rysunek 1 Powiat Babimojski w 1986 r.



Źródło: <http://www.powiatwolsztyn.pl>

7 września 1939 r. rozpoczęła się okupacja niemiecka. Po wyzwoleniu w 1945 r. do powiatu przyłączono gminy Babimost, Kargowę i Ciosaniec, a gdy w 1950 r. utworzono województwo zielonogórskie weszły one w jego skład. Granice powiatu po niewielkich korektach ustaliły się w 1955 r. W tym samym roku wprowadzono nowy podział administracyjny likwidujący gminy, a na ich miejsce utworzono 22 gromady. W 1973 r. powiat podzielono na 4 gminy Mochy, Siedlec, Rakoniewice i Wolsztyn.. W 1975 r. powiat podzielono pomiędzy 3 województwa: leszczyńskie, poznańskie, zielonogórskie.

Powiat Wolsztyński powstał 1 stycznia 1999 r. Obszar – 68 751 ha (Przemęt – 23 281 ha, Siedlec – 20 504 ha, Wolsztyn – 24 486 ha) ludność 55 tys., ilość miejscowości 71. Po za granicami powiatu została Gmina Rakoniewice.¹

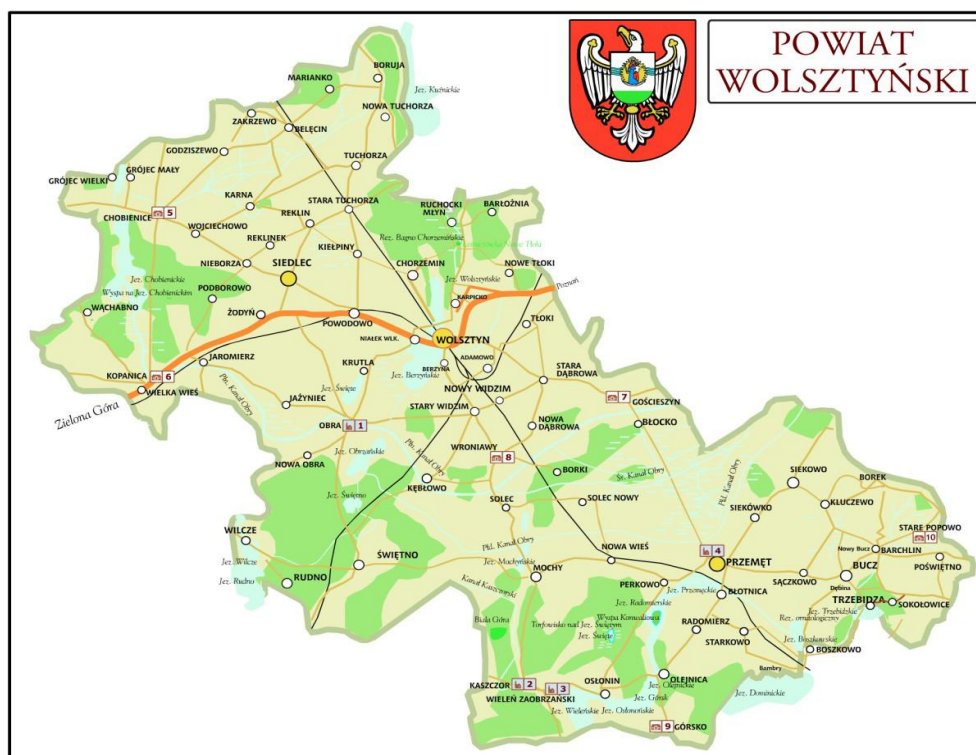
2. Zasięg terytorialny Powiatu Wolsztyńskiego.

Powiat Wolsztyński stanowi jednostkę strukturalną Województwa Wielkopolskiego. Położony jest w południowo-zachodniej części tego województwa. Powiat zajmuje obszar 680 km², z czego ponad 58% zajmują użytki rolne, a około 30% lasy. Na terenie powiatu mieszka 57 270 osób (stan na dzień 31.12. 2016 r.)². Gęstość zaludnienia wynosi 84 osoby na km². Od północy graniczy z Powiatem Nowotomyskim, od wschodu z powiatami Kościańskim i Grodziskim, od południa z Powiatem Leszczyńskim, a od zachodu z Województwem Lubuskim.

¹ Historia Powiatu Wolsztyńskiego www.powiatwolsztyn.pl, 08.12.2016

² Źródło: GUS

Rysunek 2 Mapa Powiatu Wolsztyńskiego



Źródło: <http://www.turystykakulturowa.eu/>

Pod względem administracyjnym w skład Powiatu wchodzi: 1 gmina miejsko-wiejska – Wolsztyn oraz 2 gminy wiejskie: Siedlec i Przemęt.

Rysunek 3 Gminy wchodzące w skład Powiatu Wolsztyńskiego



Źródło: <http://powiatwolsztyn.znp.edu.pl/>

Powiat Wolsztyński jest powiatem rolniczym, spośród 57 tysięcy mieszkańców około 6 tysięcy to właściciele gospodarstw rolnych. Głównie uprawia się szparagi, pieczarki, warzywa, a także występuje przemysłowa hodowla drobiu. Na terenie Powiatu zaobserwowano w ostatnich latach rozwój innych niż rolnictwo sfer aktywności gospodarczej. Głównym kierunkiem działalności gospodarczej jest handel, usługi produkcja i przetwórstwo spożywcze. Istnieje wiele zakładów przetwórstwa mięsnego i owocowo-warzywnego. Dynamiczny rozwój przeżywają również firmy budowlane, zakłady produkujące meble, stolarskie, wyrobów samochodowych. Rozwija się także przemysł odzieżowy i drzewny.

Ważną dziedziną gospodarki są również usługi turystyczne. Uroczy krajobraz tworzą liczne jeziora, malownicze zakola rzek i duże skupiska leśne. Na terenie całego Powiatu turyści mają do dyspozycji liczne szlaki piesze, rowerowe wodne oraz konne. Wszyscy odwiedzający nasz powiat mają do dyspozycji dobrze zorganizowaną bazę noclegową w hotelach czy na polach namiotowych. Występują także gospodarstwa turystyczne oraz ośrodki wypoczynkowe. Na terenie gminy Przemęt zlokalizowanych jest 31 ośrodków wypoczynkowych, na terenie gminy Wolsztyn 8, a gminy Siedlec 2.

Walory turystyczne są znane od wielu lat, dlatego w logo powiatu zostały wpisane słowa :
„SŁOŃCE – JEZIORA – LASY”

Rysunek 4 Logo Powiatu Wolsztyńskiego



Źródło: <http://www.powiatwolsztyn.pl/>

3. Gmina Wolsztyn.

Wolsztyn jest gminą miejsko-wiejską położoną w południowo-zachodniej części Województwa Wielkopolskiego. Gmina rozciąga się na 250 km² co pod względem

zajmowanej powierzchni lokuje ją na pierwszym miejscu wśród jednostek administracyjnych Powiatu Wolsztyńskiego (blisko 37% jego powierzchni stanowi gmina Wolsztyn). Gmina sąsiaduje z ośmioma innymi gminami: Siedlec, Przemęt, Nowy Tomyśl, Rakoniewice oraz gminami należącymi do województwa lubuskiego: Sława, Kolsko, Kargowa i Babimost. Gmina Wolsztyn obejmuje łącznie 32 miejscowości: miasto Wolsztyn, 23 sołectwa i 8 miejscowości niesołeckich.

Miasto położone było przy historycznym szlaku prowadzącym z Poznania przez Grodzisk i Wolsztyn do Śląska. Takie ulokowanie terytorialne zagwarantowało miastu dynamiczny rozwój już od XV wieku. Od tego okresu główną sławą miejscowości było sukiennictwo i targi wełny, co spowodowało, że Wolsztyn stał się ośrodkiem rzemieślniczo – handlowym. Ludność miasta stanowiły trzy narodowości: polska, niemiecka i żydowska. Napływ ludności niemieckiej rozpoczął się w skutek wojen religijnych, a także wojny 30-letniej, wśród nich dominowali kupcy, młynarze, piwowarzy i szewcy. W 1793 roku Wolsztyn trafił pod panowanie pruskie w skutek drugiego rozbioru Polski. Następnie w 1807 roku miasto, wraz z okolicą zostało zaanektowane do terytorium Księstwa Warszawskiego. Z kolei w 1815 roku na skutek postanowień Kongresu Wiedeńskiego miejscowość weszła w skład Wielkiego Księstwa Poznańskiego. Do momentu zakończenia zaborów Wolsztyn wchodził w skład Powiatu Babimojskiego. W 1835 roku został siedzibą sądu miejskiego i ziemskiego. Wówczas miasto zyskało 2 szpitale, oraz 2 szkoły, a także dysponowało stałą pocztą posłańców. Rok 1887 był momentem, w którym Wolsztyn stał się siedzibą władz powiatowych.³

Wolsztyn począwszy od XVI wieku posiada herb przedstawiający Matkę Boską z Dzieciątkiem. Od początku pozostał on niemal niezmieniony. Historycy uważają, że miasto zawdzięcza taki wizerunek silnym związkom jego założycieli z cystersami. Ci drudzy w XIII wieku zamieszkali na terytorium Wolsztyna i cechowali się głębokim kultem Maryjnym. Herb Powiatu Wolsztyńskiego jest ściśle związany z herbem miasta. Przedstawia

³ K. I. Bednarczyk, *Wolsztyn w przeszłości*, Wydawnictwo Wolsztyńskie WOLDRUK, Wolsztyn 2002, s. 119-125.

bowiem białego orła, w którego tułów wpisana jest Matka Boska z Dzieciątkiem widniejąca na emblemacie miasta.⁴

Rysunek 5 Herb Gminy Wolsztyn.



Źródło: <http://www.wolsztyn.pl/>

Przez Wolsztyn przebiega droga krajowa nr 32 łącząca Poznań z Zieloną Górą. Ta z kolei łączy drogę nr 5 z Poznania do Wrocławia z drogą S3 prowadzącą z Zielonej Góry do Szczecina. Ponadto na terenie miasta droga nr 32 rozdziela się na drogi wojewódzkie nr 305 w stronę Nowego Tomyśla i Wschowy, nr 315 do Nowej Soli, a także nr 303 w kierunku Babimostu. Ponadto Wolsztyn oddalony jest o 25 km od Autostrady A2, węzła Nowy Tomyśl i zaledwie 23 km od lotniska w Babimoście, skąd można dolecieć do Warszawy. Komunikacja autobusowa zapewniona jest przez Przedsiębiorstwo Komunikacji Samochodowej (PKS) oraz prywatnych przedsiębiorców.⁵

⁴ Urząd Miejski w Wolsztynie i Gminne Centrum Informacji, cykl folderów „Wolsztyn”, część 1: *Gmina*, s. 5. 3.

⁵ Urząd Miejski w Wolsztynie i Gminne Centrum Informacji, cykl folderów „Wolsztyn”, część 3: *Gospodarka i inwestycje*, s. 5.

Tabela 1 Liczba mieszkańców w Gminie Wolsztyn w latach 2014 – 2016.

	2014		2015		2016	
Liczba ludności	30 466		30 400		30 526	
Liczba kobiet i mężczyzn	K- 15503	M-14963	K-15488	M-14912	K-15577	M-14949
Liczba osób w wieku przedprodukcyjnym	6164		6079		6135	
Ludność w wieku produkcyjnym	19082		18955		18826	
Ludność w wieku poprodukcyjnym	5220		5366		5565	

Źródło: GUS

Gospodarka

Przemysł jest pierwszym elementem gospodarki, który dla władz gminy stanowi priorytet. Wolsztyn wyposażony jest w bogatą infrastrukturę: kanalizację sanitarną wraz z oczyszczalnią ścieków, sieć gazową, wodociągową i elektryczną. W związku z tym miasto jest atrakcyjnym miejscem dla inwestorów. Na swoim pograniczu posiada kilka obszarów przemysłowych. Fundamentem gospodarki na rynku lokalnym są małe i średnie zakłady produkcyjne, a także te o charakterze handlowo – usługowym. Przykładem firm, które działają na terenie gminy Wolsztyn są Firestone Industrial Products Poland, Gorgiel – Zakład Produkcji Materiałów Instalacyjnych, Kaczmarek Electric – hurtownia elektryczna, Nexbau – produkcja okien, drzwi i bram, NorDan – produkcja okien, a także Wolsztyńska Fabryka Mebli – Szynaka Meble. Dodatkowo region posiada wiele firm budowlanych, które zajmują się inwestycjami na szeroką skalę, np. Blach-Dek zajmujący się budową konstrukcji dachowych, Dana-Bud – Przedsiębiorstwo Budownictwa Ogólnego, czy Irleh – firma produkująca rusztowania budowlane. Zachętą dla przedsiębiorców jest między innymi 3 letnie zwolnienie z podatku od nieruchomości dla podmiotów gospodarczych w zakresie budowy nowych bądź rozbudowy istniejących obiektów budowlanych, obniżone zostały także stawki od środków transportowych.

Oświata

Miasto i Gmina Wolsztyn realizuje zadania oświatowe, które wynikają z zapisów Ustawy z dnia 8 marca 1990 roku o samorządzie gminnym i Ustawy z 7 września 1991 roku o systemie oświaty. Do podstawowych zadań gminy należy zakładanie i prowadzenie publicznych przedszkoli, szkół podstawowych i gimnazjów.

W gminie Wolsztyn działają jednostki oświaty i wychowania takie jak żłobek, przedszkola, szkoły podstawowe, gimnazja, a także placówki edukacyjne ponadgimnazjalne dla których organem prowadzącym jest Powiat Wolsztyński - Zespół Szkół Specjalnych, Zespół Szkół Zawodowych, Zespół Szkół Rolniczych w Powodowie.

Tabela 2 Placówki oświatowe, dla których organem prowadzącym jest Gmina Wolsztyn

ŻŁOBKI	2013	2014	2015
Żłobki i kluby dziecięce	1	2	2
Dzieci przebywające w żłobkach i klubach dziecięcych (w ciągu roku)	45	69	87
EDUKACJA	2013/2014	2014/2015	2015/2016
Placówki wychowania przedszkolnego	26	26	24
w tym przedszkola	9	9	9
Miejsca w przedszkolach	761	740	718
Dzieci w placówkach wychowania przedszkolnego:	1301	1146	949
w tym w przedszkolach	739	725	680
Szkoły podstawowe	13	13	13
Uczniowie szkół podstawowych	2063	2276	2487
gimnazja	7	7	6
Uczniowie szkół gimnazjalnych	1184	1147	1131
Liczba uczniów przypadająca na 1 oddział w szkołach: podstawowych	18	19	19
gimnazjalnych	20	20	20

Źródło: <http://stat.gov.pl/statystyka-regionalna/statystyczne-vademecum-samorzadowca/>

Za obsługę spraw finansowych i administracyjnych przedszkoli i szkół jest odpowiedzialny Gminny Zespół Obsługi Ekonomicznej i Administracyjnej Oświaty w Wolsztynie. Nadzór pedagogiczny sprawuje zaś Kuratorium Oświaty w Poznaniu.

Warunki nauczania pozwalają by większość szkół prowadziła zajęcia w systemie jednozmianowym. Uczniowie mają do dyspozycji 358 pomieszczeń do nauczania, w tym 47 pracowni przedmiotowych. Wszystkie szkoły posiadają świetlice, które działają dla uczniów, którzy z różnych powodów muszą przebywać w szkole dłużej. Szkoły w ciągu roku szkolnego organizują szereg kampanii, programów edukacyjnych i konkursów w których dzieci oraz młodzież gimnazjalna wielokrotnie zdobywa sukcesy indywidualne i grupowe. Zaangażowanie szkół w takie niestandardowe podejście do edukacji ma wpływ na wszechstronny rozwój dzieci i młodzieży, które w przyszłości może przekształcić się na większy wzrost szans uczniów na rynku pracy. Głównym problemem edukacji na terenie Gminy Wolsztyn jest nierówny dostęp, chociażby ze względu na miejsce zamieszkania osób chcących podjąć naukę. Efektem są zróżnicowane szanse życiowe młodzieży mieszkającej na wsi i w mieście.

Turystyka i rekreacja

Korzystne czynniki środowiskowe i kulturowe Gminy Wolsztyn czynią turystykę i rekreację szczególnie istotną gałęzią gospodarki, Wolsztyn położony jest nad dwoma jeziorami, Wolsztyńskim, które jest głównym kąpieliskiem miasta i Berzyńskim, które stanowi bazę treningową Wolsztyńskiego Klubu Żeglarskiego.

zdjęcie 1 Wolsztyn



Źródło: <http://mtt.opole.pl/wolsztyn-zaprasza/>

Sport ma bardzo dobry wpływ na kondycję i zdrowie człowieka, kształtuje on również jego cechy charakteru oraz wpływa na postawę społeczną i stosunek do innych ludzi. Za sferę rekreacji odpowiada Miejski Ośrodek Sportu i Rekreacji, który jest jednostką organizacyjną Gminy i zajmuje się realizacją zadań w zakresie zaspokojenia potrzeb mieszkańców i przejezdnych w obszarze kultury fizycznej i sportu. Do głównych zadań zalicza się rozpowszechnianie rekreacji ruchowej, organizowania zajęć, zawodów i imprez, zapewnieni kadry instruktorów do prowadzenia zajęć, organizowanie nauki pływania, a także promocja gminy m.in. w celu jej rozwoju gospodarczego.

Do dyspozycji osoby zainteresowane mają m.in.:

- Miejską Salę Sportową "Świtezianka",
- Miejski Ośrodek Sportu i Rekreacji w Wolsztynie, który jest wyposażony w stadion sportowy z widownią na 306 miejsc, kort tenisowy, pływalnię, kompleks boisk sportowych ORLIK 2012 (boisko do piłki nożnej i boisko wielofunkcyjne), siłownię, skatepark, hotel sportowy, camping „Ustronie”,

- Zespół Rekreacyjny w Parku Miejskim nad Jeziorem Wolsztyńskim wyposażony w urządzenia sportowo - rekreacyjne: boiska, kąpielisko, plażę, plac zabaw dla dzieci oraz w obiekty: muszlę koncertową i wypożyczalnię sprzętu pływającego,
- Ośrodek Sportów Wodnych i Żeglarstwa nad Jeziorem Berzyńskim ukierunkowany na sport wyczynowy dla młodzieży szkolnej,
- Wypożyczalnie rowerów:
 - w Fala Park przy ul. Poznańskiej 1 w Wolsztynie,
- Wypożyczalnię sprzętu wodnego:
 - w Uczniowskim Miejskim Klubie Sportowym Zryw, Plaża Park Miejski w Wolsztynie,
 - w Wolsztyńskim Klubie Żeglarskim w Niałku Wielkim,
 - w Fala Park przy ul. Poznańskiej 1 w Wolsztynie.
- urządzenia fitness na świeżym powietrzu,
- wielofunkcyjne boiska sportowe w Wolsztynie i na terenach wiejskich,
- place zabaw dla dzieci.

Wolsztyńskie szlaki rowerowe umożliwiają bliższe poznanie gminy. Zostały wytyczone drogami o małym natężeniu ruchu samochodowego. Oprócz turystyki rowerowej na terenie Gminy Wolsztyn rozwija się turystyka konna. Konie i bryczki można wynająć w kilku stadninach.

Bardzo duże znaczenie turystyczne dla gminy ma Parowozownia Wolsztyn. To wyjątkowe miejsce, gdzie można jeszcze zobaczyć zabytkowy parowóz w kłębach pary. Parowozownia powstała w 1907 r. Jest tu cała infrastruktura związana z kolejnictwem hala postojowa, wieża wodna, zasięg węglowy, obrotnice o średnicy 20,5 m oraz żuraw wodny.

zdjęcie 2 Parowozownia w Wolsztynie



Źródło : <http://www.newsweek.pl>

Placówka posiada obecnie ok. 30 parowozów w 14 różnych seriach. Niektóre z nich są jeszcze czynne. Mieści się tu też muzeum kolejnictwa. Co roku odbywa się w Wolsztynie „Parada Parowozów.” Oprócz parady warto zobaczyć także wieczorne widowisko „Światło, para dźwięk.”

zdjęcie 3 Parada parowozów



Źródło: <http://mtt.opole.pl/wolsztyn-zaprasza/>

Kultura

Zasoby kultury z których korzystamy wpływają na jakość życia mieszkańców gminy i świadczą o poziomie rozwoju społecznego. Życie skupia się wokół placówek kultury:

Wolsztyńskiego Domu Kultury, który prowadzi szeroka działalność kulturalną i oświatową na terenie gminy. Organizuje wiele wydarzeń artystycznych o zasięgu lokalnym, ogólnopolskim i międzynarodowym. Ośrodek ten pełni w społeczeństwie rolę integracyjną oraz współpracuje z wieloma instytucjami firmami i osobami fizycznymi. Wolsztyński Dom Kultury organizuje cykliczne imprezy takie jak : Dni Ziemi Wolsztyńskiej, Dzień Dziecka, Bieg Mikołajkowy, Jarmark Bożonarodzeniowy czy koncerty noworoczne oraz wiele innych.

Biblioteka Publiczna Miasta i gminy Wolsztyn im. Stanisława Platerra oprócz zadania gromadzenia i udostępniania zbiorów również promuje się w niej mieszkańców gminy i ich twórczość. Posiada 6 filii w których zbiory podzielone są na 2 działy: dla dorosłych i dla dzieci.

Choć liczba czytelników się waha, to pozytywne jest to, iż od 2011 roku systematycznie rośnie liczba wypożyczanych pozycji książkowych. W 2014 wypożyczono o 12,77% więcej niż w 2011 r.

Na przestrzeni lat 2009-2014 w bibliotece uruchomiono komputerowe wypożyczalnie. Dzięki czemu jest lepszy dostęp do listy tytułów zbiorów książkowych czy e-booków. Ponadto Biblioteka jest organizatorem wielu imprez kulturalnych.

Muzeum Regionalne w Wolsztynie.

Muzeum powołane zostało w 1976 roku, działalność statutowa prowadzona jest w trzech obiektach: Muzeum Marcina Rożka, Muzeum Dr Roberta Kocha oraz Skansen Budownictwa Ludowego Zachodniej Wielkopolski.

zdjęcie 4 Skansen Budownictwa Ludowego Zachodniej Wielkopolski



Źródło: <http://mtt.opole.pl/wolsztyn-zaprasza/>

4. Gmina Przemęt.

Powierzchnia Gminy wynosi 22 531 ha i uznawana jest za jedną z większych gmin wiejskich w Wielkopolsce. Nazywana jest Krainą Kwitnącej Konwalii z racji Wyspy Konwaliowej, która się tutaj znajduje. Na wyspie rosną unikalne różowe konwalie. Właśnie dlatego konwalia stała się symbolem Gminy Przemęt i została umieszczona w logo gminy.

Rysunek 6 Logo Gminy Przemęt



Źródło: <https://przemet.pl/>

Gmina składa się z 25 sołectw obejmujących 27 wsi. Do największych miejscowości zaliczają się Kaszczor, Mochy i Bucz.

Rysunek 7 Umiejscowienie Gminy Przemęt na mapie Polski



Źródło: <https://przemet.pl>

Gmina Przemęt jest gminą wiejską. Graniczy z następującymi gminami:

- od południa – z gminami wiejskimi: Wijewo i Włoszakowice (powiat leszczyński),
- od zachodu – z gminą miejsko - wiejską Sława (pow. wschowski, woj. lubuskie),
- od północy – z gminami miejsko - wiejskimi: Wolsztyn, Wielichowo (pow. grodziski) i Rakoniewice (pow. grodziski),
- od wschodu – z gminą miejsko - wiejską Śmigiel (pow. kościański).

Tabela 3 Liczba mieszkańców w Gminie Przemęt.

	2014		2015		2016
Liczba ludności	13 980		14 015		14 076
Liczba kobiet i mężczyzn	K- 6945	M-7035	K-6957	M-7058	K-7012 M-7064
Liczba ludności w wieku przedprodukcyjnym	3021		3013		3013
Ludność w wieku produkcyjnym	8839		8791		8770
Ludność w wieku poprodukcyjnym	2120		2211		2293

Źródło: GUS

Gospodarka

Gospodarka w gminie Przemęt opiera się przede wszystkim na turystyce i rolnictwie indywidualnym. Spowodowało to, że rozwinął się tu głównie przemysł związany z przetwórstwem mięsa i produktów rolnych.

W roku 2014 zarejestrowano 927 osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą, a w 2015 roku było to 916, co oznacza nieznaczny spadek o 1,18 % w analizowanym okresie. Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na dzień 31 grudnia 2015 roku stanowiły 100 % zarejestrowanych podmiotów gospodarczych. Do największych podmiotów gospodarczych działających na terenie gminy Przemęt należą:

- Metzler Sp. z o.o., Kaszczor - produkcja podłóg drewnianych,
- Firma Słomiński, Kaszczor - produkcja mięsna i rzeźnictwo,
- Amjadi International – Pol Sp. z o.o., Kaszczor - produkcja jelit naturalnych,
- „Dębowa Polska” Spółka Jawna J. Markiewicz - zakład drzewny w Kaszczorze,
- Łabimex Sp. z o.o. , Bucz - przetwórstwo spożywcze,
- Marmorin Sp. z o.o. – Starkowo - produkcja artykułów wyposażenia łazienek.⁶

Nowoczesne i prężnie działające przedsiębiorstwa są dowodem, że w gminie istnieje przyjazna atmosfera dla powstawania i rozwoju nowych firm oraz zakładów. Na terenie gminy utworzona została Podstrefa Przemęt Kostrzyńsko-Słubickiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej.

Dowodem na fakt, iż gmina jest rzetelnym partnerem dla inwestorów jest uzyskanie przez Urząd Gminy Przemęt Certyfikatu „Przejrzysta Polska”.

Oświata

W Gminie Przemęt znajdują się :

- Placówki publiczne: 7 oddziałów przedszkolnych, 6 szkół podstawowych, 4 gimnazja oraz Liceum, Technikum i Zasadnicza Szkoła Zawodowa w Przemęcie,

⁶ Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Przemęt na lata 2017-2021

- 2 oddziały szkolno – przedszkolne niepubliczne w Radomierzu i Starkowie.

Tabela 4 Placówki edukacyjne funkcjonujące na terenie Gminy Przemęt

ŻŁOBKI	2013	2014	2015
Żłobki i kluby dziecięce	-	-	-
Dzieci przebywające w żłobkach i klubach dziecięcych (w ciągu roku)	-	-	-
EDUKACJA	2013/2014	2014/2015	2015/2016
Placówki wychowania przedszkolnego	10	9	9
w tym przedszkola	8	8	8
Miejsca w przedszkolach	624	624	599
Dzieci w placówkach wychowania przedszkolnego:	605	593	551
w tym w przedszkolach	573	570	529
Szkoły podstawowe	8	8	8
Uczniowie szkół podstawowych	984	1031	1117
gimnazja	4	4	5
Uczniowie szkół gimnazjalnych	452	444	465
Liczba uczniów przypadająca na 1 oddział w szkołach: podstawowych	19	18	18
gimnazjalnych	22	21	21

Źródło: <http://stat.gov.pl/statystyka-regionalna/statystyczne-vademecum-samorzadowca/>

Analizując dane dotyczące kształtowania się ogólnej liczby uczniów w poszczególnych typach szkół na terenie gminy Przemęt zauważyć należy ogólny jej wzrost. Wyraźnie zwiększyła się liczba dzieci uczących się w szkołach podstawowych.

Turystyka i rekreacja

Gmina Przemęt jest gminą typowo rolniczą łącząca tradycję z nowoczesnością. 63,6% ziem wykorzystuje się właśnie w rolnictwie. 24,9 to tereny leśne, które są największym kapitałem gminy, oraz duża liczba jezior które stanowią 4,5% powierzchni jest ich 14. Blisko

połowa obszaru gminy położona jest na terenie Przemęckiego Parku Krajobrazowego. Teren Parku to wspaniałe miejsce do aktywnego wypoczynku. Park przecinają liczne szlaki turystyczne: piesze, rowerowe, konne i wodne, umożliwiające podziwianie urokliwej przyrody. Największym zbiornikiem parku jest łańcuch jezior przemęckich. Tworzą go jeziora: Wieleńskie, Osłonińskie, Górskie, Olejnickie, Radomierskie, Przemęckie i Błotnickie. Liczne jeziora i kanały tworzą wspaniałe miejsce dla żeglarzy i kajakarzy. Przez gminę wiedzie także Szlak Cysterski, a piękno tego terenu podziwiać można z punktów widokowych w Olejnicy (19,5 m wysokości) i Siekowie (30 m). Centrum turystycznym gminy jest miejscowość Wieleń. Wszystkie te elementy decydują o tym, iż gmina ma dogodne warunki do rozwoju turystyki i rekreacji.

Kultura

Krzewieniem kultury na terenie gminy zajmuje się Gminne Centrum Kultury i Biblioteka w Przemęcie, jako jednostka samorządowa. Do końca 2015 roku istniał Gminny Ośrodek Kultury, obecnie instytucja ta została połączona z Gminną Biblioteką Publiczną i od 01.01.2016 roku funkcjonuje jako Gminne Centrum Kultury i Biblioteka w Przemęcie (GCKiB).

Przy GCKiB funkcjonują:

- Grupa Mazorettek „Vena”,
- Zespół Wokalny „Gioielli”,
- Grupa Teatralna „Zaczarowana Dorożka”,
- Zespół plastyczny „Gryzmołek”,
- Młodzieżowa orkiestra Dęta GCKiB w Przemęcie.

Do najważniejszych wydarzeń kulturalnych na terenie gminy należą: Średniowieczny Jarmark Cysterski, dożynki gminne, rajdy rowerowe, piesze i konne.

5. Gmina Siedlec.

Położona jest przy zachodniej granicy województwa wielkopolskiego, tworzącą Powiat Wielkopolski razem z Gminami Wolsztyn i Przemęt. Centrum gminy pod względem gospodarczym i administracyjnym jest miasto Siedlec. Położenie gminy jest bardzo korzystne i atrakcyjne turystycznie.

Rysunek 8 Herb Gminy Siedlec



Źródło: www.siedlec.bip.net.pl

Powierzchnia gminy wynosi 20,464 ha, i zajmuje ona 24 miejsce pod względem wielkości miast w Województwie Wielkopolskim. Na terenie gminy znajduje się 26 miejscowości, a główne tereny zasiedlone znajdują się wokół miejscowości: Bełęcín, Chobienice, Kopanica Siedlec i Tucharza.

Tabela 5 Liczba ludności w Gminie Siedlec w latach 2014-2016

	2014		2015		2016	
Liczba ludności	12 533		12 597		12 668	
Liczba kobiet i mężczyzn	K- 6175	M-6358	K-6386	M-6211	K-6414	M-6254
Ludność w wieku przedprodukcyjnym	2813		2816		2828	
Ludność w wieku produkcyjnym	7889		7866		7869	
Ludność w wieku poprodukcyjnym	1831		1915		1971	

Źródło: GUS

Gospodarka

Gospodarka w gminie tak jak większość gmin wielkopolskich ma charakter rolniczy. Okoliczni rolnicy to wysokiej klasy specjaliści prowadzący wielkotowarowe gospodarstwa rolne, w których dominuje hodowla trzody chlewnej. Przyczyniło się to do rozwoju

przetwórstwa mięsnego. Wyroby wędliniarskie można kupić w całym pasie Polski zachodniej. Prężnie rozwija się także uprawa grzybów oraz owoców i warzyw.

Oświata

Na terenie Gminy Siedlec znajduje się 7 przedszkoli, 5 szkół na poziomie podstawowym oraz 5 gimnazjów.

Tabela 6 Placówki edukacyjne funkcjonujące na terenie Gminy Siedlec

ŻŁOBKI	2013	2014	2015
Żłobki i kluby dziecięce	-	-	-
Dzieci przebywające w żłobkach i klubach dziecięcych (w ciągu roku)	-	-	-
EDUKACJA	2013/2014	2014/2015	2015/2016
Placówki wychowania przedszkolnego	12	8	8
w tym przedszkola	7	7	8
Miejsca w przedszkolach	492	480	570
Dzieci w placówkach wychowania przedszkolnego:	548	436	436
w tym w przedszkolach	416	425	436
Szkoły podstawowe	5	5	5
Uczniowie szkół podstawowych	837	971	970
gimnazja	5	5	5
Uczniowie szkół gimnazjalnych	423	420	423
Liczba uczniów przypadająca na 1 oddział w szkołach: podstawowych	19	19	19
gimnazjalnych	19	19	19

Źródło: <http://stat.gov.pl/statystyka-regionalna/statystyczne-vademecum-samorzadowca/>

Turystyka i rekreacja

Pomimo, że Gmina jest w większości zdominowana przez działalność rolniczą, nie brak tu jednak ciekawych krajobrazów, uroczych zakątków o różnej rzeźbie łąk czy pastwisk przez, które przebiegają liczne szlaki i trasy sprzyjające wycieczkom pieszym i rowerowym. Obfitość jezior zadowoli amatorów wędkowania, jak i miłośników sportów wodnych. Atrakcyjne dla turystów są obszary zajmujące zachodnią część Gminy. Okazałe kompleksy leśne, a wśród nich ciąg czystych jezior – Chobienickie, Kopanickie, Wąchabskie, Wielkopolskie i Grójeckie łączące się z Jeziorem Zbąszyńskim – umożliwiają organizację spływów kajakowych.

Turyści mogą zainteresować się także zabytkami kultury materialnej. Najcenniejsze z nich są zespoły pałacowo-parkowe dawnych właścicieli ziemskich w Chobienicach, Bełecinie, Kiełpinach, Tuchorzy, Zakrzewie, Wielkiej Wsi i Żodyniu. Dużą wartość przedstawiają kościoły parafialne i plebanie oraz szachulcowe chałupy kryte strzechą w Borui i Tuchorzy Nowej. Ciekawymi zabytkami są liczne przydrożne kapliczki.

Kultura

W Gminie Siedlec szerzeniem kultury, a także miejscem spotkań, wypoczynku i rozrywki jest Gminny Ośrodek Kultury. W instytucji tej działają sekcje: plastyczna, teatralna, kulinarna, rękodzieła artystycznego, rzeźbiarska, modelarska, wokalna, instrumentalna.

GOK jest on także organizatorem wielu imprez plenerowych. takich jak: Dożynki Gminne, Siedleckie Rajdy Rowerowe, Konkurs Muzyki Ludowej, Konkursy Kulinarne dla Kół Gospodyń Wiejskich, wernisaże GOK Galerii i konkursy dla mieszkańców gminy Siedlec. W GOK Siedlec działają liczne zespoły i koła zainteresowań a oferta programowa jest każdego roku wzbogacana o nowe propozycje.

6. Struktura ludności Powiatu Wolsztyńskiego.

Liczba ludności Powiatu Wolsztyńskiego stanowi 1,64% mieszkańców Województwa Wielkopolskiego. Na koniec 2016r. Powiat zamieszkiwało 57 270 osób, z czego 50,6% stanowiły kobiety a 49,4% mężczyźni..

Średnia gęstość zaludnienia Powiatu wynosiła w 2016 r. 84 osoby na 1 km² (w Województwie Wielkopolskim 117 osób na 1 km²).

Tabela 7 Ludność Powiatu Wolsztyńskiego w latach 2014-2016

Rok	Ogółem	Kobiety	Mężczyźni
2014	56 979	28 806	28 173
2015	57 012	28 831	28 181
2016	57 270	28 893	28 212

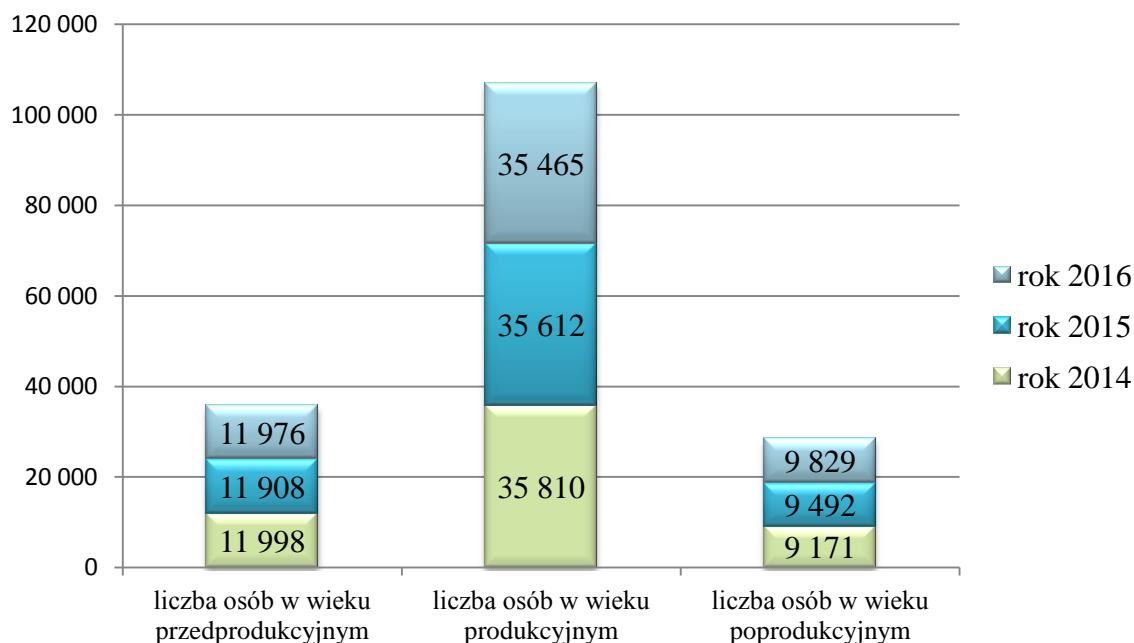
Źródło: *Bank Danych Lokalnych – GUS.*

Wykres 1 Prognozowana populacja ludności Powiatu Wolsztyńskiego w latach 2017- 2050



Źródło: *Bank Danych Lokalnych – GUS.*

Wykres 2 Podział ludności Powiatu Wolsztyńskiego według ekonomicznych grup wiekowych w 2016 roku



Źródło: *Bank Danych Lokalnych – GUS.*

Największą część Powiatu Wolsztyńskiego stanowią osoby w wieku produkcyjnym tj. wieku zdolności do pracy. Analizując dane z ostatnich trzech lat można zauważyć niewielką, ale stałą tendencję do wzrostu liczby osób w wieku poprodukcyjnym.

Tabela 8 Przyrost naturalny w Powiecie Wolsztyńskim w latach 2014-2016

	Urodzenia żywe	Zgony	Wskaźnik przyrostu naturalnego
2014	667	418	4,38
2015	651	477	3,05
2016	682	485	3,54

Źródło: *Bank Danych Lokalnych – GUS.*

Powiat Wolsztyński ma dodatni przyrost naturalny – w roku 2016 wyniósł on 197, odpowiada to przyrostowi naturalnemu 3,54 na 1000 mieszkańców. Dla porównania przyrost naturalny dla całej Polski wyniósł w 2016 r. - 0,15, natomiast przyrost dla Województwa Wielkopolskiego 1,7.

7. Gospodarka Powiatu Wolsztyńskiego.

W Powiecie Wolsztyńskim formą gospodarki, która dominuje jest rolnictwo. 59,11% powierzchni Powiatu w strukturze stanowią użytki rolne. Następne w kolejności są lasy i grunty leśne 31,04% , a nieużytki i pozostałe grunty stanowią 9,85% powierzchni. Użytki rolne to w zdecydowanej większości grunty orne 72,96%. W gminach, które tworzą powiat Gmina Wolsztyn ma najniższy udział użytków rolnych. W jej skład wchodzi miasto Wolsztyn, który charakteryzuje się większym stopniem urbanizacji, czyli większą powierzchnią terenów zabudowanych. Z kolei posiada ona największy udział lasów i gruntów leśnych.

Gleby są średniej i niskiej jakości, przeważają klasy V i VI, oraz gleby nie przydatne rolniczo. Powiat Wolsztyński to ponad 42 tys. hektarów rolnych, powierzchnia ta jest użytkowana przez ponad 4,5 tys. gospodarstw, których średnia wielkość to ok. 9 ha. Charakteryzuje się dobrze rozwiniętą hodowlą trzody chlewnej i drobiu. Popularna jest także hodowla bydła, mało gospodarstw hoduje natomiast konie, owce czy kozy. Rolnicy zajmują się również uprawą pieczarek czy uprawami sadowniczymi jak: truskawki, brzoskwinie czy jabłka.

Powiat stawia także na atrakcyjność inwestycji, która ma na celu skłonienie przedsiębiorstw do inwestowania.

Pod koniec 2013 roku działało na terenie Powiatu 6 378 podmiotów gospodarczych, 2,8% w sektorze publicznym a 97,2% w prywatnym, osoby fizyczne stanowią największy udział prowadząc działalność gospodarczą. Później w kolejności znajdują się spółki handlowe oraz stowarzyszenia i organizacje społeczne.

Forum gospodarcze reprezentuje ok. 4000 podmiotów gospodarczych. Forum utworzyły 4 organizacje gospodarcze w Wolszynie: Cech Rzemiosł Różnych, Powiatowe Zrzeszenie Handlu i Usług, Rada Powiatów Wielkopolskiej Izby Rolniczej oraz Wolsztyńska Izba Gospodarcza.

Do największych przedsiębiorstw Powiatu należą m.in.:

- Szynaka Meble Sp. z o.o. Wolsztyńska Fabryka Mebli Wolsztyn,

- FIRESTONE INDUSTRIAL PRODUCTS POLAND Sp. z o.o. Wolsztyn,
- Zakłady Mięsne Sobkowiak Siedlec,
- Gorgiel. Zakład Produkcji materiałów instalacyjnych Wolsztyn,
- NorDan Sp. z o.o. Wolsztyn,
- JMK Sp. z o.o. Wolsztyn,
- STALMOT-WOLMET,
- Piątek sp.j. Przetwórstwo ryb, warzyw- Siedlec,
- Dębowa Polska Spółka Jawna Siedlec,
- BiegPol Grażyna Biegańska, Chorzemin,
- Dana Bud. Przedsiębiorstwo Budownictwa Ogólnego,
- NEXBAU Wolsztyn,
- Łabimex Sp. z o.o. Przetwórstwo Spożywcze Przemęt,
- Firma Słomiński od 1904 s.c. Kaszczor,
- DanHatch Poland S.A. - Wylęgarnia Drobiu – Stary Widzim.

Pozyskiwanie inwestorów zewnętrznych jest dla rozwoju gmin Powiatu Wolsztyńskiego kluczowym czynnikiem. Konkurencyjna oferta jest konieczna, by skutecznie rywalizować z innymi powiatami. Władze są mocno zaangażowane, aby stworzyć jak najlepsze warunki do prowadzenia działalności gospodarczej.

III. ZASOBY INSTYTUCJONALNE POWIATU WOLSZTYŃSKIEGO W POMOCY SPOŁECZNEJ.

1. Ośrodki Pomocy Społecznej.

Ośrodek Pomocy Społecznej jest miejscem pierwszego kontaktu osób poszukujących pomocy społecznej. Ośrodki takie działają w każdej gminie, wykonując zadania własne w zakresie pomocy społecznej kierując się ustaleniami wójta/burmistrza.

Na terenie Powiatu Wolsztyńskiego funkcjonują trzy ośrodki pomocy społecznej.

Ośrodek Pomocy Społecznej w Wolsztynie – powołany 27 lutego 1990 r. uchwałą Rady Miasta i Gminy Wolsztyn. Samodzielna jednostka budżetowa, finansowana ze środków własnych gminy i administracji rządowej, stąd podział na zadania własne i zlecone.

W 2016 roku kadre Ośrodka Pomocy Społecznej w Wolsztynie stanowiło 26 pracowników, w tym:

- 8 pracowników socjalnych,
- 1 asystent rodziny.

Na jednego pracownika socjalnego przypada 56 środowisk.⁷

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Przemęcie powołany został 27 kwietnia 1990 r. uchwałą Gminnej Rady Narodowej w Przemęcie.

W skład struktury organizacyjnej Ośrodka wchodzi:

- Kierownik
- Sekcja świadczeń
- Sekcja pomocy środowiskowej
- Komórka organizacyjna do realizacji świadczeń rodzinny.

Na koniec roku 2016 w Ośrodku zatrudnionych było 15 pracowników, w tym 4 pracowników socjalnych i 1 asystent rodziny. Na jednego pracownika przypadają 42 środowiska.⁸

Ośrodek Pomocy Społecznej w Siedlcu – utworzony 21 lutego 1990 r. uchwałą Gminnej Rady Narodowej w Siedlcu.

W Ośrodku zatrudnionych jest 13 pracowników, w tym 3 pracowników socjalnych oraz 1 asystent rodziny. Każdy z pracowników socjalnych ma pod opieką 85 środowisk.⁹

W szczególnie trudnym dla osoby lub rodziny okresie udzielona pomoc powinna pozwolić na faktyczne zaspokojenie elementarnych potrzeb bytowych. Gwarantem prawidłowego funkcjonowania człowieka jest bowiem zabezpieczenie podstawowych potrzeb życiowych, tj. żywności, odzieży, dachu nad głową, itp.; natomiast w przypadku braku możliwości radzenia sobie osób z czynnościami domowymi lub samoobsługą, w celu jak najdłuższego pozostania w środowisku lokalnym, zapewnienie pomocy usługowej, w formie usług opiekuńczych. Obok pomocy o charakterze finansowym, rzeczowym lub usługowym, świadczone są formy

⁷ Dane Ośrodka Pomocy Społecznej w Wolsztynie na dzień 31.12.2016 r.;

⁸ Dane Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Przemęcie na dzień 31.12.2016 r. ;

⁹ Dane Ośrodka Pomocy Społecznej w Siedlcu na dzień 31.12.2016 r.;

pozamaterialne, tj.: poradnictwo, wsparcie psychologiczne lub prawne, aktywizacja, kontrakty socjalne. Cały ten ciężar pomocy osobom i rodzinom przejmuje gmina i realizuje za pośrednictwem instytucji jaką są Ośrodki Pomocy Społecznej.¹⁰

Tabela 9 Formy pomocy społecznej, udzielanej w ramach zadań własnych w latach 2014 – 2016

Wyszczególnienie	Liczba rodzin		
	2014	2015	2016
Zadania własne Gminy			
Zasiłki stałe, w tym:	178	188	190
Przyznane osobie samotnie gospodarującej	148	161	166
Przyznane osobie pozostającej w rodzinie	32	28	25
Zasiłki okresowe, w tym przyznane z powodu:	242	232	177
bezrobocia	177	153	131
długotrwałej choroby	29	31	17
niepełnosprawności	9	9	6
innego powodu	40	49	32
Schronienie	22	22	22
Posiłek	711	480	675
w tym dla dzieci	634	455	623
Usługi opiekuńcze ogółem	26	29	26
Sprawienie pogrzebu	1	1	1
Inne zasiłki celowe i w naturze ogółem	799	709	394
specjalne zasiłki celowe	357	276	205
Praca socjalna	1243	950	1081

Źródło : Ośrodki Pomocy Społecznej z terenu Powiatu Wolsztyńskiego

Ogólna liczba osób korzystających z pomocy społecznej w roku 2016 zmniejszyła się w stosunku do lat poprzednich z uwagi na zmiany ustawowe, które m.in. wprowadziły pracę opartą na kontrakcie socjalnym mającą na celu aktywizację osób zgłaszających się o pomoc. Na przestrzeni ostatnich lat zdecydowanie zmienił się charakter wykonywanej pracy.

¹⁰ Gminna Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata 2011-2016 w Gminie Przemęt.

Nowoczesne metody pracy z klientem wyparły model medyczny na rzecz pracy wykorzystującej zasady współtowarzyszenia w procesie pomagania, partnerstwa, samostanowienia i pomocniczości. Zmniejszyła się liczba rodzin korzystających z finansowych świadczeń pomocy społecznej, natomiast wciąż wzrasta zapotrzebowanie na szeroko rozumianą pracę socjalną i poradnictwo specjalistyczne.¹¹

2. Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie.

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Wolsztynie powołane zostało na mocy uchwały Nr IV/17/99 Rady Powiatu Wolsztyńskiego z dnia 5 stycznia 1999 r. w sprawie utworzenia Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Wolsztynie. Jest budżetową jednostką organizacyjną Powiatu Wolsztyńskiego.

Rysunek 9 Logo Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Wolsztynie



Źródło: <http://pcpr.powiatwolsztyn.pl/>

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Wolsztynie realizuje zadania Powiatu Wolsztyńskiego z zakresu:

- 1) pomocy społecznej,
- 2) wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej,
- 3) przeciwdziałania przemocy w rodzinie,
- 4) rehabilitacji zawodowej i społecznej osób niepełnosprawnych,
- 5) inne zadania własne oraz z zakresu administracji rządowej, określone w odrębnych przepisach, w tym zadania zlecone powiatu.

Stan zatrudnienia na dzień 31.12.2016 r. wyniósł 8 osób zatrudnionych w pełnym wymiarze czasu pracy.

¹¹ Gminna Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Siedlec.

W Powiecie Wolsztyńskim na mocy zarządzenia nr 35/2011 Starosty Powiatu Wolsztyńskiego z dnia 28.12.2011 r. organizatorem rodzinnej pieczy zastępczej jest wyznaczona przez Starostę Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie.

Na podst. Art. 76, ust. 2 ww. ustawy w jednostce utworzony został Zespół do spraw pieczy zastępczej, w którego skład wchodzi: dyrektor, koordynator rodzinnej pieczy zastępczej, pracownik socjalny oraz dwóch pracowników organizatora.

Do zadań organizatora rodzinnej pieczy zastępczej należy w szczególności:

- 1) prowadzenie naboru kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej lub kierowania rodzinnym domem dziecka;
- 2) kwalifikowanie osób kandydujących do pełnienia funkcji rodziny zastępczej lub kierowania rodzinnym domem dziecka oraz wydawanie zaświadczeń kwalifikacyjnych zawierających potwierdzenie ukończenia szkolenia, opinie o spełnianiu warunków i ocenę predyspozycji do sprawowania pieczy zastępczej,
- 3) zapewnianie pomocy i wsparcia osobom sprawującym pieczę zastępczą, w szczególności w ramach grup wsparcia;
- 4) organizowanie dla rodzin zastępczych oraz osób kierujących rodzinnym domem dziecka pomocy wolontariuszy;
- 5) współpraca ze środowiskiem lokalnym, w szczególności z ośrodkami pomocy społecznej, powiatowymi centrami pomocy rodzinie, sadami i ich organami pomocniczymi, instytucjami oświatowymi, zakładami opieki zdrowotnej, a także kościołami i związkami wyznaniowymi oraz z organizacjami społecznymi;
- 6) prowadzenie poradnictwa i terapii dla rodzin zastępczych zawodowych i niezawodowych i ich dzieci oraz dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej;
- 7) prowadzenie szkoleń dla kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej lub kierowania rodzinnym domem dziecka, a także osób kierujących rodzinnym domem dziecka;
- 8) zapewnianie pomocy prawnej osobom sprawującym pieczę zastępczą, w szczególności w zakresie prawa rodzinnego;
- 9) dokonywanie okresowej oceny sytuacji dzieci przebywających w pieczy zastępczej;
- 10) prowadzenie działalności diagnostyczno-konsultacyjnej, której celem jest pozyskiwanie, szkolenie i kwalifikowanie osób zgłaszających gotowość do

pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej, rodziny zastępczej niezawodowej oraz kierowania rodzinnym domem dziecka, a także szkolenie i wspieranie psychologiczno-pedagogiczne osób sprawujących pieczę zastępcza oraz rodziców dzieci, objętych tą pieczę;

- 11) przeprowadzanie badań pedagogicznych i psychologicznych oraz wywiadów rodzinnych, dotyczących kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej lub kierowania rodzinnym domem dziecka;
- 12) zapewnianie rodzinom oraz osobom kierującym rodzinnym domem dziecka poradnictwa, które ma na celu zachowanie i wzmocnienie ich kompetencji oraz przeciwdziałanie zjawisku wypalenia zawodowego.

3. Domy Pomocy Społecznej.

Dom pomocy społecznej to placówka świadcząca usługi bytowe, opiekuńcze, wspomagające i edukacyjne osobom wymagającym całodobowej opieki z powodu wieku, choroby lub niepełnosprawności.

Domy, w zależności od tego, dla kogo są przeznaczone dzielą się na domy dla:

- osób w podeszłym wieku
- osób przewlekle somatycznie chorych
- osób przewlekle psychicznie chorych
- dorosłych niepełnosprawnych intelektualnie
- dzieci i młodzieży niepełnosprawnych intelektualnie
- osób niepełnosprawnych fizycznie
- osób uzależnionych od alkoholu

lub prowadzone łącznie dla:

- osób w podeszłym wieku i chorych przewlekle somatycznie
- osób chorych przewlekle somatycznie oraz niepełnosprawnych fizycznie
- osób w podeszłym wieku i niepełnosprawnych fizycznie
- osób dorosłych oraz dzieci i młodzieży niepełnosprawnych intelektualnie

- dzieci i młodzieży, które nie mają rodziców (albo które mają rodziców, ale rodzice nie mogą opiekować się nimi z ważnych powodów).

Na terenie Powiatu Wolsztyńskiego funkcjonują 2 domy pomocy społecznej o zasięgu ponadgminnym.

Dom Pomocy Społecznej dla Dzieci i Młodzieży Niepełnosprawnej Inteluktualnie i Osób Dorosłych Niepełnosprawnych Inteluktualnie w Wielkiej Wsi prowadzony jest przez Zgromadzenie Sióstr Opatrzności Bożej. To placówka pobytu stałego przeznaczona dla 60 kobiet. Posiada 53 miejsca dla dzieci i młodzieży oraz 7 miejsc dla osób dorosłych.

Dom Pomocy Społecznej w Wolsztynie prowadzony jest przez Zgromadzenie Sióstr Miłosierdzia św. Wincentego a Paulo. To placówka stałego pobytu przeznaczona dla 82 kobiet w starszym wieku, przewlekłe somatycznie chorych.

Organ gminy właściwy dla miejsca zameldowania osoby zainteresowanej, jest jednostką, która wydaje skierowanie i ustala opłatę za pobyt w Domu Pomocy Społecznej. Natomiast decyzję o umieszczeniu osoby wydaje Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, na terenie którego znajduje się określony dom. Gdy Dom Pomocy Społecznej nie ma wolnych miejsc, osoba zostaje poinformowana o wpisaniu na listę oczekujących na umieszczenie. Pobyt w DPS jest odpłatny w wysokości średniego miesięcznego kosztu utrzymania mieszkańca. Osoba umieszczona w domu ponosi opłatę w wysokości nie przekraczającej 70% jej dochodu. Wnoszenie pozostałej części opłaty należy do jej małżonka, zstępnych przed wstępnymi lub gminy która tę osobę skierowała do DPS.

zdjęcie 5 Dom Pomocy Społecznej w Wolsztynie



Źródło: własne

W Domach Pomocy Społecznej na terenie Powiatu Wolsztyńskiego według stanu na dzień 31.12.2016 r. zatrudnionych jest ogółem 116 pracowników.¹²

4. Powiatowa Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna.

Rysunek 10 Logo PPP-P w Wolsztynie



POWIATOWA PORADNIA PSYCHOLOGICZNO-PEDAGOGICZNA W WOLSZTYNIE



Źródło: www.poradnia.powiatwolsztyn.pl

Powiatowa Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Wolsztynie jest placówką publiczną realizującą zadania zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Edukacji Narodowej z dnia 1 lutego 2013 roku w sprawie szczegółowych zasad działania publicznych poradni psychologiczno-pedagogicznych w tym publicznych poradni specjalistycznych (Dz.U. 2013 poz.199).

¹² Dane uzyskane z Domów Pomocy Społecznej w Wolsztynie oraz Wielkiej Wsi.

Organem prowadzącym Powiatową Poradnię Psychologiczno-Pedagogiczną w Wolsztynie jest Powiat Wolsztyński. Organem nadzoru pedagogicznego jest Wielkopolski Kurator Oświaty

Powiatowa Poradnia Psychologiczno - Pedagogiczna zatrudnia specjalistów: psychologów, pedagogów, logopedów, doradców zawodowych.

Działalność Poradni to przede wszystkim:

- udzielanie dzieciom i młodzieży pomocy psychologiczno-pedagogicznej, w tym pomocy logopedycznej, pomocy w wyborze kierunku kształcenia i zawodu,
- udzielanie rodzicom i nauczycielom pomocy psychologiczno-pedagogicznej związanej z wychowaniem i kształceniem dzieci i młodzieży,
- zapewnianie opieki dzieciom i młodzieży w wieku od urodzenia do zakończenia edukacji w szkole ponadgimnazjalnej,
- udzielanie pomocy dzieciom nieuczęszczającym do szkoły (przedszkola) oraz ich rodzinom zamieszkałym na terenie działania poradni.

Na pisemny wniosek rodziców dziecka albo jego prawnych opiekunów lub samego ucznia pod warunkiem, że osiągnął on pełnoletniość wydaje się opinie m.in. wczesnego wspomaganie rozwoju, wcześniejszego przyjęcia dziecka do szkoły podstawowej, odroczenia rozpoczęcia spełniania przez dziecko obowiązku szkolnego, gotowości szkolnej dziecka spełniającego obowiązek rocznego przygotowania przedszkolnego poza przedszkolem lub oddziałem przedszkolnym, zwolnienia ucznia z nauki drugiego języka obcego, objęcia ucznia nauką w klasie terapeutycznej, specyficznych trudności w uczeniu się, udzielanie zezwolenia na indywidualny program lub tok nauki, przyjęcia ucznia gimnazjum do oddziału przysposabiającego do pracy, pierwszeństwa w przyjęciu ucznia z problemami zdrowotnymi do szkoły ponadgimnazjalnej, zezwolenia na zatrudnianie młodocianego w celu przyuczenia do wykonywania określonej pracy lub nauki zawodu, objęcia dziecka pomocą psychologiczno-pedagogiczną w przedszkolu, objęcia dziecka pomocą psychologiczno-pedagogiczną w szkole lub placówce.

Tabela 10 Dane statystyczne za lata 2013 – 2016

Rok szkolny	Liczba przyjętych osób	Liczba badań diagnostycznych	Liczba badań przesiewowych	Liczba osób objętych terapią	Liczba porad
2013/2014	1737	1629	268	345	1482
2014/2015	1602	1729	277	453	1375
2015/2016	1665	1857	163	361	1459

Źródło: PPP-P w Wolsztynie

Tabela 11 Zestawienie zadań PPP-P W Wolsztynie w latach 2014 – 2016

Liczba wydanych opinii w sprawach:	2014	2015	2016
Wczesnego wspomaganie rozwoju	9	24	19
Przyśpieszenia oraz odroczenia obowiązku szkolnego	48	59	12
Pozostawienia ucznia klasy I-III szkoły podstawowej na drugi rok w tej samej klasie	0	0	0
Kwalifikowania do klas terapeutycznych	0	0	0
Zwolnienia ucznia z wadą słuchu lub głęboką dysleksją rozwojową z nauki drugiego języka obcego	0	2	1
Udzielenia zezwolenia na indywidualny program albo tok nauki	6	1	5
Przyjęcia ucznia gimnazjum do oddziału przysposabiającego do pracy	26	32	30
Dostosowania wymagań edukacyjnych wynikających z programu nauczania do indywidualnych potrzeb psychofizycznych i edukacyjnych ucznia, u którego stwierdzono zaburzenia i odchylenia lub specyficzne trudności w uczeniu się, uniemożliwiające sprostanie tym wymaganiom	64	66	60
Przyjęci do klasy pierwszej szkoły ponadgimnazjalnej kandydata z problemami zdrowotnymi, ograniczającymi możliwości wyboru kierunku kształcenia ze względu na stan zdrowia	4	3	4
Przystąpienie ucznia - absolwenta z zaburzeniami i odchyleniami rozwojowymi lub ze specyficznymi trudnościami w uczeniu się do sprawdzianu i egzaminu gimnazjalnego, dojrzałości maturalnej, zawodowego, w warunkach i formie dostosowanych do indywidualnych potrzeb psychofizycznych ucznia-absolwenta	0	0	0
Skierowanie do domów wczasów dziecięcych	0	0	0
Innych określonych w odrębnych przepisach	0	0	0
Zezwolenie na zatrudnienie młodocianego w celu przyuczenia do wykonywania określonej pracy lub zawodu	5	0	2
Objęcie pomocą psychologiczno – pedagogiczną w przedszkolu, szkole lub placówce	394	404	365
Informacje o wynikach diagnozy	55	48	62

Źródło: Powiatowa Poradnia Psychologiczno – Pedagogiczna w Wolsztynie.

Z powyższego zestawienia wynika, że liczba wydanych opinii w latach 2014 – 2016 utrzymuje się na podobnym poziomie. Znacznie zmalała liczba wydawanych opinii w sprawie odroczenia lub przyspieszenia obowiązku szkolnego w roku 2016. Ma to zapewne związek ze zmianami wprowadzonymi przez rząd w obowiązku szkolnym dla sześciolatków i siedmiolatków.

Tabela 12 Liczba wydanych orzeczeń

Liczba wydanych orzeczeń w sprawie:	2014	2015	2016
O potrzebie kształcenia specjalnego dzieci i młodzieży z zaburzeniami i odchyleniami rozwojowymi, wymagającymi stosowania specjalnej organizacji nauki i metod pracy, w tym o potrzebie zajęć rewalidacyjno- wychowawczych dla dzieci z upośledzeniem umysłowym w stopniu głębokim	100	123	140
O potrzebie indywidualnego nauczania dzieci i młodzieży, których stan zdrowia uniemożliwia lub znacznie utrudnia uczęszczania do szkoły	47	81	111

Źródło: Powiatowa Poradnia Psychologiczno – Pedagogiczna w Wolsztynie.

Z roku na rok wzrasta liczba wydawanych orzeczeń o potrzebie kształcenia specjalnego oraz potrzebie indywidualnego nauczania, co wskazuje na zwiększenie potrzeb uczniów oraz ich zindywidualizowanie.

5. Powiatowy Urząd Pracy.

Powiatowy Urząd Pracy jest jednostką organizacyjną Powiatu Wolsztyńskiego i wchodzi w skład powiatowej administracji zespolonej, działającą pod kierownictwem Dyrektora Urzędu.

zdjęcie 6 Powiatowy Urząd Pracy w Wolsztynie



Źródło: pupwolsztyn.pl

PUP realizuje zadania w zakresie promocji zatrudnienia, łagodzenia skutków bezrobocia oraz aktywizacji zawodowej określone w ustawie z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz.U. nr 99, poz. 1001 z późniejszymi zmianami), a w szczególności:

- opracowuje i realizuje programy promocji zatrudnienia oraz aktywizacji lokalnego rynku pracy stanowiącego część powiatowej strategii rozwiązywania problemów Społecznych,
- pozyskuje i gospodaruje środkami finansowymi na realizację zadań z zakresu aktywizacji lokalnego rynku Pracy,
- udziela pomocy bezrobotnym i poszukującym pracy w znalezieniu pracy, a także pracodawcom w pozyskaniu pracowników przez pośrednictwo pracy i poradnictwo zawodowe,
- rejestruje bezrobotnych i poszukujących Pracy,
- inicjuje i wdraża instrumenty rynku Pracy,
- inicjuje, organizuje i finansuje usługi i instrumenty rynku pracy,
- inicjuje i wspiera tworzenie klubów pracy,
- inicjuje, organizuje i finansuje projekty lokalnych i innych działań na rzecz aktywizacji bezrobotnych,
- opracowuje analizy i sprawozdania, w tym prowadzi monitoring zawodów deficytowych i nadwyżkowych, oraz dokonuje ocen dotyczących rynku pracy na potrzeby powiatowej rady zatrudnienia oraz organów zatrudnienia,
- inicjuje i realizuje przedsięwzięcia mające na celu rozwiązanie lub złagodzenie problemów związanych z planowanymi zwolnieniami grup pracowników z przyczyn dotyczących zakładu pracy,
- współdziała z powiatową radą zatrudnienia w zakresie promocji zatrudnienia oraz wykorzystania środków Funduszu Pracy,
- współpracuje z gminami w zakresie upowszechniania ofert pracy, upowszechniania informacji o usługach poradnictwa zawodowego i szkoleniach, organizacji robót publicznych oraz zatrudnienia socjalnego na podstawie odrębnych przepisów;
- przyznaje i wypłaca zasiłki oraz innych świadczeń z tytułu bezrobocia,
- wydaje decyzji o:

- uznaniu lub odmowie uznania danej osoby za bezrobotną oraz utracie statusu bezrobotnego,
 - przyznaniu, odmowie przyznania, wstrzymaniu wypłaty oraz utracie lub pozbawieniu prawa do zasiłku, dodatku szkoleniowego albo stypendium,
 - obowiązku zwrotu nienależnie pobranego zasiłku, dodatku szkoleniowego, stypendium, innych nienależnie pobranych świadczeń lub kosztów szkolenia finansowanych z Funduszu Pracy,
 - odroczeniu terminu spłaty, rozłożeniu na raty lub umorzeniu części albo całości nienależnie pobranego świadczenia udzielonego z Funduszu Pracy;
- realizuje zadania wynikające z koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego państw,
 - realizuje zadania wynikające z prawa swobodnego przepływu pracowników między państwami,
 - bada i analizuje sytuację na lokalnym rynku pracy w związku z postępowaniem o wydanie zezwolenia na pracę cudzoziemca,
 - organizuje i finansuje szkolenia pracowników powiatowego urzędu pracy.

W skład Powiatowego Urzędu Pracy wchodzi następujące działy:

- Dział Finansowo-Księgowy,
- Dział Ewidencji i Świadczeń,
- Centrum Aktywizacji Zawodowej.

Powiatowy Urząd Pracy w Wolsztynie zajmuje się również pozyskiwanie środków unijnych i krajowych, wspiera przedsiębiorczość czy pozyskuje dotacje dla osób rozpoczynających swoją działalność.

6. Powiatowa Rada Zatrudnienia.

Rada działa na podstawie ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instrumentach rynku pracy oraz rozporządzenia Ministra Gospodarki i Pracy z dnia

6 października 2004 r. w sprawie rad zatrudnienia. Jest to organ opiniodawczo – doradczy starosty.

W skład Rady wchodzi osoby powołane przez Starostę Wolsztyńskiego spośród działających na terenie powiatu:

- terenowych struktur każdej reprezentatywnej organizacji związkowej w rozumieniu ustawy o Trójstronnej Komisji do Spraw Społeczno-Gospodarczych;
- terenowych struktur każdej reprezentatywnej organizacji pracodawców w rozumieniu ustawy o Trójstronnej Komisji do Spraw Społeczno-Gospodarczych;
- społeczno – zawodowych organizacji rolników, w tym związków zawodowych rolników indywidualnych i izb rolniczych;
- jednostek samorządu terytorialnego, organizacji pozarządowych zajmujących się statutowo problematyką rynku pracy.

Kadencja Rady trwa 4 lata. Przewodniczącym rady jest Wicestarosta Wolsztyński, a jego zadania to m.in.: ustalanie przedmiotu i terminu obrad rady, przewodniczenie obradom, reprezentowanie na forach innych organów, inicjowanie i organizowanie rady.

7. Komenda Powiatowa Policji.

Policja to umundurowana oraz uzbrojona formacja służąca społeczeństwu, powołana do zapewnienia bezpieczeństwa oraz utrzymania porządku publicznego. Na mocy Ustawy o policji z dnia 6 kwietnia 1990 roku wyróżnia się trzy główne rodzaje służb : kryminalną , prewencję, wspomagającą działalność policji w zakresie logistycznym i technicznym.

Do podstawowych zadań Policji należą:

- ochrona życia i zdrowia ludzi oraz mienia przed bezprawnymi zamachami naruszającymi te dobra;
- ochrona bezpieczeństwa i porządku publicznego, w tym zapewnienie spokoju w miejscach publicznych oraz w środkach publicznego transportu i komunikacji publicznej, w ruchu drogowym i na wodach przeznaczonych do powszechnego korzystania;

- inicjowanie i organizowanie działań mających na celu zapobieganie popełnianiu przestępstw i wykroczeń oraz zjawiskom kryminogennym i współdziałanie w tym zakresie z organami państwowymi, samorządowymi i organizacjami społecznymi;
- prowadzenie działań kontrterrorystycznych w rozumieniu ustawy z dnia 10 czerwca 2016 r. o działaniach antyterrorystycznych (Dz. U. poz. 904);
- wykrywanie przestępstw i wykroczeń oraz ściganie ich sprawców;
- nadzór nad specjalistycznymi uzbrojonymi formacjami ochronnymi w zakresie określonym w odrębnych przepisach;
- kontrola przestrzegania przepisów porządkowych i administracyjnych związanych z działalnością publiczną lub obowiązujących w miejscach publicznych; współdziałanie z policjami innych państw oraz ich organizacjami międzynarodowymi, a także z organami i instytucjami Unii Europejskiej na podstawie umów i porozumień międzynarodowych oraz odrębnych przepisów;
- gromadzenie, przetwarzanie i przekazywanie informacji kryminalnych;
- prowadzenie zbiorów danych .¹³

Powiatowa jednostka organizacyjna Policji w Wolsztynie znajduje się przy ul. Dworcowej 1. Komenda podlega Wielkopolskiemu Komendantowi Wojewódzkiemu Policji w Poznaniu.

Struktura organizacyjna Komendy Powiatowej Policji w Wolsztynie:

Kierownictwo :

- Komendant Powiatowy Policji;
- Zastępca Komendanta Powiatowego Policji.

Komórki organizacyjne:

- Wydział Kryminalny;
- Wydział Prewencji;
- Referat Ruchu Drogowego,

¹³ Ustawa z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji (t.j. Dz. U 2016, poz. 1782 ze zm.)

- Stanowisko Samodzielne do spraw Prasowo – Informacyjnych.

Komórki organizacyjne realizujące zadania służby kryminalnej i prewencyjnej:

- Posterunek Policji w Przemęcie;
- Posterunek Policji w Siedlcu.

Komórki organizacyjne w służbie wspomagającej działalność Policji w zakresie organizacyjnym, logistycznym i technicznym:

- Zespół Prezydialny, Kadr i Szkolenia;
- Zespół Finansów, Zaopatrzenia, Łączności i Informatyki;
- Zespół Ochrony Informacji Niejawnych.

8. Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.

Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych działa na podstawie ustawy z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi, a jej zadaniem jest inicjowanie i koordynowanie działań wobec występujących problemów alkoholowych, prowadzenie kontroli punktów prowadzących sprzedaż napojów alkoholowych, w zakresie przestrzegania warunków sprzedaży napojów alkoholowych w gminie, a także wytyczanie priorytetów Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych. We wszystkich gminach Powiatu Wolsztyńskiego funkcjonują Gminne Komisje Rozwiązywania Problemów Alkoholowych. Środki finansowe do realizacji zadań, pochodzą z opłat za korzystanie z zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych.

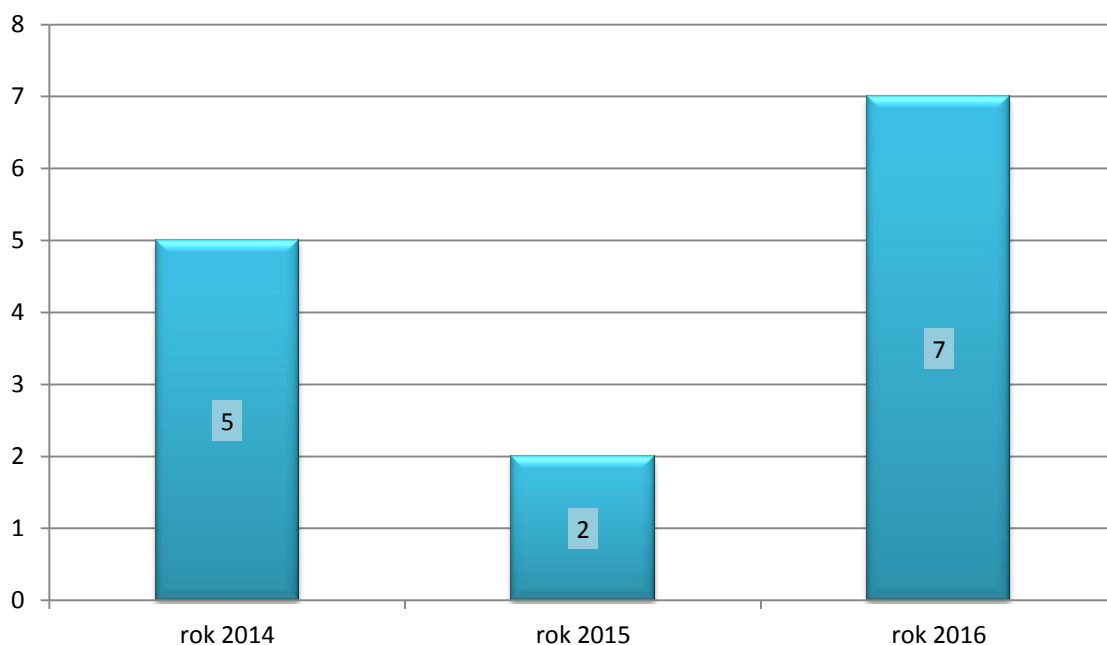
9. Powiatowy Ośrodek Interwencji Kryzysowej.

Rolą ośrodków interwencji kryzysowej jest świadczenie specjalistycznych usług, zwłaszcza psychologicznych, prawnych, hotelowych, które są dostępne przez całą dobę – osobom, rodzinom i społecznościom będącym ofiarami przemocy lub znajdującym się w innej sytuacji kryzysowej w celu zapobieżenia powstawania lub pogłębiania się dysfunkcji tych osób, rodzin lub społeczności.

Powiatowy Ośrodek Interwencji Kryzysowej w Wolsztynie powołano na mocy Zarządzenia Starosty Wolsztyńskiego Nr 11/2006. Jego zadaniem jest udzielanie niepieniężnych świadczeń z pomocy społecznej w zakresie interwencji kryzysowej. W ośrodku jest zatrudniony psycholog na umowę zlecenie oraz pracownik socjalny PCPR na 1/8 etatu.

W 2016 r. z pomocy w formie pobytu w hostelu Powiatowego Ośrodka Interwencji Kryzysowej w Wolsztynie skorzystało 7 osób, w tym 3 kobiety i 4 dzieci. Były to 3 rodziny, z których 2 skorzystały z maksymalnej długości pobytu w hostelu, tj. 3 miesiące.

Wykres 3 Liczba osób korzystających ze schronienia w hostelu w latach 2014 – 2016



Źródło: Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Wolsztynie

Ponadto mieszkańcy Powiatu Wolsztyńskiego znajdujący się w kryzysie mieli możliwość korzystania z poradnictwa specjalistycznego. Z usług psychologa skorzystało 20 osób, które łącznie odbyły 25 indywidualnych spotkań z specjalistą.

W ramach działalności POIK osoby w kryzysie mają możliwość skorzystania również z porad pracownika socjalnego. Korzystały z nich wszystkie osoby przebywające w hostelu w związku z stałym monitoringiem ich pobytu.

10. Dom Dziecka DROGA

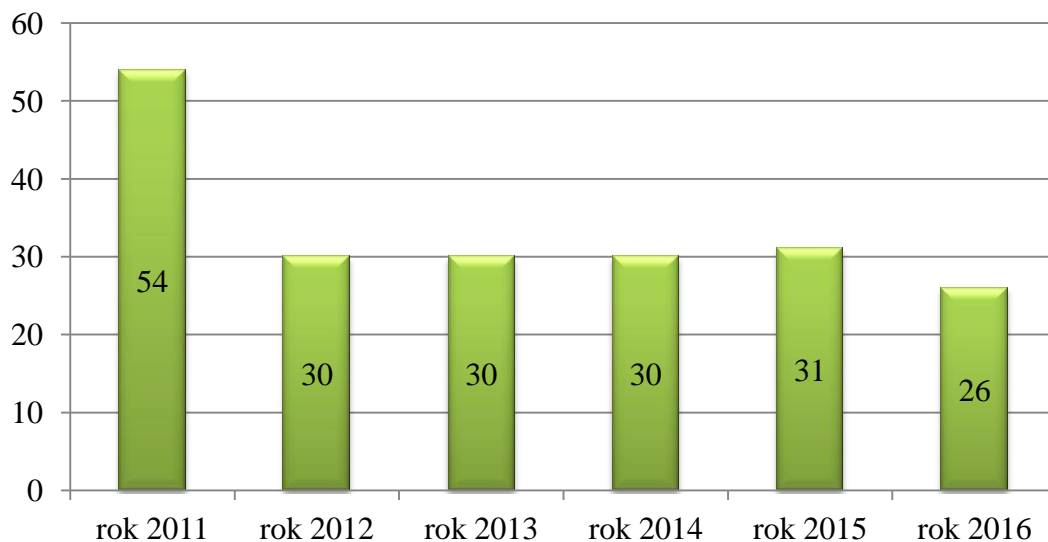
Placówka opiekuńczo – wychowawcza zapewnia dzieciom całodobową lub okresową opiekę i zaspokaja niezbędne potrzeby bytowe, rozwojowe, w tym emocjonalne, społeczne wychowanków. Umieszczenie w placówce opiekuńczo-wychowawczej powinno nastąpić dopiero po wyczerpaniu wszystkich dostępnych form pomocy rodzinie biologicznej lub w sytuacji, kiedy nie ma możliwości umieszczenia dziecka w rodzinnej pieczy zastępczej.

Na terenie Powiatu Wolsztyńskiego funkcjonuje jedna placówka opiekuńczo-wychowawcza Dom Dziecka „DROGA” w Wolsztynie. Placówka ma charakter socjalizacyjny. Mieści się w 3 kondygnacyjnym budynku mieszkalnym o całkowitej powierzchni 1033,4 m². Budynek składa się z 2 mieszkań - 15 osobowych. Mieszkanie nr 1 zajmują dzieci w wieku 10-16 lat, natomiast mieszkanie nr 2 zajmują dzieci starsze (16-18 lat). W budynku znajdują się także 2 mieszkania usamodzielnień (2-3 osobowe), z których każde wyposażone jest w oddzielny aneks kuchenny, łazienki i pokoje mieszkalne. Zajmują je osoby w wieku 17-25 lat, które przygotowują się do usamodzielnienia.

W roku 2016 rozpoczęto działania zmierzające do realizacji art. 95 ust. 3 ustawy z dnia 9 czerwca 2011r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej tj. przekształcenia placówki dla 30 wychowanków w placówkę dla 14 wychowanków. Opracowano wstępny plan działań w tym zakresie.

Poniższa tabela przedstawia liczbę dzieci umieszczonych w Domu Dziecka „DROGA” w Wolsztynie.

Wykres 4 Liczba dzieci umieszczonych w Domu Dziecka „DROGA” w Wolsztynie w latach 2011-2016

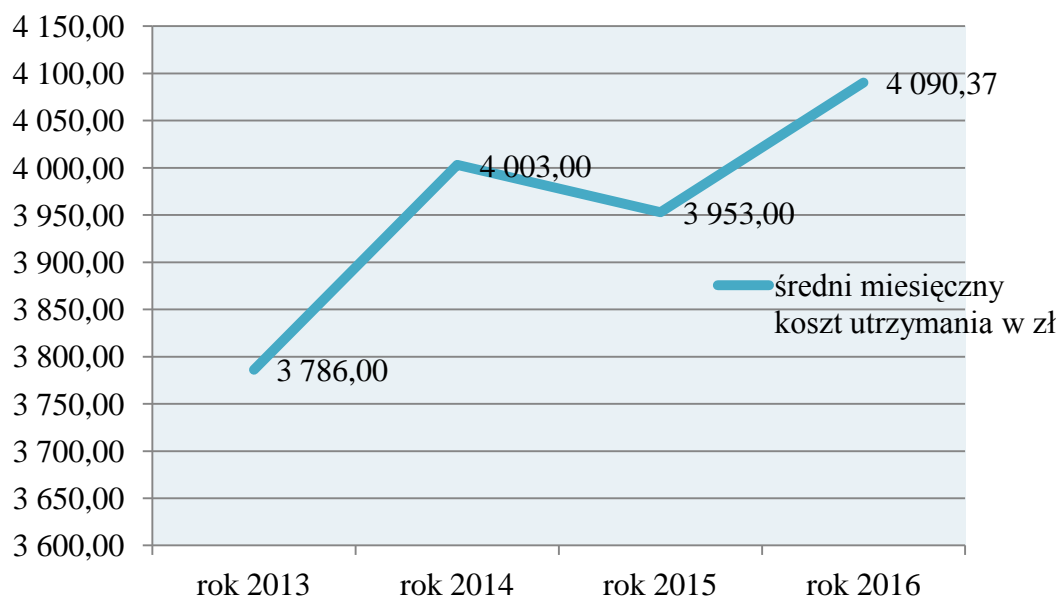


Źródło: dane Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Wolsztynie

Koszt utrzymania dziecka w instytucjonalnej pieczy zastępczej jest bardzo wysoki.

Tabela zamieszczona poniżej przedstawia miesięczny koszt utrzymania jednego dziecka w placówce opiekuńczo-wychowawczej w Wolsztynie w latach 2013-2016.

Wykres 5 Średni miesięczny koszt utrzymania jednego wychowanka w Domu Dziecka „DROGA” w Wolsztynie



Źródło: Dom Dziecka „DROGA” w Wolsztynie

11. Organizacje Pozarządowe i Stowarzyszenia, których statut zawiera elementy pomocy społecznej i przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu.

Na terenie Powiatu Wolsztyńskiego, działają następujące organizacje i stowarzyszenia.

POLSKI ZWIĄZEK EMERYTÓW, RENCISTÓW I INWALIDÓW ZARZĄD REJONOWY W WOLSZTYNIE (Koło w SiekóWKu, Solcu, Kaszczorze, Nowej Wsi, Buczu, Mochach i Siedlcu.)

Związek zrzesza emerytów, rencistów i inwalidów. Struktura ma na celu poprawienie ich warunków socjalno-bytowych oraz uczestniczenia w życiu społecznym. Odbywa się to poprzez współdziałanie z organami władzy i administracji publicznej, samorządowej ze związkami zawodowymi oraz innymi organizacjami społecznymi, gospodarczymi i spółdzielczymi.

PZERI organizuje także życie kulturalne i artystyczne oraz reprezentuje interesy rencistów, emerytów oraz inwalidów wobec organów władzy i administracji publicznej, samorządowej oraz nagłaśniania ich problemów wśród społeczeństwa. Związek zajmuje się prowadzeniem związkowej kasy pogrzebowej, organizacji i prowadzeniem bibliotek, czytelní, świetlic i klubów seniora. Wydawana jest też własna prasa oraz organizuje się turnusy rehabilitacyjne.

POLSKI ZWIĄZEK NIEWIDOMYCH KOŁO W WOLSZTYNIE

Do Polskiego Związku Niewidomych należą osoby słabo widzące oraz niewidzące. Związek poprzez swoją działalność integruje członków społecznie, rehabilituje czy wyrównuje szanse w dostępie do informacji, edukacji, zatrudnieniu, szeroko pojętej aktywności społecznej czy ochrony ich praw obywatelskich.

W ramach Związku prowadzi się rehabilitację podstawową, leczniczą, społeczną i zawodową zarówno dorosłych i dzieci, a także prowadzone są własne ośrodki leczniczo-rehabilitacyjne oraz szkoleniowo-rehabilitacyjne. Związek pomaga w zaopatrzeniu w sprzęt rehabilitacyjny dla niewidomych, organizowane są także różne formy działalności kulturalnej i artystycznej, sportu czy turystyki i rekreacji.

Związek współdziała z organizacjami i instytucjami właściwymi w rozwiązywaniu problemów socjalno-bytowych. Bardzo ważnym aspektem jest tutaj pomoc Związku w aktywizacji zawodowej niewidomych, pomocy w organizowaniu środowisk zawodowych czy innych form kształcenia i szkoleń oraz poradnictwa.

POLSKIE TOWARZYSTWO WALKI Z KALECTWEM KOŁO W WOLSZTYNIE

Profilaktyka niepełnosprawności i inwalidztwa u dzieci i młodzieży i dorosłych, pomoc organizacyjna i materialna w pokonywaniu życiowych trudności inwalidom to główne zadania Polskiego Towarzystwa do Walki z Kalectwem. Wolsztyńskie Koło zajmuje się rozwojem rehabilitacji medycznej, zawodowej i społecznej oraz likwidacją barier i ograniczeń uniemożliwiających inwalidom uczestnictwa w życiu społecznym i gospodarczym.

Towarzystwo stawia sobie za cel uwrażliwienie społeczeństwa różnych środowisk. Bardzo ważnym aspektem jest również pomoc osobom poszkodowanym w wypadkach komunikacyjnych oraz ich rodzinom.

STOWARZYSZENIE OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH „UŚMIECH” W BUCZU

Stowarzyszenie działa na rzecz osób niepełnosprawnych, a jego najważniejszym zadaniem jest zbieranie środków finansowych rehabilitację oraz leczenie dzieci i dorosłych, a także organizowanie różnych kierunków i form edukacji. Ma to na celu poprawę życia oraz godne i pełne uczestniczenie w życiu społecznym.

Stowarzyszenie współdziała ze szkołami w organizacji i prowadzeniu różnych form pomocy dla dzieci i młodzieży z upośledzeniem rozwojowym oraz organizuje wypoczynek i rekreację dla osób objętych pomocą stowarzyszenia.

STOWARZYSZENIE „RAZEM ŁATWIEJ”

Stowarzyszenie promuje wizję człowieka niepełnosprawnego, jako osoby wnoszącej szczególne wartości w życie społeczeństwa. Prowadzi również działalność edukacyjną i szkoleniową dla osób, które pracują z dziećmi. Stwarza stałe płaszczyzny współpracy z organizacjami pozarządowymi, samorządowymi czy z administracją oświatową. Celem współpracy jest stworzenie skutecznych działań systemowych w celu pełnego zaspokojenia potrzeb na każdym etapie życia osób niepełnosprawnych.

Nowatorskie i eksperymentalne formy edukacji prowadzone ze środków własnych oraz na zlecenie, którymi są placówki prowadzące poradnictwo, doradztwo dla i na rzecz osób o specjalnych potrzebach edukacyjnych, działalności turystyczne oraz sportowe szczególnie dla osób niepełnosprawnych.

STOWARZYSZENIE DIABETYKÓW KOŁO W WOLSZTYNIE

Koło organizuje i prowadzi edukację diabetologiczną wśród chorych poprzez szkolenia, prelekcje, pomiary glukozy, cholesterolu i trójglicerydów. Wypożyczyć można glukometr, książki na temat cukrzycy oraz organizuje się spotkania integracyjne diabetyków oraz organizuje dla nich wypoczynki i spotkania okolicznościowe.

WOLSZTYŃSKIE STOWARZYSZENIE „AMAZONKI”

Główny cel działania stowarzyszenia to poszukiwanie form i metod rehabilitacji fizycznej i psychicznej kobiet po zabiegach mastektomii. Kobiety te otaczane są opieką czekając na zabieg operacyjny. Prowadzone są tutaj również spotkania z lekarzami, psychologami oraz specjalistami innych dziedzin czy nawet kobietami po przebytych zabiegach operacyjnych.

Stowarzyszenie informuje społeczeństwo o problematyce chorób nowotworowych. Prowadzona jest tutaj rehabilitacja fizyczna i psychiczna ułatwiająca powrót do pracy zawodowej, życia rodzinnego i małżeńskiego. Nawiązywana jest współpraca i wymiana doświadczeń z onkologicznymi klubami i stowarzyszeniami w kraju i za granicą.

„Amazonki” zajmują się także pomocą w zaopatrzenie kobiet w protezy piersi i peruki, wydają także plakaty, broszury i materiały informacyjne.

STOWARZYSZENIE AKTYWNEJ REHABILITACJI SPOŁECZNEJ I KULTURALNEJ „AKTIW”

Stowarzyszenie jest jednym z najmłodszych działających stowarzyszeń w Powiecie Wolsztyńskim. Celem, jaki realizuje stowarzyszenie to pomoc osobom niepełnosprawnym oraz rozwijanie i poszerzanie procesu aktywizacji osób niepełnosprawnych ich obywatelskich i zawodowych postaw, prowadzenie szkoleń, kursów, warsztatów i innych form kształcących.

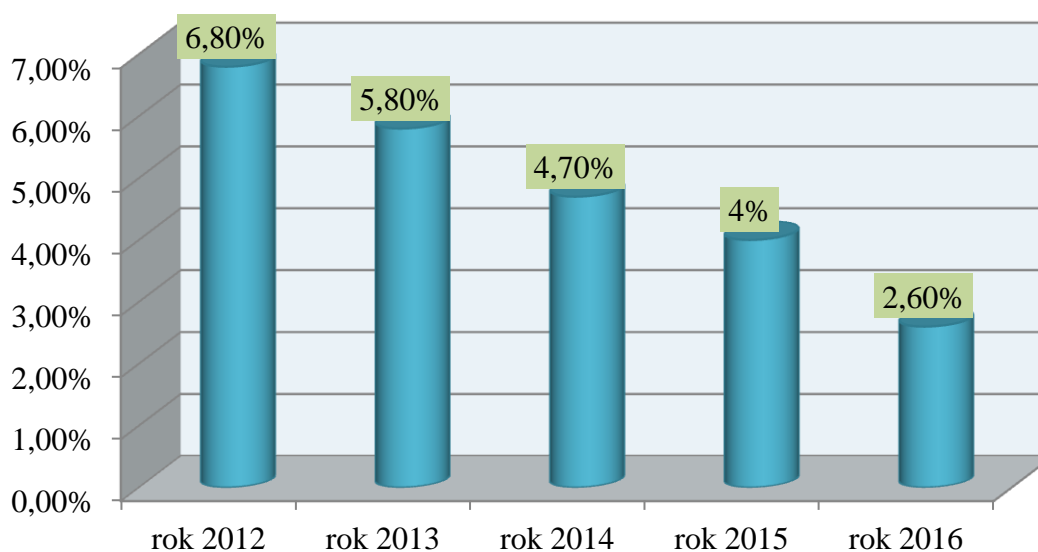
Za główny cel obrano samokształcenie członków stowarzyszenia, promocję społecznej aktywności osób niepełnosprawnych, organizowanie imprez rekreacyjnych, sportowych, edukacyjnych i kulturalnych, a także tworzenie i prowadzenie instytucji o charakterze społeczno-kulturalnym klubów i fundacji. AKTIW zajmuje się też gromadzeniem i wymianą informacji dotyczących działalności, potrzeb oraz funkcjonowania osób niepełnosprawnych w społeczeństwie z krajami Unii Europejskiej.

IV. DIAGNOZA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH WYSTĘPUJĄCYCH NA TERENIE POWIATU WOLSZTYŃSKIEGO.

1. Bezrobocie.

Ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy definiuje osobę bezrobotną jako nie zatrudnioną, nieprowadzącą działalność gospodarczą i nie wykonującą innej pracy zarobkowej, zdolną i gotową do podjęcia zatrudnienia (w pełnym lub niepełnym wymiarze czasu pracy), ukończyła 18 lat i nie przekroczyła wieku emerytalnego, nie uczy się na żadnym szczeblu kształcenia i jest zameldowana w Polsce. Miernikiem natężenia bezrobocia jest stopa bezrobocia liczona jako iloraz liczby zarejestrowanych bezrobotnych do liczby ludności czynnej zawodowo. Stopa bezrobocia w Powiecie Wolsztyńskim na koniec grudnia 2016 roku wynosiła 2,6 % i w stosunku do grudnia 2015 spadła o 1,4 punktu procentowego. Stopa bezrobocia w końcu grudnia w powiecie była niższa o 5,7 punktu procentowego niż jej wartość obliczona dla kraju oraz o 2,4 punktu procentowego niższa niż w Województwie Wielkopolskim. Stopę bezrobocia w Powiecie Wolsztyńskim w latach 2012-2016 przedstawia poniższy wykres.

Wykres 6 Stopa bezrobocia w Powiecie Wolsztyńskim w latach 2012 – 2016



Źródło: Powiatowy Urząd Pracy w Wolsztynie.

Mimo, iż wskaźnik stopy bezrobocia w Powiecie Wolsztyńskim był niższy od średniej wojewódzkiej i krajowej, to struktura osób bezrobotnych wskazuje, iż problem lokalnego rynku pracy dotyczy szczególnie osób długotrwale bezrobotnych, osób po 50 roku życia oraz osób młodych (25-34 r. ż.).

Na koniec grudnia 2016 roku na terenie działania Powiatowego Urzędu Pracy w Wolsztynie zarejestrowanych było 716 osób, o 31,7 % mniej niż w 2015 roku. Wśród ogólnej liczby zarejestrowanych – 58,8 % stanowiły kobiety (w ciągu roku liczba kobiet zwiększyła się o 2 %), a 21,6 % to osoby uprawnione do pobierania zasiłku dla bezrobotnych.

Liczbę osób zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy w Wolsztynie z podziałem na gminy Powiatu przedstawia poniższa tabela:

Tabela 13 Bezrobotni w poszczególnych gminach Powiatu Wolsztyńskiego

Gmina	Bezrobotni ogółem	
	na dzień 31.12.2015	na dzień 31.12.2016
Siedlec	196	157
Wolsztyn	595	390
Przemęt	258	169
RAZEM	1 049	716

źródło: Powiatowy Urząd Pracy w Wolsztynie

Tabela 14 Najważniejsze dane dotyczące bezrobocia w Powiecie Wolsztyńskim

Wyszczególnienie	31.12.2015	31.12.2016
Oświadczenie o zatrudnieniu cudzoziemca (zatrudnienie do 6 m-cy)	3322	6358
Cudzoziemcy zarejestrowani w urzędzie	2	3
Osoby poszukujące pracy (cudzoziemcy, osoby pobierające rentę, posiadający ziemię)	13	15
Osoby do 25 roku życia	185	108
Osoby długotrwale bezrobotne	402	315
Osoby po 50 roku życia	323	253
Osoby bez kwalifikacji zawodowych	161	128
Osoby bez doświadczenia zawodowego	173	115
Kobiety, które po urodzeniu dziecka nie podjęły zatrudnienia	76	86
Osoby niepełnosprawne	170	122

Źródło: Raport „Sytuacja na rynku pracy Powiatu Wolsztyńskiego w roku 2016”, Powiatowy Urząd Pracy w Wolsztynie

Osoby młode do 25 roku życia stanowiły 15,1 % ogółu zarejestrowanych bezrobotnych, i w stosunku do analogicznego okresu roku 2015 ich liczba zmniejszyła się o 2,5 %. Spadek nastąpił również wśród osób bez doświadczenia zawodowego o 0,4%. Osoby po 50 roku życia stanowiły 35,3 %, a ich liczba zwiększyła się w ciągu roku o 4,5 %, wzrost odnotowano również wśród osób bez kwalifikacji zawodowych o 2,6 %, osób długotrwale bezrobotnych o 5,7%, oraz kobiet, które po urodzeniu dziecka nie podjęły zatrudnienia o 4,8%. W stosunku do tych grup ustawa przewiduje wiele form aktywizacji zawodowej począwszy od szkoleń, staży, dotacji na rozpoczęcie własnej działalności gospodarczej po kierowanie na subsydiowane stanowiska pracy. Środki finansowe na realizację tych działań pochodzą ze środków krajowych Funduszu Pracy oraz środków z Europejskiego Funduszu Społecznego.

Tabela 15 Liczba osób bezrobotnych z podziałem na wiek, wykształcenie i czas pozostawania bez pracy

Wyszczególnienie	Bezrobotni							
	Ogółem Powiat		Wolsztyn		Siedlec		Przemęt	
WIEK	liczba osób	%	liczba osób	%	liczba osób	%	liczba osób	%
18-24	108	15	47	12	24	15	37	22
25-34	194	27	105	27	46	28	43	26
35-44	114	16	67	17	26	17	21	12
45-55	116	16	63	16	23	15	30	18
55-59	115	16	67	17	26	17	22	13
60-65	69	10	41	11	12	8	16	9
WYKSZTAŁCENIE								
wyższe	76	11	42	11	16	10	18	11
policealne i średnie zawodowe	147	20	79	20	32	20	36	21
średnie ogólnokształcące	72	10	43	11	12	8	17	10
zasadnicze zawodowe	252	35	130	33	54	35	68	40
gimnazjalne i poniżej	169	24	96	25	43	27	30	18
CZAS POZOSTAWANIA BEZ PRACY								
do 1 m-ca	65	9	35	9	13	8	17	10
1 - 3	146	20	75	19	28	18	43	25
3 - 6	148	21	87	22	29	18	32	19
6 -12	106	15	51	13	31	20	24	14
12 -24	106	15	58	15	25	16	23	14
powyżej 24	145	20	84	22	31	20	30	18
RAZEM	716	100	390	100	157	100	169	100

Źródło: dane Powiatowego Urzędu Pracy w Wolsztynie

Bezrobotni zarejestrowani w Powiatowym Urzędzie Pracy w Wolsztynie posiadali zróżnicowany poziom wykształcenia. Największą grupę w 2016 roku stanowiły osoby

legitymujące się wykształceniem zasadniczym zawodowym – 35 %, na drugim miejscu znalazła się grupa bezrobotnych z wykształceniem gimnazjalnym i poniżej – 24%. Osoby zarejestrowane z wykształceniem wyższym stanowiły 11 % ogółu. Najmniej liczną grupę stanowili bezrobotni z wykształceniem średnim ogólnokształcącym – 10 %.

W ciągu całego roku 2015 do PUP w Wolsztynie wpłynęło 1582 ofert pracy, natomiast w 2016 aż 2859.

2. Ubóstwo.

Ubóstwo jest pojęciem, które nie jest jednoznacznie zdefiniowane. W literaturze funkcjonują różne jego definicje. Najpowszechniejszą, jest tzw. finansowa definicja ubóstwa, gdzie ubóstwem określa się sytuację, w której gospodarstwo domowe nie dysponuje wystarczającymi środkami finansowymi (zarówno środkami pieniężnymi w postaci dochodów bieżących i dochodów z poprzednich okresów, jaki i formie nagromadzonych zasobów materialnych) pozwalającymi na zaspokojenie jej podstawowych potrzeb bytowych. Problem ubóstwa jest powszechnym zjawiskiem społecznym, obejmującym wiele aspektów.¹⁴

Ubóstwo jest jednym z najbardziej znaczących składników warunkujących patologię życia społecznego w sensie najbardziej dramatycznym: egzystencjalnym, instytucjonalnym i politycznym. Jest zjawiskiem o tyle niebezpiecznym, że zwiększa dystans pomiędzy poszczególnymi warstwami społecznymi, powoduje niemożność zaspakajania potrzeb, co często prowadzi do frustracji.

Możemy wyróżnić trzy kategorie ubóstwa ze względu na przyczyny, które je zapoczątkowały, takie jak:

- ubóstwo losowe – spowodowane zdarzeniami niezależnymi od woli człowieka (np. wypadki, choroby, klęski żywiołowe),
- ubóstwo subiektywne – powstałe na wskutek czynników, np. mały lub całkowity brak zaradności i aktywności ludzi, niskie kwalifikacje, niechęć do wykonywanej

¹⁴ J. M. Zabielska „ubóstwo a procesy marginalizacji społecznej” wydawnictwo KUL, Lublin 2007, s. 5.

pracy czy uzależnienia od zasiłków i pomocy społecznej, a także różne patologie społeczne (narkomania, alkoholizm),

- ubóstwo strukturalne – wynikające z zewnętrznych przyczyn gospodarczych (np. postępujące bezrobocie, niskie wynagrodzenia, polaryzację dochodów, wysokie ceny).

W Polsce podstawą określenia granicy ubóstwa przyjęto minimum socjalne. Pojęcie to stanowi kategorię mierzącą koszty utrzymania wydatków domowych, uwzględniając podstawowe potrzeby bytowo – konsumpcyjne. Wyznacza ono granice wydatków gospodarstw domowych, powyżej której można mówić o godziwym poziomie życia. Znajdują się w nim dobra służące zaspakajaniu potrzeb egzystencjalnych (żywność, odzież, obuwie, mieszkanie, ochrona zdrowia, higiena), do wykonywania pracy (transport lokalny i łączność), kształceniu (oświata i wychowanie dzieci), a także utrzymywania więzi rodzinnych i towarzyskich oraz uczestnictwa w kulturze.

Ubóstwo można także mierzyć poprzez zastosowanie pojęcia „minimum egzystencji”. Jest to dolne kryterium, w którym zakres i poziom zaspokojenia potrzeb wyznacza granica poniżej której występuje biologiczne zagrożenie życia i rozwoju psychofizycznego człowieka. Zawierają się tu jedynie wydatki pozwalające na przeżycie z pominięciem innych potrzeb. W przeciwdziałaniu ubóstwu szczególną rolę pełni państwo, choć bardzo zmieniła się jego rola – przejście od państwa opiekuńczego do państwa gospodarki rynkowej. Przemiany ustrojowe w Polsce uczyniły rodziny odpowiedzialnymi za swój los. Z jednej strony transformacja odniosła pozytywne skutki, umożliwiając rozwój i poprawę warunków życia, z drugiej powiększały obszary ubóstwa.

Ubóstwo nierozzerwalnie kojarzy się z takimi określeniami jak „bieda”, „marginalizacja”, „nędza”. Państwo jest zobowiązane do przeciwdziałania zarówno ubóstwu jaki i biedzie, marginalizacji oraz nędzy, zgodnie z konstytucyjnymi zasadami dotyczącymi wolności, praw i obowiązków człowieka i obywatela¹⁵. Aby w pełni wykonywać obowiązki wynikające z konstytucji, władze publiczne umożliwiają obywatelom korzystanie z pomocy społecznej. Pomoc społeczna jest instytucją polityki społecznej państwa mająca na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwycięzenie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie

¹⁵ Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz. U. z 1997 r. nr 78, poz. 483 z późn. zm.)

pokonać wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości. Jest ona realizowana przez organy administracji rządowej i samorządowej, które współpracują z organizacjami pozarządowymi i społecznymi, a także Kościołem Katolickim, innymi kościołami i związkami wyznaniowymi, jak również z osobami fizycznymi i prawnymi¹⁶. Działania podejmowane w ramach pomocy społecznej mają przede wszystkim na celu poprawę warunków życia potrzebujących oraz życiowego usamodzielnienia się osób. Organy administracji nie mogą odmówić pomocy osobie potrzebującej. Obowiązek taki wynika z Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej. Pomoc taka przysługuje nie tylko obywatelom Polski, ale również legalnie mieszkającym i przebywającym na terenie Rzeczypospolitej Polskiej cudzoziemcom. Jednakże pomoc państwa nie może być nadmierna, jej rodzaj, forma i rozmiar muszą być odpowiednie do okoliczności. Warto tu podkreślić, że osoby i rodziny, które korzystają z pomocy społecznej są obowiązane do współdziałania z instytucjami w rozwiązywaniu ich trudnej sytuacji życiowej¹⁷. Ustawa o pomocy społecznej wymienia przypadki, kiedy udziela się pomocy społecznej. Są to w szczególności: ubóstwo, sieroctwo, bezdomność, bezrobotność, niepełnosprawność, długotrwała lub ciężka choroba, przemoc w rodzinie, potrzeba ochrony ofiar handlu ludźmi, potrzeba ochrony macierzyństwa lub wielodzietności, bezradność w sprawach opiekuńczo – wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, zwłaszcza w rodzinach niepełnych lub wielodzietnych, trudności w integracji cudzoziemców, którzy uzyskali w Rzeczypospolitej Polskiej status uchodźcy lub ochronę uzupełniającą, trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego, alkoholizm lub narkomania, zdarzenia losowe i sytuacje kryzysowe, klęski żywiołowe lub ekologiczne. Nie jest to katalog zamknięty. Jest to uzasadnione tym że ludzie mają różne potrzeby, których czasami nie są w stanie sami zaspokoić i w takich przypadkach potrzebują pomocy państwa. Pomoc przyznawana jest na wniosek osoby potrzebującej lub innej upoważnionej, może być także udzielana z urzędu.

Przykładem instytucji państwowej, która pomaga potrzebującym są Ośrodki Pomocy Społecznej. Takie ośrodki działają w każdej gminie Powiatu Wolsztyńskiego. Pomagają ludziom z wykluczeniem i niedostosowaniem społecznym, kierują osoby potrzebujące do domów pomocy społecznej czy kwalifikują do wypłaty zasiłków. Ośrodki wykonują zadania

¹⁶ Art. 2 Ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U z 2016 r. poz. 930)

¹⁷ Art. 4 Ustawy z dnia 12 marca 2004 o pomocy Społecznej (tj. Dz. U z 2016 r. poz. 930)

własne gminy oraz zadania zlecane przez administrację rządową z zakresu pomocy społecznej. Zadania te są finansowane zarówno z budżetu gminy, jaki i budżetu państwa. Ośrodki Pomocy Społecznej starają się umożliwić osobom potrzebującym przezwyciężanie trudnych sytuacji życiowych, a także zapobiegają ich powstawaniu. Celem ich działania jest również umacnianie rodziny. Do zakresu działań ośrodka należy wykonywanie wielu zadań, o których mowa w ustawie o pomocy społecznej¹⁸.

Biorąc pod uwagę fakt, iż ubóstwo ciągle należy do głównych problemów społecznych, niezbędne są zmiany systemowe. Przede wszystkim należy stworzyć takie warunki, aby praca i dochody z niej wzięły prymat nad zasiłkami. Zadaniem gminy winno być nasilenie działań ułatwiających podniesienie dochodów m. in. przy wykorzystaniu możliwości ośrodka pomocy społecznej, urzędu pracy oraz organizacji pozarządowych. Polityka walki z ubóstwem powinna obejmować zwalczanie okoliczności sprzyjających pojawieniu się bądź jej utrwaleniu. Powinna rozwijać system różnorodnych świadczeń, które mogą ale nie muszą doprowadzić do trwałej poprawy położenia poszczególnych kategorii ludzi. Sama praca socjalna może przyczynić się do łagodzenia następstw ubóstwa.

Przyznawanie świadczeń w formie finansowej osobie znajdującej się w trudnej sytuacji życiowej należy do zadań gminy. W trybie ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (t.j. Dz. U. z 2016 r. poz. 930) przyznawane są zasiłki stałe, okresowe i celowe. Natomiast na mocy ustawy z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych (tj. Dz. U. z 2015 r. poz. 114 z późn. zm.) do zadań gminy należy wypłacanie zasiłków rodzinnych wraz z innymi przysługującymi dodatkami.

¹⁸ Art. 17 i art. 18 Ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (tj. Dz. U. z 2016 r. poz. 930)

Tabela 16 Udział osób korzystających z pomocy społecznej w Polsce, Województwie Wielkopolskim i Powiecie Wolsztyńskim w latach 2014 – 2015

Lp.	Liczba osób korzystających z pomocy społecznej	Lata	
		2014	2015
1.	Polska	2567778	2441082
	% społeczności korzystającej z pomocy społecznej w stosunku do ogółu	6,67	6,35
2.	Wielkopolska	201650	187377
	% społeczności korzystającej z pomocy społecznej w stosunku do ogółu	5,81	5,39
3.	Powiat Wolsztyński	2624	2400
	% społeczności korzystającej z pomocy społecznej w stosunku do ogółu	4,61	4,21

Źródło: GUS bank danych lokalnych

Tabela 17 Osoby korzystające z pomocy społecznej z powodu ubóstwa zamieszkujące teren Powiatu Wolsztyńskiego w porównaniu do kraju i województwa

	Liczba osób korzystających z pomocy społecznej z powodu ubóstwa	Lata	
		2014	2015
1.	Powiat Wolsztyński	636	573
	% społeczności korzystającej z pomocy społecznej w stosunku do ogółu	1,12	1,01
2.	Polska	724306	694447
	% społeczności korzystającej z pomocy społecznej w stosunku do ogółu	1,88	1,81
3.	Wielkopolska	52854	49206
	% społeczności korzystającej z pomocy społecznej w stosunku do ogółu	1,52	1,42

Źródło: Bank Danych Lokalnych

Tabela 18 Zestawienie liczby rodzin korzystających z pomocy społecznej i rodzin korzystających z powodu ubóstwa w poszczególnych gminach Powiatu Wolsztyńskiego w latach 2014 – 2016

Lp.	Gmina	Lata	Liczba mieszkańców w gminie ogółem	Liczba osób korzystających z pomocy społecznej z powodu ubóstwa	% mieszkańców korzystających z pomocy społecznej z powodu ubóstwa w stosunku do ogółu mieszkańców
1.	Wolsztyn	2013	30384	1177	3,87
		2014	30466	1038	3,41
		2015	30400	924	3,04
		2016	30526	752	2,46
2.	Przemęt	2013	13874	448	3,23
		2014	13980	353	2,52
		2015	14015	264	1,88
		2016	14076	220	1,56
3.	Siedlec	2013	12522	547	4,37
		2014	12533	474	3,78
		2015	12597	385	3,06
		2016	12668	308	2,43

Źródło: Dane Ośrodków Pomocy Społecznej w Powiecie Wolsztyńskim

Analizując powyższe dane statystyczne można stwierdzić, że odsetek mieszkańców korzystających z pomocy społecznej z powodu ubóstwa w stosunku do ogółu mieszkańców jest najwyższy w gminie Siedlec. Najniższy odsetek występuje w gminie Przemęt. W każdej gminie poziom ubóstwa mieszkańców Powiatu Wolsztyńskiego wskazuje tendencję malejącą

(zwiększa się liczba ludności w poszczególnych gminach, a liczba osób korzystających z pomocy społecznej z powodu ubóstwa zmniejsza się).

3. Niepełnosprawność.

Zgodnie z ustawą z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. 2016, poz. 2046 z późn. zm.) definicja osoby niepełnosprawnej brzmi: „Niepełnosprawnymi są osoby, których stan fizyczny, psychiczny lub umysłowy trwale lub okresowo utrudnia, ogranicza bądź uniemożliwia wypełnianie ról społecznych, a w szczególności ogranicza zdolności do wykonywania pracy zawodowej”.

Ustawa ta określa trzy stopnie niepełnosprawności:

Znaczny – do znacznego stopnia niepełnosprawności zalicza się osobę z naruszoną sprawnością organizmu, niezdolną do pracy albo zdolną do pracy jedynie w warunkach pracy chronionej i wymagającą, w celu pełnienia ról społecznych, stałej lub długotrwałej opieki i pomocy innych osób w związku z niezdolnością do samodzielnej egzystencji,

Umiarkowany – do umiarkowanego stopnia niepełnosprawności zalicza się osobę z naruszoną sprawnością organizmu, niezdolną do pracy albo zdolną do pracy jedynie w warunkach pracy chronionej lub wymagającą czasowej albo częściowej pomocy innych osób w celu pełnienia ról społecznych,

Lekki – do lekkiego stopnia niepełnosprawności zalicza się osobę o naruszonej sprawności organizmu, powodującej w sposób istotny obniżenie zdolności do wykonywania pracy, w porównaniu do zdolności, jaką wykazuje osoba o podobnych kwalifikacjach zawodowych z pełną sprawnością fizyczną, lub mająca ograniczenia w pełnieniu ról społecznych dające się kompensować przy pomocy wyposażenia w przedmioty ortopedyczne, środki pomocnicze lub środki techniczne.

Trudno jest ustalić faktyczną liczbę osób niepełnosprawnych w Powiecie Wolsztyńskim, gdyż aktualnie w Polsce funkcjonuje pięć systemów orzekania, w tym cztery systemy ustalają uprawnienia do świadczeń rentowych (w ramach Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego, Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji oraz Ministerstwa Obrony Narodowej), natomiast piąty system orzeka o stopniu

niepełnosprawności dla celów pozarentowych (przez powiatowe zespoły ds. orzekania o niepełnosprawności).

W Powiecie Wolsztyńskim funkcjonuje Powiatowy Zespół ds. Orzekania o niepełnosprawności, który na podstawie ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych oraz w oparciu o rozporządzenie Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 15 lipca 2003 r. w sprawie orzekania o niepełnosprawności i stopniu niepełnosprawności, wydaje odpowiednio orzeczenia o:

- niepełnosprawności osób, które nie ukończyły 16 rok życia,
- stopniu niepełnosprawności osób, które ukończyły 16 rok życia,
- wskazania do ulg i uprawnień osób posiadających orzeczenia o inwalidztwie lub niezdolności do pracy, zwanymi „orzeczeniami o wskazaniach do ulg i uprawnień”.

Na potrzeby niniejszego dokumentu dokonano analizy danych dotyczących wydanych orzeczeń dla mieszkańców Powiatu Wolsztyńskiego w latach 2014-2016.

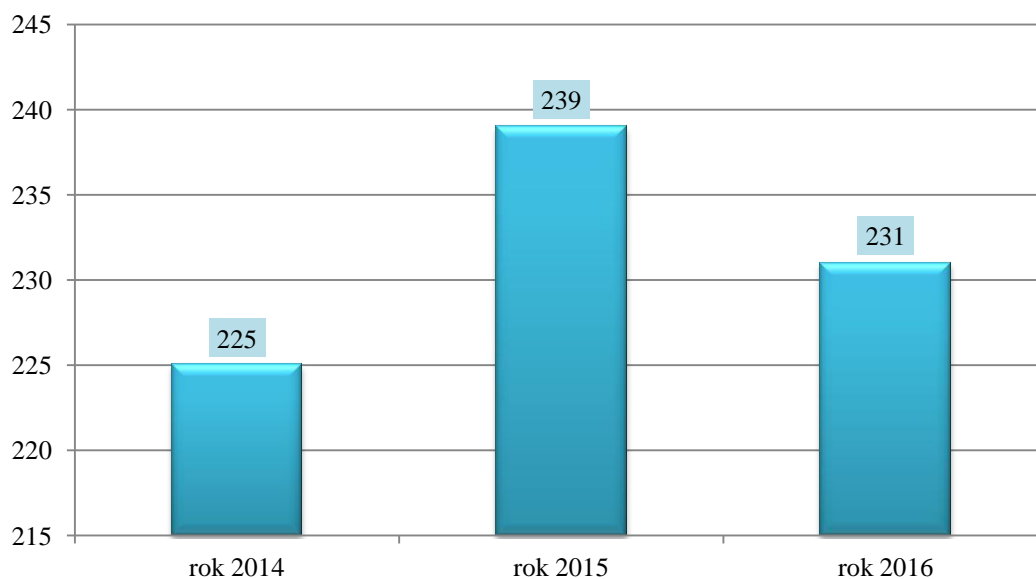
Jak wskazują dane zamieszczone poniżej Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności w 2016 roku wydał łącznie 1529 orzeczeń (1 298 osobom powyżej 16 roku życia i 231 orzeczeń osobom przed 16 rokiem życia) co stanowi 2,7 % mieszkańców Powiatu Wolsztyńskiego.

Tabela 19 Liczba wydanych orzeczeń dla osób powyżej 16 roku życia

Stopień niepełnosprawności	Liczba wydanych orzeczeń		
	2014	2015	2016
lekki	442	437	284
umiarkowany	960	989	644
znaczny	494	401	370
ogółem	1 916	1 827	1 298

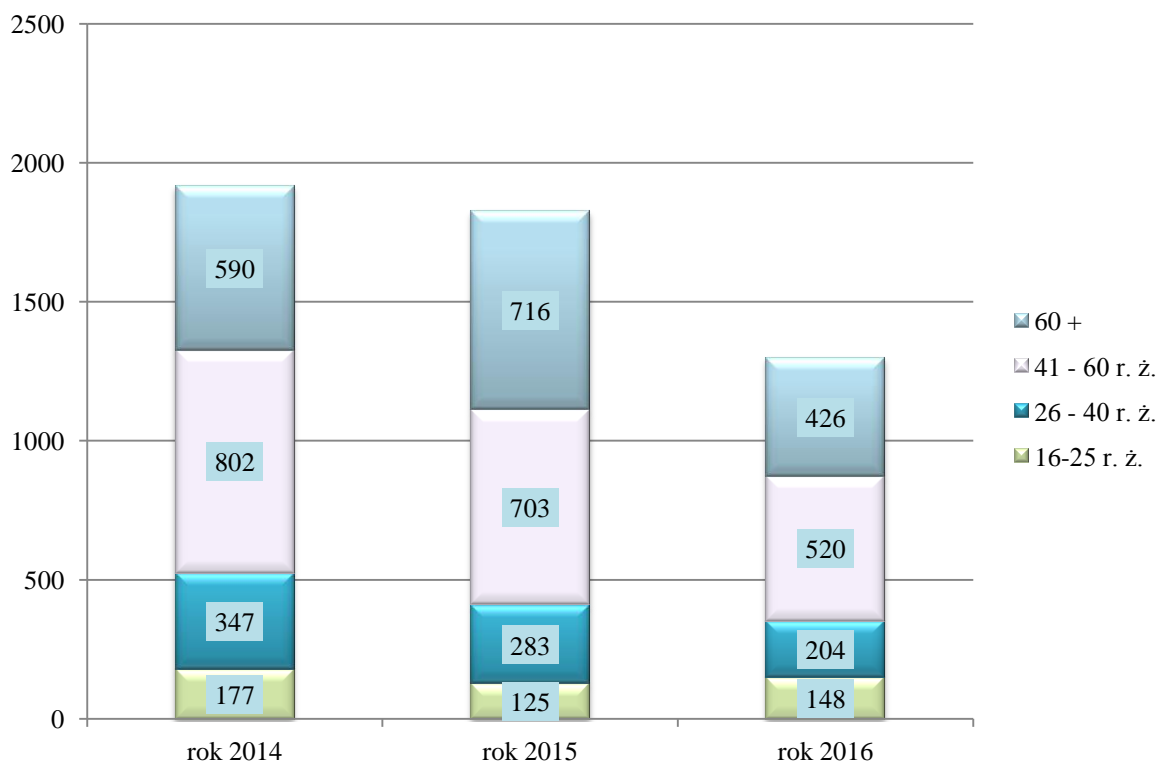
Źródło: Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Wolsztynie

Wykres 7 Liczba wydanych orzeczeń dla osób poniżej 16 roku życia



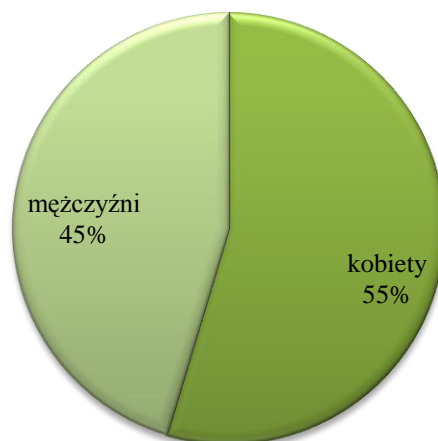
Źródło: Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Wolsztynie

Wykres 8 Liczba wydanych orzeczeń wg wieku



Źródło: Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Wolsztynie

Wykres 9 Liczba wydanych orzeczeń za względu na płeć w 2016 roku



Źródło: Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Wolsztynie

Tabela 20 Liczba wydanych orzeczeń wg wykształcenia i zatrudnienia

Rok	Liczba wydanych orzeczeń						
	wykształcenie					zatrudnienie	
	mniej niż podstawowe	Podstawowe	zasadnicze	średnie	wyższe	TAK	NIE
2014	32	399	773	567	145	869	1 047
2015	27	394	744	482	180	739	1 088
2016	65	277	536	321	99	568	730

Źródło: Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Wolsztynie

Tabela 21 Liczba wydanych orzeczeń według wieku dzieci w latach 2014 - 2016

Wiek dziecka	Liczba wydanych orzeczeń		
	2014	2015	2016
0-3	61	69	51
4-7	58	65	63
8-16	106	105	117
ogółem	225	239	231

Źródło: Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Wolsztynie

Tabela 22 Liczba wydanych orzeczeń według przyczyny niepełnosprawności w latach 2014 - 2016

Przyczyny niepełnosprawności ¹⁹	Liczba wydanych orzeczeń					
	Osoby przed 16 rokiem życia			Osoby po 16 roku życia		
	2014	2015	2016	2014	2015	2016
01-U	19	12	21	22	15	13
02-P	21	11	35	86	102	65
03-L	8	12	11	77	74	81
04-O	24	27	24	42	63	35
05-R	15	29	24	1 030	920	641
06-E	6	10	2	24	14	16
07-S	57	64	52	293	285	211
08-T	6	11	6	46	35	30
09-M	6	6	5	73	34	55
10-N	18	26	14	97	120	80
11-I	38	29	35	126	165	71
12-C	7	2	2	0	0	0
Ogółem	225	239	231	1 916	1 827	1 298

Źródło: Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Wolsztynie

¹⁹ Znaczenie symboli: 01-U upośledzenie umysłowe, 02-P choroby psychiczne, 03-L zaburzenia głosu, mowy i choroby słuchu, 04-O choroby narządu wzroku, 05-R upośledzenie narządu ruchu, 06-E epilepsja, 07-S choroby układu oddechowego i krążenia, 08-T choroby układu pokarmowego, 09-M choroby układu moczowo-płciowego, 10-N choroby neurologiczne, 11-I – inne, w tym schorzenia: endokrynologiczne, metaboliczne, zaburzenia enzymatyczne, choroby zakaźne i odzwierzęce, zeszpecenia, choroby układu krwiotwórczego, 12-C całościowe zaburzenia rozwojowe

Z powyższych danych wynika, że najliczniejszą grupą osób niepełnosprawnych w Powiecie Wolsztyńskim, które w latach 2004-2016 otrzymały orzeczenia, stanowią osoby z umiarkowanym stopniem niepełnosprawności.

Zauważalna jest także korelacja niepełnosprawności z płcią, gdyż niepełnosprawnych kobiet jest więcej niż niepełnosprawnych mężczyzn. W 2016 roku liczba niepełnosprawnych kobiet wynosiła 709 osób, natomiast liczba niepełnosprawnych mężczyzn 589 osób. Zatem odsetek kobiet niepełnosprawnych wynosił 55%, a mężczyzn 45%.

Kolejną ważną cechą jest scharakteryzowanie wieku niepełnosprawnych mieszkańców Powiatu. Niepełnosprawni częściej przynależą do starszych grup wiekowych. Według uzyskanych danych w 2016 roku 40,07% stanowiły osoby w przedziale wiekowym 41-60 lat, natomiast 32,82% to osoby powyżej 60 roku życia.

Interesujące jest przedstawienie danych na temat struktury wykształcenia niepełnosprawnych. W latach 2014-2016 najliczniejszą grupę stanowiły osoby niepełnosprawne z wykształceniem zasadniczym zawodowym. Osoby niepełnosprawne najczęściej nie pracowały.

Dane zamieszczone w powyższej tabeli wskazują, iż w 2016 roku najczęstszą przyczyną wydania orzeczenia o stopniu niepełnosprawności u osób powyżej 16 roku życia było upośledzenie narządu ruchu oraz choroby układu oddechowego i krążenia.

W kontekście problemów, trudności i barier, z jakimi zmagają się i na jakie napotykają osoby niepełnosprawne w codziennym życiu, szczególnego znaczenia nabiera rehabilitacja społeczna i zawodowa.

Rehabilitacja społeczna ma na celu umożliwienie osobom niepełnosprawnym uczestnictwa w życiu społecznym. Rehabilitacja społeczna realizowana jest przede wszystkim przez wyrabianie zaradności osobistej i pobudzanie aktywności społecznej osoby niepełnosprawnej, wyrabianie umiejętności samodzielnego wypełnienia ról społecznych.

W Powiecie Wolsztyńskim zadania dotyczące rehabilitacji społecznej realizuje Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, natomiast zadania z zakresu rehabilitacji zawodowej Powiatowy Urząd Pracy. Realizacja zadań Powiatu z zakresu rehabilitacji społecznej i zawodowej osób

niepełnosprawnych odbywa się szczególnie poprzez dofinansowanie ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych.

Wśród wymienionych zadań na szczeblu powiatu, realizowane są następujące formy rehabilitacji społecznej:

- zaopatrzenie w sprzęt rehabilitacyjny, przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze przeznaczone osobom niepełnosprawnym na podstawie odrębnych przepisów,
- uczestnictwo osób niepełnosprawnych i opiekunów do udziału w turnusach rehabilitacyjnych,
- dofinansowanie sportu, kultury, rekreacji i turystyki osób niepełnosprawnych,
- likwidacja barier architektonicznych, w komunikowaniu się i technicznych w związku z indywidualnymi potrzebami osób niepełnosprawnych,
- dofinansowanie kosztów tworzenia i działania warsztatów terapii zajęciowej.

Poniższe tabele przedstawiają dane szczegółowe na temat realizowanych w Powiecie zadań z zakresu rehabilitacji społecznej.

Tabela 23 Zadania z zakresu rehabilitacji społecznej realizowane w Powiecie Wolsztyńskim w latach 2014 - 2016

Rok	2014	2015	2016
Likwidacja barier architektonicznych	38	29	24
Likwidacja barier technicznych	4	2	5
Likwidacja barier w komunikowaniu się	13	6	6
Turnusy rehabilitacyjne	296	204	144
Zaopatrzenie w przedmioty ortopedyczne, środki pomocnicze i sprzęt rehabilitacyjny	720	737	780
Ogółem:	1071	978	959

źródło: Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Wolsztynie

Tabela 24 Dofinansowanie sportu, kultury, rekreacji i turystyki osób niepełnosprawnych

Rok	2014	2015	2016
Liczba dofinansowanych zadań	56	47	35

źródło: Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Wolsztynie

Tabela 25 Wysokość środków finansowych z Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych z podziałem na poszczególne zadania (lata 2014 - 2017)

Nazwa zadania	2014	2015	2016	2017
Turnusy rehabilitacyjne	186 793,00	167 005,00	120 972,00	100 000,00
Zaopatrzenie w sprzęt rehabilitacyjny, przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze	331 303,07	385 475,18	357 744,53	342 080,00
Likwidacja barier architektonicznych, w komunikowaniu się i technicznych	165 000,00	147 318,54	125 600,00	110 000,00
Sport, kultura, turystyka i rekreacja osób niepełnosprawnych	46 394,93	46 214,28	40.249,43	21 880,00
Koszty działania WTZ	517 860,00	538 860,00	559 860,00	559 860,00
Staże i prace interwencyjne	0,00	0,00	15 809,04	80 000,00
Wartość ogółem:	1 247 357,00	1 284 873,00	1.220.335,00	1 213 820,00

źródło: Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Wolsztynie

W analizowanym okresie największym zainteresowaniem wśród osób niepełnosprawnych cieszyło się dofinansowanie do zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny, przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze, jak również dofinansowanie do uczestnictwa w turnusach rehabilitacyjnych dorosłych osób niepełnosprawnych, dzieci i ich opiekunów. Realizacja zadania dotyczącego likwidacji barier architektonicznych, w komunikowaniu się i technicznych w związku z indywidualnymi potrzebami osób niepełnosprawnych objęła mniejszą liczbę osób, lecz stanowiły one konkretne działania podejmowane w celu

zwiększenia jak najbardziej możliwej samodzielności osoby z niepełnosprawnością. Niestety wysokość środków finansowych z Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, które otrzymuje Powiat Wolsztyński z roku na rok maleje.

Pilotażowy Program „AKTYWNY SAMORZĄD”

W dniu 21 sierpnia 2012 roku Powiat Wolsztyński podpisał z Państwowym Funduszem Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych umowę w sprawie realizacji pilotażowego programu „Aktywny Samorząd”. Celem głównym programu jest zmniejszenie barier ograniczających uczestnictwo osób niepełnosprawnych w życiu społecznym, zawodowym i w dostępie do edukacji. Program składa się z dwóch Modułów:

MODUŁ I

- Obszar A – Zadanie nr 1 **pomoc w zakupie i montażu oprzyrządowania do posiadanego samochodu;**
- Obszar A – Zadanie nr 2 **pomoc w uzyskaniu prawa jazdy kategorii B;**
- Obszar B – Zadanie nr 1 **pomoc w zakupie sprzętu elektronicznego lub jego elementów oraz oprogramowania;**
- Obszar B – Zadanie nr 2 **dofinansowanie szkoleń w zakresie obsługi nabytego w ramach programu sprzętu elektronicznego i oprogramowania;**
- Obszar C – Zadanie nr 2 **pomoc w utrzymaniu sprawności technicznej posiadanego wózka inwalidzkiego o napędzie elektrycznym;**
- Obszar C – Zadanie nr 3 **pomoc w zakupie protezy kończyny, w której zastosowano nowoczesne rozwiązania techniczne;**
- Obszar C – Zadanie nr 4 **pomoc w utrzymaniu sprawności technicznej posiadanej protezy kończyny, w której zastosowano nowoczesne rozwiązania techniczne;**
- Obszar D **pomoc w utrzymaniu aktywności zawodowej poprzez zapewnienie opieki dla osoby zależnej.**

MODUŁ II - pomoc w uzyskaniu wykształcenia na poziomie wyższym.

Szczegółowe wykorzystanie środków finansowych w ramach pilotażowego programu „Aktywny samorząd” w latach 2015 - 2016 przedstawia poniższa tabela.

Tabela 26 Dane dotyczące programu "Aktywny Samorząd" w latach 2015 - 2016

Moduł I	2015		2016	
	Liczba złożonych/ zrealizowanych wniosków	Wysokość wyplaconych środków	Liczba złożonych/ zrealizowanych wniosków	Wysokość wyplaconych środków
Obszar A – Zadanie nr 1	0	0	0	0
Obszar A – Zadanie nr 2	0	0	2/1	1327,00
Obszar B – Zadanie nr 1	0	0	8/5	36 259,00
Obszar B – Zadanie nr 2	0	0	0	0
Obszar C – Zadanie nr 2	4/4	6 620,00	9/7	12 500,00
Obszar C – Zadanie nr 3	1/1	5 400,00	0	0
Obszar C – Zadanie nr 4	0	0	0	0
Obszar D	0	0	3/3	2 364,00
Moduł II	2015		2016	
	112/111	311 657,06	105/105	238 927,00

źródło: Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Wolsztynie

Jedną z form rehabilitacji społecznej osób niepełnosprawnych jest udział w warsztatach terapii zajęciowej.

Działalność Warsztatów Terapii Zajęciowej w Wolsztynie jest regulowana umową z dnia 26 września 2011r. zawartą pomiędzy Powiatem Wolsztyńskim, a Stowarzyszeniem „Razem Łatwiej”. Działalność placówki w roku 2015 w 90% finansowana była ze środków PFRON, a 10% ze środków Starostwa Powiatowego. Dotacja otrzymana na działalność placówki

w 2015 roku została całkowicie wykorzystana. Warsztat jest placówką pobytu dziennego, czynną przez 5 dni w tygodniu tj. od poniedziałku do piątku w godzinach od 7-30 do 15-30. Czas trwania zajęć terapeutycznych wynosi w WTZ nie więcej niż 7 godzin dziennie i 35 godzin tygodniowo. Codzienne zajęcia odbywają się w/g przyjętego harmonogramu pracy. Profil działalności jednostki obejmuje swym zakresem rehabilitację zawodową i społeczną osób niepełnosprawnych zamieszkałych na terenie Powiatu Wolsztyńskiego.

Liczbę uczestników WTZ w Wolsztynie z poszczególnych gmin przedstawia poniższa tabela:

Tabela 27 Liczba uczestników WTZ w Wolsztynie w latach 2013 - 2015

Gmina	2013 Liczba uczestników w tym:			2014 Liczba uczestników w tym:			2015 Liczba uczestników w tym:		
	K	M	razem	K	M	razem	K	M	razem
Wolsztyn	15	11	26	15	10	25	15	11	26
Siedlec	5	0	5	5	0	5	5	0	5
Przemęt	1	3	4	2	3	5	2	2	4
RAZEM	21	14	35	22	13	35	22	13	35

źródło: *Warsztaty Terapii Zajęciowej w Wolsztynie*

Tabela 28 Podział uczestników ze względu na wiek w latach 2016 - 2015

WIEK	2013	2014	2015
18-20	-	-	-
21-29	19	18	16
30-39	11	12	14
40-49	3	3	3
50-59	2	2	2

Źródło: *Warsztaty Terapii Zajęciowej w Wolsztynie*

Zdecydowana większość uczestników to osoby młode, w wieku aktywności zawodowej.

Tabela 29 Podział uczestników WTZ ze względu na stopień niepełnosprawności (stan na dzień 31.12.2015 r.)

Stopień niepełnosprawności	2013	2014	2015
Umiarkowany	6	6	6
Znaczny	29	29	29
R A Z E M	35	35	35

Źródło: *Warsztaty Terapii Zajęciowej w Wolsztynie*

Głównym celem WTZ jest „pozyskiwanie” lub przywrócenie umiejętności niezbędnych do podjęcia zatrudnienia. Model aktywizacji zawodowej osób niepełnosprawnych zapisany w ustawie o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych zakłada trzy szczeble – Warsztaty Terapii Zajęciowej, Zakłady aktywności Zawodowej (ZAZ) oraz Zakłady Pracy Chronionej, z możliwością przejścia z każdego szczebla na rynek otwarty. Niestety na terenie Powiatu Wolsztyńskiego nie funkcjonuje żaden ZAZ, a w całym województwie wielkopolskim jest zaledwie 9 Zakładów Aktywności Zawodowej (stan na dzień 16 marca 2016 r.). Główną przyczyną braku zainteresowania prowadzeniem ZAZ-ów jest słabe merytoryczne przygotowanie oraz brak doświadczeń organizacji pozarządowych w prowadzeniu działalności gospodarczej. Zakład aktywności zawodowej jest zakładem podlegającym prawom ekonomii, walczącym o pozycję rynkową, klientów, rynek zbytu oraz środki na dalsze funkcjonowanie. Prowadzenie takiej działalności jest przedsięwzięciem o wiele trudniejszym i wymagającym prężniejszego zarządzania niż np. prowadzenie WTZ. Jak widać z powyższej tabeli zdecydowana większość uczestników WTZ w Wolsztynie to osoby ze znacznym stopniem niepełnosprawności, które nie rokują pozytywnego zakończenia procesu rehabilitacji zawodowej. Dla części rodziców WTZ jest po prostu placówką opiekuńczą, która na kilka godzin w ciągu dnia odciąża rodzica od obowiązku opiekowania się swoim dzieckiem. W Warsztatach większy nacisk kładzie się nad usprawnianiem codziennego funkcjonowania takich sfer, jak: wygląd, higiena osobista, prowadzenie gospodarstwa domowego. Osoby niepełnosprawne uczestniczą także w rehabilitacji fizycznej

oraz w zajęciach z psychologiem. Oczywiście WTZ podejmują działania w zakresie rehabilitacji zawodowej, ale dotyczą niewielkiej grupy osób. Dlatego najkorzystniejszym rozwiązaniem byłoby utworzenie Środowiskowego Domu Samopomocy – placówki, która zapewniłaby uczestnikom dzienny pobyt i opiekę, specjalistyczne zajęcia terapeutyczne oraz zaspokojenie ich niezbędnych potrzeb społecznych, socjalnych, zdrowotnych.

Z doświadczeń i rozmów z pracownikami WTZ stwierdzamy, że w dużej części podejmowane z uczestnikami warsztatu działania pomagające pozyskiwać lub przywrócić umiejętności niezbędne do zatrudnienia ze względu na stopień niepełnosprawności, jak również i wiek uczestników nie zawsze wykazują przewidywane efekty pracy, a co się z tym wiąże - nie są w stanie nabyć umiejętności by podjąć zatrudnienie. Problemem utrudniającym przebieg działań związanych z rehabilitacją zawodową uczestników WTZ jest również brak zainteresowania ze strony pracodawców. W niewielu przypadkach pracodawcy godzą się tylko na odbycie praktyk zawodowych uczestnika WTZ w ramach prowadzonej przez niego rehabilitacji zawodowej, natomiast nie ma możliwości, pomimo pozytywnej oceny praktyk na zatrudnienie podopiecznego warsztatów w danym zakładzie pracy. Sytuacja ta powoduje małą rotację uczestników warsztatu (uczestnicy WTZ nie rokujący poprawy na podstawie dokonywanych ocen mają przedłużane uczestnictwo w terapii ze względu na okresowy brak możliwości skierowania jej do ośrodka wsparcia). Uważamy, że utworzenie na terenie naszego powiatu placówek (np. : Środowiskowego Domu Pomocy, Domu Dziennego Pobytu, Zakładu Aktywności Zawodowej) byłoby dla wielu osób niepełnosprawnych i ich rodzin dużym wsparciem. Ponadto przeciwdziałałoby izolacji i samotności oraz zminimalizowałoby wykluczenie tych osób z życia społecznego. Na terenie Powiatu Wolsztyńskiego jest wiele osób z niepełnosprawnością (umiarkowaną i znaczną) niespełniających wymagań bycia uczestnikiem WTZ, a wymagających opieki.

Rehabilitacja zawodowa ma na celu ułatwienie osobie uzyskania i utrzymania odpowiedniego zatrudnienia i awansu zawodowego przez umożliwienie jej korzystania z poradnictwa zawodowego, szkolenia zawodowego i pośrednictwa pracy.

W ramach rehabilitacji zawodowej w 2016 roku Powiatowy Urząd Pracy w Wolsztynie ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych zorganizował

2 osobom niepełnosprawnym staż (na kwotę 14.168,38 zł) i 1 osobie prace interwencyjne (na kwotę 1.640,66 zł)

Na koniec 2016 roku zarejestrowanych było 122 niepełnosprawnych bezrobotnych, w tym 59 % stanowiły kobiety. Osoby ze znacznym stopniem niepełnosprawności stanowiły 0,8 %, umiarkowanym – 52,5 %, a lekkim – 46,7 %. Wśród wszystkich zarejestrowanych najliczniejszą grupę stanowiły osoby z upośledzeniem narządu ruchu – 39,4 %, z wykształceniem zasadniczym zawodowym – 42,7 %, w grupie wiekowej 55 – 59 lat – 32 %.

W roku 2016 zaktywizowano 44 (co stanowiło 10,5 % ogółu zaktywizowanych) osoby niepełnosprawne, które korzystały z następujących form wsparcia:

- staże – 10;
- prace interwencyjne – 1;
- szkolenia – 4;
- dotacje dla osób rozpoczynających własną działalność gospodarczą – 4;
- refundacje kosztów utworzenie nowego miejsca pracy – 6;
- refundacja kosztów wynagrodzenia osób do 30 r. ż. – 2;
- oferty pracy – 17.

Z porad indywidualnych skorzystało 21 osób niepełnosprawnych, a w ramach grupowych informacji zawodowych 139 osób.

Tabela 30 Osoby niepełnosprawne zarejestrowane w PUP w Wolsztynie (według stanu na dzień 31.12.2016 r.)

Wyszczególnienie		Liczba osób	
		ogółem	%
Rodzaj niepełnosprawności	Upośledzenie umysłowe	1	0,8
	Choroby psychiczne	13	10,7
	Zaburzenia głosu, mowy i choroby słuchu	7	5,7
	Choroby narządu wzroku	4	3,3
	Upośledzenia narządu ruchu	48	39,4
	Epilepsja	5	4,1
	Choroby układu oddechowego i układu krążenia	9	7,4
	Choroby układu pokarmowego	1	0,8
	Choroby układu moczowo –płciowego	4	3,3
	Choroby neurologiczne	7	5,7
	Inne	23	18,8
Wiek	18 – 24	8	6,6
	25 – 29	6	4,9
	30 – 39	9	7,4
	40 – 44	7	5,7
	45 – 49	12	9,8
	50 – 54	22	18
	55 – 59	39	32
	60 i więcej lat	19	15,6
Wykształcenie	Wyższe	5	4,1
	Policealne i średnie zawodowe	25	20,5
	Średnie ogólnokształcące	11	9
	Zasadnicze zawodowe	52	42,7
	Gimnazjalne	6	4,9
	Podstawowe i podstawowe nieukończone	23	18,8
Stopień niepełności	Znaczny	1	0,8
	Umiarkowany	64	52,5
	Lekki	57	46,7
Ogółem		122	100

Źródło: PUP w Wolsztynie

W Powiecie Wolsztyńskim według wykazu Wojewody Wielkopolskiego funkcjonuje 9 zakładów pracy chronionej (stan na dzień 31.01.2017 r.):

- Zakład Produkcji Materiałów Instalacyjnych „GORGIEL” w Karpicku,
- „Groclin” S.A. w Karpicku,
- „ŁABIŃSCY” Spółka jawna w Przemęcie,

- „MARINO” spółka z o.o. w Przemęcie,
- MEBLE „A – Z” Bożena Skrzypek w Buczu,
- Przetwórstwo Ryb – Warzyw ZPCh w Siedlcu,
- Zakłady Mięsne „SOBKOWIAK” w Siedlcu,
- TARTACZNICTWO – STOLARSTWO Ewa Rzepa w Siedlcu,
- Spółdzielnia Inwalidów „POWSTANIEC” w Karpicku.

Placówki oświatowe dla osób niepełnosprawnych

Zespół Szkół Specjalnych w Wolsztynie

W skład Zespołu Szkół Specjalnych w Wolsztynie wchodzi:

- Szkoła Podstawowa Specjalna Nr 4 w Wolsztynie - szkoła podstawowa specjalna dla dzieci z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu lekkim, umiarkowanym, znacznym i głębokim,
- Gimnazjum Specjalne Nr 4 w Wolsztynie - gimnazjum specjalne dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu lekkim, umiarkowanym i znacznym,
- Szkoła Specjalna Przystosowująca do Pracy w Wolsztynie - ponadgimnazjalna szkoła specjalna przystosowująca do pracy dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym oraz dla uczniów z niepełnosprawnościami sprzężonymi.

Ponadto w placówce funkcjonują:

- zespoły rewalidacyjno-wychowawczych,
- zespoły wczesnego wspomaganie rozwoju.

W budynku Zespołu Szkół Specjalnych znajdują się następujące pomieszczenia do prowadzenia zajęć dydaktycznych:

- 13 sal lekcyjnych,
- świetlica,
- biblioteka stanowiąca Multimedialne Centrum Informacji,
- pracownia komputerowa,
- sala gimnastyczna niepełnowymiarowa.

Ponadto gabinety do prowadzenia zajęć rewalidacyjnych i zajęć z zakresu pomocy psychologiczno-pedagogicznej:

- basen,
- sala doświadczania świata,
- gabinet do terapii EEG Biofeedback z kąciakiem logopedycznym,
- gabinet do stymulacji audio-psycho-lingwistycznej (Metoda Tomatisa) z kąciakiem surdopedagogicznym,
- gabinet do terapii tyflopedagogicznej z kąciakiem logopedycznym,
- gabinet do terapii logopedycznej,
- gabinet do terapii pedagogicznej (2),
- gabinet do terapii psychologicznej,
- sala do terapii Integracji Sensorycznej,
- sala do gimnastyki korekcyjnej.

W roku szkolnym 2016/17 w Zespole Szkół Specjalnych funkcjonuje 27 oddziałów + 66 uczestników wczesnego wspomaganie rozwoju. Do ZSS w Wolsztynie uczęszczają 273 osoby z następujących gmin: Wolsztyn (99 osób), Siedlec (40 os.), Przemęt (32 os.), Rakoniewice (49 os.), Opalenica (3 os.), Kolsko (5 os.), Grodzisk Wlkp. (12 os.), Nowy Tomyśl (11 os.), Wielichowo (8 os.), Wschowa (1 os.), Zbąszyń (1 os.), Wijewo (6 os.), Lwówek (5 os.), Babimost (1 os.).

Szczegółowy wykaz ilości oddziałów i uczniów w roku szkolnym 2016/17 przedstawia się następująco:

Tabela 31 Liczba oddziałów i uczniów w roku szkolnym 2016/2017

Liczba uczniów		SZKOŁY			
		SPS *	GS *	SSP do Pracy*	ZSS*
z niepełnosprawnością intelektualną	w stopniu lekkim	40	27	0	67
	w stopniu umiarkowanym lub znacznym	27	22	14	63
	w stopniu głębokim	20	0	0	20
z niepełnosprawnościami sprzężonymi		34	13	10	57
Liczba uczestników wczesnego wspomagania rozwoju		66	0	0	66
Razem uczniów		187	62	24	273
Liczba oddziałów		16	7	4	27

*SPS - Szkoła Podstawowa Specjalna nr 4 w Wolsztynie, GS – Gimnazjum Specjalne nr 4 w Wolsztynie, SSP do Pracy – Szkoła Specjalna Przesposabiająca do Pracy w Wolsztynie, ZSS – Zespół Szkół Specjalnych w Wolsztynie.

Źródło: *Zespół Szkół Specjalnych w Wolsztynie*

W ZSS w Wolsztynie jest zatrudnionych 97 osób, w tym:

- 72 nauczycieli,
- 3 pracowników administracji
- 22 pracowników obsługi.

Zasadnicza Szkoła Zawodowa Specjalna w Zespole Szkół Zawodowych w Wolsztynie

Trzyletnia Zasadnicza Szkoła Zawodowa Specjalna jest przeznaczona dla młodzieży upośledzonej umysłowo w stopniu lekkim. Organem prowadzącym jest Powiat Wolsztyński.

Nauka odbywa się w cyklu 3-letnim w zawodach zgodnych z nomenklaturą zawodów szkolnictwa zawodowego. Uczeń ma status pracownika młodocianego i po ukończeniu szkoły może przystąpić do egzaminu potwierdzającego kwalifikacje zawodowe w Okręgowej Komisji Egzaminacyjnej lub w Izbie Rzemieślniczej uzyskując tytuł czeladnika. W roku szkolnym 2016/2017 funkcjonują 3 oddziały, w których łącznie naukę pobiera 19 uczniów.

Placówki oświatowe z oddziałami integracyjnymi.

Gmina Wolsztyn:

- Przedszkole nr 3 w Wolsztynie;
- Szkoła Podstawowa nr 3 z Oddziałami Integracyjnymi Pomnik Tysiąclecia Państwa Polskiego im. Michała Drzymały w Wolsztynie;
- Szkoła Podstawowa nr 5 z Oddziałami Integracyjnymi w Wolsztynie (w 2014 roku w szkole podstawowej a w latach 2015-2016 w szkole podstawowej oraz w oddziale przedszkolnym);
- Zespół Szkolno-Gimnazjalny w Obrze (w szkole podstawowej);
- Gimnazjum nr 1 z Oddziałami Integracyjnymi im. Tadeusza Kościuszki w Wolsztynie.

Gmina Przemęt:

- Przedszkole Samorządowe z Oddziałem Integracyjnym w Mochach;
- Przedszkole Samorządowe z Oddziałem Integracyjnym w Buczu;
- Zespół Szkół Gimnazjum, Szkoła Podstawowa i Przedszkole Samorządowe z Oddziałem Integracyjnym w Kaszczorze;
- Zespół Szkolno-Przedszkolny z Oddziałami Integracyjnymi w Radomierzu, (placówka niepubliczna).

Tabela 32 Wykaz liczby uczniów posiadających orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego

Orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego	Rok szkolny		
	2014/2015	2015/2016	2016/2017
Gmina Wolsztyn	61	65	67
Gmina Siedlec	24	19	18
Gmina Przemęt	25	26	30

Źródło: *Gminny Zespół Obsługi Ekonomicznej i Administracyjnej Oświaty w Wolsztynie, Gminny Zespół Obsługi Ekonomiczno- Administracyjnej Szkół i Placówek w Siedlcu, Urząd Gminy w Przemęcie.*

Domy Pomocy Społecznej

Mówiąc o osobach niepełnosprawnych należy też wspomnieć o tych, które nie są zdolne do podjęcia nawet drobnego zajęcia ze względu na stan zdrowia, a także o tych, nad którymi opiekę bieżącą sprawują pracownicy instytucjonalni. Coraz większym zainteresowaniem cieszą się usługi opiekuńcze w miejscu zamieszkania oraz domy pomocy społecznej. Opieka nad osobą niepełnosprawną wymaga wiedzy i dyspozycyjności, czego brakuje coraz częściej w rodzinach. Z tego względu najbliżsi poszukują specjalistycznej opieki.

Do domu pomocy społecznej kieruje się osoby, które z powodu wieku, choroby lub niepełnosprawności nie są w stanie samodzielnie funkcjonować. Jednocześnie usługi opiekuńcze nie są wystarczającą formą pomocy tym osobom. Istnieje kilka typów domów pomocy społecznej dla osób:

- w podeszłym wieku,
- przewlekle somatycznie chorych,
- przewlekle psychicznie chorych,
- dorosłych niepełnosprawnych intelektualnie,

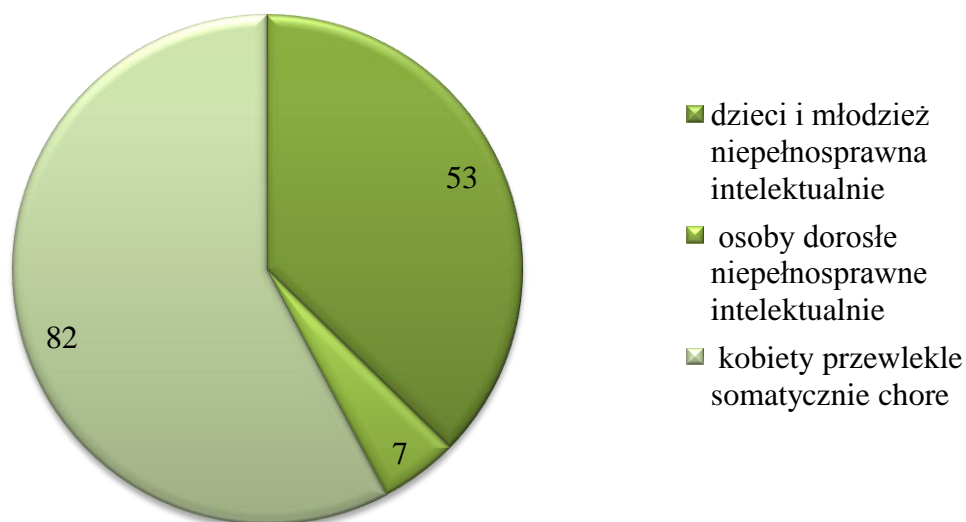
- dzieci i młodzieży niepełnosprawnych intelektualnie,
- niepełnosprawnych fizycznie,
- uzależnionych od alkoholu.

Należy dodać, iż osoby kierowane do domów pomocy społecznej nie muszą posiadać orzeczenia o niepełnosprawności lub orzeczenia o stopniu niepełnosprawności. Taki wymóg dotyczy jedynie placówek przeznaczonych wyłącznie dla osób niepełnosprawnych.

Dom Pomocy Społecznej dla Dzieci i Młodzieży Niepełnosprawnej Intelektualnie i Osób Dorosłych Niepełnosprawnych Intelektualnie w Wielkiej Wsi to placówka pobytu stałego przeznaczona dla 60 kobiet. Posiada 53 miejsca dla dzieci i młodzieży oraz 7 miejsc dla osób dorosłych. 17 pensjonariuszek to osoby leżące, wymagające stałej i długotrwałej opieki innych osób.

Dom Pomocy Społecznej w Wolsztynie prowadzony jest przez Zgromadzenie Sióstr Miłosierdzia św. Wincentego a Paulo. To placówka stałego pobytu przeznaczona dla 82 kobiet w starszym wieku, przewlekle somatycznie chorych.

Wykres 10 Liczba miejsc w Domach Pomocy Społecznej na terenie Powiatu Wolsztyńskiego



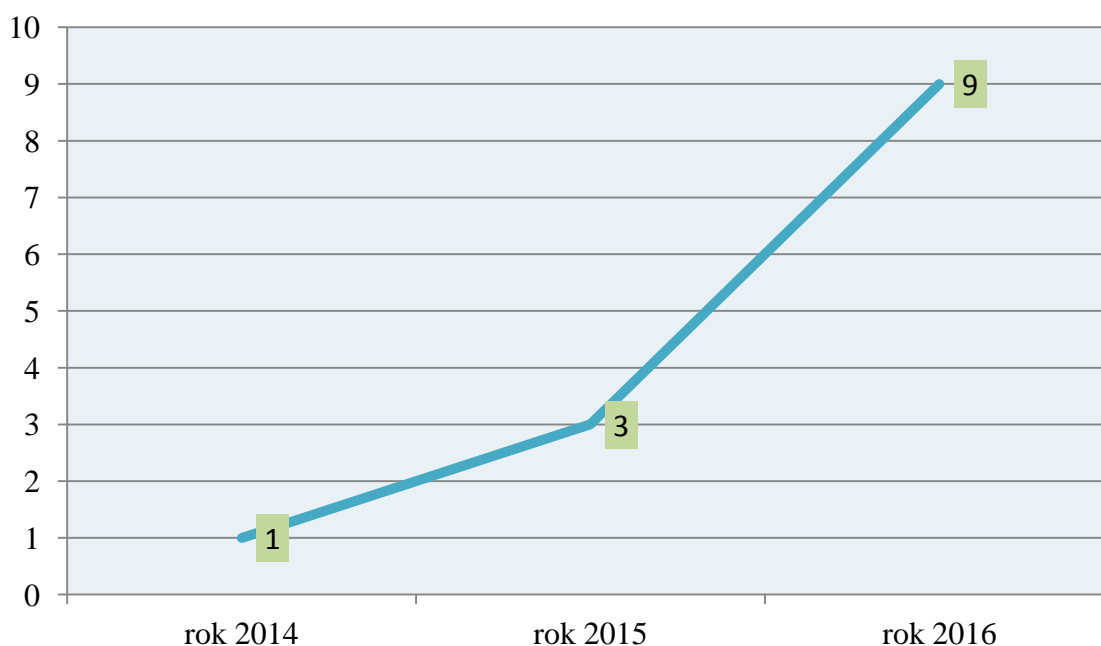
Źródło: DPS w Wielkiej Wsi oraz DPS w Wolsztynie

Obydwie placówki posiadają komplet pensjonariuszek, a osoby chcące umieścić w nich swoich bliskich muszą czekać miesiącami na umieszczenie. Problemem jest także brak miejsc dla mężczyzn. Niestety jest to tendencja ogólnopolska, która wskazuje na główne problemy w funkcjonujących już placówkach:

- zbyt mała liczba miejsc w DPS dla osób oczekujących,
- mała ilość placówek dla mężczyzn oraz koedukacyjnych,
- mała ilość placówek dla osób uzależnionych od alkoholu,
- wysokie koszty utrzymania.

Wszystkie te problemy znajdują odzwierciedlenie także w Powiecie Wolsztyńskim.

Wykres 11 Liczba osób oczekujących na umieszczenie w DPS na terenie Powiatu Wolsztyńskiego w latach 2014 - 2016 według stanu na ostatni dzień roku



Źródło: Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Wolsztynie

Jak wynika z powyższego wykresu, liczba osób wymagających wsparcia systematycznie wzrasta. Na dzień 1.07.2017 lista oczekujących opiewa na 11 osób, w tym 10 oczekuje na przyjęcie do DPS w Wolsztynie.

4. Opieka nad dzieckiem i rodziną

Rodzina w rozumieniu socjologicznym to najważniejsza, podstawowa grupa społeczna, na której opiera się całe społeczeństwo. Jako podstawowa jednostka społeczna pełni szereg funkcji, a więc działań, które realizuje i spełnia na rzecz swoich członków oraz wobec społeczeństwa:

- biologiczną, a w niej funkcje: prokreacyjna i seksualna – dzięki tej funkcji rodzina przysparza nowych członków społeczeństwu,
- materialno-ekonomiczną - polega na zaspokajaniu przez rodzinę materialnych potrzeb jej członków,
- opiekuńczo-zabezpieczającą - stanowi materialne i fizyczne zabezpieczenie członków rodziny, którzy w pewnych okresach życia mają ograniczone możliwości samorealizacji, pozbawieni są środków do życia lub wymagają pomocy,
- legalizacyjno-kontrolną - sankcjonowanie postępowania członka rodziny przez rodzinę, nadzorowanie jego postępowania,
- socjalizacyjno-wychowawczą - wprowadzanie dziecka w świat kultury danego społeczeństwa,
- klasową - określenie pozycji członków rodziny w strukturze społeczeństwa,
- kulturalną - zapoznawanie młodego pokolenia z dziejami kultury i jej trwałymi pomnikami, zachęcanie do aktywnego korzystania z wartości kulturalnych,
- rekreacyjno-towarzyską - umożliwia odzyskanie w domu rodzinnym wewnętrznej równowagi emocjonalnej,
- emocjonalno-ekspresyjną - zaspokaja emocjonalne potrzeby członków rodziny, sprzyja wyrażaniu osobowości, daje możliwość uzyskania kontaktu psychicznego.

Każda rodzina wypełnia powyższe funkcje w różnym zakresie, na poziomie swoich kompetencji i w ramach swoich możliwości. Na pełnienie funkcji rodziny wpływają także przeobrażenia w różnych dziedzinach życia oraz etap życia, na jakim znajduje się rodzina. Rodzina, jako jednostka społeczna podlega czasowi i zmianom. Przeobrażenia są zazwyczaj pochodną procesów społecznych, ekonomicznych oraz kulturowych, które obejmują całe

społeczeństwo. Na wygląd i funkcjonowanie rodziny mają wpływ takie czynniki jak miejsce zamieszkania, industrializacja, urbanizacja, preferowana kultura oraz religia. Jeszcze w nie tak odległych czasach rodzina określana była tylko w kategorii więzów krwi, a dzieci wychowywały niemalże tylko małżeństwa. W wyniku przemian cywilizacyjnych i rozwoju nauki jeden ogólnie przyjęty model – ojciec+ matka+ dzieci, został zaburzony na poczet kilku form rodziny.

Istnieją różne formy rodziny, rozróżniane według odmiennych kryteriów:

- formalnego lub nieformalnego związku cywilnego stanowiącego trzon rodziny:
 - małżeństwa,
 - konkubinatu,
 - związku partnerskiego.
- dziedziczenie w rodzinie może być patrylinearne (zasada przynależności dzieci do ojca, dziedziczenia majątku, nazwiska, pozycji społecznej itp. po męskich przodkach), matrylinearne (zasada przynależności dzieci do matki, dziedziczenia majątku, nazwiska, pozycji społecznej itp. po żeńskich przodkach) lub bilateralne;
- rozkład władzy w rodzinie może mieć charakter matriarchalny, patriarchalny lub partnerski;
- ze względu na reguły zamieszkania możemy mówić o rodzinie matrylokalnej (zasada wynikająca ze zwyczaju obecnego w pewnych kręgach kulturowych, według którego para po zawarciu związku małżeńskiego zamieszkuje w miejscu lub w pobliżu miejsca zamieszkania rodziny żony), patrylokalnej (para po zawarciu związku małżeńskiego zamieszkuje w miejscu lub w pobliżu miejsca zamieszkania rodziny męża) lub neolokalnej.

W wyniku transformacji zjawisk społecznych i kulturowych, a także ekonomicznych możemy dostrzec pewne kierunki zmian, które będą rzutować na procesy wewnątrzrodzinne:

- od rodziny dużej do małej,
- od rodziny biologicznie zdeterminowanej do rodziny planowanej,
- od rodziny produkcyjnej do nieprodukcyjnej,
- od rodziny patriarchalnej do egalitarnej (równy podział pracy),

- wzrost niezależności i autonomii kobiet poprzez tworzenie nowego obrazu rodziny oraz podejmowanie przez nie pracy zawodowej,
- wzrost znaczenia jakości życia emocjonalnego i seksualnego,
- wzrost społecznej akceptacji związków homoseksualnych,
- samotne rodzicielstwo z wyboru
- osłabienie stabilności i trwałości rodziny,
- opóźnienie zawarcia związku małżeńskiego i urodzenia pierwszego dziecka,
- przyrost jednoosobowych gospodarstw domowych.

Współczesne społeczeństwa wykształciły tzw. alternatywne formy rodziny takie jak:

- rodzina niepełna,
- rodzina zastępcza,
- rodzina zrekonstruowana, tzw. patchworkowa,
- rodzinny dom dziecka.

Środowisko rodzinne jest pierwszym środowiskiem wychowawczym w życiu dziecka. Współzycie członków rodziny, stworzona przez nich atmosfera, ma nieraz decydujący wpływ na kształtowanie się osobowości człowieka, na jego przyszłe życie. Dzieci rodzą się bezradne, zależne od opieki dorosłych. Różne mogą być sposoby i metody, ale jeden mają cel – doprowadzenie dziecka z dzieciństwa do niezależności. Aby dziecko mogło się prawidłowo rozwijać pod względem fizycznym i umysłowym, potrzebuje miłości, stałości, uwagi i dużo czasu.

Tempo przemian i szybki rozwój społeczeństwa to nie tylko nowe wyzwania dla rodzin, ale i zagrożenia. Pojawiające się problemy nierzadko okazują się przeszkodami nie do pokonania. W takiej sytuacji pojawia się przestrzeń dla działań z zakresu pomocy społecznej.

Pomoc społeczna jest instytucją polityki społecznej państwa, mającą na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężanie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości.²⁰

²⁰ art. 2, pkt. 1 Ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (tj. Dz. U z 2016 r. poz. 930)

Pomoc społeczna wspiera osoby i rodziny w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb i umożliwia im życie w warunkach odpowiadających godności człowieka.²¹ Jednym z głównych jej zadań jest zapobieganie trudnym sytuacjom życiowym, przez podejmowanie działań zmierzających do życiowego usamodzielnienia osób i rodzin oraz ich integracji ze środowiskiem. Pomoc społeczną organizują organy administracji rządowej i samorządowej, współpracując w tym zakresie, na zasadzie partnerstwa, z organizacjami społecznymi i pozarządowymi, Kościołem Katolickim, innymi kościołami, związkami wyznaniowymi oraz osobami fizycznymi i prawnymi.²²

Zadania z zakresu pomocy społecznej na terenie każdego powiatu zostały podzielone pomiędzy jednostki pomocy społecznej na szczeblu gminnym reprezentowane przez Ośrodki Pomocy Społecznej oraz powiatowym reprezentowane przez Powiatowe Centra Pomocy Rodzinie.

Zadania gminy mają charakter głównie profilaktyczny i wspierający. Zaliczają się do nich:

- 1) wprowadzenie stanowiska asystenta rodziny, który niezależnie od pracowników socjalnych zajmuje się wyłącznie pracą z rodziną.
- 2) tworzenie oraz rozwój systemu opieki nad dzieckiem, w tym placówek wsparcia dziennego oraz praca z rodziną przeżywającą trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo - wychowawczych,
- 3) zapewnienie rodzinie przeżywającej trudności wsparcia i pomocy asystenta rodziny oraz dostępu do specjalistycznego poradnictwa,
- 4) koordynacja wszystkich instytucji i służb, zobowiązanych do wspierania rodziny poprzez tworzenie i organizację zespołów interdyscyplinarnych wspierających rozwiązywanie problemów na rzecz dobra dziecka i rodziny.

Gminy są odpowiedzialne również za prowadzenie monitoringu sytuacji dziecka z rodziny zagrożonej kryzysem lub przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczej zamieszkałego na danym terenie.

²¹ Tamże, art. 3, pkt. 1;

²² Tamże, art. 2, pkt.2;

Obszar Powiatu Wolsztyńskiego, złożony z trzech gmin, jest objęty działaniami trzech ośrodków: Ośrodka Pomocy Społecznej w Wolsztynie, Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Przemęcie oraz Ośrodka Pomocy Społecznej w Siedlcu.

Najczęstszymi powodami trudnej sytuacji rodzin mieszkających na terenie Powiatu Wolsztyńskiego są: ubóstwo, długotrwała bądź ciężka choroba, niepełnosprawność oraz bezrobocie członków rodziny, co przedstawiają dane zawarte w poniższej tabeli.

Tabela 33 Liczba środowisk według powodów przyznania pomocy w latach 2014 - 2016

Powód trudnej sytuacji :	Liczba rodzin	Liczba rodzin	Liczba rodzin
	2014 rok	2015 rok	2016 rok
Ubóstwo	636	573	511
Bezdomność	47	39	36
Potrzeba ochrony macierzyństwa, w tym:	300	290	261
wielodzietność	195	185	163
Bezrobocie	402	338	275
Niepełnosprawność	456	432	385
Długotrwała lub ciężka choroba	463	449	386
Bezradność w sprawach opiekuńczo – wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego ogółem, w tym:	224	184	161
rodziny niepełne	163	147	125
rodziny wielodzietne	59	37	29
Przemoc w rodzinie	5	5	8
Alkoholizm	63	60	44
Narkomania	-	1	-
Trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego	16	16	8
Zdarzenie losowe	9	12	7
Sytuacja kryzysowa	1	1	4

Źródło : Ośrodki Pomocy Społecznej z terenu Powiatu Wolsztyńskiego

W większości przypadków maleje liczba środowisk, którym pracownicy ośrodków pomocy społecznej udzielają wsparcia. Może to mieć związek z polepszającą się sytuacją

ekonomiczną rodzin i zwiększającą się świadomością w zakresie rozwiązywania problemów życiowych.

Z danych ośrodków wynika także, że najczęściej o pomoc ubiegają się osoby samotnie gospodarujące, które nie mają wsparcia w innych członkach rodziny. Udział 1-osobowych gospodarstw w ogólnej liczbie rodzin ubiegających się o pomoc wynosi od 30,46 % w roku 2014 do 36,10% w roku 2016. Zauważa się tendencję wzrostową tego wskaźnika.

Tabela 34 Wielkość rodzin, które korzystały z pomocy Ośrodka Pomocy Społecznej w latach 2014 - 2016

Rok	Wyszczególnienie	Typ gospodarstwa domowego						Razem
		1 – osobowe	2 – osobowe	3 – osobowe	4 – osobowe	5 – osobowe	6 i więcej	
2014	Liczba rodzin	367	158	164	210	174	132	1205
2015	Liczba rodzin	380	136	171	200	153	116	1156
2016	Liczba rodzin	378	134	143	162	132	98	1047

Źródło : Ośrodki Pomocy Społecznej z terenu Powiatu Wolsztyńskiego

Spośród rodzin z dziećmi najczęściej wsparcia uzyskują rodziny z dwojgiem dzieci oraz z jednym dzieckiem.

Tabela 35 Dane dotyczące rodzin z dziećmi, które korzystały z pomocy społecznej w latach 2014 – 2016

Rok	Wyszczególnienie	Liczba dzieci w rodzinie							Razem
		1 dziecko	2 dzieci	3 dzieci	4 dzieci	5 dzieci	6 dzieci	7 dzieci i więcej	
2014	Liczba rodzin	176	274	145	71	20	9	4	699
2015	Liczba rodzin	173	246	149	64	21	9	1	663
2016	Liczba rodzin	152	204	129	55	19	9	1	569

Źródło : Ośrodki Pomocy Społecznej z terenu Powiatu Wolsztyńskiego

W kwietniu 2016 roku rząd wprowadził program „Rodzina 500+”. Program gwarantuje regularne wsparcie dla rodziców wychowujących dzieci. Kwota 500 zł co miesiąc dla drugiego i każdego kolejnego dziecka w rodzinie wypłacana jest aż do uzyskania przez dziecko pełnoletności. Wsparcie zostaje przyznane bez względu na wysokość dochodów rodziny czy stan cywilny rodziców. Otrzymują je także rodzice i opiekunowie samotnie wychowujący dzieci, niezależnie od kwoty świadczeń alimentacyjnych. Rodziny o niskich dochodach otrzymują wsparcie także na pierwsze i jedyne dziecko, jeśli spełniają kryterium dochodowe.²³

Zadania związane z przyjmowaniem wniosków oraz przyznawaniem świadczeń prowadzone są także przez ośrodki pomocy społecznej. W roku 2016 przyznano świadczenia 4 973 rodzinom, w tym 7 876 dzieciom z terenu Powiatu.²⁴

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Wolsztynie także przyznaje świadczenie wychowawcze, jednak w przypadku dzieci przebywających w rodzinnej pieczy zastępczej świadczenie jest obligatoryjne dla każdego dziecka i nie zależy od dochodów. W roku 2016 przyznano 52 świadczenia.²⁵

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie odpowiada za tworzenie i wdrażanie programów pomocy dziecku i rodzinie, organizowanie i prowadzenie placówek wsparcia dziennego o zasięgu ponadgminnym, organizowanie opieki w rodzinach zastępczych, zapewnienie wymagającym tego dzieciom z terenu powiatu opieki i wychowania w całodobowych placówkach opiekuńczo – wychowawczych.

Powiat finansuje świadczenia na rzecz rodzin zastępczych, wynagrodzenie zawodowych rodzin zastępczych, pokrywa koszty utrzymania dzieci z terenu powiatu, umieszczonych w placówkach opiekuńczo – wychowawczych i rodzinach zastępczych, również na terenie innego powiatu, pełne koszty utrzymania, w tym remonty i inwestycje w placówkach opiekuńczo – wychowawczych na swoim terenie. Ponadto powiat finansuje wszystkie świadczenia, związane z usamodzielnianiem się pełnoletnich osób wychowanych w rodzinach

²³ <https://rodzina500plus.gov.pl/>

²⁴ Dane ośrodków pomocy społecznej z terenu Powiatu Wolsztyńskiego.

²⁵ Dane Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Wolsztynie

zastępczych lub opuszczających różne instytucje wychowawcze. Powiat sprawuje zatem w systemie opieki zastępczej funkcje organizacyjne, wspierające, administracyjne i kontrolne.

Jednym z zadań powiatu jest opracowanie i realizacja 3-letnich powiatowych programów, dotyczących rozwoju pieczy zastępczej, zawierających między innymi coroczny limit rodzin zastępczych zawodowych. Liczba umów o zawodowstwo (obligatoryjnych i fakultatywnych), a tym samym rodzin zastępczych zawodowych, musi być zgodna z rocznym limitem.

W Powiecie Wolsztyńskim na mocy zarządzenia nr 35/2011 Starosty Powiatu Wolsztyńskiego z dnia 28.12.2011 r. organizatorem rodzinnej pieczy zastępczej jest wyznaczona przez Starostę jednostka organizacyjna powiatu lub podmiot, któremu zlecono realizację tego zadania. Funkcję tę pełni Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie.

Na podst. Art. 76, ust. 2 ww. ustawy w jednostce utworzony został Zespół do spraw pieczy zastępczej, w którego skład wchodzi: dyrektor, koordynator rodzinnej pieczy zastępczej, pracownik socjalny oraz dwóch pracowników organizatora.

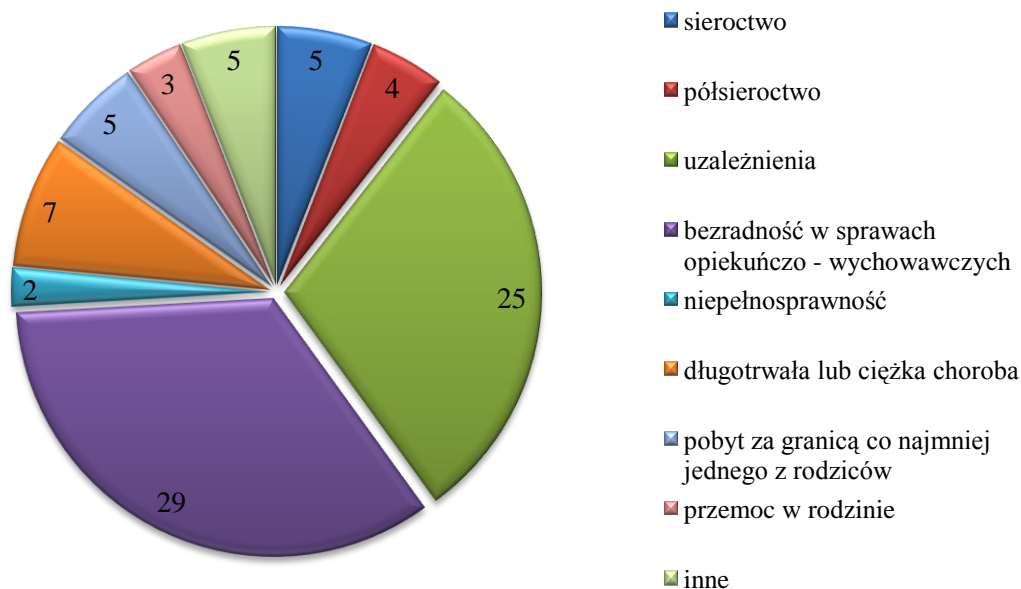
Do zadań organizatora rodzinnej pieczy zastępczej należy w szczególności:

- 1) prowadzenie naboru kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej lub kierowania rodzinnym domem dziecka;
- 2) kwalifikowanie osób kandydujących do pełnienia funkcji rodziny zastępczej lub kierowania rodzinnym domem dziecka oraz wydawanie zaświadczeń kwalifikacyjnych zawierających potwierdzenie ukończenia szkolenia, opinie o spełnianiu warunków i ocenę predyspozycji do sprawowania pieczy zastępczej,
- 3) zapewnianie pomocy i wsparcia osobom sprawującym pieczę zastępczą, w szczególności w ramach grup wsparcia;
- 4) organizowanie dla rodzin zastępczych oraz osób kierujących rodzinnym domem dziecka pomocy wolontariuszy;
- 5) współpraca ze środowiskiem lokalnym, w szczególności z ośrodkami pomocy społecznej, powiatowymi centrami pomocy rodzinie, sadami i ich organami pomocniczymi, instytucjami oświatowymi, zakładami opieki zdrowotnej, a także kościołami i związkami wyznaniowymi oraz z organizacjami społecznymi;

- 6) prowadzenie poradnictwa i terapii dla rodzin zastępczych zawodowych i niezawodowych i ich dzieci oraz dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej;
- 7) prowadzenie szkoleń dla kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej lub kierowania rodzinnym domem dziecka, a także osób kierujących rodzinnym domem dziecka;
- 8) zapewnianie pomocy prawnej osobom sprawującym pieczę zastępczą, w szczególności w zakresie prawa rodzinnego;
- 9) dokonywanie okresowej oceny sytuacji dzieci przebywających w pieczy zastępczej;
- 10) prowadzenie działalności diagnostyczno-konsultacyjnej, której celem jest pozyskiwanie, szkolenie i kwalifikowanie osób zgłaszających gotowość do pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej, rodziny zastępczej niezawodowej oraz kierowania rodzinnym domem dziecka, a także szkolenie i wspieranie psychologiczno-pedagogiczne osób sprawujących pieczę zastępczą oraz rodziców dzieci, objętych tą pieczę;
- 11) przeprowadzanie badań pedagogicznych i psychologicznych oraz wywiadów rodzinnych, dotyczących kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej lub kierowania rodzinnym domem dziecka;
- 12) zapewnianie rodzinom oraz osobom kierującym rodzinnym domem dziecka poradnictwa, które ma na celu zachowanie i wzmocnienie ich kompetencji oraz przeciwdziałanie zjawisku wypalenia zawodowego.

Najczęstszymi powodami umieszczenia dzieci w pieczy zastępczej są uzależnienia rodziców od alkoholu oraz bezradność w sprawach opiekuńczo wychowawczych. Z danych Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Wolsztynie wynika, że problem bezradności rodziców ma tendencję zwykłą.

Wykres 12 Przyczyny umieszczenia dzieci w pieczy zastępczej (dane dotyczące 2016 r.)



Źródło: dane Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Wolsztynie

Należy jednak podkreślić, że w przypadku badania sytuacji dziecka i rodziny nie można wskazać jednej przyczyny, gdyż zachowania rodziców oraz problemy, z jakimi boryka się rodzina, są ze sobą powiązane. Nierzadko zdarzają się sytuacje, w których matka i ojciec zmierzają się z różnymi problemami, np. matka jest długotrwale chora, a ojciec stosuje przemoc.

Coraz częściej przed odebraniem dzieci z domu rodzinnego sądy decydują o ograniczeniu władzy rodzicielskiej rodzicom poprzez nadzór kuratora.

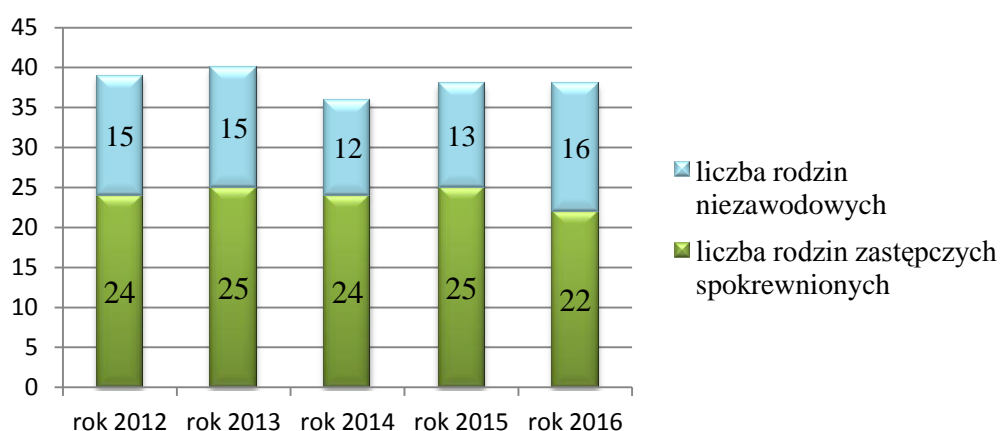
Tabela 36 Liczba rodzin objętych nadzorem kuratorskim w Powiecie Wolsztyńskim w latach 2013 - 2016

Gmina/rok	2013	2014	2015	2016
Gmina Przemęt	20	19	19	17
Gmina Siedlec	12	13	16	21
Gmina Wolsztyn	37	44	43	47
Ogółem:	69	76	78	85

Źródło: I Zespół Kuratorów Sądowych działających przy Sądzie Rejonowym w Wolsztynie

W odpowiedzi na rosnące zagrożenia względem dzieci, rozwija się system pieczy zastępczej. W Powiecie Wolsztyńskim piecza zastępcza sprawowana jest w formie rodzinnej i instytucjonalnej. Na chwilę obecną nie ma odpowiednio rozbudowanego systemu pieczy zastępczej, który odpowiadałby na problemy mieszkańców Powiatu. Pośród rodzin zastępczych większość to rodziny spokrewnione. Nie ma rodzin zastępczych zawodowych oraz żadnej formy interwencyjnej.

Wykres 13 Rodziny zastępcze w Powiecie Wolsztyńskim w latach 2012 - 2016



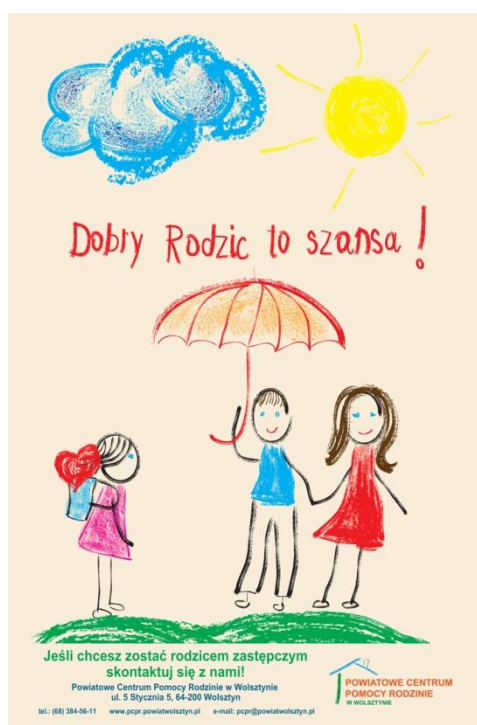
źródło: Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Wolsztynie

Rodzinę zastępczą niezawodową tworzą małżonkowie lub osoba, która nie pozostaje w związku małżeńskim, którzy nie są wstępnymi ani rodzeństwem dziecka. W rodzinie tej może przebywać nie więcej niż troje dzieci. Niestety jest bardzo mało kandydatów do pełnienia tej funkcji w całym kraju, jak też w Powiecie Wolsztyńskim.

W 2016 roku PCPR rozpoczął kampanię informacyjną pod hasłem „Dobry Rodzic to szansa!”, która miała za zadanie przybliżenie tematyki rodzinnej pieczy zastępczej oraz zachęcić potencjalnych kandydatów na opiekunów zastępczych do podjęcia szkolenia. W latach 2013- 2015 nie było żadnych kandydatów na rodziców zastępczych, którzy byliby gotowi przejść procedurę i przyjąć obce dziecko. Dopiero w 2016 roku procedurę kwalifikacyjną przeszło 7 osób, w tym 3 małżeństwa. 3 osoby ukończyły szkolenie, 2 osoby są w trakcie szkolenia.²⁶

²⁶ dane Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Wolsztynie;

zdjęcie 7 Plakat promujący kampanię "Dobry Rodzic to Szansa!"

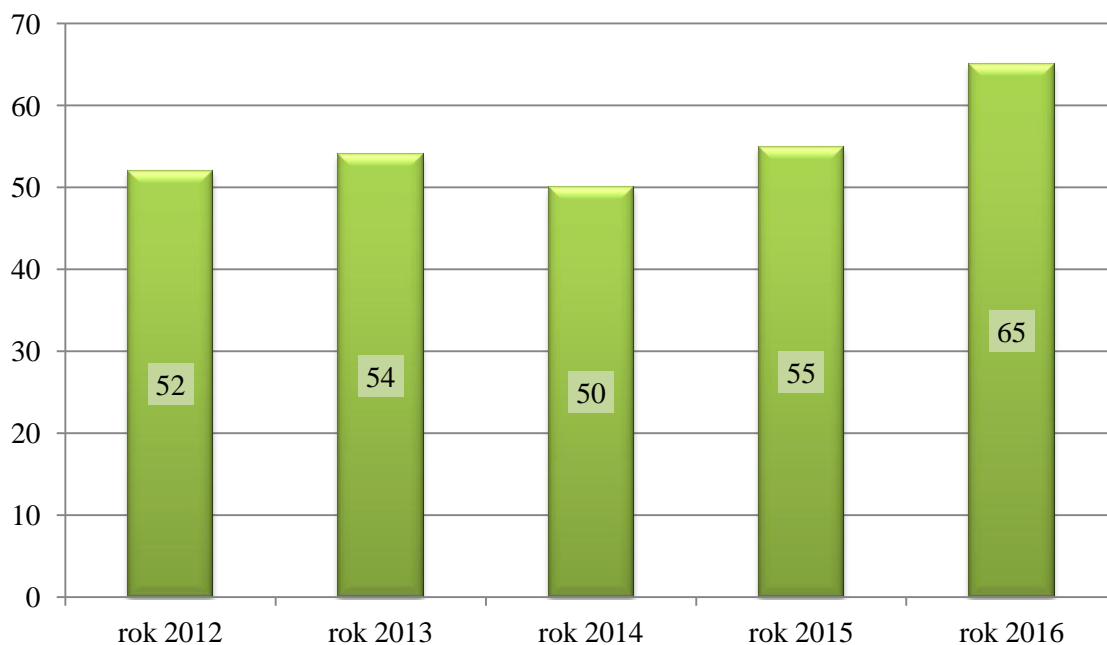


Źródło: *Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Wolsztynie*

Kampania ma charakter ciągły, a jej celem jest znalezienie kandydatów nie tylko na rodziny zastępcze niezawodowe, ale także zawodową, która docelowo mogłaby pełnić funkcje interwencyjną. Ta forma powinna docelowo stać się, obok rodzinnych domów dziecka, podstawową formą pieczy zastępczej. Rodziny zastępcze zawodowe specjalizują się w sprawowaniu opieki i wychowywaniu dzieci wymagających szczególnej troski lub szczególnych umiejętności wychowawczych.

Utworzenie zawodowej rodziny zastępczej wpisuje się w cele Powiatowego Programu Rozwoju Pieczy Zastępczej na lata 2016 – 2018.

Wykres 14 Liczba dzieci w rodzinach zastępczych na terenie Powiatu Wolsztyńskiego w latach 2012 - 2016



źródło: *Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Wolsztynie*

Jak wynika z powyższego wykresu, liczba dzieci umieszczanych w pieczy zastępczej wzrasta, dlatego tak ważne jest rozbudowanie systemu pieczy na terenie Powiatu. Rozbudowa winna mieć charakter bardziej jakościowy niż ilościowy. Zabezpieczenie różnorodnych form pomocy, w tym interwencyjnych, umożliwi lepszą jakość sprawowanej pomocy, jak i zwiększenie efektywności w zakresie pracy nad powrotem dzieci do rodzin biologicznych.

Dzieci pochodzące z terenu Powiatu Wolsztyńskiego są także umieszczane w rodzinach zastępczych na terenach innych powiatów na podstawie zawartych porozumień. Powiat Wolsztyński jest zobowiązany do finansowania pobytu tych dzieci. W 2016 roku 9 podopiecznych przebywało w powiatach: Gostyńskim, Głogowskim, w Lesznie (Miasto Leszno), w Poznaniu (Miasto Poznań) i Powiecie Poznańskim. Natomiast 8 małoletnich przebywających w rodzinnej pieczy zastępczej na terenie Powiatu Wolsztyńskiego pochodzi z terenów powiatów: Nowotomyskiego, Zielonogórskiego, Kościańskiego, Bolesławskiego, Żagańskiego, Słubickiego i Poznańskiego.

Zadaniem własnym gmin dzieci jest praca z rodzinami biologicznymi. Umieszczenie dziecka w pieczy zastępczej ma być ostatecznością, po wykorzystaniu przez gminę

wszystkich możliwych form wsparcia rodziny naturalnej. W przypadku dzieci, które pozostają jednak w rodzinnej pieczy zastępczej należy podejmować pracę z rodzinami biologicznymi, tak aby dzieci mogły jak najszybciej powrócić do środowiska rodzinnego, co należy do zadań samorządu gminy. Rodziny przeżywające trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej mogą skorzystać z pomocy asystenta rodziny. W Powiecie Wolsztyńskim takie ośrodki działają w każdej gminie. Pracownicy socjalni oraz asystenci rodzin są zobligowani do wypróbowania wszystkich metod pomocy, by rodzina wyszła z problemów.

Zespół ds. rodzinnej pieczy zastępczej oraz pracownicy socjalni i asystenci rodzin z Ośrodków Pomocy Społecznej z Wolsztyna, Przemętu i Siedlca pracują wraz z rodzicami biologicznymi nad możliwością powrotu dziecka do domu rodzinnego. W przypadku braku takiej możliwości zespół specjalistów pracujących z dzieckiem ustala najlepsze rozwiązanie zabezpieczające dobro dziecka.

Dzieci, które opuściły rodziny zastępcze do 18 roku życia	Liczba dzieci				
	2012 r.	2013 r.	2014 r.	2015 r.	2016 r.
Powróciły do rodziny naturalnej	1	0	0	2	4
Umieszczenie w innej rodzinie zastępczej	0	3	1	1	2
Przekazanie do adopcji	0	0	0	0	0
Umieszczenie w placówce opiekuńczo - wychowawczej	1	0	0	0	0
Umieszczenie w domu pomocy społecznej	0	0	0	0	0

Tabela 37 Dzieci, które opuściły rodziny zastępcze przed ukończeniem 18 roku życia

Źródło: Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Wolsztynie

Powyższe dane ukazują wyniki pracy Zespołu, który powstał zarządzeniem Dyrektora nr 10/2016 w dniu 25.04.2016 r. . W 2017 roku odnotowaliśmy już 3 przypadki przekazania do adopcji, co także wskazuje na fakt, że piecza zastępcza traktowana jest jako forma krótkotrwała i przejściowa.

DOM DZIECKA „DROGA”

Placówka opiekuńczo – wychowawcza zapewnia dzieciom całodobową lub okresową opiekę i zaspokaja niezbędne potrzeby bytowe, rozwojowe, w tym emocjonalne, społeczne wychowanków. Na terenie Powiatu Wolsztyńskiego funkcjonuje Dom Dziecka „DROGA” w Wolsztynie. Placówka ma charakter socjalizacyjny.

Liczba dzieci umieszczanych w Domu Dziecka spadła w roku 2012. Było to spowodowane restrukturyzacją placówki opiekuńczo – wychowawczej w Wolsztynie.

Od roku 2012 żadne dziecko z terenu Powiatu Wolsztyńskiego nie zostało umieszczone w placówce poza Powiatem.

Zgodnie z Ustawą z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej przewidziane są zmiany w instytucjonalnej pieczy zastępczej. Zakłada się odchodzenie od instytucjonalnych form pieczy na rzecz form rodzinnych. Przepisy ww. ustawy, które weszły w życie 1 stycznia 2012 r. określają - zgodnie z art. 95 ust. 3, iż w placówce opiekuńczo – wychowawczej można umieścić, w tym samym czasie nie więcej niż 14 dzieci (powyżej 10 roku życia, w wyjątkowych sytuacjach dzieci młodsze) oraz osób, które osiągnęły pełnoletniość przebywając w tej placówce (nie dłużej niż do 25 roku życia jeżeli kontynuują naukę). Natomiast zgodnie z art. 230 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, liczba dzieci umieszczonych w placówce nie może być wyższa niż 30 w okresie przejściowym tj. od 1 stycznia 2013r. do 1 stycznia 2021 r.

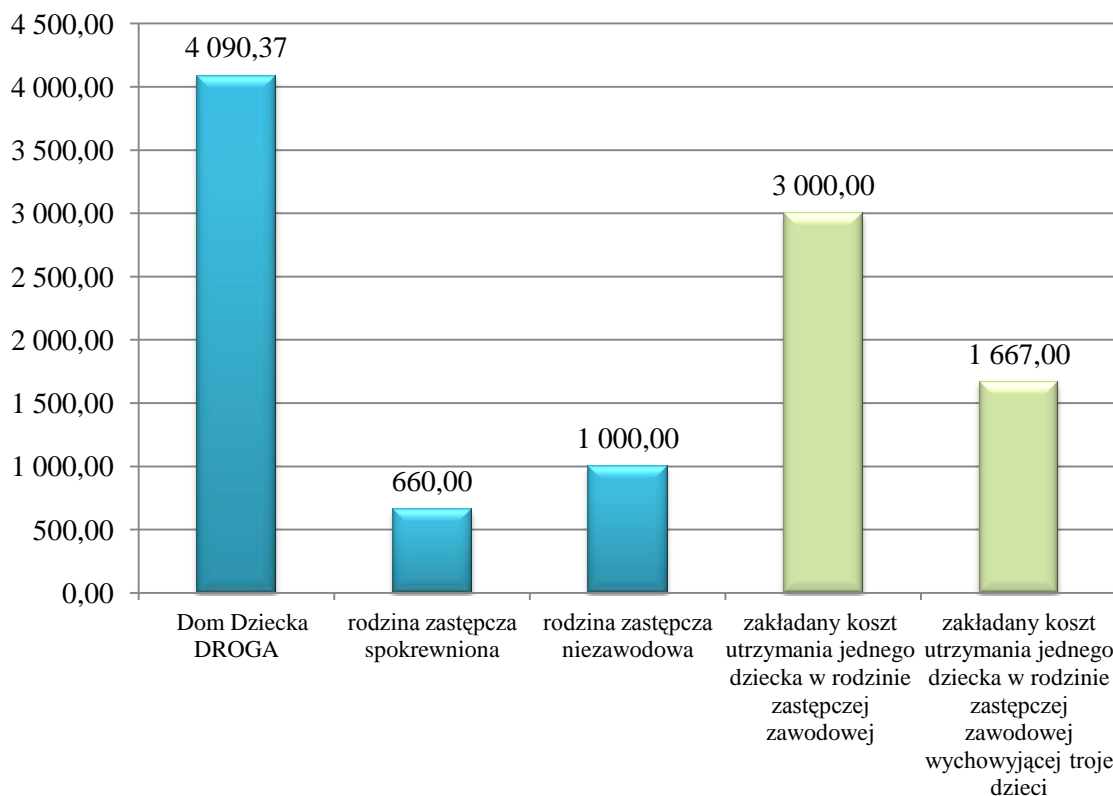
W związku z tym faktem Zarząd Powiatu Wolsztyńskiego podjął decyzję o dostosowaniu (do 2020 roku) istniejącej placówki opiekuńczo – wychowawczej do obowiązujących przepisów i naturalne zmniejszenie liczby dzieci przebywających w placówce do 14 osób. Jednakże w obecnym budynku będzie bardzo trudno utrzymać się tak małej placówce. Pomimo faktu iż w Domu Dziecka DROGA obecnie przebywa jedno dziecko z terenu Powiatu Wolsztyńskiego, wydaje się niezbędne dalsze funkcjonowanie tejże jednostki, ponieważ pomimo starań nie rozpoczęła funkcjonowania rodzina zastępcza zawodowa, w tym o charakterze pogotowia rodzinnego. W związku z powyższym rodziny zastępcze niezawodowe działające na terenie Powiatu Wolsztyńskim nie są w stanie zabezpieczyć przypadków dzieci pozbawionych opieki najbliższych. Warto także zaznaczyć,

że małeletni nie zawsze są kierowani do rodzin zastępczych, ale także do instytucjonalnych form opieki ze względu na warunki determinujące indywidualny rozwój danego dziecka.

Dużym problemem jest także budynek obecnej placówki opiekuńczo-wychowawczej, który wymaga dużego nakładu finansowego na cele remontowe. Wysokie pomieszczenia, długie korytarze uniemożliwiają zapewnienie ciepłej, rodzinnej atmosfery. Istniejąca infrastruktura i wyposażenie placówki nie są także dostosowane do potrzeb osób z niepełnosprawnościami. Jednym z pomysłów na rozwiązanie problemu jest wybudowanie zupełnie nowego domu, która pozwoli na zindywidualizowane podejście do wychowanków (dostosowane do potrzeb i możliwości danej osoby) oraz zapewnienie środowiska jak najbardziej zbliżonego do warunków odpowiadających życiu w środowisku domowym i rodzinnym. Obecnie trwają starania o pozyskanie środków zewnętrznych z Wielkopolskiego Regionalnego Programu Operacyjnego, Oś Priorytetowa 9. Infrastruktura dla Kapitału Ludzkiego, Działanie 9.1 Inwestycje w infrastrukturę zdrowotną i społeczną, Poddziałanie 9.1.2 Infrastruktura społeczna - na budowę i wyposażenie nowego budynku Domu Dziecka „DROGA” dla 14 wychowanków.

Zmniejszenie ilości miejsc w placówce do 14 podyktowane jest także kosztami związanymi z umieszczeniem małeletniego dziecka w pieczy zastępczej.

Wykres 15 Zestawienie miesięcznych kosztów finansowych zakładanych na dziecko w instytucjonalnej oraz rodzinnej pieczy zastępczej w 2016 r.



źródło: Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Wolsztynie

Ilość problemów pojawiających się w rodzinach i w opiece nad dziećmi ukierunkowały prace z zakresu pomocy rodzinie w Powiecie Wolsztyńskim na większą współpracę wszystkich jednostek sektora pomocy społecznej. Jednym z owoców tej współpracy jest projekt „Nowe Horyzonty”, który rozpoczął się 01.01.2017 r.. Projekt współfinansowany jest ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego, Oś Priorytetowa 7: Włączenie społeczne, Działanie 7.2 Usługi społeczne i zdrowotne, Podziałanie 7.2.1 Usługi społeczne – projekty pozakonkursowe realizowane przez jednostki samorządu terytorialnego i ich jednostki organizacyjne w ramach Wielkopolskiego Regionalnego Programu Operacyjnego na lata 2014-2020.

Całkowita wartość projektu wynosi 1 294 940,84 zł, w tym wkład własny Powiatu Wolsztyńskiego w wysokości 64 474,05 zł wnoszony w formie świadczeń wypłacanych na

podstawie ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (tj. Dz. U. z 2016, poz. 1583).

Liderem projektu jest PCPR w Wolsztynie, natomiast partnerami:

1. Ośrodek Pomocy Społecznej w Wolsztynie,
2. Ośrodek Pomocy Społecznej w Siedlcu,
3. Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Przemęcie,
4. Stowarzyszenie Lokalny Ośrodek Rozwoju Doradztwa i Szkoleń.

Realizacja projektu „NOWE HORYZONTY” w latach 2017-2018 obejmuje bezpośrednim - kompleksowym systemem wsparcia grupę około 200 osób – mieszkańców Powiatu Wolsztyńskiego, w tym: zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym, rodziny z problemami opiekuńczo - wychowawczymi, rodziny zastępcze spokrewnione i niezawodowe, podopiecznych placówki opiekuńczo-wychowawczej, usamodzielniających się wychowanków rodzin zastępczych i placówki opiekuńczo-wychowawczej, osoby niepełnosprawne i niesamodzielne, korzystające ze świadczeń pomocy społecznej lub kwalifikujące się do objęcia wsparciem pomocy społecznej.

Działania skierowane do rodzin z problemami opiekuńczo-wychowawczymi:

- **Warsztaty psychologiczne** – warsztaty wyjazdowe (6 dniowe). Celem zajęć terapeutycznych jest przepracowanie problemów występujących w rodzinie, a także wzmocnienie odporności na kryzysy i problemy pojawiające się w rodzinie.
- **Usługa asystenta rodziny** – jest to podstawowe narzędzie wsparcia rodziny przeżywającej trudności opiekuńczo-wychowawcze.
- **Szkoła dla Rodziców**, gdyż ważną rolę w procesie wspierania rodziny przeżywającej trudności opiekuńczo-wychowawcze pełnią działania edukacyjne dla rodziców tzw. szkoły dla rodziców, a także spotkania dla rodzin, mające na celu wymianę ich doświadczeń oraz zapobieganie izolacji zwane **grupami wsparcia**, które również zostaną utworzone w ramach projektu.
- **Punkt Poradnictwa Obywatelskiego** – stworzono możliwość skorzystania rodzinom z problemami opiekuńczo –wychowawczymi, wychowankom placówki

opiekunczo-wychowawczej oraz rodzinom zastępczym wsparcia specjalistycznego m.in. psychologa, pedagoga, prawnika, mediatora.

Aby zapewnić kompleksowość udzielonego wsparcia rodzinom przeżywającym trudności opiekunczo-wychowawcze projektodawca zapewnił cały pakiet usług dostosowanych do indywidualnych potrzeb.

Działania skierowane do opiekunów faktycznych osób niesamodzielnych i niepełnosprawnych:

- **Indywidualne wsparcie szkoleniowe w miejscu sprawowania opieki nad os. Niesamodzielną/niepełnosprawną prowadzone przez specjalistów,**
- **Poradnictwo psychologiczne dla opiekunów os niesamodzielnych/niepełnosprawnych,** które będzie odbywało się w miejscu sprawowania opieki.
- **Usługi opiekuńcze dla osób niesamodzielnych/niepełnosprawnych – OPS Siedlec**
i GOPS Przemęt zatrudnią po 1 opiekunie. Do obowiązków opiekuna należeć będzie m.in. pomoc w zakupach, gotowaniu, myciu, załatwianiu spraw urzędowych, a także zapewnieniu kontaktów z rodziną/otoczeniem. Świadczenie usługi będzie miało na celu umożliwienie opiekunom faktycznym funkcjonowania społecznego/zawodowego/edukacyjnego.
- **Wsparcie opiekuńcze specjalistów,** w tym usługi fizjoterapeuty, logopedy, pielęgniarce, rehabilitanta dla osób niesamodzielnych i niepełnosprawnych. Wsparcie w formie usług specjalistów będzie działaniem uzupełniającym usługi opiekuńcze.

Działania skierowane do dzieci i młodzieży przebywającej w pieczy zastępczej oraz rodzin zastępczych:

- **Warsztaty psychologiczne – warsztaty wyjazdowe dla rodzin zastępczych oraz rodziców biologicznych,** którzy nie zostali pozbawieni władzy rodzicielskiej oraz nie posiadają postanowienia o zakazie kontaktów z dzieckiem (6 dniowe). Celem zajęć terapeutycznych jest przepracowanie problemów występujących w rodzinie, a także wzmocnienie odporności na kryzysy i problemy pojawiające się w rodzinie.

- **Wsparcie pracownika organizatora rodzinnej pieczy zastępczej**, celem jest wsparcie Zespołu ds. rodzinnej pieczy zastępczej Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Wolsztynie. Do zadań pracownika należy m. in. pomoc i wsparcie dla rodzin zastępczych, okresowa ocena sytuacji dzieci przebywających w rodzinnej pieczy zastępczej.
- **Szkolenia dla osób prowadzących rodzinną pieczę zastępczą** – zakres szkoleń odpowiada zdiagnozowanym przez pracowników PCPR w Wolsztynie problemom.
- **Warsztaty psychologiczne dla wychowanków pieczy zastępczej** zarówno instytucjonalnej jak i rodzinnej. W ramach zajęć przeprowadzony zostanie m. in. trening zastępowania agresji, Trening rozpoznawania i nazywania emocji, zajęcia z skutecznej komunikacji interpersonalnej oraz edukacji seksualnej i prozdrowotnej.
- **Trening mieszkaniowy**
Mieszkanie wspomagane – treningowe przeznaczone jest dla osób, które zagrożone są ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, w szczególności osób opuszczających pieczę zastępczą, o których mowa w ustawie z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Na mieszkanie treningowe został przeznaczony jeden z niezasiedlonych lokali mieszkalnych znajdujący się w budynku zlokalizowanym na nieruchomości należącej do Powiatu Wolsztyńskiego przy ul. Poniatowskiego nr 7/9 składającego się z 3 pokoi, kuchni, łazienki, WC, korytarza, spiżarni o łącznej powierzchni użytkowej 84,31 m². W mieszkaniu jednocześnie będzie mogło przebywać 5 osób.
- **Szkolenia dla kandydatów na rodzinę zastępczą niezawodową, zawodową i rodzinny dom dziecka.**

Projekt jest oparty na diagnozie braków w Powiecie w zakresie pomocy społecznej.

5. Uzależnienia

Według Światowej Organizacji Zdrowia (WHO), uzależnienie to „psychiczny i fizyczny stan wynikający z interakcji między żywym organizmem, a substancją chemiczną (do których należą: alkohol, narkotyki, nikotyna, leki), charakteryzujący się zmianami i innymi reakcjami takimi jak: konieczność przyjmowania danej substancji w sposób ciągły lub okresowy, w celu

doświadczania jej wpływu na psychikę lub by uniknąć objawów towarzyszących brakowi substancji”²⁷.

Przez uzależnienie od środków odurzających lub substancji psychotropowych (także środków zastępczych) ustawa o przeciwdziałaniu narkomanii rozumie „zespół zjawisk psychicznych lub fizycznych wynikających z działania tych środków lub substancji na organizm ludzki, charakteryzujący się zmianą zachowania lub innymi reakcjami psychofizycznymi i koniecznością używania stale lub okresowo tych środków lub substancji w celu doznania ich wpływu na psychikę lub dla uniknięcia następstw wywołanych ich brakiem”²⁸.

Formy uzależnienia, z którymi można spotkać się najczęściej to alkoholizm i narkomania.

Alkoholizm, jako jedna z najczęściej występujących form uzależnienia jest zjawiskiem szeroko znanym i definiowanym. Przełomu w tej dziedzinie oraz w rozpoznawaniu choroby alkoholowej dokonał profesor E.M. Jellinek przeprowadzając pierwsze w historii medycyny badania kliniczne nad przebiegiem i symptomami alkoholizmu. W wyniku analizy 2000 historii chorób alkoholowych stworzył model alkoholizmu jako choroby włączając w niego jej schemat rozwoju i przebiegu. Wyróżnił cztery fazy, gdzie dwie pierwsze mają charakter objawowy, natomiast następne świadczą o pojawieniu się uzależnienia. Utrata kontroli nad ilością wypijanego alkoholu została uznana, w proponowanej klasyfikacji, za podstawowe kryterium rozpoznania choroby alkoholowej. Działania profesora przyczyniły się do zmiany zdania opinii publicznej na temat osób uzależnionych oraz postawy, co do pomocy w przewycięzaniu ich choroby. Jego model alkoholizmu jako choroby jest do dzisiaj podstawą, na której opiera się wiele systemów terapeutycznych.²⁹

Problemowe jest wyraźne wskazanie granicy pomiędzy alkoholikiem, a osobą pijącą nie nałogowo za to w bardzo dużych ilościach. Do dzisiaj sytuacja ta utrzymuje się. Specjaliści zajmujący się chorobą alkoholową muszą bardzo dokładnie rozpatrywać każdy indywidualny przypadek, z którym mają do czynienia, aby nie popełnić znaczących błędów. Jednak istnieją

²⁷ 2. K. Zajączkowski, *Uzależnienia od substancji psychoaktywnych*, Wydawnictwo Szkolne i Pedagogiczne, Warszawa 2003, s. 39 – 40.

²⁸ Tamże, op.cit.

²⁹ L. Cierpiąłkowska, *Alkoholizm. Przyczyny, leczenie, profilaktyka*. wyd. naukowe UAM Poznań, 2001r., s. 27

specyficzne objawy, dzięki którym można odróżnić osobę nieuzależnioną od uzależnionej. Przełomu w tej dziedzinie dokonał profesor E.M. Jellinek. To dzięki niemu w roku 1964 Światowa Organizacja Zdrowia wprowadziła termin uzależnienia od alkoholu przedstawiając następującą definicję: „stan psychiczny, a z czasem też fizyczny wywołany interakcją między żywym organizmem, a środkiem, charakteryzujący się zmianami zachowania i innymi zmianami, które zawsze wiążą się z przymusem okresowego lub ciągłego przyjmowania środka w oczekiwaniu na jego efekty natury psychologicznej, a z czasem uniknięcia złego samopoczucia związanego z jego brakiem”.³⁰ Był to przełom nie tylko ze względu na zmianę postaw ludzi wobec alkoholika. Alkoholizm przestał być w świadomości ludzi tylko nałogiem, za który odpowiedzialna była osoba uzależniona i jej często słaba psychika, ale zaczął być postrzegany jako choroba, na którą zapasć może każdy, kto kiedykolwiek miał styczność z tym środkiem odurzającym.³¹

Definiując pojęcie alkoholizmu nie można zapominać o międzynarodowych klasyfikacjach tego uzależnienia. Po raz pierwszy została ona stworzona w 1972 roku na zlecenie amerykańskiej Rady Narodowej do Spraw Alkoholizmu. Zespół klinicystów opracował kryteria objawów mających ułatwić rozpoznanie uzależnienia. Pośród nich znalazły się m.in. zależność fizyczna, picie pomimo przeciwwskazań zdrowotnych, nieudane próby utrzymania abstynencji przez dłuższy czas, czy zmiana w relacjach rodzinnych, społecznych lub zawodowych, której nie można wyjaśnić w inny sposób.³² Według X wersji Międzynarodowej Klasyfikacji Chorób i Przyczyn Zgonów uzależnienie od alkoholu definiowane jest jako wadliwy model picia, który w konsekwencji może doprowadzić do objawów somatycznych lub zaburzeń psychicznych. Do stwierdzenia wystąpienia choroby alkoholowej muszą wystąpić przynajmniej trzy z poniższych objawów w okresie ostatnich 12 miesięcy³³:

- Wzrost tolerancji na alkohol. Oznacza to, iż potrzebna jest znacznie większa dawka

³⁰Światowa Organizacja Zdrowia (1964). Alkohol i alkoholizm. *XIV Sprawozdanie Komitetu Ekspertów Zdrowia Psychicznego ŚOZ*, Warszawa. PZWL. w: Lindenmeyer J. *Ile możesz wypić? O nałogach i ich leczeniu*. GWP, Gdańsk 2007 r., s. 52

³¹ Lindenmeyer J. *Ile możesz wypić? O nałogach i ich leczeniu*. GWP, Gdańsk 2007r., s. 53

³²Cierpiałkowska L. *Alkoholizm. Przyczyny, leczenie, profilaktyka*. wyd. naukowe UAM, Poznań 2001r., s. 43,44

³³Cierpiałkowska L. *Alkoholizm. Przyczyny, leczenie, profilaktyka*. wyd. naukowe UAM, Poznań 2001r., s. 44,47-48

alkoholu, aby odczuć skutki jego działania (upojenie alkoholem). Tym samym wypijanie tej samej dawki alkoholu powoduje, wraz z rozwojem uzależnienia, zmniejszenie jego efektów.

- Pojawienie się zespołu abstynencyjnego. W kilka godzin lub dni od przzerwania lub znacznego zredukowania picia alkoholu pojawiają się co najmniej dwa typowe objawy spośród: hiperaktywność układu wegetatywnego, drżenie rąk, omamy lub złudzenia dotyczące różnych zmysłów, nudności/wymioty, zaburzenia snu, lęk, podniecenie psychomotoryczne. Istnieje też inna forma, w której osoba uzależniona od alkoholu chcąc uniknąć nieprzyjemnych konsekwencji abstynencji nadal pije alkohol, przyjmuje leki lub inne substancje będące jego zamiennikami (wybiera on te, które mają podobne działanie).³⁴
- Picie częstsze i w większych ilościach niż zakłada się na początku. Osoba uzależniona wyznacza przed wypiciem alkoholu jego limit, którego nie powinna przekroczyć, gdy zacznie pić. Jednak najczęściej już w trakcie całkowicie traci nad tym kontrolę- nie potrafi utrzymać uprzednio powziętego postanowienia. W takiej sytuacji wypija ona cały dostępny alkohol, a gdy ten się skończy zrobi wszystko, aby zdobyć go więcej i kontynuować libację³⁵.
- Nieudane próby przzerwania lub ograniczenia ilości picia. Postanowienia dotyczące prób ograniczenia (jak w powyższym podpunkcie) spożywania alkoholu kończą się w momencie sięgnięcia po pierwszy kieliszek. Osoba uzależniona obiecuje sobie oraz bliskim, że przestanie pić alkohol. Są to próby całkowicie nieudane, kończące się powrotem do nałogu.
- Duża ilość czasu poświęcana na zdobycie alkoholu. Osoba uzależniona jest tak bardzo zdesperowana chcąc pozbyć się nieprzyjemnych dolegliwości towarzyszących trzeźwieniu, że potrafi spędzić całe godziny poszukując otwartego sklepu lub chociażby zbierając fundusze potrzebne na zakup kolejnej butelki alkoholu. Ma to bardzo duży wpływ na stosunki panujące w rodzinie, bowiem zmniejsza się wówczas ilość czasu poświęcanego dawniej dla rodziny, zaniedbuje się obowiązki zawodowe.
- Zmniejszenie aktywności społecznej, zawodowej i rekreacyjnej. Osoba uzależniona

³⁴Cierpiałkowska L. *Alkoholizm. Przyczyny, leczenie, profilaktyka*. wyd. naukowe UAM, Poznań 2001r., s. 47

³⁵Lindenmeyer J. *Ile możesz wypić? O nałogach i ich leczeniu*. GWP, Gdańsk 2007r., s. 87

koncentruje całe swoje życie i zainteresowanie wokół spożywania alkoholu. Zanedbuje kontakty z innymi ludźmi, często popada w konflikty z najbliższymi chcącymi pomóc w wyjściu z uzależnienia. Oprócz tego porzuca swoje dotychczasowe zainteresowania na rzecz zdobywania i spożywania alkoholu.

- Kontynuowanie picia alkoholu mimo świadomości, że powoduje lub pogarsza istniejące problemy zdrowotne, również o podłożu psychicznym, u osoby uzależnionej³⁶.

Marek Drzewiecki w książce „Nowoczesna Profilaktyka Uzależnień” określa alkoholizm jako „chorobę, które jest jedną z konsekwencji nadużywania alkoholu, czy spożywania tej substancji w sposób powodujący negatywne, a w dalszych fazach dramatycznie bolesne konsekwencje zarówno dla pijącego alkohol jak i jego najbliższego środowiska.”³⁷ Jego zdaniem alkoholizm nieleczony jest chorobą śmiertelną, stopniowo wyniszczającą człowieka. Objawy alkoholizmu, które podaje M. Drzewiecki podzielono na trzy kategorie.

- Fizyczne, pojawiające się w końcowej fazie picia. Pojawiają się wówczas uszkodzenia mózgu, niektóre na tyle poważne, że uniemożliwiają terapię i powrót do trzeźwości.
- Psychiczne, które dotyczą utraconych lub zaburzonych więzi z członkami rodziny i najbliższym otoczeniem, co z kolei prowadzi do pogłębiania się choroby. Poza tym alkoholizm zaburza działanie świadomości człowieka. Pod jego wpływem nie podejmujemy racjonalnych decyzji. Często osoby nietrzeźwe zachowują się agresywnie zniechęcając do siebie swoje rodziny. Wpływ w fazie końcowej mają także wymienione powyżej uszkodzenia mózgu prowadzące nieuchronnie do całkowitego wyniszczenia psychicznego osoby uzależnionej.
- Społeczne, odnoszące się do zerwanych więzi społecznych, często także więzi rodzinnych. Stopniowo ogranicza się wolność oraz odpowiedzialność. Alkoholizm w konsekwencji doprowadzić może do zniszczenia życia na płaszczyźnie psychicznej, duchowej, moralnej i religijnej.³⁸

³⁶Cierpiałkowska L. *Alkoholizm. Przyczyny, leczenie, profilaktyka*. wyd. naukowe UAM, Poznań 2001r., s. 47, 48

³⁷Dziewiecki M. *Nowoczesna Profilaktyka Uzależnień*. Wyd. Jedność, Kielce 2001r., s.42

³⁸Dziewiecki M. *Nowoczesna Profilaktyka Uzależnień*. Wyd. Jedność, Kielce 2001r., s.43

Choroba alkoholowa charakteryzuje się występowaniem następujących po sobie faz. Występuje tutaj ściśle określony cykl, który powtarza się u osób uzależnionych. E.M. Jellinek przedstawił cztery fazy rozwoju alkoholizmu.

Stadium przedalkoholowe występuje jako pierwsze. Spożywanie alkoholu w tym stadium jest zawsze motywowane społecznie. Przyszły alkoholik zaczyna odczuwać psychiczną ulgę powiązaną początkowo z sytuacjami społecznymi związanymi z piciem, a następnie z samym faktem spożywania alkoholu. W tym stadium picie nie prowadzi do całkowitego upojenia się, lecz do momentu w którym pijący odczuwa ulgę i komfort wynikający z spożycia. Wszelkie sytuacje stresogenne rozwiązywane są poprzez sięgnięcie po alkohol. W wyniku tego obniża się poziom odporności na stres, tolerancji na znoszenie napięć psychicznych oraz zacierają się inne sposoby rozładowywania napięcia. W stadium tym następuje wzrost tolerancji na alkohol oraz pojawiają się pierwsze zaniki pamięci związane z wypiciem zbyt dużej jego ilości. Czas trwania tego etapu jest różny i może utrzymywać się od kilku miesięcy do dwóch lat.

Kolejną fazą jest stadium wstępne. Rozpoczyna się ono w momencie gdy alkoholik doznaje palimpsestów alkoholowych. Są to okresy niepamięci, bądź pamięć jedynie nieistotnych szczegółów z okresu picia. Pojawiają się one w odróżnieniu od amnezji alkoholowej po spożyciu niewielkiej ilości alkoholu i nie zaburzają funkcjonowania mowy i sprawności ruchowej. W fazie tej uzależniony uświadamia sobie, że potrzebuje alkoholu aby móc normalnie funkcjonować. Oprócz tego pojawiają się symptomy takie jak potajemne picie, strach związany z tym, czy na imprezach, lub spotkaniach będzie wystarczająco dużo alkoholu, łapczywość w trakcie picia, poczucie winy i wyrzuty sumienia, czy unikanie rozmów na temat picia alkoholu. Stadium to może trwać od pół roku do około czterech, pięciu lat.

Trzecim etapem jest stadium ostre. Przejście do niego objawia się utratą kontroli nad piciem, a co z tym idzie pojawia się głód alkoholowy. Po wypiciu pierwszego kieliszka uzależniony traci kontrolę nad ilością wypijanego alkoholu. Nadal ma on jednak kontrolę nad tym, kiedy rozpocząć picie. W fazie tej alkoholik zatracą poczucie własnej wartości, co prowadzi z kolei do rezygnacji z kontaktów z innymi ludźmi. Wpływ na to mają także pojawiające się zachowania agresywne oraz przerzucanie odpowiedzialności za picie na

osoby z najbliższego otoczenia. Stadium to określanie jest jako „okres dramatycznej walki nałogowca o zachowanie wystarczająco poprawnych stosunków z otoczeniem”.³⁹ Na tym etapie nasilają się zachowania agresywne i zarzuty wobec bliskich oraz wyrzuty sumienia. Osoba uzależniona toczy stałą walkę pomiędzy potrzebami wytworzonymi przez alkohol, a codziennymi zadaniami alkoholika. Obniża się wówczas samoocena i jednocześnie powstaje fałszywa pewność siebie potęgująca zachowania wielkościowe. Te objawy na tyle destabilizują alkoholika, że nie jest on w stanie rozpocząć dnia bez przywrócenia równowagi za pomocą alkoholu.”⁴⁰ W momencie pojawienia się zjawiska porannego picia następuje przejście do stadium przewlekłego.

Stadium przewlekłe jest ostatnią fazą rozwoju uzależnienia. Występuje w nim błędne koło nałogu, to znaczy długotrwałe stany zatrucia organizmu zwane ciągami alkoholowymi. Prowadzą one kolejno do degeneracji moralnej, obniżenia sprawności intelektualnej, picia z osobami z niższych warstw społecznych, obniżenie tolerancji na alkohol, obsesyjnego utrzymywanie stałego poziomu alkoholu we krwi, gdyż w przeciwnym razie pojawiają się objawy abstynencyjne. W wyniku tego uzależniony uznaje się za pokonanego przez alkohol i albo dalej obsesyjnie pije albo poddaje się leczeniu.⁴¹

Podsumowując definiowanie pojęcia alkoholizmu warto przytoczyć określenie tego problemu wskazane przez Państwową Agencję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych: „Uzależnienie od alkoholu jest chorobą chroniczną, postępującą i potencjalnie śmiertelną. Nie jest możliwe całkowite jej wyleczenie, a jedynie zahamowania narastania jej objawów i szkód zdrowotnych z nią związanych. W świetle nowoczesnej wiedzy uzależnienie od alkoholu jest chorobą wieloczynnikową, bio-psycho-społeczną, uszkadzającą funkcjonowanie człowieka w sferze somatycznej, psychologicznej, społecznej i duchowej. Model leczenia tego schorzenia musi być dostosowany do takiego sposobu postrzegania tej choroby”⁴².

W ciągu ostatnich kilkunastu lat, a ściślej mówiąc od lat siedemdziesiątych kiedy to po raz pierwszy objawy występujące u osób żyjących z alkoholikiem, zostały nazwane współuzależnieniem, termin ten nabierał przeróżnych znaczeń. Wielu autorów podjęło się

³⁹Cierpiałkowska L. *Alkoholizm. Przyczyny, leczenie, profilaktyka*. wyd. naukowe UAM, Poznań 2001r., s. 30

⁴⁰Cierpiałkowska L. *Alkoholizm. Przyczyny, leczenie, profilaktyka*. wyd. naukowe UAM, Poznań 2001r., s. 30

⁴¹Cierpiałkowska L. *Alkoholizm. Przyczyny, leczenie, profilaktyka*. wyd. naukowe UAM, Poznań 2001r., s. 27-32

⁴²<http://www.parpa.pl/content/view/30/46/>, dostępne dnia: 06.07.2017 r.

zdefiniowania współzależnienia. Istnieje szeroka gama definicji wyjaśniających czym jest współzależnienie, a w konsekwencji termin ten jest bardzo często nadużywany, dotyka problemów, które niekoniecznie możemy wpisać w symptomy współzależnienia.

Współzależnienie pochodzi od słowa co-alkoholik, którym określano osoby przejawiające podobne cechy osobowości, jakie uznano za charakterystyczne dla ich uzależnionych od alkoholu partnerów. Zaobserwowano, że osoby te są podobne do siebie w wielu różnych sferach psychologiczno-społecznego funkcjonowania, wyłączając nadmierne używanie alkoholu. Kiedy alkohol uznano w końcu za substancję o podobnych właściwościach uzależniających, jak kokaina czy amfetamina, termin co-alkoholik został zastąpiony określeniem osoba współzależniona⁴³. W Polsce nie przyjęła się nazwa ko-alkoholik, ponieważ nabrała ona konotacji stygmatyzujących, piętnująca osoby żyjące z osobami uzależnionymi od alkoholu.

„Podsumowując dotychczasowe badania psychologiczne można powiedzieć, że współzależnienie to nie tylko i nie tyle efekt życia w bliskim kontakcie z osobą uzależnioną, co raczej pewien typ niedojrzałej osobowości, pewna wyuczona- zwykle już w dzieciństwie- skłonność do błędnych sposobów reagowania na problematyczne sytuacje oraz na zaburzone zachowania innych osób”⁴⁴. W taki sposób współzależnienie zdefiniował Marek Drzewiecki. Jego zdaniem postawa ta jest efektem powtarzania w swoim dorosłym życiu znanego z dzieciństwa schematu- jeden z rodziców lub oboje byli osobami uzależnionymi od alkoholu. To z kolei oznacza, że więzi rodzinne były bardzo zaburzone, znacznie różniły się od tych panujących w rodzinie, która nie była dotknięta problemem uzależnienia. Osoba współzależniona woli wejść ponownie w dobrze znaną negatywną relację, gdyż wie, czego może się spodziewać oraz jak reagować na pojawiające się we wspólnym życiu sytuacje⁴⁵. Marek Drzewiecki wskazał, iż „Tendencja ta wynika z naturalnej skłonności człowieka do łatwiejszego wchodzenia w sytuacje wprawdzie niechciane i bolesne, ale za to znane, do których ktoś już się przyzwyczaił, niż do szukania sytuacji pożądaných, ale jeszcze

⁴³Cermak T. L., *Diagnosing and treating co-dependence: A guide for Professional*. Minneapolis: Johnson Institute Books, w: *Alkoholizm, przyczyny, leczenie, profilaktyka*, Cierpiałkowska L., Wydawnictwo Naukowe UAM, Poznań 2001, s.89.

⁴⁴Drzewiecki M. *Nowoczesna Profilaktyka Uzależnień*. Wyd. Jedność Kielce, 2001r., s. 60-61

⁴⁵Tamże, s. 59

nierozpoznanych, a przez to w jakimś stopniu niepokojących”⁴⁶. Inaczej wygląda sytuacja rodziny, w której uzależnienie od alkoholu pojawia się dopiero po kilku lub kilkunastu latach wspólnego życia, wskutek kryzysowej sytuacji, jak na przykład utrata pracy, rozstanie, czy śmierć bliskiej osoby. W tym wypadku autor uważa, że współmałżonek osoby uzależnionej będący osobą dojrzałą i odpowiedzialną powinien reagować widząc pierwsze niepokojące sygnały u swojego partnera, jeśli natomiast pozostaje w takim związku oznacza to, że „wchodząc” w daną relację miał już trudności osobowościowe⁴⁷.

Zdaniem M. Beattie osoba współuzależniona godzi się na negatywny wpływ zachowań innej osoby na nią samą, przy jednoczesnym sprawowaniu obsesyjnej kontroli nad jej działaniami⁴⁸. Sprowadza się to do sytuacji w której bliscy alkoholika są już w pełni świadomi tego, że jest on uzależniony. Podejmują działania kontrolujące jego zachowania, mające na celu wyprowadzenie go z błędnego koła nałogu, jednak bardzo rzadko przynosi to pożądany skutek. Współmałżonek lub partner osoby uzależnionej nie jest w stanie od niej odejść. Może być to spowodowane m.in. wyrzutami sumienia lub zależnością materialną. Osoby współuzależnione tkwi więc w toksycznym związku, który ma na nie negatywny wpływ. Podejmują bezustanne, nieudane próby opanowania sytuacji i nie poddają się pomimo niepowodzeń. W ten sposób tworzy się błędne koło w relacjach, które niegdyś były partnerskimi.

Bardziej uszczegółowiony opis problemu współuzależnienia wskazuje, iż nie polega to jedynie na asystowaniu osobie uzależnionej w jej problemie oraz pomaganiu jej w chwilach trudnych. Jest to pełne i nadmierne zaangażowanie w rozwiązywanie za bliskiego jego trudności. Strona nieuzależniona staje się coraz bardziej aktywna i odpowiedzialna, podczas gdy uzależniony przybiera postawę bierną. Problem nałogu wówczas zaczyna dominować ponad wszystkimi innymi sprawami ważnymi dla rodziny.⁴⁹

⁴⁶Tamże, s. 59

⁴⁷Tamże, s. 59

⁴⁸Beattie M. Koniec współuzależnienia. Jak przestać kontrolować życie innych i zacząć troszczyć się o siebie. Media Rodzina 1994r., s. 53 (w) Beattie M. Współuzależnienie. Przewodnik dla nowego pokolenia. Media Rodzina Poznań, 2011r., s. 22

⁴⁹Internet:http://zdrowie.gazeta.pl/Zdrowie/1,105912,11981865,Wspoluzaleznienie___po_drugiej_stronie_nalog_u.html, dostęp dnia 10.07.2017 r.

Tabela 38 Liczba osób zgłaszających się po pomoc do OPS w związku z alkoholizmem w latach 2014 - 2016

	2014	2015	2016
Ilość osób zgłaszających się po pomoc do OPS w związku z alkoholizmem	63	60	44

Źródło: *Ośrodek Pomocy Społecznej w Wolsztynie oraz Siedlcu, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Przemęcie*

Wśród powodów trudnej sytuacji osób zgłaszających się po pomoc do ośrodków pomocy społecznej w Powiecie Wolsztyńskim na przestrzeni ostatnich 3 lat alkoholizm znajduje się na 9 miejscu i stanowi średnio około 2 % spośród wszystkich powodów przyznania pomocy.

Tabela 39 Ilość zgłoszeń nadużywania alkoholu w latach 2014 - 2016

	2014		2015		2016	
	K*	M*	K	M	K	M
Ilość zgłoszeń nadużywania alkoholu	8	31	14	24	8	41
Ogółem:	39		38		49	

* K- kobiety, M- mężczyźni

Źródło: *Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Przemęcie oraz Siedlcu*

Pracę z osobami nadużywającymi alkoholu na terenie gmin prowadzą gminne komisje rozwiązywania problemów alkoholowych. Wykonują one ponadto zadania związane z przeciwdziałaniem narkomanii. Elementarną kompetencją komisji jest prowadzenie profilaktyki oraz działań integracyjnych wśród osób uzależnionych. Ich kompetencje związane są również z zwiększanie dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla takich osób. Na terenie każdej z gmin wchodzących w skład Powiatu Wolsztyńskiego działa taka jednostka. Jak wskazują dane z powyższej tabeli w ostatnim roku wzrosła liczba zgłoszeń kierowanych do komisji w związku z nadużywaniem alkoholu. Widoczna jest ponadto wyraźna dysproporcja dotycząca płci zgłoszonych osób. Na przestrzeni ostatnich lat wyraźnie widać, iż problem uzależnienia znacznie częściej dotyka mężczyzn niż kobiet. Panie

stanowią jedynie 23,81 % spośród wszystkich zgłoszeń w latach 2014 – 2016. Powyższe dane dotyczą terenu Gminy Przemęt oraz Siedlec.

Tabela 40 Ilość osób, wobec których skierowano wnioski o zastosowanie obowiązku poddania się leczeniu odwykowemu w latach 2014 - 2016

	2014	2015	2016
Ilość osób, wobec których skierowano wnioski o zastosowanie obowiązku poddania się leczeniu odwykowemu	68	78	90

Źródło: *Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Wolsztynie, Przemęcie oraz Siedlcu*

Wymiernym efektem działań gminnej komisji rozwiązywania problemów alkoholowych jest skierowanie do sądu rejonowego wniosku o zastosowanie obowiązku poddania się leczeniu odwykowemu. Powyższe dane wyraźnie dowodzą, iż z każdym rokiem systematycznie wzrasta liczba takich wniosków. Porównując dane z obu powyższych tabel można zauważyć, iż ilość wniosków kierowanych do sądu przewyższa liczbę osób zgłoszonych w danym roku. Przyczyną tego jest długa procedura poprzedzająca złożenie takiego wniosku.

Kolejną formą uzależnień jest narkomania. Według Ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii za narkomanię rozumie się „stałe lub okresowe używanie w celach niemedycznych środków odurzających lub substancji psychotropowych, albo środków zastępczych, w wyniku czego może powstać lub powstało uzależnienie od nich”⁵⁰.

Uzależnienie od narkotyków prowadzi do powstania wielu szkód, m.in. somatycznych, psychicznych i społecznych.

Istnieją cztery etapy kontaktu z narkotykami, od samej inicjacji aż do zaawansowanego uzależnienia.

Faza I – poznanie stanu odurzenia- eksperymentowanie z narkotykami, dla towarzystwa lub z ciekawości.

⁵⁰Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii Dz. U. nr 179 z 2005 poz. 1485 z późn. zm.

Faza II – stan odurzenia przyjemnością – częstsze przyjmowanie środka, wrażenie korzystnego wpływu substancji na organizm

Faza III - stan odurzenia celem nadrzędnym - całkowita utrata kontroli nad zażywaniem substancji

Faza IV - stan odurzenia normą – przyjmowanie środka, aby móc normalnie funkcjonować; stan zdrowia ulega szybkiemu pogorszeniu, często dochodzi do przedawkowania środka⁵¹.

Możemy wyróżnić trzy główne typy działania narkotyków:

- 1) typ pobudzający (amfetamina, kokaina) - nienaturalnie przyspiesza funkcjonowanie układu nerwowego dając objawy skrajnego pobudzenia, znosi uczucie zmęczenia, podnosi sprawność intelektualną, wrażliwość na bodźce seksualne, powoduje bezsenność i niepokój psychoruchowy, zanik łaknienia, nienaturalne rozszerzenie źrenic.
- 2) typ uspokajający (barbiturany, benzodiazepiny, opiaty np. morfina, heroina)- spowalnia układ nerwowy, rozluźnia mięśnie aż do stanu zagrażającemu życiu, uspokaja, działa przeciwbólowo, często uzależnia również fizycznie. Charakterystyczne są zwężone źrenice i opóźnienie reakcji.
- 3) typ halucynogenny (grzyby halucynogenne, LSD, marihuana i haszysz) – powoduje zmiany percepcji i świadomości, doświadczanie barwnych wizji, głębokie, graniczące z mistycznymi przeżycia, niebezpieczną utratę kontaktu z rzeczywistością.

W 2008 roku w Polsce rozpoczęto monitorowanie problemu „dopalaczy”, które są pojęciem obejmującym całą gamę różnych środków. „Dopalacz”, to termin nieposiadający charakteru naukowego. Używa się go potocznie, dla nazwania grupy różnych substancji lub ich mieszanek o rzekomym bądź faktycznym działaniu psychoaktywnym, nieznajdujących się na liście substancji kontrolowanych przepisami ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii⁵².

Oszacowanie skali problemu uzależnienia od narkotyków jest trudne z uwagi na znaczny

⁵¹Współczesne teorie i praktyka profilaktyki uzależnień chemicznych i niechemicznych, red. M. Jędrzejko, Fundacja PEDAGOGIUM, s.50-51.

⁵²<http://www.narkomania.gov.pl>

odsetek osób dotkniętych problemem, które nie szukają wsparcia u profesjonalistów i w instytucjach pomocowych. Niektóre osoby nie uświadamiają sobie uzależnienia, bądź je bagatelizują. Skalę tego problemu na terenie Powiatu Wolsztyńskiego zobrazują dane uzyskane z Poradni Zdrowia Psychicznego i Terapii Uzależnień w Wolsztynie, Komendy Powiatowej Policji oraz Ośrodków Pomocy Społecznej.

Z danych uzyskanych z Ośrodków Pomocy Społecznej wynika że w ciągu ostatnich trzech lat na terenie Powiatu Wolsztyńskiego, w 2015 r. przyznano pomoc jednej osobie z powodu narkomanii. Sytuacja taka miała miejsce w Ośrodku Pomocy Społecznej w Wolsztynie.

Powyższe dane mogą być nieadekwatne do faktycznej liczby osób uzależnionych od narkotyków na terenie naszego powiatu, gdyż wiele z nich ukrywa ten problem przed pracownikami socjalnymi.

Z danych uzyskanych z Komendy Powiatowej Policji w Wolsztynie wynika, iż w Powiecie Wolsztyńskim w roku 2016 dopuszczono się 173 przestępstw narkotykowych, co stanowi 13,4% wszystkich przestępstw. W porównaniu do roku 2015 nastąpił wzrost o 74,7%.

Tabela 41 Przestępstwa narkotykowe na terenie Powiatu Wolsztyńskiego

	Powiat Wolsztyński	Województwo wielkopolskie	Polska
2014	124	6279	49718
2015	99	5698	46431
2016	173	5481	51325

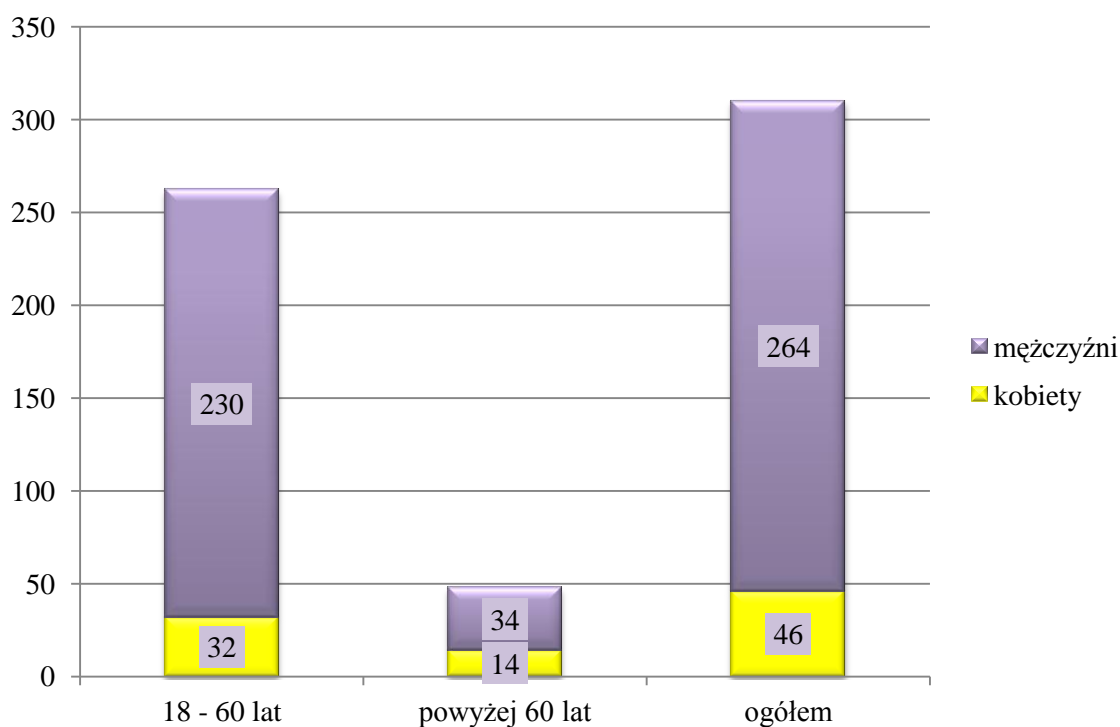
Źródło: <http://www.policja.pl>. Komenda Powiatowa Policji w Wolsztynie

Na terenie Powiatu Wolsztyńskiego placówką, która niesie profesjonalną pomoc osobom uzależnionym od substancji psychoaktywnych jest Poradnia Zdrowia Psychicznego i Terapii Uzależnień.

Z informacji uzyskanych z Poradni wynika, iż corocznie z pomocy specjalistów w mniej pracujących korzysta 310 pacjentów uzależnionych od środków psychoaktywnych. Osoby te są uzależnione głównie od alkoholu i benzodiazepiny. Głównymi przyczynami sięgania po środki odurzające są: przemęczenie, stres i bezsenność.

Z pomocy mogą również skorzystać osoby współuzależnione w ramach sesji indywidualnych i grupowych na poziomie podstawowym i pogłębionym.

Wykres 16 Podział uzależnionych pacjentów z terenu Powiatu ze względu na wiek i płeć (dane dotyczące 2016 r.)



Źródło: *Poradnia Zdrowia Psychicznego i Leczenia Uzależnień w Wolsztynie*

Z danych uzyskanych z Poradni widać, iż największą grupą osób objętych pomocą są mężczyźni, stanowią oni 85,2 % wszystkich pacjentów. Biorąc pod uwagę wiek dominują osoby w wieku od 18 do 60 lat, którzy liczą 84,5% ogółu.

Poradnia proponuje osobom uzależnionym od środków psychoaktywnych następujące formy pomocy:

- sesje psychodiagnostyczne,
- diagnoza problemowa,
- sesje psychoterapii indywidualnej,
- sesje psychoterapii grupowej,

- sesje psychoedukacyjne.

Wszyscy pacjenci, uczestniczący w terapii mają wskazanie do uczestnictwa w zajęciach (wypisy szpitalne, nakaz leczenia z Gminnej Komisji Leczenia Problemów Alkoholowych). Pacjentów leczonych na skutek postanowienia sądu jest ok. 15 %.

Jednym z najczęściej stosowanych działań mających na celu przeciwdziałanie narkomanii i jej ograniczenie jest profilaktyka, która ma na celu m.in. informowanie o negatywnych konsekwencjach zażywania narkotyków.

Na terenie Powiatu Wolsztyńskiego prowadzone są działania profilaktyki narkomanii, polegające na prowadzeniu działalności informacyjnej, edukacyjnej i wychowawczej w szczególności wśród dzieci i młodzieży, rozwoju edukacji publicznej i szkoleniu przedstawicieli różnych zawodów, zwłaszcza pedagogów i nauczycieli.

Instytucje w tym Komenda Powiatowa Policji, Powiatowa Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna przeciwdziałają narkomanii w zakresie umiejętności wczesnego rozpoznawania sygnałów wskazujących na prawdopodobieństwo zażywania narkotyków i postępowania z osobami uzależnionymi oraz na informowaniu o szkodliwości środków i substancji psychoaktywnych.

Na terenie Powiatu Wolsztyńskiego bardzo prężnie działa PaT Wolsztyn, czyli społeczność należąca do Ogólnopolskiego Programu Profilaktyka a Ty, którego założeniami są:

- **Komunikowanie oraz inicjowanie** przez zespoły specjalistów (w tym policyjnych) działań, skierowanych przeciwko zjawiskom patologii społecznej, opartych na innowacyjnych metodach, z zaangażowaniem młodzieżowego wolontariatu i aktywną współpracą z samorządami.
- **Inspirowanie rodziców** do pogłębiania wiedzy z zakresu profilaktyki uzależnień oraz nakłanianie ich do częstych rozmów na ten temat z własnymi dziećmi.
- **Działanie z młodzieżą** w zakresie zmniejszania zjawisk uzależnień i przemocy rówieśniczej wśród uczniów szkół ponadpodstawowych.

- **Tworzenie ogólnopolskiej społeczności** promującej wśród młodzieży modę na życie wolne od uzależnień⁵³.

Dodatkowo gminne komisje rozwiązywania problemów alkoholowych prowadzą świetlice środowiskowe dla dzieci z rodzin alkoholowych. Organizują dla nich wyjazdy kolonijne, najczęściej w okresie wakacji letnich oraz zimowych. Prowadzą również spotkania w szkołach dla uczniów, nauczycieli i rodziców dotyczące zapobiegania przemocy oraz na temat środków psychoaktywnych używanych wśród młodzieży. W ostatnim czasie na terenie Powiatu realizowano akcje: „zachowaj trzeźwy umysł”, „archipelag skarbów”, „żyj zdrowo na sportowo” oraz „jedź i żyj zdrowo”.

6. Bezpieczeństwo

Bezpieczeństwo to jeden z ważniejszych czynników determinujących nasze życie. Nad zachowaniem spokoju w życiu codziennym dbają służby takie jak Policja czy Straż Pożarna, jednak nie mogą one całkowicie ograniczyć zagrożeń wynikających z łamania zasad życia społecznego.

Wśród głównych problemów dotyczących każde społeczeństwo, także w wymiarze lokalnym jest przestępczość. Według litery prawa przestępstwo o czyn zawiniony, bezprawny, tzn. zabroniony pod groźbą kary przez ustawę obowiązującą w czasie jego popełnienia. Czyn będący przestępstwem może polegać na działaniu lub też na zaniechaniu. Nie popełnia przestępstwa sprawca czynu zabronionego, jeżeli w czasie czynu nie można przypisać mu winy. Nie stanowi przestępstwa czyn zabroniony, którego społeczna szkodliwość jest znikoma.

Przestępstwo jest zbrodnią lub występkiem. Zbrodnią jest czyn zabroniony zagrożony karą pozbawienia wolności na czas nie krótszy od lat 3 albo karą surowszą. Natomiast występkiem jest czyn zabroniony zagrożony grzywną powyżej 30 stawek dziennych, karą ograniczenia wolności lub karą pozbawienia wolności przekraczającą miesiąc. Zbrodnię można popełnić tylko umyślnie, występki można popełnić także nieumyślnie, jeżeli ustawa tak stanowi.

⁵³<http://www.pat.policja.gov.pl>

Czyn sprawcy popełniony jest umyślnie, jeżeli sprawca ma zamiar jego popełnienia, tzn. chce go popełnić, albo, przewidując możliwość jego popełnienia, na to się godzi. Czyn popełniony jest nieumyślnie, jeżeli sprawca, nie mając zamiaru jego popełnienia, popełnia go jednak na skutek niezachowania ostrożności wymaganej w danych okolicznościach, mimo że możliwość popełnienia tego czynu przewidywał lub mógł przewidzieć.

Warunkiem odpowiedzialności karnej jest istnienie społecznej szkodliwości wyższej niż znikoma. Szkodliwość to przynoszenie szkody, uszczerbku, straty materialnej lub społecznej. podstawą prawną określającą przepisy w tej dziedzinie jest Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. znana jako Kodeks Karny.

Chcąc zbadać zjawisko przestępczości należy odwołać się do terminologii:

Wyróżniamy dwa rodzaje przestępczości:

- przestępczość ujawniona (zarejestrowana) jest to taka przestępczość gdzie przestępstwa zostały faktycznie popełnione i o których to przestępstwach informacje dotarły do organów ścigania poprzez zawiadomienie o popełnieniu przestępstwa przez osobę bądź źródła własnych organów ścigania
- przestępczość ukryta- nieujawniona (ciemna liczba) przestępstwa zostały faktycznie popełnione ale informacja o nich nie dotarła do organów ścigania, nie ma ich w rejestrze.

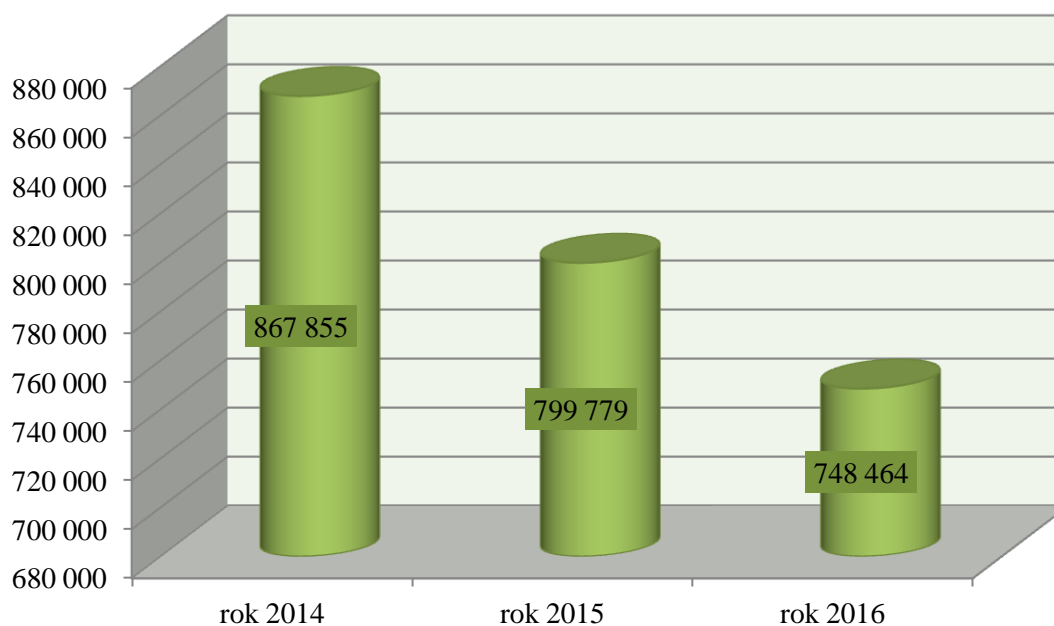
Rejestracja przestępstw odbywa się na trzech podstawowych poziomach:

- statystyka policyjna, która rejestruje zdarzenia o cechach przestępstw, o których wiadomość dotarła do organów ścigania za pomocą zawiadomienia osób pokrzywdzonych, instytucji lub innych osób oraz własnych działań policji.
- statystyka policyjno- prokuratorska- przestępstwa stwierdzone w postępowaniu przygotowawczym.
- statystyka sądowa- rejestruje skazania sprawców przestępstw.

W celach diagnostycznych posłużyliśmy się danymi z Policji, gdyż dalsze postępowania dotyczące przestępstw popełnionych przez mieszkańców Powiatu Wolsztyńskiego prowadzone są także poza powiatem.

Przestępczość w kraju osiąga coraz niższy poziom, co pokazują dane przedstawione poniżej.

Wykres 17 Liczba stwierdzonych przestępstw w Polsce

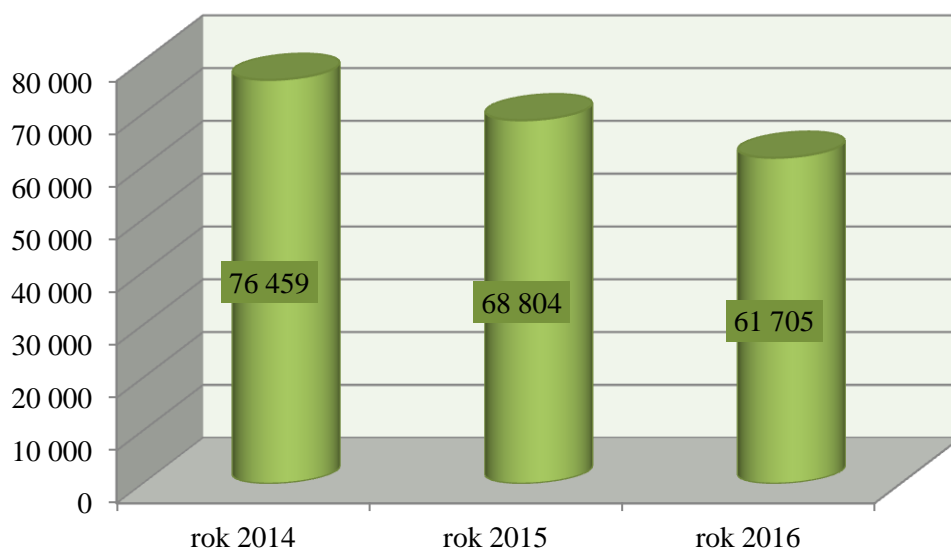


Źródło : *policja.pl stan na dzień 8.02.2017 r.*

Poziom wykrywalności przestępców w skali kraju plasuje się w granicach 64-67 % i osiąga tendencję wzrostową.

Na terenie Wielkopolski daje się zauważyć podobną tendencję spadkową jeśli chodzi o przestępczość, jednak poziom wykrywalności jest w naszym województwie wyższy i osiągał w ostatnich trzech latach 70 – 72 %.

Wykres 18 Liczba przestępstw popełnionych w Wielkopolsce



Źródło : policja.pl stan na dzień 8.02.2017 r.

Dane przedstawione przez Komendę Powiatowa Policji w Wolsztynie odbiegają od tendencji ogólnokrajowych. Zanotowano mniej przestępstw ogółem w 2016 roku, niż w 2015, jednak wyniki z trzech ostatnich lat nie wykazują stałego spadku. Podobna zależność występuje w wyszczególnionej liczbie przestępstw kryminalnych.

Tabela 42 Dane dotyczące przestępczości na terenie Powiatu Wolsztyńskiego w latach 2014 - 2016

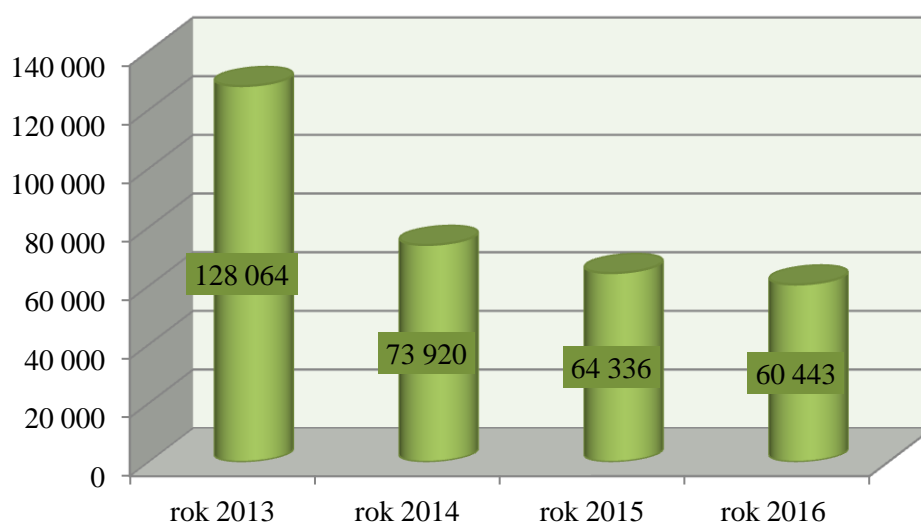
Wyszczególnienie	2014	2015	2016
Ogółem przestępstwa kryminalne	527	829	746
Ogółem przestępstwa gospodarcze	119	166	83
Przestępstwa drogowe	-	20	17
Kradzież z włamaniem	96	75	83
Rozboje, wymuszenia	3	11	3
Przestępstwa narkotykowe	124	99	173
Kradzieże	140	117	79
Uszkodzenia mienia	39	27	19
Nietrzeźwi kierujący	-	114	83
Ogółem:	1048	1485	1286

Źródło: Komenda Powiatowa Policji w Wolsztynie

Warto zauważyć, że przestępstwa narkotykowe osiągnęły w 2016 rok najwyższy poziom od trzech lat, co można tłumaczyć zarówno rozwojem produkcji narkotyków i grup rozprowadzających nielegalne używki, jak i większą wykrywalnością spowodowaną rozwijającą się technologią oraz zaawansowaną pracą śledczych. Niemniej jednak przestępczość narkotykowa wzrosła od 2013 roku o 39,5 %. Tak wysoki wzrost wskazuje dwa kierunki, w jakich należałoby pracować. Po pierwsze należy zwiększyć środki na zwalczanie tego typu przestępczości, co leży w zakresie Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji. Z pewnością należy na bieżąco szkolić kadrę policyjną, by aktualizowała swoją wiedzę o rynku narkotykowym. Po drugie należy rozszerzyć i pogłębić profilaktykę wśród potencjalnych odbiorców. Jak wskazuje wiele źródeł jest to młodzież pomiędzy 16 a 24 rokiem życia.⁵⁴

Drugim zagrożeniem, na które zwracają uwagę mieszkańcy Powiatu w anonimowych ankietach, są kierujący pod wpływem alkoholu. Choć z danych przedstawionych przez Komendę Powiatową Policji w Wolsztynie liczba przestępstw spada, pijani kierowcy stanowią problem na drogach, zarówno Powiatu Wolsztyńskiego, jak i w całym kraju.

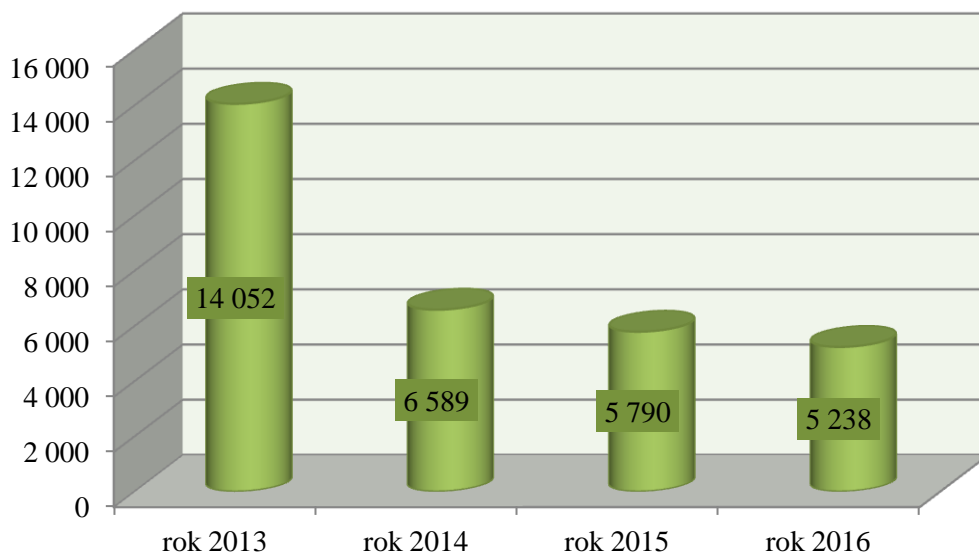
Wykres 19 Liczba osób prowadzących pojazdy w stanie nietrzeźwości w Polsce w latach 2013 - 2016



Źródło : *policja.pl*

⁵⁴ www.narkomania.org.pl;

Wykres 20 Liczba osób prowadzących pojazdy w stanie nietrzeźwości w Wielkopolsce



Źródło: *policja.pl*

Poziom wykrywalności w skali kraju oraz województwa pokrywa się i wynosi od 99,7 do 100%.

Spadek liczby osób prowadzących w stanie nietrzeźwości od roku 2014 związany jest ze zmianą przepisów prawa. Liczba postępowań i przestępstw z art. 178a Kodeksu Karnego zmalała w wyniku uchylecia art. 178a § 2 kk.⁵⁵

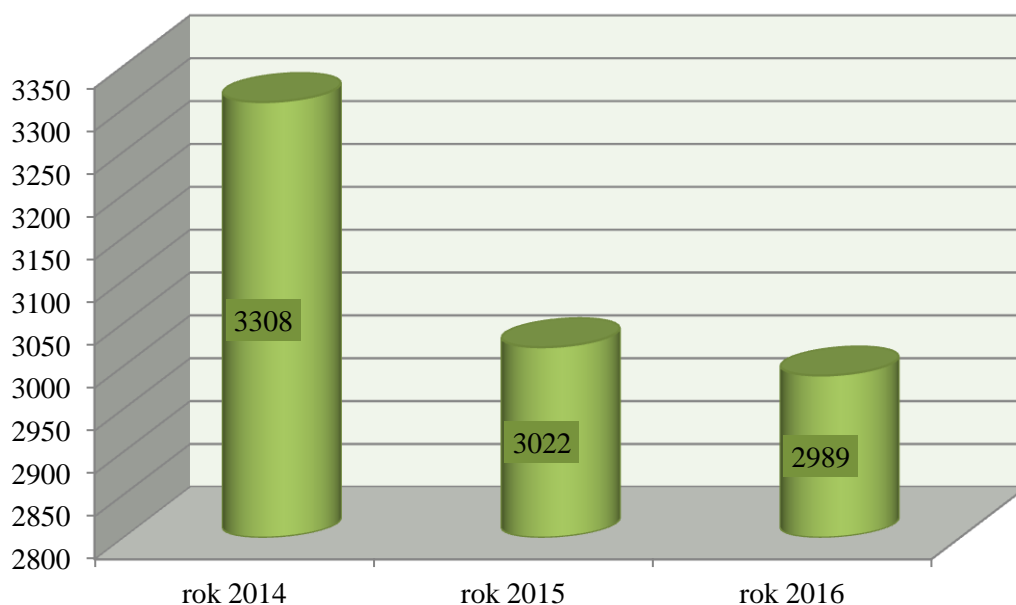
Poza przestępstwami Komenda Powiatowa Policji w Wolsztynie wykazała liczbę wykroczeń.

⁵⁵ **Art. 178a.** Kodeksu Karnego

§ 1. Kto, znajdując się w stanie nietrzeźwości lub pod wpływem środka odurzającego, prowadzi pojazd mechaniczny w ruchu lądowym, wodnym lub powietrznym, podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 2.

§ 2. Kto, znajdując się w stanie nietrzeźwości lub pod wpływem środka odurzającego, prowadzi na drodze publicznej lub w strefie zamieszkania inny pojazd niż określony w § 1, podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do roku.

Wykres 21 Liczba wykroczeń popełnionych w Powiecie Wolsztyńskim



Źródło : Komenda Powiatowa Policji w Wolsztynie

Wykroczeniem nazywany czyn człowieka zabroniony pod groźbą kary przez z art. 1 par 1 i 2 Kodeksu Wykroczeń.

Spółeczna szkodliwość czynu - przy ocenie stopnia społecznej szkodliwości czynu bierze się pod uwagę elementy stanowiące konkretyzację strony podmiotowej i podmiotu czynu zabronionego:

- rodzaj i charakter naruszonego dobra
- rozmiary wyrządzonej szkody
- sposób i okoliczności popełnionego czynu
- wagę naruszonego obowiązku
- postać zamiaru sprawcy
- motywację sprawcy
- rodzaj naruszonych reguł ostrożności i stopień ich naruszenia.

Choć z powyższego wykresu wynika, że liczba wykroczeń spada każdego roku, z wyszczególnienia wynika, że liczba wykroczeń przeciwko porządkowi i spokoju

publicznemu i przeciwko mieniu wzrasta, a przeciwko bezpieczeństwu i porządkowi na drogach utrzymuje się na zbliżonym poziomie, co przedstawia poniższe zestawienie.

Tabela 43 Wykroczenie stwierdzone w Powiecie Wolsztyńskim w latach 2014 - 2016

Wyszczególnienie	2014	2015	2016
Przeciwko porządkowi i spokoju publicznemu	157	146	163
Przeciwko osobie /art. 104/	0	0	0
Przeciwko mieniu	61	59	132
Przeciwko obyczajowości publicznej	258	197	192
Ust. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi	453	254	188
Przeciwko bezpieczeństwu i porządkowi na drogach	2379	2546	2314

Źródło : Komenda Powiatowa Policji w Wolsztynie

Komenda Powiatowa Policji w Wolsztynie prowadzi szeroko zakrojoną profilaktykę wśród mieszkańców Powiatu. Policjanci prowadzą szkolenia m. in. dla pedagogów pracujących z młodzieżą, dla kobiet w zakresie samoobrony, prowadzą prelekcje z zasad ruchu drogowego oraz zasad reagowania w przypadku zauważenia łamania prawa.

Komenda Powiatowa Państwowej Straży Pożarnej w Wolsztynie także zbiera dane dotyczące sytuacji mających wpływ na bezpieczeństwo mieszkańców. Strażacy mają za zadanie nie tylko gaszenie pożarów. Są także rozdysponowani do zdarzeń drogowych, zalań lub do udzielenia pierwszej pomocy.

Tabela 44 Liczba interwencji Państwowej Straży Pożarnej w latach 2014 - 2016

Wyszczególnienie	2014	2015	2016
Ilość zdarzeń ogółem, w tym:	471	561	578
Požary	101	161	126
Miejskowe zagrożenia	349	386	430
Alarmy fałszywe	21	14	22
Straty w tys. zł	2 435,5	3 137,5	3 132,5
Uratowane mienie w tys. zł	15 399	12 192	18 974
Poszkodowani ogółem poszkodowani, w tym:	83	109	132
Osoby śmiertelne	3	7	6
Osoby ranne	83	102	126
Spalona powierzchnia lasu (ha)	0,17	1,15	0,28

Źródło : Komenda Powiatowa Państwowej Straży Pożarnej w Wolsztynie

Z powyższych danych wynika, że wzrasta ilość zdarzeń ogółem na terenie Powiatu Wolsztyńskiego. Strażacy odnotowują z roku na rok coraz więcej zagrożeń, co wynika głównie z lekceważenia zasad bezpieczeństwa. Wzrasta także liczba osób poszkodowanych pomimo zintegrowanego systemu pomocy z zastępami Ochotniczej Straży Pożarnej z całego Powiatu.

Wśród czynników, tzw. kryminogennych, będących przyczyną dopuszczenia się czynu zabronionego wyróżnia się:

- czynniki zewnętrzne - nie dotyczące naszej psychiki, ale otoczenia/środowiska, określane jako czynniki egzogenne;
- czynniki wewnętrzne - tkwiące w samej osobie, związane z jej rozwojem, tzw. czynniki endogenne.

Chcąc zwiększyć poziom bezpieczeństwa należy rozszerzyć profilaktykę bazując na powyższej etiologii.

7. Przemoc

Podstawową definicją przemocy, która jednocześnie stanowi fundament ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie jest traktowanie tego zjawiska jako świadomego działania tudzież zaniechania, które występuje incydentalnie lub powtarza się, godzi w prawa albo dobra osobiste członków rodziny, to jest osób najbliższych, zamieszkujących wspólnie lub prowadzących razem gospodarstwo domowe. Opisywane działania lub zaniechania mogą prowadzić do sytuacji niebezpiecznej, w szczególności dotyczącej narażenia zdrowia lub życia, godności, nietykalności cielesnej oraz wolności, również seksualnej. Ponadto mogą stanowić przyczynę problemów zdrowotnych, zarówno fizycznych, jak i psychicznych, a także spowodować poczucie krzywdy moralnej i cierpienia u osób dotkniętych przemocą⁵⁶

Istnieje kilka podziałów, które klasyfikują różne formy przemocy w rodzinie. Pierwszy z nich dotyczy podziału na przemoc czynną oraz skierowaną w stosunku do osób zależnych. Przemoc czynna zawiera w sobie zachowania cechujące się agresją fizyczną, psychiczną oraz

⁵⁶Ustawa z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, (Dz.U. Nr 180, poz. 1493 z późn. zm.)

na tle seksualnym. Z kolei przemoc wobec osób zależnych, czyli dzieci, osób niepełnosprawnych oraz przewlekle chorych, oznacza celowe działanie zmierzające do braku zaspokojenia ich najważniejszych potrzeb. Kolejny podział wynika z warunku celu. Oznacza to, iż wyróżnia się przemoc instrumentalną, czyli taką która stanowi sposób do osiągnięcia własnego zamiaru oraz przemoc, która z założenia jest celem działania.⁵⁷

Emocjonalny wymiar przemocy różnicuje ją na gorącą i chłodną. Źródła pierwszej należy upatrywać w dużej gwałtowności, którą cechuje się sprawca przemocy. Doprowadza ona do napadów furii, która charakteryzuje się eksplozją gniewu i wściekłości. Następuje w skutek eskalacji emocji, nad którymi na danym etapie nie da się zapanować. Najczęściej współwystępuje z chęcią uczynienia szkody lub spowodowania cierpienia. Napady furii są przyczyną powstania zachowań agresywnych. Powodów wystąpienia przemocy gorącej można upatrywać w skumulowaniu negatywnych uczuć, w wyniku czego dochodzi do frustracji. Ponadto przyczyną może być niezaspokojenie potrzeb lub powstrzymanie realizacji pewnych celów. Ten rodzaj przemocy rodzi się także w konsekwencji wystąpienia stresu, kiedy reakcja na niego nie została zahamowana i w sposób bezpośredni odbija się na wspólnie zamieszkujących osobach. W przypadku tego rodzaju przemocy sprawca częstokroć posiada przeświadczenie, że jego zachowanie pozostanie bez konsekwencji, a także że ofiara nie potrafi sama się obronić. Owa słabość ofiary spowodowana jest fizyczną dominacją sprawcy oraz sytuacją, podczas której jego przewaga powstaje. Drugim omawianym wariantem jest przemoc chłodna. Występuje złudzenie, iż jest to forma spokojniejsza, ponieważ sprawca panuje nad swoimi przeżyciami i powstrzymuje je. Ten wariant „bywa narzędziem oddziaływania zmierzającego do wzniosłych celów, które uzasadniają bolesne dla bliskiej osoby środki.” Przemoc w tym wypadku polega na wykonywaniu wymyślonego przez sprawcę planu, który znajduje korzenie nie tylko w jego umyśle, ale także w normach społecznych i kulturowych. Jest on skłonny przekroczyć osobiste granice osób mu najbliższych, aby osiągnąć zamierzony cel. Jednocześnie posiada wyjaśnienie swoich czynów i planów, mimo że jest świadomy, iż powodują one cierpienie członków jego rodziny.⁵⁸

Znęcanie się stanowi szczególną formę przemocy. Stoi na styku przemocy fizycznej

⁵⁷K. Stanek, *Praca socjalna z osobą lub rodziną z problemem przemocy*, Warszawa 2014, s. 24.

⁵⁸J. Mellibruda, *Przeciwdziałanie przemocy domowej*, cyt. za: Tamże, s. 24-25.

i psychicznej. Nie da się jednoznacznie stwierdzić, które zachowania agresywne składają się na to zjawisko. Kodeks karny w art. 207 określa definicję i rodzaj sankcji grożących sprawcy przemocy. Niniejszy przepis różnicuje natężenie tego czynu zabronionego. Najmniej sankcjonowana forma według przepisów prawa zakłada znęcanie się „fizycznie lub psychicznie nad osobą najbliższą lub nad inną osobą pozostającą w stałym lub przemijającym stosunku zależności od sprawcy albo nad małoletnim lub osobą nieporadną ze względu na jej stan psychiczny lub fizyczny”.⁵⁹ Kolejny typ tego zjawiska zakłada połączenie tego czynu z używaniem wyjątkowej brutalności. Ostatni najbardziej jaskrawy rodzaj znęcania się zakłada popełnienie samobójstwa przez ofiarę. Ta typologia pozwala poznać skutki jakimi obarczone są zachowania nacechowane przemocą.⁶⁰

Charakterystyczną cechą zjawiska przemocy jest jej powtarzalność. Występuje pewna unikalna dynamika w relacjach, których fundament stanowi przemoc. Cykliczność omawianego zjawiska zakłada występowanie trzech kolejnych faz: narastania napięcia, gwałtownej przemocy oraz miodowego miesiąca. Pierwsza z faz cechuje się eskalacją nerwowości w relacji sprawcy i ofiary. Zachowanie sprawcy zmienia się. Początkowo jest on pełen złości i podenerwowania, a na dalszym etapie jego działanie nabiera znamion mogących przyczynić się do zachwiania bezpieczeństwa psychologicznego ofiary. Agresor stosuje wobec pokrzywdzonego wyzwiska, oskarżenia oraz stara się go zastraszać.

Przemoc fizyczna jest jedną z najczęściej występujących form przemocy. Charakteryzuje się użyciem siły w wyniku którego może dojść do: zranienia, stłuczenia, skaleczenia, złamania, oparzenia lub uszkodzenia narządów wewnętrznych¹⁸. Ponadto przejawia się również poprzez czyny zmierzające do głodzenia, nieadekwatnego żywienia, czy podawania pokarmu dziecku z wykorzystaniem siły.⁶¹

Inna definicja przemocy fizycznej sformułowana przez W. Kołakowską wskazuje, iż jest to „użycie siły, którego rezultatem są nieprzypadkowe zranienia, często w miejscach zakrytych ubraniami”.⁶² Dodatkowo charakteryzuje ona sprawców przemocy jako osoby, które nie potrafią zapanować nad własnymi odruchami, a także uważa, że zachowania

⁵⁹Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks karny,(Dz.U. 1997 nr 88 poz. 553 z późn. zm.)

⁶⁰K. Stanek, *Praca socjalna...*, s. 24–25.

⁶¹ B. Szluz (red.), *Przemoc: Konteksty społeczno-kulturowe. Tom I. Społeczne i psychologiczne aspekty zjawiska*, Rzeszów 2007, s. 104.

⁶² Tamże, s. 103

agresywne są wynikiem naśladownictwa tego, co działo się w ich domach rodzinnych. Podkreśla, że następuje pewne odwzorowanie reakcji na emocje i trudności, które wykraczają poza zasoby radzenia sobie jednostki z stresem. W wyniku tego dochodzi do eskalacji problemu i użycia siły, a co za tym idzie rozładowania powstałego napięcia.⁶³

Przemoc psychiczna stanowi kolejną omawianą formę, która opiera się na złym traktowaniu drugiego człowieka. Charakteryzuje się ona stwierdzeniami, czynnościami i postępowaniem, które w konsekwencji prowadzą do utraty godności oraz zniweczenia poczucia własnej wartości. Osoby, wobec których stosowana jest przemoc psychiczna podlegają upodleniu, znieważeniu, są zastraszane, obrażane oraz prowokuje się u nich rosnące poczucie odpowiedzialności za zaistniałą sytuację. Dodatkowo cechą typową dla tej formy przemocy są wygórowane wymagania stawiane przed ofiarami, które są nieadekwatne do ich zasobów i możliwości. To powoduje nadmierną kontrolę i wymuszanie dokładnych sprawozdań z czasu wolnego. Taka forma przemocy wzbudza uczucie lęku i niebezpieczeństwa.⁶⁴

J. Mellibruda określił teorię, która opiera się na trzech rozumieniach przemocy psychicznej. Pierwsze z nich posiłkuje się stwierdzeniem, iż sprawca ma całkowity nadzór nad ofiarą. Drugie zakłada, że sposobem dręczenia jest psychologiczne wpływanie na pokrzywdzonego. Ostatnie znaczenie określa skutek przemocy, którym są defekty powstałe w psychice ofiary.⁶⁵ Ten sam autor zauważa podobieństwo skrajnej formy przemocy psychicznej do metod ucisku i dyktatu, które stosowane są w ustroju totalitarnym w stosunku do więźniów politycznych i jeńców wojennych. „Podobieństwa odnoszą się do izolacji społecznej, poniżania i degradacji, siły, doprowadzaniu do bezradności i wyczerpania, sporadycznych i nieprzewidywalnych objawach pobłażliwości i aprobaty dla przetrzymywanych, ośmieszaniu ich i kwestionowaniu racjonalności myślenia. Celem tego systemu jest uzyskanie pełnej kontroli nad psychiką i postępowaniem w stosunku do ofiary oraz zawładnięcie jego umysłem tak, by z przekonaniem przyjął ideologię prześladowcy”.⁶⁶

⁶³Tamże, s. 103-104.

⁶⁴Z. Brańka, M. Szymański (red.), *Agresja i przemoc we współczesnym świecie. Tom II. Agresja i przemoc w instytucjach wychowawczych*, Kraków 1998, s. 380-381.

⁶⁵J. Mellibruda, *Przeciwdziałanie przemocy domowej*, cyt. za: K. Stanek, *Praca socjalna z osobą...*, s. 28.

⁶⁶K. Stanek, *Praca socjalna z osobą...*, s. 28.

Ten rodzaj przemocy charakteryzuje się pewnym modelem zachowań, które mają prowadzić do sukcesywnego redukowania samooceny ofiary i przejęcia nad nią nadzoru, a w konsekwencji do nieograniczonego kierowania jej osobą i życiem. Przykłady zachowań noszących znamiona przemocy psychicznej to: „wyśmiewanie poglądów, religii, pochodzenia, narzucanie własnych poglądów, stała krytyka, kontrolowanie i ograniczanie kontaktów z innymi osobami, domaganie się bezwzględnego posłuszeństwa, degradacja werbalna, poniżanie, upokarzanie, zawstydzanie, stosowanie gróźb, (...) wywoływanie negatywnych emocji (strach, obawa, poczucie niesprawiedliwości, poczucie braku miłości, bunt, chęć zemsty), (...) rygorizm i nadmierna surowość, (...) wielorakie nakazy i zakazy, [...] częste moralizowanie”.⁶⁷

Trzecim rodzajem przemocy stosowanej w rodzinach jest przemoc seksualna. Dotyczy ona wywierania nacisku na drugą osobę, aby doprowadzić do współżycia seksualnego, w tym także sadystycznego, do niedopuszczalnych pieszczot, obserwowania stosunków płciowych, pornografii oraz ekshibicjonizmu itp. Przemoc seksualna częstokroć utożsamiana jest z wykorzystywaniem dzieci przez dorosłych w celu zaspokojenia potrzeb seksualnych. Cechą charakterystyczną takich aktów przemocy jest wykorzystywanie siły, dla osiągnięcia własnej przyjemności.⁶⁸

Przemoc ekonomiczna jest ostatnią formą przemocy, która charakteryzuje się zamiarem „uzależnienia finansowego od sprawcy poprzez kontrolowanie wydatków, odbieranie zarobionych pieniędzy, czy uniemożliwienie podjęcia pracy zarobkowej”.⁶⁹ Ponadto dotyczy również sytuacji takich jak: „pozbawianie pożywienia, pieniędzy, (...) niszczenie rzeczy osobistych, odmawianie pieniędzy na podstawowe wydatki związane z funkcjonowaniem domu i rodziny, uniemożliwienie uzyskania informacji o stanie finansów rodzinnych, zmuszanie do ciągłego zaciągania kredytów i pożyczek, (...) zabieranie pieniędzy (pensji) przez męża i przeznaczanie na jego potrzeby”.⁷⁰

W rezultacie stosowania wyżej wymienionych praktyk ofiara traci całą swoją finansową niezależność, staje się w pełni podległa agresorowi. Prezentuje przez to pozycję prośby, gdzie

⁶⁷ M. Sajkowska, *Jak organizować lokalny system pomocy dzieciom krzywdzonym*, cyt. za: B. Szluz, *Przemoc: Konteksty społeczno-kulturowe...*, s. 104-105.

⁶⁸ Tamże, s. 104-105.

⁶⁹ Tamże, s. 28.

⁷⁰ B. Szluz, *Przemoc: Konteksty społeczno-kulturowe...*, s. 106.

musi pytać sprawcy o każdy najdrobniejszy wydatek i rozliczać się z niego. Taka sprawozdawczość z kolei przyczynia się do powstania stanu ciągłego zakłamania, kiedy ofiara zmuszona jest do mówienia tego, co sprawca chce usłyszeć.

Zaniedbywanie stanowi odrębną formę przemocy, która różni się przynajmniej w dwóch aspektach od omawianych powyżej rodzajów. Pierwszy aspekt określa zaniechanie jako podstawowy element tego zjawiska. Oznacza brak wystąpienia działania o charakterze pozytywnym, podczas gdy wszystkie inne rodzaje przemocy wiążą się z działaniem negatywnym. Drugi aspekt zwraca uwagę na winę sprawcy. Wcześniej omawiane formy przemocy zakładały świadomą winę agresora. W przypadku zaniedbywania bierze się pod uwagę możliwość częściowej niewinności agresora. Działanie bowiem może być zarówno wynikiem wyboru, jak i implikacją niemożności jego dokonania.⁷¹

Reasumując zaniedbywanie stanowi „niezapewnienie lub uniemożliwienie zaspokojenia potrzeb jednostce zależnej, jest zjawiskiem obejmującym bardzo szeroką skalę zachowań. Może dotyczyć zarówno działań nieświadomych, jak i świadomej niemożności działania, może wynikać z nadmiernego liberalizmu, na przykład będącego skutkiem niekompetencji, jak i po prostu z braku zainteresowania”.⁷²

Należy wspomnieć o elemencie różnicującym zaniedbywanie od przemocy fizycznej tudzież psychicznej. Sposób zachowania się sprawcy w wymienionych formach przemocy jest podobny, jednakże różnica polega na podwalinie jego pobudek. Najistotniejsza różnica polega na tym, iż zamieram agresora nie jest świadome sprawienie bólu ofierze. Niekiedy dochodzi do takiej sytuacji w sposób nieświadomy. Jednakże w tym przypadku nie ma jasnej i klarownej granicy oddzielającej zaniedbywanie od innych rodzajów przemocy. Rozgraniczenie to jest elastyczne, bowiem ciężko jest analizować nieświadome pobudki agresorów.⁷³

Procedura „Niebieskiej Karty” składa się z czterech części formularza: A, B, C i D. Istnieją różne rodzaje tego kwestionariusza, w zależności od tego jaki podmiot wszczyna procedurę. Osobne arkusze posiadają przedstawiciele Policji, pomocy społecznej oraz

⁷¹ I. Pospiszyl, *Przemoc...*, s. 114.

⁷² Tamże, s. 114.

⁷³ Tamże, s. 116.

gminnych komisji rozwiązywania problemów alkoholowych. Każdy z wymienionych rodzajów w równym stopniu może stanowić dowód w sprawie. Jednakże są one dostosowane do różnych form postępowań sądowych. Ważnym jest to, że Komendant Główny Policji na mocy zarządzenia nałożył na policjantów obowiązek spisania „Niebieskiej Karty” części A zarówno podczas interwencji domowej, jak i w czasie sprawowania innych czynności służbowych. To zarządzenie miało na celu umożliwienie dzielnicowym rozpoczęcia postępowania interdyscyplinarnego⁷⁴.

Wiadomość o wystąpieniu przemocy w rodzinie w początkowej fazie może trafić do przedstawicieli różnych służb. Pierwszym krokiem jest udzielenie pomocy osobą dotkniętym przemocą w ramach własnych kompetencji. Następnie sporządza się stosowną dokumentację dotyczącą sytuacji w domu. Na tej płaszczyźnie pojawiają się modyfikacje zależne od osoby, która wszczyna procedurę. W związku z tym, iż każdy pracownik instytucji pomocowych posiada inny zestaw kompetencji i możliwości formularz Niebieskiej Karty różni się dla każdego z nich. Na jego podstawie specjalista zbiera dane pomocne przy udzieleniu pomocy będącej w zakresie jego możliwości. Następnym tych działań jest ustalenie planu pomocy i angażowanie w jego wykonanie przedstawicieli różnych instytucji⁷⁵.

Skala występowania zjawiska przemocy w granicach określonej jednostki terytorialnej badana jest dzięki statystyką wszczynania procedur Niebieskich Kart. Takie zestawienie poza danymi ilościowymi określa również jaki typ przemocy najczęściej dotyka mieszkańców, kim są ofiary a kim sprawcy, a także pozwala poznać problemy współwystępujące w rodzinach. Na tej podstawie tworzy się dokładną diagnozę problemów społecznych w środowisku lokalnym. Pomaga ona głębiej poznać uwarunkowanie związane z występowaniem przemocy w rodzinie. Wszystkie te informacje, zawarte w dokumentacji Niebieskiej Karty są podstawą budowania programów służących przeciwdziałaniu przemocy⁷⁶.

Na podstawie art. 6 ust. 2 pkt 4) gmina ma za zadanie powołać Zespół Interdyscyplinarny. Jest on elementem gminnego systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Ponadto z chwilą powstania staje się jego naczelnym ogniwem. Osobami uprawnionymi do powołania zespołu są wójt, burmistrz lub prezydent miasta. W jego skład mogą wchodzić

⁷⁴ J. Polanowski, *Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie. Prawo i praktyka*, Warszawa 2008, s. 78-79.

⁷⁵ A. Zdunek (red.), *Przewodnik do realizacji ustawy o przeciwdziałaniu przemocy*, Warszawa 2005, s. 64.

⁷⁶ Tamże.

przedstawiciele następujących instytucji:

- jednostek organizacyjnych pomocy społecznej,
- gminnej komisji rozwiązywania problemów alkoholowych,
- Policji,
- oświaty,
- służby zdrowia,
- organizacji pozarządowych,
- kuratorzy sądowi,
- prokuratorzy,
- inne instytucje zajmujące się przemocą w rodzinie⁷⁷.

Każdy Zespół Interdyscyplinarny posiada swojego przewodniczącego, który wybierany jest z grona osób powołanych w jego skład. Wyboru tego dokonuje się na pierwszym posiedzeniu. Spotkania te odbywają się przynajmniej raz na trzy miesiące oraz częściej w sytuacji wystąpienia takiej konieczności⁷⁸.

W ramach funkcjonowania Zespołu Interdyscyplinarnego powoływane są grupy robocze. Ich zadaniem jest praca z konkretną rodziną w której wystąpił problem przemocy i wszczęta została procedura Niebieskiej Karty. W skład grup roboczych wchodzi wybrani członkowie Zespołu Interdyscyplinarnego oraz przedstawiciele innych podmiotów, którzy w opinii Zespołu mogą przyczynić się do polepszenia sytuacji w konkretnej rodzinie. Spotkania grup roboczych odbywają się według częstotliwości wskazanej przez Zespół lub w zależności od indywidualnych potrzeb. Zarówno dla członków Zespołu jak i grup roboczych zadania są częścią obowiązków służbowych⁷⁹.

Na terenie wszystkich gmin wchodzących w skład naszego powiatu zgodnie z wymogiem ustawy funkcjonuje Zespół Interdyscyplinarny. W skład każdego z nich powołany jest pracownik Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Wolsztynie. Dowodzi to szerokiej współpracy, która jest realizowana pomiędzy jednostkami organizacyjnymi pomocy społecznej w Powiecie Wolsztyńskim.

⁷⁷ Ustawa z dnia 29 lipca 2005r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz.U. Nr 180, poz. 1493 z późn. zm.).

⁷⁸ Tamże.

⁷⁹ Tamże.

Realizując zapis art. 6 ust. 3 pkt 4) ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie Powiat Wolsztyński prowadzi Powiatowy Ośrodek Interwencji Kryzysowej. W ramach jego działalności ofiary przemocy mogą ubiegać się o schronienie w hostelu oraz mają możliwość skorzystania z poradnictwa specjalistycznego: psychologa, pracownika socjalnego oraz prawnika.

Tabela 45 Częstotliwość występowania przemocy w rodzinie z podziałem na jej rodzaje

Wyszczególnienie	2014				2015				2016			
	Liczba rodzin dotkniętych przemocą	W tym:			Liczba rodzin dotkniętych przemocą	W tym			Liczba rodzin dotkniętych przemocą	W tym		
		kobiety	mężczyźni	dzieci		kobiety	mężczyźni	dzieci		kobiety	mężczyźni	dzieci
Przemoc fizyczna	30	34	3	7	46	38	7	4	49	45	8	5
Przemoc psychiczna	36	35	3	18	59	57	9	10	73	70	8	6
Przemoc seksualna	1	-	-	1	3	3	-	-	1	1	-	-
Przemoc ekonomiczna	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
inne	13	16	1	8	22	22	5	2	17	19	2	-
Ogółem:	80	85	7	34	130	120	21	16	140	135	18	11

Źródło: Dane uzyskane z Zespołów Interdyscyplinarnych w Wolsztynie, Przemęcie oraz Siedlcu

Dokonując analizy powyższych danych wnioskować można, iż zjawisko przemocy na terenie Powiatu Wolsztyńskiego na przestrzeni ostatnich lat ciągle wzrasta. Zwiększa się liczba rodzin, w których występuje problem przemocy domowej, w 2014 r. było ich 80, natomiast w 2016 r. już 135. Taki wzrost wskaźników w tym zakresie może budzić duże zaniepokojenie. Jednocześnie na przestrzeni ostatnich lat każdorazowo przemoc psychiczna dominowała wśród wszystkich rodzajów tego zjawiska. Stanowiła w 2014 r. 45% spośród wszystkich przypadków stosowania przemocy w rodzinie. W 2016 r. wskaźnik ten wzrósł do 52,1%. Przemoc fizyczna również występuje w coraz większej ilości gospodarstw domowych. Jednakże biorąc pod uwagę fakt, iż rośnie ogólna liczba rodzin dotkniętych przemocą w rodzinie w Powiecie Wolsztyńskim wskaźnik tego rodzaju zachowań agresywnych pozostaje na podobnym poziomie i waha się pomiędzy 37,5% w 2014 r. i 35% w 2016 r. Wnioskując w powyższych danych w naszym Powiecie nie występuje problem stosowania przemocy ekonomicznej. Jednak należy wspomnieć, iż Formularz A Niebieskiej Karty, który jest podstawą do stwierdzenia jakich czynów dopuszcza się sprawca przemocy wobec swojej ofiary, nie wymienia wprost tego rodzaju przemocy. Wskazuje jedynie inne rodzaje zachowań, do których ucieka się osoba podejrzana o stosowanie przemocy w rodzinie. Wśród nich wymienia się niszczenie, uszkodzenie lub zabór mienia, które to działania wyczerpują znamiona przemocy ekonomicznej. Można więc przypuszczać, iż to zjawisko nie wprost, ale występuje wśród rodzin dotkniętych przemocą domową. Przemoc seksualna według przytoczonych wyżej statystyk jest najrzadziej występującą formą tego zjawiska. Odsetek osób dotkniętych tym problemem stanowił w 2014 r. 1,3% spośród ogółu osób doświadczających przemocy. W 2015 r. wzrósł do 2,3%, a w 2016 r. wyniósł 0,7%. Liczby te wskazują wyraźnie, iż jest to niewielki ułamek. Jednocześnie należy pamiętać, iż w świadomości społecznej utarło się błędne przekonanie mówiące o tym, że w przypadku związków małżeńskich przemoc seksualna nie występuje.

Tabela 46 Rodzaje działań podejmowanych wobec sprawców przemocy

Wyszczególnienie	2014	2015	2016
Powiadomianie i interwencja Policji	26	49	67
Powiadomienie prokuratury	2	5	7
Zatrzymanie	12	12	17
Dozór Policji	-	1	3
Wydanie zakazu zbliżania się do określonych osób	1	2	5
Wydanie postanowienia o obowiązku opuszczenia lokalu zajmowanego wspólnie z pokrzywdzonym	-	2	5
Tymczasowe aresztowanie	-	2	2
Wszczęcie postępowania karnego lub innego postępowania sądowego	2	3	7
Poddanie wykonywania władzy rodzicielskiej stałemu nadzorowi kuratora sądowego	-	2	2
Odebranie dziecka w razie bezpośredniego zagrożenia życia lub zdrowia w związku z przemocą w rodzinie	1	-	1
Zobowiązanie do poddania się leczeniu odwykowemu	3	7	5
Leczenie innych uzależnień	-	-	1
Zobowiązanie do uczestnictwa w programach oddziaływań korekcyjno – edukacyjnych	1	1	1
Udzielenie pomocy medycznej	1	4	1

Źródło: Dane uzyskane z Zespołów Interdyscyplinarnych w Wolsztynie, Przemęcie oraz Siedlcu

Dane przedstawione w powyższej tabeli stanowią zakres informacji zawartych w Formularzu A Niebieskiej Karty. Wynika z nich, iż działaniem, które jest najczęściej podejmowane w sytuacji wystąpienia przemocy domowej jest powiadomienie i interwencja Policji. Analizując ostatnie trzy lata stale wzrasta liczba interwencji Policji. Dotyczy to ponad połowy spośród wszystkich podejmowanych działań w związku z występowaniem przemocy domowej. Odpowiednio w 2014 r. było to 53%, w roku następnym 54,4%, a w 2016 r. 54%. Kolejnym najczęściej podejmowanym krokiem są zatrzymania. Ich liczba w ostatnim roku wzrosła. Zwiększa się również wskaźnik osób objętych dozorem Policyjnym. W korelacji pozostaje również zwiększająca się liczba powiadomiania prokuratury w związku z wystąpieniem przemocy domowej. Wydawanym jest w związku z tym więcej zakazów zbliżania się oraz nakazów opuszczenia lokalu zajmowanego wspólnie z pokrzywdzonym. Odnosząc się do obu tych sankcji w 2016 r. podjęto po 5 takich rozwiązań, w porównaniu do roku poprzedniego gdzie zostały wydane jedynie 2 postanowienia w każdym z tych zakresów.

Tabela 47 Interwencje Policji związane z przemocą w rodzinie

Interwencje domowe związane z przemocą w rodzinie		2014	2015	2016
KPP Wolsztyn	Ogółem	59	75	79
	Wydział Prewencji	Przemoc w rodzinie „NK”	1	11
Posterunek Policji Przemęt	Ogółem	45	56	40
	Przemoc w rodzinie „NK”	5	2	3
Posterunek Policji Siedlec	Ogółem	87	71	76
	Przemoc w rodzinie „NK”	3	16	17

Źródło: Dane uzyskane z Komendy Powiatowej Policji w Wolsztynie

Z powyższych danych wynika, iż w ciągu ostatnich trzech lat wzrasta ilość interwencji Policji w związku z zgłoszeniem wystąpienia przemocy domowej. Jednocześnie widać wyraźnie wzrost w liczbie wszczętych procedur Niebieskiej Karty. W roku 2016 w porównaniu do 2014 roku Policja spisała o 525 % formularzy Niebieskich Kart A więcej. Wskazuje to wyraźnie, na większą wykrywalność zjawiska przemocy domowej, a co za tym idzie zwiększa to możliwości służb pomocowych w zakresie wsparcia dla rodzin dotkniętych tym problemem.

Tabela 48 Ilość osób z problemem alkoholowym, które są sprawcami przemocy w rodzinie

	2014		2015		2016	
	Kobiety	Mężczyźni	Kobiety	Mężczyźni	Kobiety	Mężczyźni
Ilość osób z problemem alkoholowym, które są sprawcami przemocy w rodzinie	0	3	0	9	0	10

Źródło: Gminne Komisje Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Przemęcie oraz Siedlcu

Powyższe dane wskazują, że problem uzależnienia występuje zwykle wśród mężczyzn będących sprawcami przemocy. Na przestrzeni ostatnich trzech lat nie zgłoszono do Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Przemęcie oraz Siedlcu żadnej kobiety mającej problem alkoholowy i będącej jednocześnie sprawcą przemocy domowej. Jednakże należy pamiętać, iż nie wszystkie rodziny, w których toczy się procedura Niebieskiej Karty zgłaszają alkoholików do komisji. Powyższe dane dotyczą wyłącznie terenu Gminy Przemęt oraz Siedlec.

W 2016 roku Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Przemęcie realizował projekt „Zapobiegaj przemocy” w ramach Programu Ośłonowego „Wspieranie jednostek samorządu terytorialnego w tworzeniu systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie”. Zorganizowano wówczas zajęcia korekcyjno – edukacyjne dla sprawców przemocy, działania profilaktyczne w szkołach w formie konkursów plastycznych, warsztatów oraz spektakli. Ponadto podjęto również działania mające na celu wzmocnienie bezpieczeństwa i świadomości społecznej seniorów w zakresie rozpoznawania zachowań niebezpiecznych pod hasłem „Bezpieczny senior”. Zwiększono również dostęp do poradnictwa specjalistycznego, wówczas w Punkcie Konsultacyjnym w Przemęcie dyżury pełnili psycholog, pedagog, mediator oraz prawnik. Wymiernym efektem jest również stworzenie broszury „Przemoc w rodzinie – kto może pomóc”. Dostępne są w niej informacje dotyczące możliwości uzyskania pomocy w przypadku doświadczenia przemocy.

8. Zdrowie

Obowiązująca od wielu lat w medycynie definicja zdrowia Światowej Organizacji Zdrowia (WHO – World Health Organization) zawarta w konstytucji z 1948 roku definiuje zdrowie jako „stan pełnego fizycznego, psychicznego i społecznego dobrostanu, a nie tylko nieobecności choroby czy kalectwa”. Definicja ta jest ważna i w swoich założeniach postępową, ponieważ nie poprzestaje na samym negującym ujęciu, że zdrowie jest brakiem choroby ale bardzo mocno akcentuje, że zdrowie ma w sobie aktywny aspekt, którym jest dobrostan. Oznacza to, że w kwestiach zdrowia nie powinniśmy koncentrować się tylko na chorobach i próbach ich zwalczania, ale powinniśmy zwłaszcza koncentrować się na samym zdrowiu – na jego wzmacnianiu. Pojawia się zatem bardzo duża rola prewencji – zapobiegania chorobom. Jeżeli chcemy być zdrowi, to drogą do tego celu nie jest jedynie

pójście do lekarza wtedy, gdy jesteśmy chorzy, aby ten pomógł nam zwalczyć chorobę (ponieważ jest to skupienie się jedynie na chorobach), ale powinniśmy koncentrować się także na samym zdrowiu – wzmacniać je przez odpowiedni tryb życia (np. odpowiednie żywienie, ruch fizyczny), sposób myślenia i właściwe radzenie sobie z naszymi emocjami. Współczesna definicja zdrowia WHO bardzo mocno podkreśla zatem połączenie kwestii zdrowia z życiem wewnętrznym i społecznym człowieka oraz jego osobistą troskę o kondycję fizyczną.

Przyjęta w art. 68 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej zasada równości, sprawiedliwości i partycypacji w zdrowiu stanowią istotną przesłankę w realizowaniu podstawowego prawa do zdrowia i korzystania z usług zdrowia⁸⁰. Polityka społeczna, mając na względzie stan zdrowia jednostki, bierze pod uwagę czynniki ekonomiczne i społeczne. Jej zdaniem jest m. in. wyrównywanie dostępu do służby zdrowia oraz tworzenie warunków dla zdrowia społeczeństwa. Natomiast badając kwestie zdrowia, polityka społeczna rozróżnia jej trzy dziedziny:

- profilaktykę, polegającą na zapobieganiu chorobom w społeczeństwie poprzez kształtowanie odpowiedniego rozwoju człowieka oraz warunków jego życia wpływających a jego zdrowie,
- leczenie tj. nastawienie na człowieka chorego, na rozpoznanie i leczenie,
- rehabilitację, czyli przywracanie do zdrowia, sprawności i przydatności społecznej ludzi dotkniętych kalectwem lub upośledzonych fizycznie, psychicznie, społecznie.

Za ochronę zdrowia mieszkańców powiatu wolsztyńskiego odpowiedzialny jest samorząd powiatowy i samorzady gminy, do których obowiązków należy realizacja zadań publicznych z zakresu promocji i ochrony zdrowia. Opiekę medyczną zapewniają zakłady opieki zdrowotnej, których działalność od 1 lipca 2011 r. reguluje ustawa z dnia 15 kwietnia 2011 r. o działalności leczniczej (Dz. U. Z 2015 r. poz. 618 z późn. zm.).

Podstawowa opieka zdrowotna jest głównym i fundamentalnym ogniwem systemu opieki zdrowotnej. Stanowi miejsce podstawowego kontaktu jednostki i rodziny z systemem opieki

⁸⁰ Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. art. 68 (Dz. U. z 1997 r. Nr 78, poz. 483)

zdrowotnej. Ze względu na jej powszechność i znaczenie świadczeniami podstawowej opieki zdrowotnej powinien być objęty każdy obywatel Polski.

Na terenie Powiatu Wolsztyńskiego świadczeń z zakresu podstawowej opieki zdrowotnej udzielają następujące podmioty:

Gmina Wolsztyn:

- Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Wolsztynie, ul. Wschowska 3, Wolsztyn,
- Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Wolsztynie filia w Obrze, ul. Szkolna 13, Obrze,
- Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Wolsztynie filia w Świętnie, ul. Mickiewicza 22, Świętno,
- Przychodnia Specjalistyczno – Diagnostyczna „Centrum Medyczne” Maria Leńniczak, Iwona Zys Spółka Cywilna w Wolsztynie, ul. Dworcowa 3, Wolsztyn,
- Przychodnia Lekarza Rodzinnego i Zespół Specjalistów Poradni Lekarskich, ul. Poznańska 32, Wolsztyn,
- Praktyka Lekarza Rodzinnego Ryszard Radomski, ul. Sadowa 27 a, Wolsztyn.

Gmina Przemęt:

- Niepubliczny Zakład Podstawowej Opieki Zdrowotnej Przychodnia Lekarza Rodzinnego „Zdrowie” S.C., ul. Akacyjowa 6, Bucz,
- Centrum Medyczne Salus Łukasz Rządkowski Spółka Jawna, ul. Jagiellońska 22 a, Przemęt,
- NZOZ Przychodnia Lekarza Rodzinnego, ul. Powstańców Wlkp. 57, Kaszczor,
- Ośrodek Zdrowia w Mochach Zieliński Spółka Jawna, ul. Wolsztyńska 12, Mochy.

Gmina Siedlec:

- Zespół Lekarza Rodzinnego Gminy Siedlec, ul. Zbąszyńska 72, Kopanica,
- Zespół Lekarza Rodzinnego Gminy Siedlec, Belęcin 97,
- Zespół Lekarza Rodzinnego Gminy Siedlec, ul. Osiedlowa 2, Siedlec.

Każda z ww. placówek ochrony zdrowia świadczy usługi z zakresu podstawowej opieki zdrowotnej, do których należą: udzielanie świadczeń zdrowotnych (głównie przez lekarza specjalistę medycyny rodzinnej) oraz promocja zdrowia.

Placówką świadczącą najbardziej kompleksowe usługi z zakresu ochrony zdrowia jest Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Wolsztynie. SP ZOZ w Wolsztynie jest odrębną jednostką organizacyjną utworzoną przez Powiat Wolsztyński, który jest dla niego Organem Założycielskim. SP ZOZ w Wolsztynie posiada osobowość prawną. Postanowieniem Sądu Rejonowego w Poznaniu, XXI Wydział Gospodarczy Krajowego Rejestru Sądowego został wpisany do Rejestru Stowarzyszeń, Innych Organizacji Społecznych i Zdrowotnych, Fundacji i Publicznych Zakładów opieki Zdrowotnej w dniu 20.08.2001 r. Organem uprawnionym do reprezentowania podmiotu jest Dyrektor Samodzielnego Zakładu Opieki Zdrowotnej.

Podmiotem działalności Zakładu jest:

1. Opieka w zakresie leczenia otwartego, stacjonarnego;
2. Prowadzenie działalności w zakresie promocji zdrowia;
3. Prowadzenie stażów podyplomowych i specjalizacyjnych lekarzy na warunkach określonych w odrębnych przepisach.

Obszar działania Zakładu obejmuje:

1. Miasto i Gminę Wolsztyn;
2. Gminę Siedlec;
3. Gminę Przemęt.

Zakład udziela świadczeń zdrowotnych w zakresie:

- leczenia w oddziałach szpitalnych:
 - chorób wewnętrznych,
 - chirurgicznym ogólnym z pododdziałem urazowo – ortopedycznym,
 - położniczo – ginekologicznym,
 - neonatologicznym,
 - pediatrycznym,
 - anestezjologii i intensywnej terapii,

- rehabilitacyjnym,
- zakładzie pielęgnacyjno – opiekuńczym.
- ambulatoryjnej opieki specjalistycznej,
- ratownictwa i transportu medycznego,
- podstawowej opieki zdrowotnej,
- nocnej i świątecznej opiece zdrowotnej ambulatoryjnej i wyjazdowej,
- izbie przyjęć,
- poradni i pracowni specjalistycznych:
 - poradni chirurgicznej,
 - poradni chirurgii urazowo – ortopedycznej,
 - poradni położniczo – ginekologicznej,
 - poradni neurologicznej,
 - poradni rehabilitacyjnej,
 - rehabilitacji dziennej, fizjoterapii.

Aktualnie prowadzone są prace związane z przebudową i rozbudową obiektów szpitala w celu dostosowania do wymagań Rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 26.06.2017 r. w sprawie szczegółowych wymagań, jakim powinny odpowiadać pomieszczenia i urządzenia podmiotu wykonującego działalność leczniczą (Dz. U. Z 2012 r., poz. 739).

zdjęcie 8 Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Wolsztynie



Źródło: Starostwo Powiatowe w Wolsztynie

Analizując dane statystyczne dotyczące Powiatu Wolsztyńskiego w latach 2014 – 2015 można stwierdzić, iż najczęstszymi przyczynami zgonów były choroby układu krążenia. W 2014 roku wyniosły 47,61 % ogółu zgonów, natomiast w 2015 r. 50,94 % ogółu zgonów. Nowotwory, drugie pod względem częstotliwości występowania jako przyczyna zgonu w 2014 r. stanowiły 28,23 %, a w 2015 r. stanowiły 28,09 % ogółu zgonów.

9. Starzenie się społeczeństwa

W dzisiejszym świecie, w którym występuje zjawisko starzenia się społeczeństwa kwestia seniorów staje się coraz szerzej poruszana. Następuje rozwój nauki poświęconej temu okresowi życia, czyli gerontologii. Bada się uwarunkowania i elementy mające wpływ na życie osób starszych. Niebagatelnym pozostaje fakt oddziaływania społecznego, jakie odczuwają osoby w tym okresie rozwoju. Starzenie się postrzegane jest jako bardzo złożony proces, który następuje w czasie i charakteryzuje się dużą indywidualnością przebiegu.

Wydłużenie życia ludzkiego również jest czynnikiem warunkującym funkcjonowanie seniorów. Rozwój medycyny, gospodarki i nauki przyczynił się do takiego stanu rzeczywistości. Ludzi żyją nawet o kilkanaście lat dłużej niż w minionych czasach. Stawia to nowe wyzwania przed całą polityką, zarówno każdego kraju z osobna, jak i wszystkich jednocześnie. Seniorzy stają się najlicniejszą grupą wiekową w świecie, dzięki czemu stanowią priorytet w działaniach władz.

Problemy z wyznaczeniem wieku, w którym rozpoczyna się okres starzenia mają wiele przyczyn. Pierwszą z nich jest ciągle wydłużanie się życia ludzi i zmiany w granicach wchodzenia w kolejne okresy rozwoju. Świadczyć może o tym fakt, iż w 1993 roku WHO wyznaczała 60 rok życia, jako wiek graniczny wchodzenia w ostatni okres rozwojowy, następnie próg ten przesunął się na wiek 60-65 lat, ponad to aktualne badania gerontologiczne prognozują, iż dopiero osiągając 70 rok życia wejdziemy w okres starości.⁸¹

Szybkość tego procesu zależy od uwarunkowań genetycznych, czynników cywilizacyjnych, udziału elementów pozanormatywnych, który to wraz z wiekiem powiększa się. Chodzi tutaj głównie o styl życia, typ preferowanej aktywności, a także o własne

⁸¹ B. Harwas-Napierała, J. Trempała (red.), *Psychologia rozwoju człowieka*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2004, str. 264;

oddziaływanie na rozwój. Ostatnią przesłanką jest odmienność i labilność założeń rozwojowych. Powodem tego są modyfikacje zachodzące w świecie i mające podłoże cywilizacyjne. Przeszają obowiązywać uniwersalne założenia, a pojawiają się nowe założenia kulturowe, jak na przykład styl życia, samopoczucie, oddanie pracy zawodowej oraz typ aktywności. Starość można rozpatrywać w trzech aspektach: biologicznym, społecznym i psychicznym. Pierwszy z nich jest najbardziej widoczny dla oka człowieka. Są to wszystkie modyfikacje dotyczące funkcjonowania organizmu, zaczynając od wewnętrznych zmian, a kończąc na metamorfozie zewnętrznej. Są to nieodwracalne i jednocześnie naturalne prawidłowości, które powodują sukcesywne utrudnienia w sferze adaptacyjnej. Dotyczą one zarówno świata zewnętrznego i wewnętrznego. Wszystkie zmiany, które zachodzą w tym czasie w ciele człowieka są modyfikacjami wstecznymi. Oznacza to, iż komórki organizmu tracą swoje zdolności odtwórcze, rozpadają się, ulegają deformacji, oraz tracą wzajemne zsynchronizowanie. Tak więc proces starzenia się najpierw dotyka komórek organizmu, następnie tkanek, narządów i układów.

Adaptacja do nowego sposobu życia, która zaczyna się w okresie późnej dorosłości jest głównym zadaniem rozwojowym tegoż czasu. Cechuje się poważnymi i nawarstwiającymi się stratami, które są naturalnym kontinuum życia ludzkiego. Owe straty odnoszą się do aspektu biologicznego, gdzie traci się zdrowie, ładny wygląd, energię i sprawność fizyczną. Drugi aspekt dotyczy sfery zawodowej, gdzie zatraceniu ulega pozycja w pracy i związany z nią prestiż, oraz następuje powiązane z tym przekształcenie sytuacji finansowej. Następstwem tego jest również utrata kontaktów towarzyskich wynikających z obecności na rynku pracy. Zmniejsza się także liczba osób, z którymi seniorzy utrzymują kontakt interpersonalny. To zjawisko następuje z dwóch głównych powodów: po pierwsze znajomi w podobnym wieku zaczynają umierać, a po drugie osoby najbliższe, z kręgu rodzinnego (np. dzieci) zakładają własne rodziny, co zmienia strukturę dotychczasowego życia. Modyfikacji ulega również wizja przyszłości, ponieważ staje się ona coraz krótsza z racji zbliżającego się momentu śmierci. Seniorzy mają w związku z tym coraz mniej planów i jednocześnie maleją szanse ich urzeczywistnienia. Zanika w tym okresie również tożsamość społeczna. Powodem tego jest niedostosowanie się osób w starszym wieku do ciągłych zmian, które zachodzą w społeczeństwie i kulturze, oraz w dziedzinie technologii.

Podstawową rolą w okresie później dorosłości, związaną z zanikiem aktywności na rynku pracy, jest rola emeryta. Występuje trudność w jej zdefiniowaniu spowodowana brakiem skonkretyzowanych zadań, które wchodzi w zakres omawianej roli, oraz związana z dużym stopniem indywidualności w sposobie życia na emeryturze. W tym okresie zanikają obowiązki zawodowe, które do tej pory stanowiły znaczny element życia człowieka, oraz wszystkie związane z tym zajęcia o charakterze społecznym. Emeryt staje się osobą, która posiada wolny wybór pozbawiany jakiegokolwiek formy przymusu, a realizowane przez niego wybory tworzą obraz jego osoby. Okres ten postrzegany jest w dwojaki sposób: z jednej strony jako początek końca życia i pełna regresja, z drugiej natomiast jako czas, kiedy można odpocząć i zrealizować własne marzenia. Załamania mogą doznać osoby, które silnie utożsamiają się z pracą i swoimi obowiązkami w tym zakresie, które to stanowią istotę ich życia. Jednakże głównymi czynnikami, które wpływają na pozytywny, bądź negatywny stosunek do przejścia na emeryturę są:

- Status zdrowotny (w tym wypadku im mocniej chora osoba, tym bardziej czeka na moment zakończenia kariery zawodowej);
- Wykształcenie, a co za tym idzie pozycja w miejscu pracy (im lepsza pozycja, tym większe niezadowolenie z zbliżającej się emerytury);
- Rodzaj realizowanej pracy (im bardziej szablonowy sposób pracy, tym mocniejsze oczekiwanie na emeryturę);
- Status materialny (im bardziej stabilny, tym mniej przychylne nastawienie wobec okresu emerytalnego);
- Sytuacja rodzinna (im lepsze kontakty interpersonalne w rodzinie, tym większe oczekiwanie na emeryturę);
- Stopień samorealizacji zawodowej (im wyższy stopień poczucia spełnienia, tym łatwiejsze przejście na emeryturę).⁸²

Osoby chcące aktywnie spędzić czas na emeryturze lub rencie mogą skorzystać z członkostwa w kilku organizacjach.

⁸² J. Trempała (red.), *Psychologia...*, cyt. wyd., s. 330.

Polski Związek Emerytów, Rencistów i Inwalidów Zarząd Rejonowy w Wolsztynie

Związek zrzesza emerytów, rencistów, inwalidów w celu:

- Poprawiania ich warunków socjalno - bytowych oraz uczestniczenia z życiu społecznym przez współdziałanie z organami władzy i administracji publicznej, samorządowej, ze związkami zawodowymi oraz innymi organizacjami społecznymi, gospodarczymi i spółdzielczymi;
- Organizowania życia kulturalnego i artystycznego emerytów, rencistów. Inwalidów;
- Reprezentowania ich interesów wobec organów władzy i administracji publicznej, samorządowej oraz popularyzowania ich problemów wśród społeczeństwa.⁸³

Związek zrzesza Koła ze wsi Powiatu Wolsztyńskiego: w Buczu, w Mochach, w Kaszczorze, w Nowej Wsi, w Siedlcu, w Siekówku, w Solcu i w Osłoninie.

Uniwersytet Trzeciego Wieku w Wolsztynie

UTW w Wolsztynie działa jako stowarzyszenie od 2003 roku. Do podstawowych celów uniwersytetu należy m.in. prowadzenie form działalności edukacyjnej, zdrowotnej, kulturalnej, twórczej i krajoznawczo-turystycznej dla osób starszych, włączanie ich do systemu kształcenia ustawicznego oraz stworzenie warunków do dobrego starzenia się. Mają temu służyć wykłady, seminaria, konferencje naukowe prowadzone przez wybitnych specjalistów z różnych dziedzin, spotkania z ludźmi nauki, kultury, polityki i gospodarki, działającymi zarówno w środowisku wolsztyńskim jak również w kraju.

Uniwersytet zakłada także prowadzenie nauki języków obcych, rehabilitacji zdrowotnej, aktywnej działalności turystyczno-krajoznawczej, działalności w zespołach, klubach, sekcjach zainteresowań prowadzonych przez specjalistów i słuchaczy, prowadzenie akcji informacyjnej i wydawniczej oraz pozyskiwanie środków finansowych z przeznaczeniem na UTW. Uczestnicy mają do swojej dyspozycji takie sekcje jak:

⁸³ <https://pzeriiwolsztyn.jimdo.com;>

brydżowa, bowlingowi, kulinarna, lingwistyczna (język angielski i niemiecki), literacka, rękodzieła artystycznego, taneczna, turystyczna oraz Nordic Walking i aerobik wodny.⁸⁴

Uniwersytet Trzeciego Wieku w Przemyście

Uniwersytet Trzeciego Wieku w Przemyście zwany dalej UTW działa w strukturach Gminnego Centrum Kultury i Biblioteki w Przemyście i jest programem edukacyjno – kulturalnym skierowanym do osób w wieku dojrzałym, zainteresowanych możliwością ustawicznego kształcenia, rozwoju zainteresowań, aktywizacji społecznej.

Do głównych celów działalności UTW należy:

- Umożliwienie mieszkańcom w dojrzałym wieku rozwoju osobistego w różnych dziedzinach wiedzy i życia.
- Upowszechnianie różnych form inicjatyw edukacyjnych.
- Aktywizacja intelektualna, społeczna i fizyczna osób w dojrzałym wieku.
- Poszerzenie wiedzy i umiejętności słuchaczy.
- Angażowanie słuchaczy do aktywności na rzecz otaczającego ich środowiska.
- Podtrzymywanie więzi społecznych i komunikacji międzyludzkiej wśród osób w wieku dojrzałym.⁸⁵

Jak wynika z założeń statutowych powyższych organizacji, istnieje duża przestrzeń dla działalności wspierającej osoby starsze, niestety działania stymulujące obejmują niewielką liczbę osób. Do Ośrodków Pomocy Społecznej oraz Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie zgłaszają się coraz częściej osoby starsze potrzebujące pomocy w różnych dziedzinach życia: od problemów ze zdrowiem, problemów finansowych do osamotnienia i przemocy w rodzinie włącznie.

⁸⁴ <http://wolsztynutw.cba.pl>;

⁸⁵ <https://gckib.org.pl>;

Tabela 49 Wsparcie rodzin emerytów i rencistów w latach 2014 - 2016

Rok	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach
2014	145	365
2015	118	255
2016	123	257

Źródło: Ośrodki Pomocy Społecznej z terenu Powiatu Wolsztyńskiego

Osoby starsze coraz częściej prowadzą jednoosobowe - dwuosobowe gospodarstwo domowe. Rola babci lub dziadka uległa dużym zmianą z powodu wpływów kulturowych. Obecnie przeważa liczba dziadków nad ilością wnuków. Wiąże się to z niskim przyrostem naturalnym, wydłużeniem się życia ludzkiego, oraz z modyfikacjami w zakresie schematu współczesnej rodziny. Młodzi małżonkowie wraz z swoimi dziećmi nierzadko mieszkają osobno, wyprowadzając się z domów rodzinnych. Dodatkowo ich dzieci uczęszczają na szereg zajęć pozaszkolnych, co ułatwia wypełnienie czasu wolnego pociech. Przez to rola dziadków ulega znacznemu zmniejszeniu. Nie są oni bowiem już potrzebni do opieki nad dziećmi, a także do przekazywania im wiedzy życiowej, tą bowiem dzieci czerpią z innych źródeł, takich jak Internet, czy telewizja. Powoduje to zmiany w modelu funkcjonowania osób starszych. Częściej zastępują oni kontakty rodzinne spotkaniami z przyjaciółmi, czy realizacją własnego hobby. W przypadku pojawiających się problemów ze zdrowiem także i ta sfera życia staje się ograniczona i wtedy niezbędna staje się pomoc z zewnątrz.

Pracownicy Ośrodków Pomocy Społecznej oferują usługi opiekuńcze dla osób wymagających opieki.

Usługi opiekuńcze – obejmują zaspokajanie codziennych potrzeb życiowych (sprzątanie, pranie, zakupy, sporządzanie posiłków), opiekę higieniczną, zaleconą przez lekarza pielęgnację, zapewnianie kontaktów z otoczeniem.

Specjalistyczne usługi opiekuńcze - są dostosowane do szczególnych potrzeb wynikających z rodzaju schorzenia lub niepełnosprawności. Świadczą je osoby ze specjalistycznym przygotowaniem zawodowym.

Te usługi są bezpłatne lub odpłatne w części albo w całości. Decyduje o tym gmina.

W roku 2015 z usług opiekuńczych i specjalistycznych usług opiekuńczych korzystały 93 272 osoby, a gminy wydały na ten cel ponad 407 mln zł. Ze specjalistycznych usług opiekuńczych korzystało 5 176 osób, a kwota świadczeń wynosiła prawie 16,5 mln zł. Ze specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi skorzystało 12 916 osób, przy czym liczba świadczeń wynosiła 3 960 436, a kwota świadczeń ponad 86 mln zł.⁸⁶

Na rynku komercyjnym także można znaleźć podobne formy wsparcia, jednak kilkugodzinna pomoc nie zawsze wystarcza. Coraz częstszym rozwiązaniem jest umieszczanie osoby chorej w zakładach opiekuńczych oraz w domach pomocy społecznej. Jak już wykazywaliśmy wcześniej, czas oczekiwania na tę drugą formę opieki jest coraz dłuższy i coraz kosztowniejszy.

Tabela 50 Odpłatność Gminy za pobyt w Domu Pomocy Społecznej w latach 2014 - 2016

Rok	Odpłatność Gminy za pobyt w Domu Pomocy Społecznej				Kwota ogółem
	Podopieczni umieszczeni w DPS na terenie Powiatu Wolsztyńskiego		Podopieczni umieszczeni w DPS poza Powiatem		
	Liczba osób	Kwota	Liczba osób	Kwota	
2014	29	518 995,46 zł	36	805 005,58 zł	1 324 001,04 zł
2015	30	523 837,22 zł	41	1 040 735,38 zł	1 564 572,60 zł
2016	28	563 821,63 zł	46	1 108 394,00 zł	1 672 215,63 zł

Źródło: Ośrodki Pomocy Społecznej Powiatu Wolsztyńskiego

Trudnością dla seniorów coraz częściej jest dojazd do specjalistów w celu uzyskania wsparcia. Ten problem dotyczy najczęściej osób mieszkających na wsi, gdzie komunikacja publiczna kursuje rzadko lub wcale, a informacja o pomocy specjalistycznej jest niemal nieosiągalna.

⁸⁶ <https://www.mpips.gov.pl>;

Aby pomóc osobom w przezwyciężaniu podobnych barier, organizowana jest pomoc w miejscu zamieszkania, choć jej zakres jest ograniczony poprzez wysokie koszty tejże. Przykładem są zadania w ramach projektu „Nowe Horyzonty”, o którym wspominaliśmy w rozdziale poświęconym dzieciom i rodzinie. Wśród beneficjentów są seniorzy, którzy chętnie korzystają z takich form wsparcia jak pomoc psychologiczna lub usługi fizjoterapeuty w miejscu zamieszkania. Projekt zakłada również pomoc opiekuna na terenie gminy Przemęt i Siedlec.

Rosnąca liczba osób w wieku poprodukcyjnym wyznacza nowe cele:

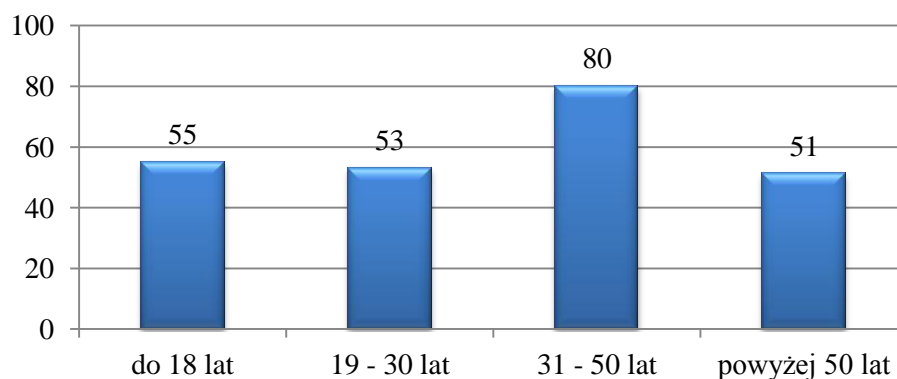
- w pomocy społecznej:
 - wzrost zainteresowania osobami starszymi,
 - uruchomienie pomocy sąsiedzkiej,
 - zabezpieczenie dostępu do świadczeń oraz ubezpieczenia zdrowotnego,
- w służbie zdrowia:
 - zabezpieczenie kadry specjalistów leczących osoby starsze, w tym geriatry,
 - kontrola dostępu do usług pielęgniarek środowiskowych,
 - zabezpieczenie dostępu do lekarza rodzinnego,
 - zwiększenie dostępu do rehabilitacji.
- dla samorządu terytorialnego:
 - wspieranie inicjatyw aktywizujących seniorów,
 - zabezpieczenie dostępności usług,
 - przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu i izolacji osób starszych,
 - budowanie infrastruktury w pomocy społecznej i służbie zdrowia opartej na diagnozie problemów osób starszych.

10. Głos mieszkańców – wyniki badań ankietowych

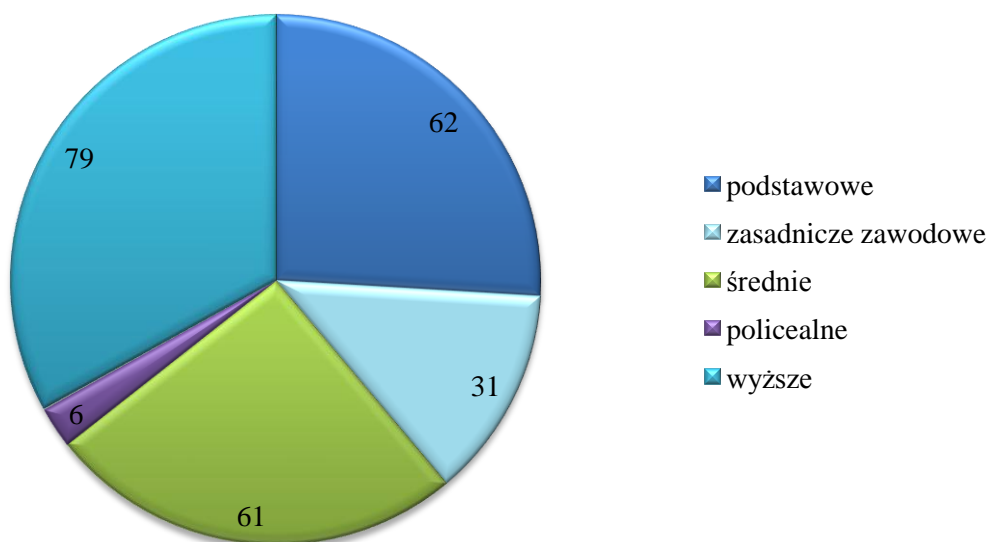
Zbierając dane do Strategii stworzyliśmy ankietę dla mieszkańców Powiatu Wolsztyńskiego, by na podstawie odpowiedzi reprezentatywnej grupy osób właściwie zdiagnozować problemy społeczne występujące na terenie Powiatu Wolsztyńskiego. Badanie prowadzone było w okresie od stycznia do kwietnia 2017 r.

W badaniu ankietowym wzięło udział 239 osób, w tym 160 kobiet i 79 mężczyzn.

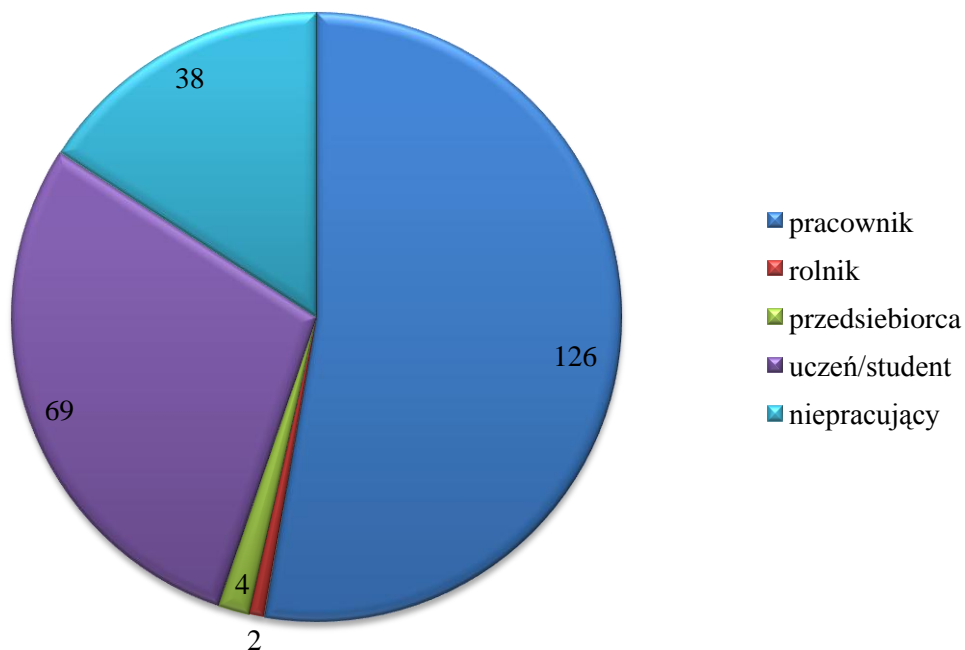
Wykres 22 Wiek respondentów biorących udział w badaniu ankietowym



Wykres 23 Wykształcenie respondentów biorących udział w badaniu ankietowym

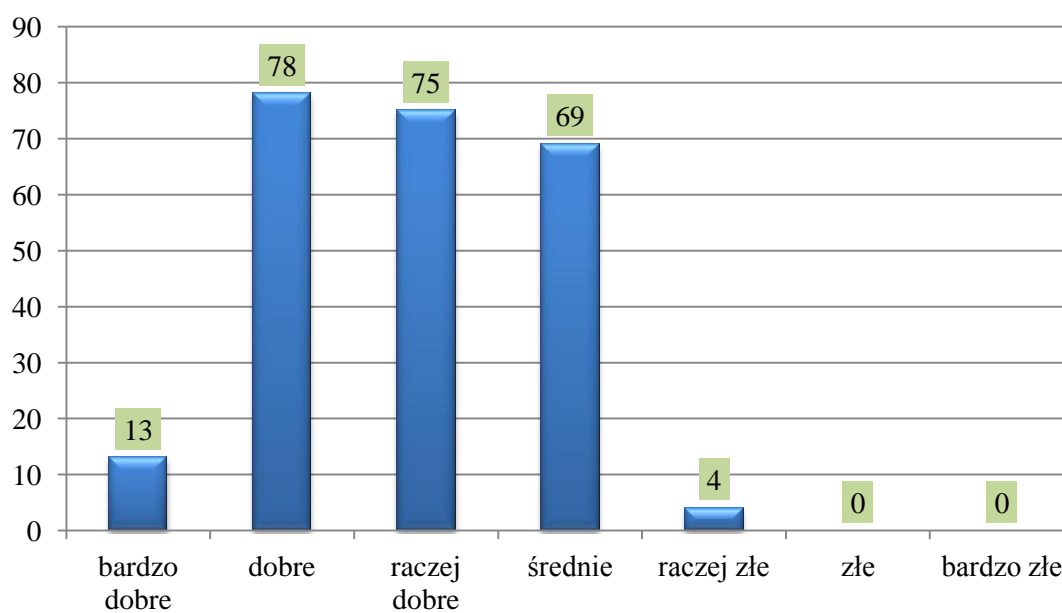


Wykres 24 Status zawodowy respondentów biorących udział w badaniu ankietowym



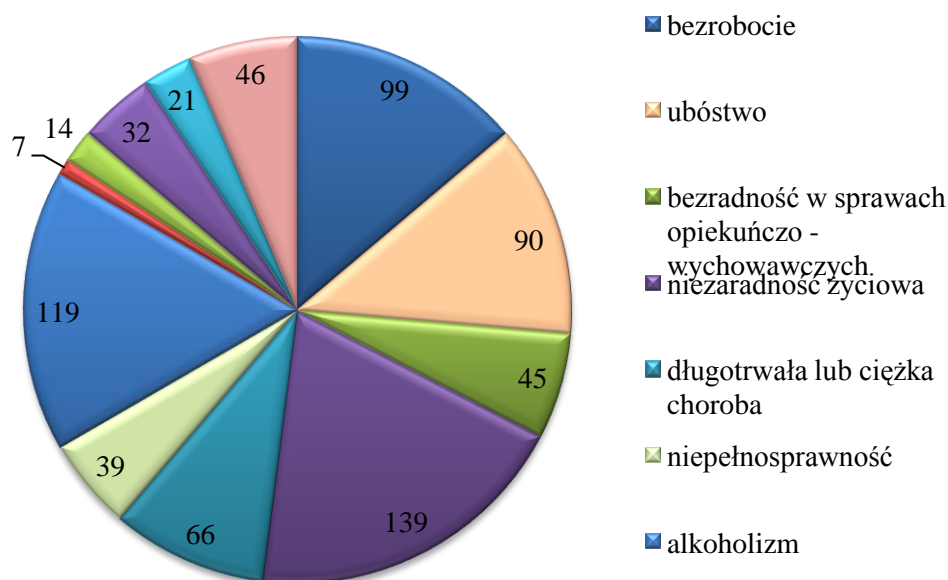
Pytanie: Jak oceniają Państwo aktualne warunki życia mieszkańców Powiatu?

Wykres 25 Ocena warunków życia mieszkańców Powiatu



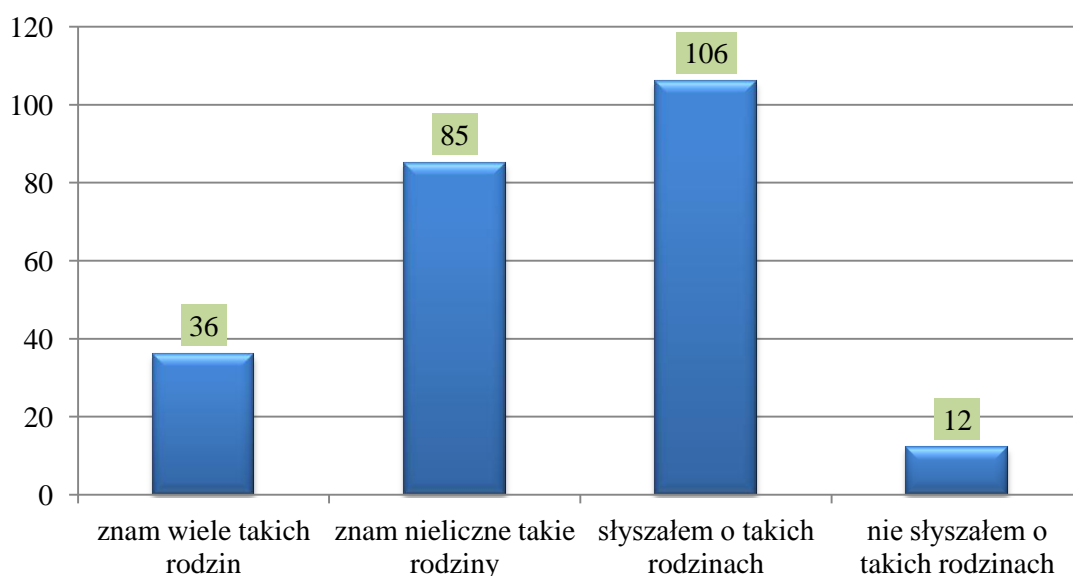
Pytanie: Jakie są wg Państwa główne przyczyny problemów społecznych mieszkańców powodujące trudne warunki życia? (trzy odpowiedzi)

Wykres 26: Główne przyczyny problemów społecznych na terenie Powiatu.



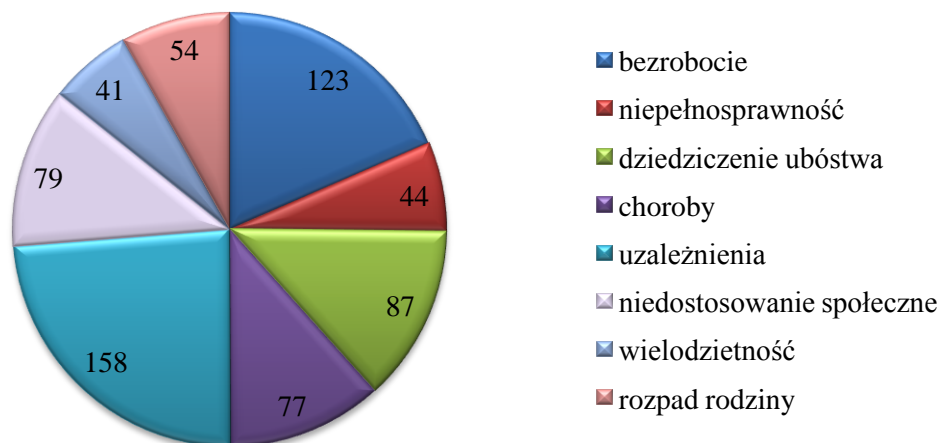
Pytanie: Czy Państwa zdaniem na terenie Powiatu jest dużo rodzin ubogich?

Wykres 27: Odpowiedzi dotyczące problemu ubóstwa rodzin.



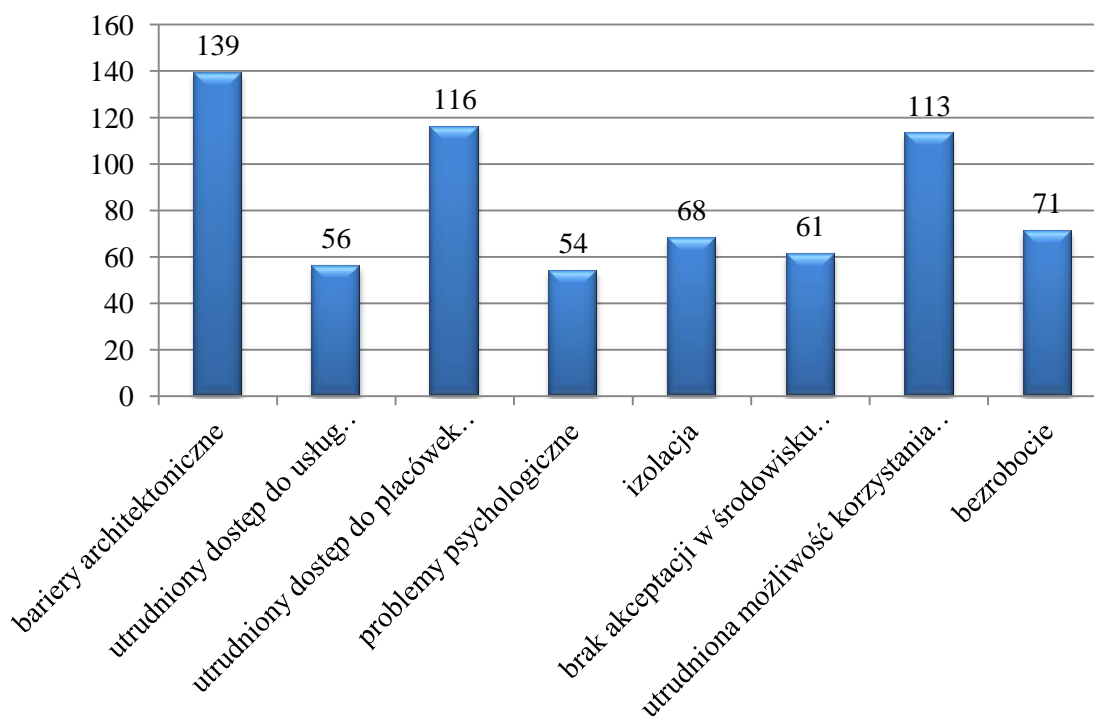
Pytanie: Jakie są Państwa zdaniem przyczyny popadania w ubóstwo? (3 odpowiedzi)

Wykres 28 Przyczyny popadania w ubóstwo



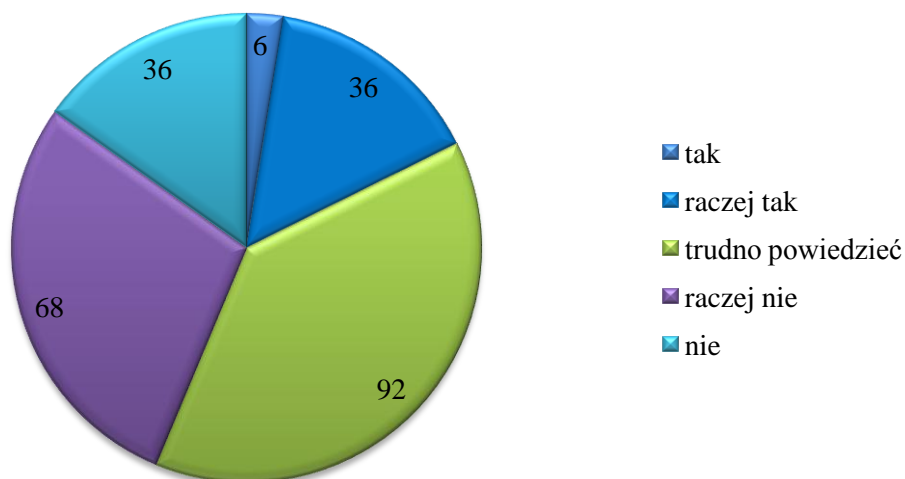
Pytanie: Z jakimi problemami społecznymi najczęściej spotykają się osoby niepełnosprawne?

Wykres 29 Problemy osób niepełnosprawnych



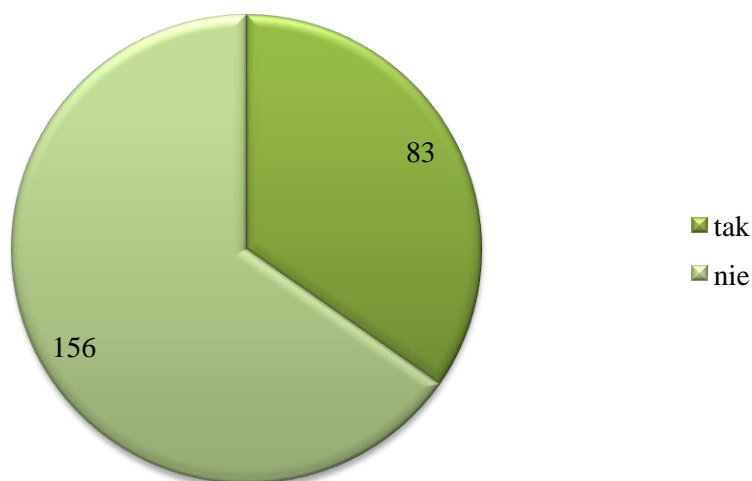
Pytanie: Czy oferta dla osób niepełnosprawnych (np. placówek rehabilitacyjnych) jest wystarczająca?

Wykres 30 Odpowiedzi w sprawie dostępności pomocy dla niepełnosprawnych



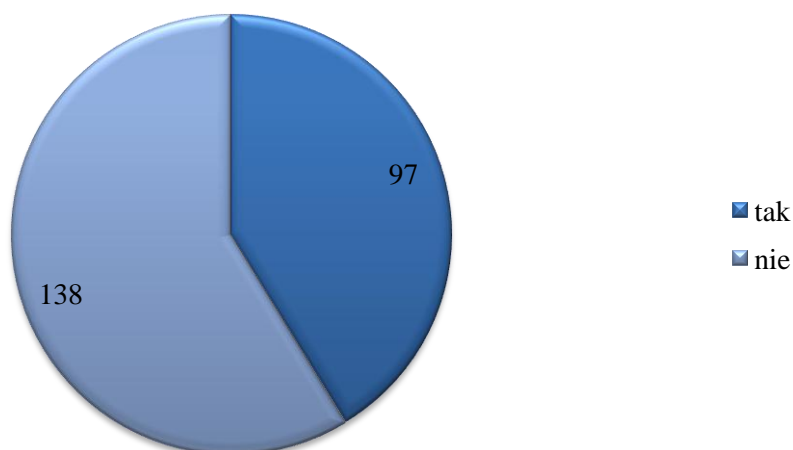
Pytanie: Czy w skład Państwa rodziny wchodzi osoba długotrwale chora?

Wykres 31 Odpowiedzi w sprawie długotrwałej choroby członków rodziny



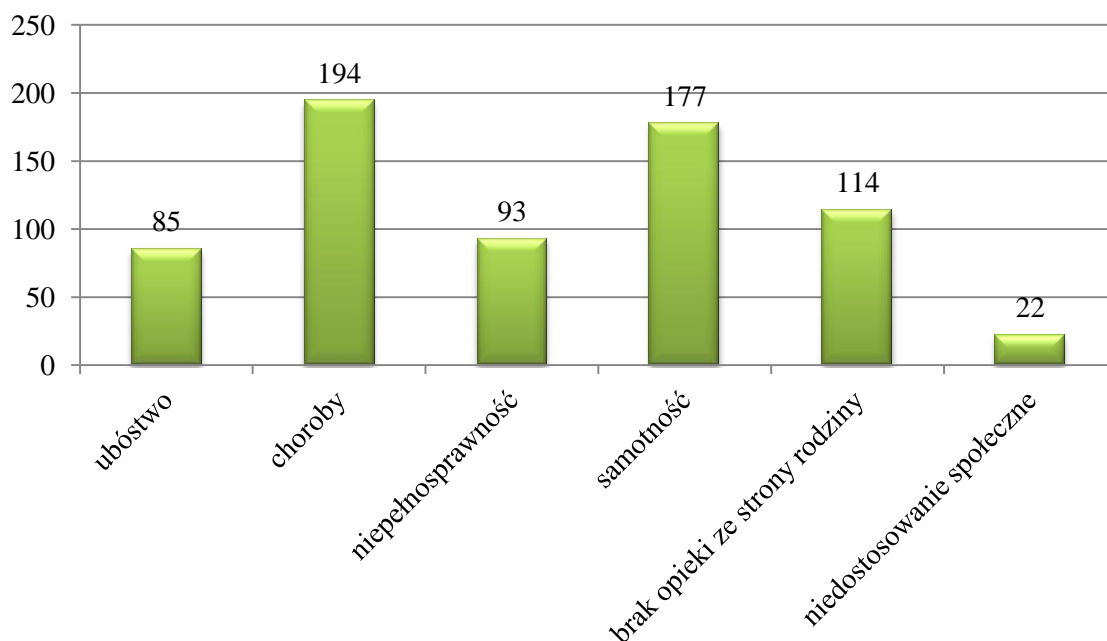
Pytanie: Czy dostęp do placówek opieki zdrowotnej na terenie Powiatu jest wystarczający?

Wykres 32 Odpowiedzi w sprawie wystarczającej dostępności do placówek opieki zdrowotnej na terenie Powiatu



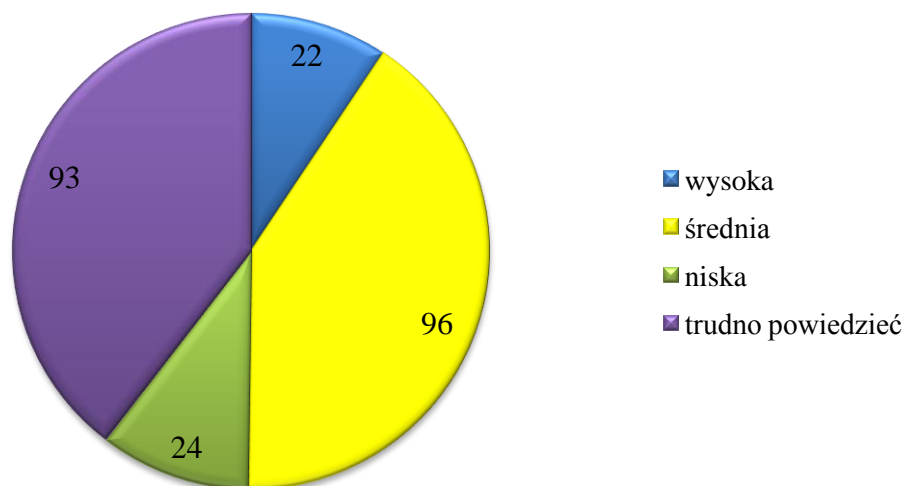
Pytanie: Z jakimi problemami społecznymi najczęściej borykają się osoby starsze?

Wykres 33 Odpowiedzi respondentów na temat najczęstszych problemów osób starszych



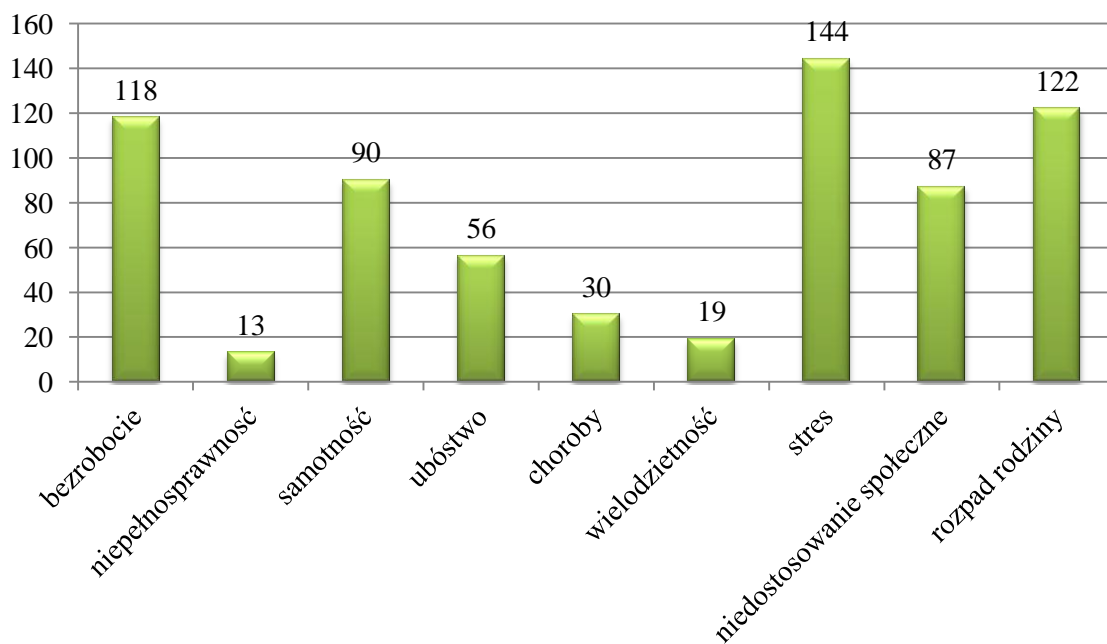
Pytanie: Jaka jest skala problemu uzależnień na terenie Powiatu?

Wykres 34 Odpowiedzi respondentów na temat skali problemu uzależnienia w Powiecie



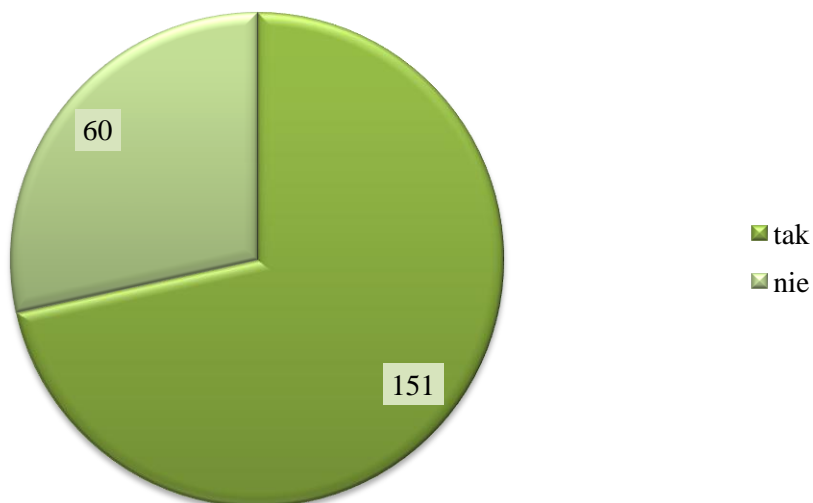
Pytanie: Jakie są przyczyny występowania uzależnień ?

Wykres 35 Odpowiedzi respondentów dotyczące przyczyn występowania uzależnień



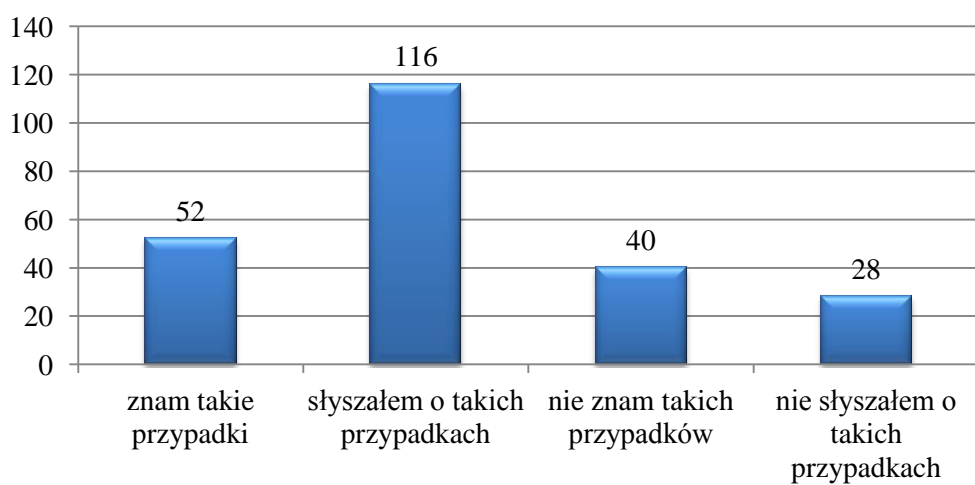
Pytanie: Czy na terenie Powiatu dostępna jest jakaś forma pomocy dla osób uzależnionych (np. Klub AA)?

Wykres 36 Odpowiedzi ankietowanych na temat dostępnych form pomocy dla osób uzależnionych



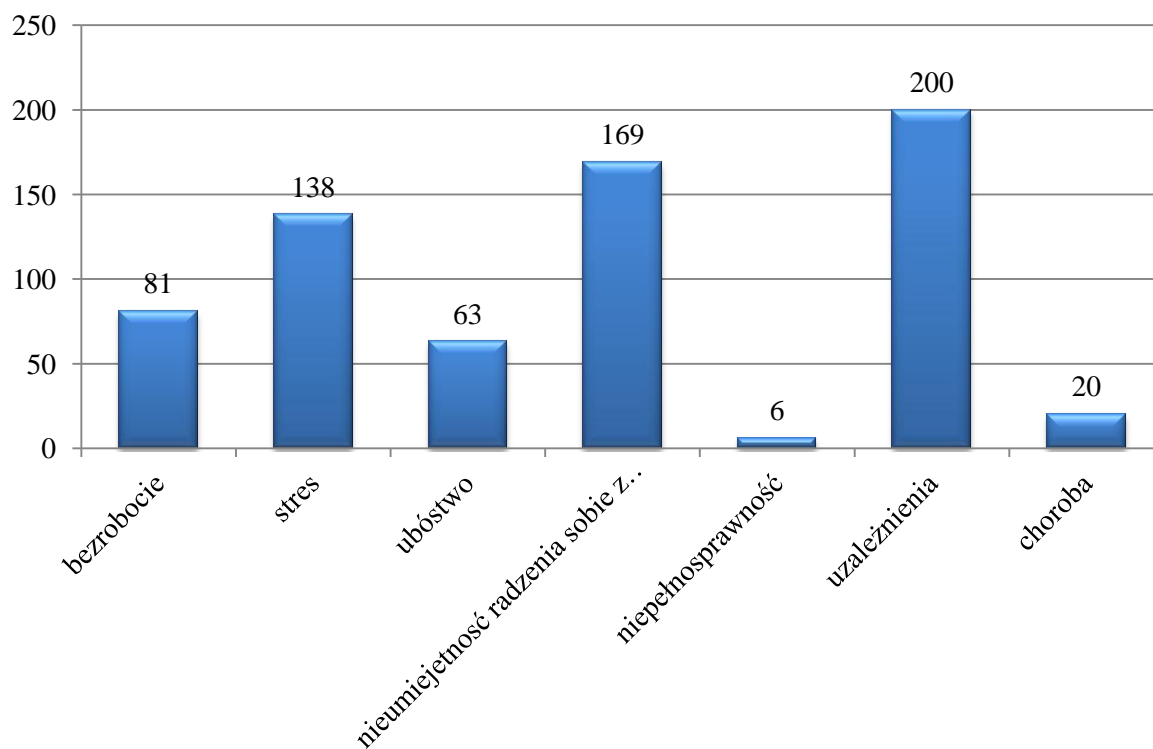
Pytanie: Czy na terenie Powiatu występuje zjawisko przemocy domowej?

Wykres 37 Odpowiedzi osób badanych dotyczące występowania zjawiska przemocy domowej



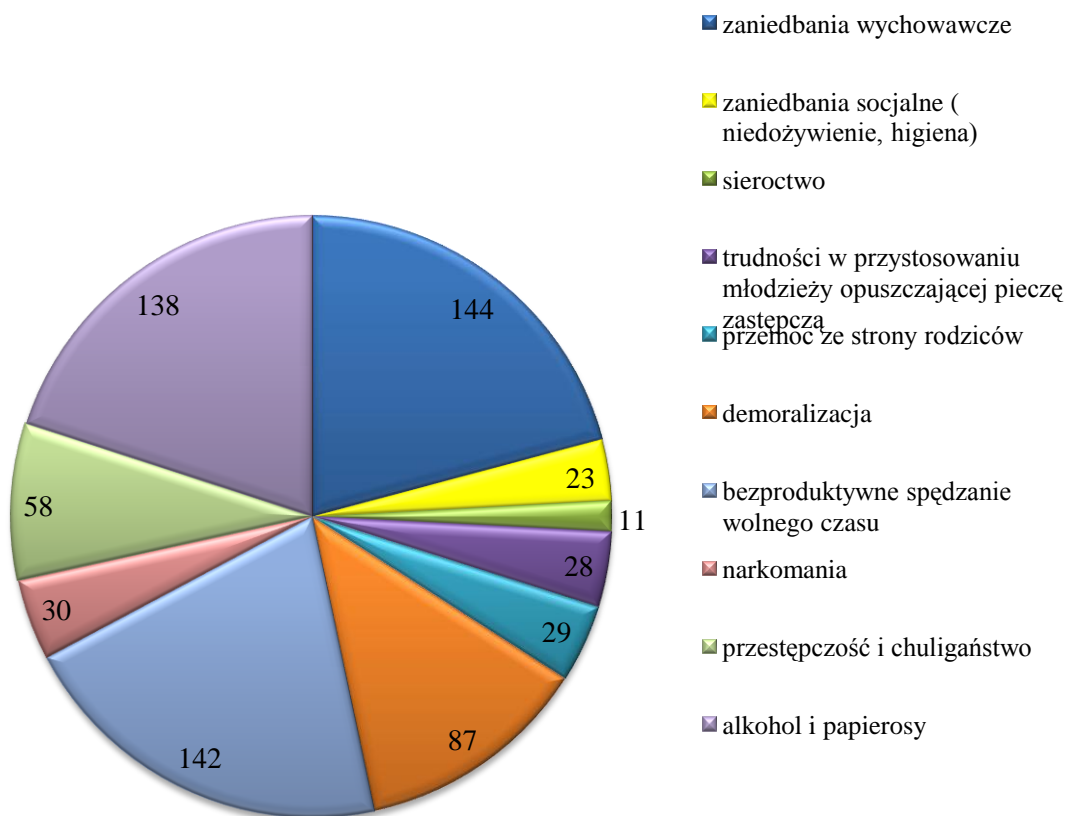
Pytanie: Jakie są, według Państwa, przyczyny przemocy domowej ?

Wykres 38 Odpowiedzi osób badanych na temat przyczyn występowania przemocy domowej



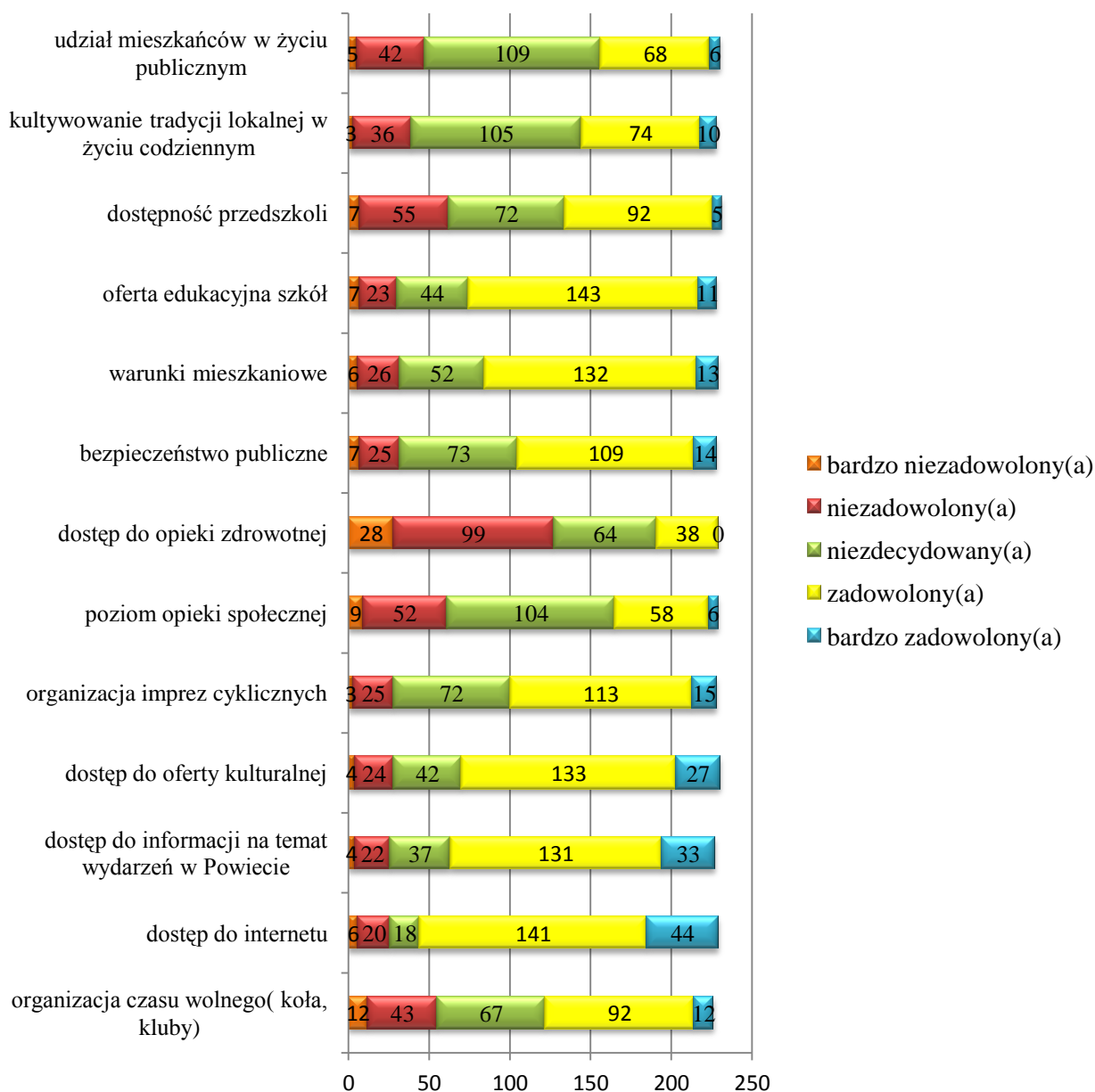
Pytanie: Jakie negatywne zjawiska odnoszące się do dzieci i młodzieży dostrzegacie Państwo najczęściej?

Wykres 39 Odpowiedzi respondentów na temat negatywnych zjawisk odnoszących się do dzieci i młodzieży



Pytanie: W jakim stopniu jest Pan(i) zadowolony(a) z następujących warunków życia w Powiecie?

Wykres 40 Stopień zadowolenia osób badanych z poszczególnych sfer życia codziennego



Ankieta będąca narzędziem naszych badań składała się zarówno z pytań zamkniętych, jak i otwartych. Respondenci w większości odpowiadali na pytania wymagające zaznaczenia odpowiedzi spośród podanej kafeterii. Znaczna większość nie odniosła się w żaden sposób do zadanych pytań otwartych, albo ich opinie nie dotyczyły jasno sprecyzowanego tematu.

Dokonując analizy uzyskanych danych wnioskujemy, iż większość mieszkańców Powiatu Wolsztyńskiego zadowolona jest z jakości swojego życia, jednak nie ocenia jej na najwyższym poziomie. Dziedzina, która wyraźnie odstępuje od reszty jest dostęp do opieki zdrowotnej. Żaden respondent nie wskazał, iż jest bardzo zadowolony z tej sfery życia. Jednocześnie aż 43,23% osób badanych wyraża niezadowolenie spowodowane brakiem dostępności do świadczeń opieki zdrowotnej.

Uzyskane od osób badanych informacje zwróciły naszą uwagę na najczęstsze przyczyny oraz naturę problemów dotyczących osoby zamieszkujące w naszym Powiecie. Pozwoliło nam to, na zaplanowanie kierunków działań adekwatnych do realnie występujących problemów społecznych.

V. ANALIZA SWOT.

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
Dobrze funkcjonujący system organizacyjny jednostek pomocy społecznej	Migracja zarobkowa (czasowa i stała)
Wykwalifikowana kadra systemu pomocy społecznej	Postępująca dysfunkcja życia społecznego
Niska stopa bezrobocia w Powiecie	Mała aktywność niepełnosprawnych bezrobotnych w poszukiwaniu pracy
Dostrzeganie potrzeb osób niepełnosprawnych	Niedostateczna systemowa opieka nad osobami niepełnosprawnymi i starszymi
Wzrost świadomości społecznej odnośnie problematyki osób niepełnosprawnych	Niewystarczający poziom likwidacji barier architektonicznych w obiektach użyteczności publicznej dla kośb niepełnosprawnych
Działalność zakładów pracy chronionej na terenie Powiatu oferujących miejsca pracy dla osób niepełnosprawnych	niewystarczający zasób mieszkań komunalnych i socjalnych
Funkcjonowanie domów pomocy społecznej na terenie Powiatu	Niedofinansowanie instytucji realizujących zadania pomocy społecznej

Budowa placówki wsparcia dziennego	Słabo rozwinięta sieć wsparcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi
Współpraca z organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz osób niepełnosprawnych	Brak rodzin zastępczych zawodowych oraz tych pełniących funkcję pogotowia rodzinnego
Udzielanie wsparcia oraz pracy socjalnej w rodzinach zastępczych	Utrudniony dostęp do lekarzy specjalistów i diagnostyki specjalistycznej (odległość, terminy)
Rozwijanie się rodzicielstwa zastępczego jako alternatywa umieszczenia dzieci w placówkach opiekuńczo - wychowawczych	Brak specjalisty w zakresie psychiatrii dziecięcej oraz geriatrii
Dostęp do poradnictwa specjalistycznego	Niedostateczna baza rehabilitacyjna
Dostęp do mieszkania treningowego dla osób opuszczających pieczę zastępczą	Brak asystentów osób niepełnosprawnych
Likwidacja barier architektonicznych, w komunikowaniu się i technicznych u indywidualnych wnioskodawców	Brak ośrodków wsparcia dziennego dla osób starszych
Podstawowa opieka zdrowotna w każdej gminie	Niski poziom życia osób starszych
Dobre zaplecze edukacyjne (rozwinięta sieć szkolnictwa podstawowego, gimnazjalnego i ponad gimnazjalnego)	Wczesna inicjacja użycia środków psychoaktywnych
Kadra pedagogiczna posiadająca odpowiednie kwalifikacje	Mała ilość usług opiekuńczych
Organizacja szkół ponadgimnazjalnych umożliwiająca wprowadzanie nowych kierunków kształcenia	Brak ujednoliconych procedur między organizacjami zajmującymi się pomocą
Aktywność organizacji pozarządowych oraz ich współpraca z samorządem	Niewystarczająca oferta instytucjonalna i kadrowa zajmująca się profilaktyką i terapią osób uzależnionych od środków

	odurzających
Dobrze przygotowana i stale doskonaląca swoje umiejętności kadra działająca w sferze pomocy społecznej	
Działalność Uniwersytetu Trzeciego Wieku	
Działanie Zakładu Pielęgnacyjno - Opiekuńczego	
Stosowanie procedury „Niebieskiej Karty” przez Policję, pomoc społeczną oraz inne organy	
Wysoka świadomość rangi problemu przemocy w rodzinie podmiotów działających w tym obszarze	
Funkcjonowanie Gminnych Komisji ds. Rozwiązywania Problemów Alkoholowych	

SZANSE	ZAGROŻENIA
Korzystne położenie geograficzne i komunikacyjne Powiatu	Emigracja zarobkowa ludności i idący za tym rozkład więzi rodzinnych
Pozyskiwanie środków z Unii Europejskiej, zwłaszcza z Europejskiego Funduszu Społecznego	Negatywne postawy wynikające z zaniku wzorców wychowawczych, brak motywacji młodzieży do kształcenia i atrakcyjnego spędzania czasu wolnego
Ścisła współpraca z ośrodkami pomocy społecznej w gminach w realizacji zadań z pomocy społecznej	Mała liczba kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej
Dostępność do środków finansowych z PFRON dla osób niepełnosprawnych	Zagrożenia demograficzne związane z małym przyrostem naturalnym i starzeniem się społeczeństwa

Likwidacja barier architektonicznych w miejscu zamieszkania osób niepełnosprawnych oraz w budynkach użyteczności publicznej	Ograniczona liczba miejsc dla osób niepełnosprawnych
Wzrost świadomości społeczeństwa w zakresie profilaktyki i zdrowego stylu życia	Zmniejszenie środków finansowych z PFRON
Współpraca pomiędzy jednostkami samorządowymi i organizacjami pozarządowymi	Kierunki kształcenia zawodowego niedostosowane do potrzeb rynku pracy
Realizacja powiatowych programów służących przeciwdziałaniu wykluczeniu społecznemu	Brak systemu wsparcia i opieki na osobami starszymi (placówki opieki stacjonarnej i niestacjonarnej, usługi opiekuńcze i specjalistyczne)
Zwiększenie dostępności poradnictwa rodzinnego	Postępująca apatia i zniechęcenie społeczeństwa
Realizowanie programów zdrowotnych dla seniorów	Ograniczone zasoby mieszkaniowe, w tym także mieszkalnictwo socjalne i komunalne
Organizowanie usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania dla osób starszych i chorych	Wzrastająca liczba osób samotnych
Działania zespołów interdyscyplinarnych i grup roboczych w gminach	Długi czas oczekiwania na wizyty u specjalistów
Kampanie informacyjne wpływające na wzrost świadomości społeczeństwa w zakresie problemu przemocy domowej	Marginalizowanie problemów osób starszych
Rozwijanie asystentury rodzinnej	Brak specjalistów w zakresie psychiatrii dziecięcej oraz geriatrii
Kampanie społeczne na temat uzależnień	Niedostateczne wykorzystywanie przez organy ścigania i wymiar sprawiedliwości istniejących przepisów prawa dot. sprawców

	przemocy
Brak przyzwolenia społecznego w Powiecie na zjawisko narkomanii	Zbyt łatwa dostępność do alkoholu, narkotyków i innych substancji psychoaktywnych zwłaszcza przez dzieci i młodzież
Wzrost mobilności zawodowej	Słabo rozwinięty system dziennego wsparcia osób starszych
	Brak postaw prospołecznych

VI. CELE STRATEGICZNE W DZIEDZINIE ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH DLA POWIATU WOLSZTYŃSKIEGO NA LATA 2017 – 2027.

Przeprowadzona diagnoza i analiza problemów społecznych występujących na terenie Powiatu Wolsztyńskiego stała się podstawą do określenia podstawowych celów prowadzących do rozwiązania tych problemów.

CEL GŁÓWNY: STWORZENIE SYSTEMU WSPARCIA I ROZWOJU PRZECIWDZIAŁAJĄCEGO WYKLUCZENIU SPOŁECZNEMU MIESZKAŃCÓW POWIATU WOLSZTYŃSKIEGO

CEL 1: ROZWÓJ SYSTEMU OPIEKI I WSPARCIA NAD RODZINĄ I DZIECKIEM

Działania	Podmioty realizujące	Wskaźniki
<p>1. Wsparcie rodzin niewydolnych w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ zwiększenie kompetencji wychowawczych rodziców biologicznych (asystentura rodzinna, szkoły dla rodziców, szkolenia); ▪ prowadzenie poradnictwa psychologicznego, pedagogicznego, prawnego i pracy socjalnej; ▪ tworzenie grup samopomocowych; ▪ zwiększenie dostępu do mieszkalnictwa socjalnego dla rodzin borykających się z problemem braku miejsca do zamieszkania; ▪ promocja i realizacja programów osłonowych na rzecz osób i rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym; ▪ systematyczna współpraca między podmiotami wspierającymi dziecko i rodzinę; ▪ szkolenia dla kadry zajmującej się wspieraniem dziecka i rodziny. 	<p>OPS</p> <p>PCPR</p> <p>NGO</p> <p>Placówki edukacyjne</p>	<p>-liczba rodzin objętych wsparciem asystenta rodziny,</p> <p>- liczba przeprowadzonych edycji szkoły dla rodziców;</p> <p>- liczba osób korzystających z poradnictwa specjalistycznego,</p> <p>- liczba powstałych grup samopomocowych,</p> <p>- liczba powstałych mieszkań socjalnych,</p> <p>- liczba zrealizowanych programów osłonowych,</p> <p>- liczba szkoleń dla kadry pomocowej.</p>
<p>2. Rozwój systemu pieczy zastępczej za szczególnym uwzględnieniem form rodzinnych.</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ promowanie idei rodzicielstwa zastępczego; ▪ utworzenie rodzin zastępczych niezawodowych i zawodowych; ▪ organizowanie szkoleń dla rodzin zastępczych; 	<p>PCPR</p> <p>Samorząd powiatowy</p>	<p>- liczba wydanych ulotek, plakatów, artykułów promujących pieczę zastępczą w prasie lokalnej,</p> <p>- liczba utworzonych rodzin</p>

- organizowanie szkoleń dla kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej;
- organizowanie wsparcia dla rodzinnej pieczy zastępczej – poprzez pomoc koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej oraz wsparcie specjalistyczne;
- prowadzenie mieszkania wspomaganego – treningowego dla usamodzielniających się wychowanków pieczy zastępczej;
- finansowanie świadczeń pieniężnych dla dzieci z terenu Powiatu umieszczonych w rodzinach zastępczych oraz w placówkach opiekuńczo – wychowawczych;
- przyznawanie pomocy finansowej osobom usamodzielnianym opuszczającym rodziny zastępcze, placówki opiekuńczo – wychowawcze;
- współpraca z ośrodkami pomocy społecznej, szczególnie z asystentami rodziny;
- podniesienie jakości usług w zakresie pieczy zastępczej;
- dostosowanie placówki opiekuńczo - wychowawczej do wymogów Ustawy o wspieraniu i systemie pieczy zastępczej z dnia 9 grudnia 2011 r.;
- realizacja Powiatowego Programu Rozwoju Pieczy Zastępczej dla Powiatu Wolsztyńskiego na lata 2016 – 2018.

zastępczych,
 - liczba szkoleń dla funkcjonujących rodzin zastępczych,
 - liczba szkoleń dla kandydatów na rodziny zastępcze,
 - liczba zatrudnionych koordynatorów, liczba rodzin objętych wsparciem koordynatora,
 - liczba wypłaconych świadczeń dla osób usamodzielnianych,
 - liczba osób korzystających z wsparcia w formie pobytu w mieszkaniu wspomaganym – treningowym,
 - wysokość środków finansowych wypłaconych na świadczenia pieniężne dla dzieci z terenu Powiatu umieszczonych w rodzinach zastępczych oraz w placówkach opiekuńczo – wychowawczych,

		<ul style="list-style-type: none"> - liczba osób korzystających ze wsparcia specjalistycznego, - liczba zorganizowanych spotkań międzyinstytucjonalnych, - uczestnictwo pracowników \OPS w posiedzeniach Zespołu ds. oceny sytuacji dziecka przebywającego w pieczy zastępczej, - liczba rodziców▪ biologicznych dzieci przebywających w pieczy zastępczej objętych wsparciem asystenta rodziny, - liczba szkoleń dla kadry jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, - poszerzenie oferty wsparcia dla rodzin zastępczych.
<p>3. Przeciwdziałanie zjawisku przemocy w rodzinie</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ podniesienie poziomu wiedzy i świadomości społecznej w zakresie przyczyn i skutków przemocy w rodzinie, zmiana postrzegania przez społeczeństwo problemu przemocy w rodzinie; ▪ wypracowanie zasad współpracy pomiędzy instytucjami rządowymi i samorządowymi udzielającymi pomocy osobom dotkniętym przemocą w rodzinie; 	<p>PCPR</p> <p>OPS</p> <p>Policja</p>	<ul style="list-style-type: none"> - ilość stworzonych ulotek, informatorów▪, broszur, - liczba opublikowanych w prasie lokalnej artykułów dotyczących tematyki przemocy,

- upowszechnianie informacji i edukacja w zakresie możliwości i form udzielania pomocy osobom dotkniętym przemocą w rodzinie;
- profilaktyka zachowań agresywnych wśród dzieci i młodzieży
- realizowanie przez instytucje publiczne zajmujące się pomocą osobom dotkniętym przemocą w rodzinie pomocy w formie wsparcia, psychologicznego, prawnego, socjalnego;
- zapewnienie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie miejsc całodobowych w Powiatowym Ośrodku Interwencji Kryzysowej w Wolsztynie;
- wybór nowej lokalizacji dla istniejącego hostelu dla ofiar przemocy w związku ze zmianami wprowadzonymi w Ustawie o wspieraniu i systemie pieczy zastępczej z dnia 9 grudnia 2011 r. o nie łączeniu placówek opiekuńczo – wychowawczych z placówkami interwencyjnymi;
- stosowanie procedury „Niebieska Karta”;
- realizowanie wobec osób stosujących przemoc w rodzinie programów oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych zmierzających do zaprzestania przemocy w rodzinie;
- wzmacnianie kompetencji zawodowych oraz przeciwdziałanie wypaleniu zawodowemu osób realizujących zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

- liczba osób objętych poradnictwem specjalistycznym,
 - liczba osób korzystających z pomocy w formie pobytu w hostelu POIK w Wolsztynie,
 - ilość przeprowadzonych szkolnych programów profilaktycznych dotyczących agresji i przemocy,
 - liczba zorganizowanych dla rodziców zajęć psychoedukacyjnych skupiających się na zagadnieniu przemocy,
 - liczba przeprowadzonych szkoleń dla nauczycieli i wychowawców w zakresie przeciwdziałania przemocy,
 - liczba przeprowadzonych warsztatów dla uczniów dotyczących przemocy,
 - ilość przeprowadzonych szkoleń oraz ilość przeszkolonych osób.

CEL 2: PRZECIWDZIAŁANIE ZJAWISKU WYKLUCZENIA SPOŁECZNEGO

Działania	Podmioty realizujące	Wskaźniki
<p>1. Ograniczanie zjawiska ubóstwa.</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ udzielanie wsparcia finansowego i materialnego rodzinom najuboższym; ▪ współpraca z osobami prywatnymi, instytucjami i organizacjami pozarządowymi, w zakresie wsparcia osób najuboższych; ▪ motywowanie osób z rodzin najuboższych do podjęcia działań w celu poprawy warunków życia (aktywizowanie poprzez profesjonalną pracę socjalną); ▪ przeciwdziałanie zjawisku „dziedziczenia biedy” i wyuczonej bezradności poprzez kompleksową pracę z rodziną. 	OPS	<ul style="list-style-type: none"> - liczba rodzin korzystających z pomocy OPS w związku z ubóstwem, - liczba przyznanych świadczeń, - ilość otrzymanych darowizn, - ilość osób objętych pracą socjalną w związku z wystąpieniem problemu ubóstwa.
<p>2. Zwiększenie aktywności zawodowej wśród osób zagrożonych wykluczeniem społecznym</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ rozpoznawanie potrzeb osób bezrobotnych w zakresie aktywizacji zawodowej poprzez profilowanie pomocy, doradztwo zawodowe oraz opracowanie Indywidualnych Planów Działania, ▪ zintensyfikowanie usług poradnictwa zawodowego i pośrednictwa pracy, ▪ organizacja szkoleń pozwalających na aktualizację posiadanych lub nabycie nowych kwalifikacji, kompetencji zawodowych i umiejętności poszukiwania pracy, 	PUP	<ul style="list-style-type: none"> - liczba osób bezrobotnych dla których ustalono profil pomocy oraz przygotowano IPD, - liczba udzielonych porad, - liczba osób, które uzyskały środki na rozpoczęcie działalności gospodarczej, - liczba przeprowadzonych szkoleń, w tym dla osób

<ul style="list-style-type: none"> ▪ pomoc w dostosowaniu kwalifikacji zawodowych do potrzeb rynku pracy poprzez dostosowanie kierunków kształcenia w powiecie do potrzeb lokalnego rynku pracy, ▪ wsparcie inicjatyw prowadzących do tworzenia nowych miejsc pracy; ▪ wspieranie rozwoju przedsiębiorczości wśród osób bezrobotnych zagrożonych wykluczeniem społecznym poprzez udzielenie wsparcia finansowego osobom zamierzającym rozpocząć działalność gospodarczą, ▪ organizacja szkoleń przygotowujących merytorycznie osoby bezrobotne zagrożone wykluczeniem społecznym do prowadzenia własnej firmy, ▪ ograniczenie zjawiska długotrwałego bezrobocia i jego przyczyn poprzez wsparcie osób bezrobotnych i długotrwale bezrobotnych w zakresie reintegracji zawodowej oraz wsparcie dla otoczenia tych osób; ▪ objęcie szczególną pomocą osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, zwłaszcza osób długotrwale bezrobotnych, osób w wieku 50+ oraz osób niepełnosprawnych na rynku pracy (poradnictwo, zapoznanie z aktywnymi technikami poszukiwania pracy, realizacja programów dla grup szczególnego ryzyka), ▪ realizacja Powiatowego programu promocji zatrudnienia oraz aktywizacji lokalnego rynku pracy na lata 2016-2020. 		<p>zamierzających rozpocząć własną działalność gospodarczą</p> <ul style="list-style-type: none"> - liczba udzielonych porad, - liczba zrealizowanych programów.
<p>3. Przeciwdziałanie problemom alkoholizmu i narkomanii.</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Wsparcie psychologiczne dla osób współuzależnionych; ▪ Tworzenie grup samopomocy dla osób uzależnionych od alkoholu i narkotyków oraz ich rodzin (osób współuzależnionych); ▪ Prowadzenie programów profilaktycznych wśród dzieci i młodzieży; ▪ Wypracowanie form współpracy z lokalnymi instytucjami oraz organizacjami, których celem jest niesienie pomocy osobom uzależnionym. 	<p>PZPiTU</p> <p>GKRPA</p> <p>OPS</p>	<ul style="list-style-type: none"> - liczba osób zgłoszonych do GKRPA, - liczba osób uzależnionych korzystających z wsparcia specjalistów, - liczba osób współuzależnionych

	<p>Policja</p> <p>Organizację pozarządowe</p>	<p>korzystających z wsparcia specjalistów,</p> <p>- liczba przeprowadzonych programów profilaktycznych oraz liczba szkół objętych tymi działaniami.</p>
<p>4. Organizacja czasu wolnego dla dzieci i młodzieży.</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Organizowanie alternatywnych form spędzania wolnego czasu dla dzieci i młodzieży z rodzin dysfunkcyjnych; ▪ Organizowanie imprez masowych o charakterze kulturalnym, sportowym i rekreacyjnym. 	<p>Szkoły</p> <p>OPS</p> <p>GKRPA</p> <p>samorządy</p>	<p>- liczba dzieci, które skorzystały z wyjazdów kolonijnych,</p> <p>- liczba prowadzonych świetlic środowiskowych,</p> <p>- liczba zorganizowanych wydarzeń.</p>
<p>5. Wsparcie dla osób starszych.</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ prowadzenie dokładnego rozpoznania potrzeb wśród osób starszych, ▪ zwiększenie osobom starszym dostępu do informacji o możliwych formach wsparcia, ▪ organizowanie usług opiekuńczych w tym specjalistycznych, ▪ działalność organizacji zrzeszających osoby starsze, ▪ organizowanie wolontariatu na rzecz osób starszych, ▪ zapewnienie wsparcia, w tym w formie opieki w domach pomocy społecznej, domu dziennego pobytu, ▪ zwiększenie dostępu do usług specjalisty – geriatry. 	<p>OPS</p> <p>SP ZOZ</p> <p>Szkoły na poziomie średnim</p> <p>Policja</p> <p>DPS</p>	<p>- liczba przeprowadzonych programów profilaktycznych,</p> <p>- liczba osób objętych usługami opiekuńczymi i specjalistycznymi usługami opiekuńczymi,</p> <p>- liczba wolontariuszy oraz ich podopiecznych,</p> <p>- ilość organizacji zrzeszających osoby starsze oraz liczba ich członków,</p>

		- liczba osób starszych przebywających w DPS.
<p>6. Ograniczanie skutków niepełnosprawności.</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ udzielanie osobom niepełnosprawnym i ich rodzinom informacji o przysługujących prawach i uprawnieniach oraz o obowiązujących uregulowaniach prawnych; ▪ prowadzenie wypożyczalni sprzętu rehabilitacyjnego, przedmiotów ortopedycznych i środków pomocniczych; ▪ udzielanie pomocy psychologicznej osobom niepełnosprawnym oraz ich opiekunom; ▪ wsparcie szkoleniowe dla osób niepełnosprawnych i ich opiekunów; ▪ dofinansowanie ze środków PFRON do uczestnictwa osób niepełnosprawnych i ich opiekunów w turnusach rehabilitacyjnych, likwidacji barier architektonicznych i w komunikowaniu się, zakupu sprzętu rehabilitacyjnego, przedmiotów ortopedycznych i środków pomocniczych, sportu, kultury oraz turystyki i rekreacji; ▪ rozwój w szkołach podstawowych, gimnazjach i szkołach ponadgimnazjalnych klas integracyjnych; ▪ motywowanie osób niepełnosprawnych do podnoszenia poziomu wykształcenia, informowanie osób niepełnosprawnych na temat pilotażowego programu- „Aktywny samorząd” Moduł II podniesienie wykształcenia na poziomie wyższym; ▪ wspieranie działalności organizacji pozarządowych, w tym organizacji posiadających status organizacji pożytku publicznego i wolontariuszy działających na rzecz osób niepełnosprawnych; ▪ budowa Środowiskowego Domu Samopomocy. 	<p>PCPR</p> <p>PUP</p> <p>Samorządy</p> <p>SP ZOZ</p> <p>PPP-P</p> <p>Organizacje pozarządowe</p>	<p>- liczba udzielonych osobom niepełnosprawnym porad,</p> <p>- liczba funkcjonujących i nowo powstałych wypożyczalni,</p> <p>- liczba osób korzystających z wsparcia psychologa,</p> <p>- liczba osób, którym zostało przyznane dofinansowanie z środków PFRON,</p> <p>- liczba osób objętych szkoleniem,</p> <p>- liczba klas integracyjnych w szkołach,</p> <p>- liczba osób korzystających z pilotażowego programu „Aktywny Samorząd”.</p>

CEL 3: OCHRONA ZDROWIA		
Działania	Podmioty realizujące	Wskaźniki
1. Rozwój sieci placówek realizujących świadczenia na rynku usług medycznych. <ul style="list-style-type: none"> ▪ rozbudowa i modernizacja Szpitala Powiatowego; ▪ zorganizowanie usług psychiatrii dziecięcego. 	Samorządy SP ZOZ	- liczba obiektów zmodernizowanych, - liczba psychiatrów dziecięcych świadczących usługi na terenie Powiatu.
2. Prowadzenie programów profilaktycznych informujących w szczególności o zagrożeniu uzależnieniami i chorobami cywilizacyjnymi	SP ZOZ Policja Szkoły	- liczba przeprowadzonych programów profilaktycznych.

CEL 4: ROZWÓJ INFRASTRUKTURY SPOŁECZNEJ		
Działania	Podmioty realizujące	Wskaźniki
1. Zlecenie prowadzenia Domów Pomocy Społecznej	Samorząd powiatowy	- liczba prowadzonych domów pomocy społecznej, - liczba miejsc w działających

<p>2. Prowadzenie placówki opiekuńczo – wychowawczej</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ reorganizacja placówki w celu dostosowania do wymogów ustawowych 	<p>Samorząd powiatowy</p>	<p>domach pomocy społecznej.</p> <ul style="list-style-type: none"> - pozyskanie środków finansowych na budowę nowego budynku, - liczba placówek opiekuńczo wychowawczych oraz liczba wychowanków.
<p>3. Prowadzenie Powiatowego Ośrodka Interwencji Kryzysowej</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ znalezienie nowej lokalizacji dla hostelu ▪ prowadzenie poradnictwa specjalistycznego (psycholog, pracownik socjalny, prawnik) 	<p>PCPR</p>	<ul style="list-style-type: none"> - liczba osób korzystających z wsparcia.
<p>4. Utworzenie Środowiskowego Domu Samopomocy</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ uzyskanie dofinansowania do utworzenia ŚDS. 	<p>samorządy</p>	<ul style="list-style-type: none"> - powstanie ŚDS, - liczba osób korzystających z wsparcia.
<p>5. Rozpoczęcie działalności Domu Dziennego Pobytu</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ rozpoczęcie działalności domu w Wolsztynie, ▪ powstanie domów na terenie pozostałych gmin. 	<p>Samorządy gminne</p>	<ul style="list-style-type: none"> - liczba działających domów dziennego pobytu, - liczba osób korzystających z wsparcia.

VII. ŹRÓDŁA FINANSOWANIA STRATEGII

Działania realizowane w ramach Powiatowej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych finansowane będą z:

1. budżetu Powiatu Wolsztyńskiego,
2. budżetów gmin z terenu Powiatu Wolsztyńskiego,
3. środków z budżetu Państwa, w tym budżetu Wojewody Wielkopolskiego, budżetu samorządu Województwa wielkopolskiego,
4. środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych,
5. środków pozabudżetowych pozyskiwanych z innych źródeł (np. programów unijnych, krajowych, konkursowych itp.).
6. organizacji pozarządowych.

Szczegółowe określenie wysokości planowanych środków na realizację strategii nie jest możliwe ze względu na długi okres obowiązywania dokumentu, brak długookresowych źródeł finansowania, a także wieloletnich dokumentów finansowych określających planowane wydatki powiatu na bieżącą działalność. Zakłada się, że cele i działania strategii będą wyznaczały kierunki finansowania polityki społecznej powiatu i będą uwzględniane przy konstruowaniu budżetu powiatu w kolejnych latach. Zapisy dokumentu będą również kierunkami starań o pozyskiwanie środków zewnętrznych na finansowanie działalności poszczególnych jednostek. Strategia jest dokumentem nadrzędnym nad tworzonymi programami z zakresu polityki społecznej powiatu. Jej zapisy winny być również uwzględniane przy tworzeniu kolejnych dokumentów długookresowych. Źródła finansowania winny być również przedmiotem analizy podczas przygotowywania corocznej oceny stopnia jej realizacji.

VIII. PODMIOTY REALIZUJĄCE

Jednostką odpowiedzialną za koordynację realizacji strategii jest Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Wolsztynie, które wykonuje zadania samorządu powiatowego z zakresu pomocy społecznej. Koordynacja działań będzie przebiegać przy współpracy z partnerami

realizującymi cele strategii: Powiatowym Urzędem Pracy w Wolsztynie, samorządami gminnymi, w szczególności z jednostkami organizacyjnymi pomocy społecznej, Policją, organizacjami pozarządowymi, a także innymi podmiotami i jednostkami organizacyjnymi Powiatu wolsztyńskiego zaangażowanymi w realizację polityki społecznej.

IX. MONITOROWANIE I EWALUACJA

Monitoring i ewaluacja zapisów strategicznych polegać będzie na systematycznej ocenie realizowanych działań oraz modyfikacji kierunków działania w przypadku istotnych zmian społecznych, które mogą pojawić się poprzez zmianę regulacji prawnych, czy też narastanie poszczególnych kwestii społecznych. Monitorowanie pozwala z jednej strony na ocenę oczekiwanych wyników już przyjętych zadań, jak i na wprowadzenie ewentualnych korekt, w tych zadaniach. Monitoring jest procesem ciągłym, odbywającym się przez cały okres wdrażania strategii. Jego celem jest zapewnienie zgodności realizacji strategii z wcześniej zatwierdzonymi założeniami i wytyczonymi celami. Do oceny realizowanych kierunków działań będą wykorzystywane wskaźniki wyszczególnione dla każdego z założonych celów.

Koordynatorem realizacji Strategii zgodnie z art. 112 ust. 9 ustawy z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej (Dz. U. z 2015r., poz. 163, z późn. zm.) będzie Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie. Raport ewaluacyjny będzie przedkładany Radzie Powiatu Wolsztyńskiego w corocznym sprawozdaniu z działalności jednostki.

Dodatkowo po zakończeniu realizacji programu sporządzone zostanie całościowe podsumowanie realizacji programu pod kątem wykonania zadań i osiągnięcie zaplanowanych efektów.

X. KONSULTACJE PROGRAMU

Projekt Powiatowej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych przedstawiono przedstawicielom instytucji funkcjonujących na terenie naszego powiatu. O przedstawienie opinii na temat stworzonej Strategii poproszono m. in. przedstawicieli Ośrodków Pomocy Społecznej z Wolsztyna i Siedlca oraz Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Przemyśle, a także Powiatowego Urzędu Pracy w Wolsztynie. Poproszono także mieszkańców Powiatu Wolsztyńskiego o wyrażenie opinii, uwag, tak aby opinie te przyczyniły się do stworzenia

dokumentu proponującego efektywne rozwiązania i odzwierciedlającego realne problemy społeczne.

XI. ZAKOŃCZENIE

Opracowana Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych ma za zadanie w sposób systematyczny i planowy osiągnąć założone cele, aby poprawić jakość życia mieszkańców Powiatu Wolsztyńskiego. Jednocześnie ma na celu przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu pewnych grup ludności oraz pomocy w przezwyciężaniu problemów społecznych. Realizacja wyznaczonych celów wymaga dużej aktywności samorządów szczebla gminnego, powiatowego, Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Wolsztynie, Ośrodków Pomocy Społecznej, Powiatowego Urzędu Pracy w Wolsztynie, SP ZOZ, placówki opiekuńczo-wychowawczej organizacji pozarządowych oraz uczestników życia społecznego.

Powiatowa strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Powiatu Wolsztyńskiego na lata 2017-2027 ma charakter otwarty i elastyczny. Oznacza to, że poszczególne jej elementy w trakcie realizacji mogą być modyfikowane, zmienione i dostosowane do sytuacji społecznej.

Budowanie strategii wymagało aktywnego udziału wielu podmiotów i w tym miejscu jej autorzy pragną podziękować za życzliwość i pomoc na etapie jej tworzenia.

Dokument opracował Zespół w składzie:

- 1. Anna Białek*
- 2. Magdalena Burzyńska*
- 3. Aneta Dolegalska*
- 4. Jolanta Horowska*
- 5. Katarzyna Rzeźniczak*

SPIS TABEL

Tabela 1 Liczba mieszkańców w Gminie Wolsztyn w latach 2014 – 2016.	17
Tabela 2 Placówki oświatowe, dla których organem prowadzącym jest Gmina Wolsztyn	18
Tabela 3 Liczba mieszkańców w Gminie Przemęt.....	25
Tabela 4 Placówki edukacyjne funkcjonujące na terenie Gminy Przemęt.....	27
Tabela 5 Liczba ludności w Gminie Siedlec w latach 2014-2016.....	29
Tabela 6 Placówki edukacyjne funkcjonujące na terenie Gminy Siedlec	30
Tabela 7 Ludność Powiatu Wolsztyńskiego w latach 2014-2016	32
Tabela 8 Przyrost naturalny w Powiecie Wolsztyńskim w latach 2014-2016.....	33
Tabela 9 Formy pomocy społecznej, udzielanej w ramach zadań własnych w latach 2014 – 2016	37
Tabela 10 Dane statystyczne za lata 2013 – 2016.....	44
Tabela 11 Zestawienie zadań PPP-P W Wolsztynie w latach 2014 – 2016	44
Tabela 12 Liczba wydanych orzeczeń.....	45
Tabela 13 Bezrobotni w poszczególnych gminach Powiatu Wolsztyńskiego.....	59
Tabela 14 Najważniejsze dane dotyczące bezrobocia w Powiecie Wolsztyńskim	60
Tabela 15 Liczba osób bezrobotnych z podziałem na wiek, wykształcenie i czas pozostawania bez pracy	61
Tabela 16 Udział osób korzystających z pomocy społecznej w Polsce, Województwie Wielkopolskim i Powiecie Wolsztyńskim w latach 2014 – 2015	66
Tabela 17 Osoby korzystające z pomocy społecznej z powodu ubóstwa zamieszkujące teren Powiatu Wolsztyńskiego w porównaniu do kraju i województwa	66
Tabela 18 Zestawienie liczby rodzin korzystających z pomocy społecznej i rodzin korzystających z powodu ubóstwa w poszczególnych gminach Powiatu Wolsztyńskiego w latach 2014 – 2016.....	67
Tabela 19 Liczba wydanych orzeczeń dla osób powyżej 16 roku życia	69
Tabela 20 Liczba wydanych orzeczeń wg wykształcenia i zatrudnienia	71
Tabela 21 Liczba wydanych orzeczeń według wieku dzieci w latach 2014 - 2016	72
Tabela 22 Liczba wydanych orzeczeń według przyczyny niepełnosprawności w latach 2014 - 2016 .	73
Tabela 23 Zadania z zakresu rehabilitacji społecznej realizowane w Powiecie Wolsztyńskim w latach 2014 - 2016.....	76
Tabela 24 Dofinansowanie sportu, kultury, rekreacji i turystyki osób niepełnosprawnych.....	76
Tabela 25 Wysokość środków finansowych z Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych z podziałem na poszczególne zadania (lata 2014 - 2017).....	77
Tabela 26 Dane dotyczące programu "Aktywny Samorząd" w latach 2015 - 2016.....	79
Tabela 27 Liczba uczestników WTZ w Wolsztynie w latach 2013 - 2015	80
Tabela 28 Podział uczestników ze względu na wiek w latach 2016 - 2015	80
Tabela 29 Podział uczestników WTZ ze względu na stopień niepełnosprawności (stan na dzień 31.12.2015 r.)	81
Tabela 30 Osoby niepełnosprawne zarejestrowane w PUP w Wolsztynie (według stanu na dzień 31.12.2016 r.)	84
Tabela 31 Liczba oddziałów i uczniów w roku szkolnym 2016/2017	87
Tabela 33 Liczba środowisk według powodów przyznania pomocy w latach 2014 - 2016	96

Tabela 34 Wielkość rodzin, które korzystały z pomocy Ośrodka Pomocy Społecznej w latach 2014 - 2016.....	97
Tabela 35 Dane dotyczące rodzin z dziećmi, które korzystały z pomocy społecznej w latach 2014 – 2016.....	97
Tabela 36 Liczba rodzin objętych nadzorem kuratorskim w Powiecie Wolsztyńskim w latach 2013 - 2016.....	101
Tabela 37 Dzieci, które opuściły rodziny zastępcze przed ukończeniem 18 roku życia.....	105
Tabela 38 Liczba osób zgłaszających się po pomoc do OPS w związku z alkoholizmem w latach 2014 - 2016.....	120
Tabela 39 Ilość zgłoszeń nadużywania alkoholu w latach 2014 - 2016.....	120
Tabela 40 Ilość osób, wobec których skierowano wnioski o zastosowanie obowiązku poddania się leczeniu odwykowemu w latach 2014 - 2016	121
Tabela 41 Przestępstwa narkotykowe na terenie Powiatu Wolsztyńskiego	123
Tabela 42 Dane dotyczące przestępczości na terenie Powiatu Wolsztyńskiego w latach 2014 - 2016	129
Tabela 43 Wykroczenie stwierdzone w Powiecie Wolsztyńskim w latach 2014 - 2016	133
Tabela 44 Liczba interwencji Państwowej Straży Pożarnej w latach 2014 - 2016	133
Tabela 45 Częstotliwość występowania przemocy w rodzinie z podziałem na jej rodzaje	143
Tabela 46 Rodzaje działań podejmowanych wobec sprawców przemocy	145
Tabela 47 Interwencje Policji związane z przemocą w rodzinie.....	146
Tabela 48 Ilość osób z problemem alkoholowym, które są sprawcami przemocy w rodzinie.....	146
Tabela 49 Wsparcie rodzin emerytów i rencistów w latach 2014 - 2016.....	157
Tabela 50 Odpłatność Gminy za pobyt w Domu Pomocy Społecznej w latach 2014 - 2016	158

SPIS RYSUNKÓW

Rysunek 1 Powiat Babimojski w 1986 r.	11
Rysunek 2 Mapa Powiatu Wolsztyńskiego	13
Rysunek 3 Gminy wchodzące w skład Powiatu Wolsztyńskiego	13
Rysunek 4 Logo Powiatu Wolsztyńskiego.....	14
Rysunek 5 Herb Gminy Wolsztyn.....	16
Rysunek 6 Logo Gminy Przemęt	24
Rysunek 7 Umiejscowienie Gminy Przemęt na mapie Polski	25
Rysunek 8 Herb Gminy Siedlec	29
Rysunek 9 Logo Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Wolsztynie	38
Rysunek 10 Logo PPP-P w Wolsztynie	42

SPIS WYKRESÓW

Wykres 1 Prognozowana populacja ludności Powiatu Wolsztyńskiego w latach 2017- 2050	32
---	----

Wykres 2 Podział ludności Powiatu Wolsztyńskiego według ekonomicznych grup wiekowych w 2016 roku.....	33
Wykres 3 Liczba osób korzystających ze schronienia w hostelu w latach 2014 – 2016.....	51
Wykres 4 Liczba dzieci umieszczonych w Domu Dziecka „DROGA” w Wolsztynie w latach 2011-2016.....	53
Wykres 5 Średni miesięczny koszt utrzymania jednego wychowanka w Domu Dziecka „DROGA” w Wolsztynie.....	53
Wykres 6 Stopa bezrobocia w Powiecie Wolsztyńskim w latach 2012 – 2016.....	58
Wykres 7Liczba wydanych orzeczeń dla osób poniżej 16 roku życia	70
Wykres 8 Liczba wydanych orzeczeń wg wieku.....	70
Wykres 9 Liczba wydanych orzeczeń za względu na płeć w 2016 roku.....	71
Wykres 10 Liczba miejsc w Domach Pomocy Społecznej na terenie Powiatu Wolsztyńskiego.....	90
Wykres 11 Liczba osób oczekujących na umieszczenie w DPS na terenie Powiatu Wolsztyńskiego w latach 2014 - 2016 według stanu na ostatni dzień roku.....	91
Wykres 12 Przyczyny umieszczenia dzieci w pieczy zastępczej (dane dotyczące 2016 r.).....	101
Wykres 13 Rodziny zastępcze w Powiecie Wolsztyńskim w latach 2012 - 2016.....	102
Wykres 14 Liczba dzieci w rodzinach zastępczych na terenie Powiatu Wolsztyńskiego w latach 2012 - 2016.....	104
Wykres 15 Zestawienie miesięcznych kosztów finansowych zakładanych na dziecko w instytucjonalnej oraz rodzinnej pieczy zastępczej w 2016 r.....	108
Wykres 16 Podział uzależnionych pacjentów z terenu Powiatu ze względu na wiek i płeć (dane dotyczące 2016 r.)	124
Wykres 17 Liczba stwierdzonych przestępstw w Polsce	128
Wykres 18 Liczba przestępstw popełnionych w Wielkopolsce	129
Wykres 19 Liczba osób prowadzących pojazdy w stanie nietrzeźwości w Polsce w latach 2013 - 2016	130
Wykres 20 Liczba osób prowadzących pojazdy w stanie nietrzeźwości w Wielkopolsce.....	131
Wykres 21 Liczba wykroczeń popełnionych w Powiecie Wolsztyńskim.....	132
Wykres 22 Wiek respondentów biorących udział w badaniu ankietowym.....	160
Wykres 23 Wykształcenie respondentów biorących udział w badaniu ankietowym	160
Wykres 24 Status zawodowy respondentów biorących udział w badaniu ankietowym.....	161
Wykres 25 Ocena warunków życia mieszkańców Powiatu	161
Wykres 26: Główne przyczyny problemów społecznych na terenie Powiatu.....	162
Wykres 27: Odpowiedzi dotyczące problemu ubóstwa rodzin.	162
Wykres 28 Przyczyny popadania w ubóstwo	163
Wykres 29 Problemy osób niepełnosprawnych	163
Wykres 30 Odpowiedzi w sprawie dostępności pomocy dla niepełnosprawnych	164
Wykres 31 Odpowiedzi w sprawie długotrwałej choroby członków rodziny	164
Wykres 32 Odpowiedzi w sprawie wystarczającej dostępności do placówek opieki zdrowotnej na terenie Powiatu.....	165
Wykres 33 Odpowiedzi respondentów na temat najczęstszych problemów osób starszych.....	165
Wykres 34 Odpowiedzi respondentów na temat skali problemu uzależnienia w Powiecie.....	166
Wykres 35 Odpowiedzi respondentów dotyczące przyczyn występowania uzależnień	166

Wykres 36 Odpowiedzi ankietowanych na temat dostępnych form pomocy dla osób uzależnionych	167
Wykres 37 Odpowiedzi osób badanych dotyczące występowania zjawiska przemocy domowej	167
Wykres 38 Odpowiedzi osób badanych na temat przyczyn występowania przemocy domowej.....	168
Wykres 39 Odpowiedzi respondentów na temat negatywnych zjawisk odnoszących się do dzieci i młodzieży	169
Wykres 40 Stopień zadowolenia osób badanych z poszczególnych sfer życia codziennego.....	170

SPIS ZDJĘĆ

zdjęcie 1 Wolsztyn	20
zdjęcie 2 Parowozownia w Wolsztynie.....	22
zdjęcie 3 Parada parowozów	22
zdjęcie 4 Skansen Budownictwa Ludowego Zachodniej Wielkopolski.....	24
zdjęcie 5 Dom Pomocy Społecznej w Wolsztynie.....	42
zdjęcie 6 Powiatowy Urząd Pracy w Wolsztynie.....	45
zdjęcie 7 Plakat promujący kampanię "Dobry Rodzic to Szansa!"	103
zdjęcie 8 Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Wolsztynie	151

ANEKS

Ankieta dotycząca Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych na terenie Powiatu Wolsztyńskiego

ANKIETA

Prosimy o wypełnienie poniższej ankiety. Jest ona skierowana do mieszkańców Powiatu Wolsztyńskiego i ma na celu właściwe zdiagnozowanie problemów społecznych występujących na jego obszarze. Wyniki ankiety posłużą do opracowania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Powiatu Wolsztyńskiego.

METRYCZKA

1. PŁEĆ (proszę zaznaczyć krzyżykiem odpowiednie pole)

K	M
---	---

2. WIEK (proszę zaznaczyć krzyżykiem odpowiednie pole)

do 18 lat	
19 – 30 lat	
31 – 50 lat	
Powyżej 50 lat	

3. WYKSZTAŁCENIE (proszę zaznaczyć krzyżykiem odpowiednie pole)

podstawowe	
zasadnicze zawodowe	
średnie	

policealne	
wyższe	

4. Status zawodowy (proszę zaznaczyć krzyżykiem odpowiednie pole)

pracownik	
rolnik	
przedsiębiorca	
uczeń/student	
niepracujący	

SFERA SPOŁECZNA

5. Jak oceniają Państwo aktualne warunki życia mieszkańców powiatu? (proszę zaznaczyć krzyżykiem właściwą odpowiedź)

bardzo dobre	
dobre	
raczej dobre	
średnie	

raczej złe	
złe	
bardzo złe	

6. Jakie są według Państwa główne przyczyny problemów społecznych mieszkańców powodujące trudne warunki życia? (proszę zaznaczyć trzy odpowiedzi)

bezrobocie	
ubóstwo	
bezzadność w sprawach opiekuńczo - wychowawczych	

alkoholizm	
narkomania	
wielodzietność	

niezaradność życiowa	
długotrwała lub ciężka choroba	
niepełnosprawność	

samotne wychowywanie dzieci	
bezdomność	
przemoc w rodzinie	

Inne (jakie?)

.....
.....

7. Czy Państwa zdaniem na terenie Powiatu jest dużo rodzin ubogich? (proszę zaznaczyć krzyżykiem właściwą odpowiedź)

znam wiele takich rodzin	
znam nieliczne takie rodziny	

słyszałem o takich rodzinach	
nie słyszałem o takich rodzinach	

8. Jakie są Państwa zdaniem przyczyny popadania w ubóstwo? (proszę zaznaczyć trzy odpowiedzi)

bezrobocie	
niepełnosprawność	
dziedziczenie ubóstwa	
choroby	

uzależnienia	
niedostosowanie społeczne	
wielodzietność	
rozpad rodziny	

Inne (jakie?)

.....
.....

9. Z jakimi problemami społecznymi najczęściej spotykają się osoby niepełnosprawne? (proszę zaznaczyć trzy odpowiedzi)

bariery architektoniczne	
utrudniony dostęp do usług opiekuńczych	
utrudniony dostęp do placówek rehabilitacyjnych	
problemy psychologiczne	

izolacja	
brak akceptacji w środowisku lokalnym	
utrudniona możliwość korzystania z środków transportu	
bezrobocie	

Inne (jakie?)

.....
.....

10. Czy oferta pomocy dla osób niepełnosprawnych (np. dostęp do placówek rehabilitacyjnych) jest wystarczająca? (proszę zaznaczyć właściwą odpowiedź)

tak	
raczej tak	
trudno powiedzieć	

raczej nie	
nie	

11. Czy w skład Państwa rodziny wchodzi osoba długotrwale chora? (proszę zaznaczyć właściwą odpowiedź)

tak	
-----	--

nie	
-----	--

Jeśli tak, to jakiego rodzaju jest to schorzenie?

.....
.....

12. Czy dostęp do placówek opieki zdrowotnej na terenie Powiatu jest wystarczający? (proszę zaznaczyć właściwą odpowiedź)

tak	
-----	--

nie	
-----	--

Jakich placówek brakuje?

.....

.....

Do jakich placówek dostęp jest szczególnie utrudniony?

.....

.....

13. Z jakimi problemami społecznymi najczęściej borykają się osoby starsze? (proszę zaznaczyć trzy odpowiedzi)

ubóstwo	
choroby	
niepełnosprawność	

samotność	
brak opieki ze strony rodziny	
niedostosowanie społeczne	

Inne (jakie?)

.....

.....

14. Jaka jest skala problemu uzależnień na terenie Powiatu (proszę zaznaczyć właściwą odpowiedź)

wysoka	
średnia	

niska	
trudno powiedzieć	

15. Jakie są przyczyny występowania uzależnień? (proszę zaznaczyć trzy odpowiedzi)

bezrobocie	
niepełnosprawność	
samotność	
ubóstwo	
choroby	

wielodzierność	
stres	
niedostosowanie społeczne	
rozpad rodziny	

Inne (jakie?)

.....
.....

16. Czy na terenie Powiatu dostępna jest jakaś forma pomocy dla osób uzależnionych (np. Klub Anonimowych Alkoholików)? (proszę zaznaczyć właściwą odpowiedź)

tak	
-----	--

nie	
-----	--

Jeśli tak, to jaka?

.....
.....

17. Czy na terenie Powiatu występuje zjawisko przemocy domowej? (proszę zaznaczyć właściwą odpowiedź)

znam takie przypadki	
słyszałem o takich przypadkach	

nie znam takich przypadków	
nie słyszałem o takich przypadkach	

18. Jakie są – według Państwa – przyczyny przemocy domowej? (proszę zaznaczyć trzy odpowiedzi)

bezrobocie	
stres	
ubóstwo	
nieumiejętność radzenia sobie z problemami wychowawczymi	

niepełnosprawność	
uzależnienia	
choroba	

19. Jakie negatywne zjawiska odnoszące się do dzieci i młodzieży dostrzegacie Państwo najczęściej? (proszę zaznaczyć trzy odpowiedzi)

zaniedbania wychowawcze	
zaniedbania socjalne (niedożywienie, higiena)	
sieroctwo	

demoralizacja	
bezproduktywne spędzanie czasu wolnego	
narkomania	

trudności w przystosowaniu młodzieży opuszczającej placówki opiekuńczo – wychowawcze i rodziny zastępcze		przestępczość i chuligaństwo	
przemoc ze strony rodziców		alkohol i papierosy	

Inne (jakie?)

.....
.....

20. W jakim stopniu jest Pan(i) zadowolony z następujących warunków życia w Powiecie? Proszę zaznaczyć przy każdym stwierdzeniu poniżej jednej z możliwych odpowiedzi.

Wyszczególnienie	Bardzo niezadowolony(a)	Niezadowolony(a)	Niezdecydowany(a)	Zadowolony(a)	Bardzo zadowolony(a)
organizacja czasu wolnego (koła zainteresowań, kluby sportowe)					
dostęp do Internetu					
dostęp do informacji na temat wydarzeń w Powiecie					
dostęp do oferty kulturalnej (biblioteka, koncerty, wystawy itp.)					
organizacja imprez cyklicznych na terenie Powiatu					
poziom opieki społecznej					
dostęp do opieki zdrowotnej (lekarze specjaliści, ośrodki zdrowia)					
bezpieczeństwo publiczne					
warunki mieszkaniowe					
oferta edukacyjna szkół					
dostępność przedszkoli					
kultywowanie tradycji lokalnej w życiu codziennym					
udział mieszkańców w życiu publicznym					

21. Co – Państwa zdaniem – należy zrobić, aby przeciwdziałać negatywnie zjawiskom na terenie Powiatu w następujących obszarach:

Działania w zakresie wsparcia ubogich:

.....
.....
.....

działania w zakresie poprawy sytuacji niepełnosprawnych:

.....
.....
.....

działania w zakresie poprawy dostępu do służby zdrowia:

.....
.....
.....

działania na rzecz osób starszych:

.....
.....
.....

działania w zakresie bezpieczeństwa:

.....
.....
.....

inne:

.....
.....
.....

DZIĘKUJEMY ZA UDZIAŁ W ANKIECIE